

coord. Daiana Vesmaș, Andreea Dragomir

**Studii și cercetări în științe administrative
vol. 2**

**Ediție specială destinată publicării
lucrărilor susținute în cadrul
Conferinței de Ordine și Siguranță Publică**

coord. Daiana Vesmaș, Andreea Dragomir

Studii și cercetări în științe administrative Vol. 2

Conferința de Ordine și Siguranță Publică

Techno
Media
Sibiu - 2023

Titlul: Studii și cercetări în științe administrative

Copyright © 2023

Toate drepturile aparțin autorului.

Reproducerea integrală sau parțială a textului sau a ilustrațiilor din această carte este posibilă numai cu acordul prealabil scris al autorului.

Autorul își asumă întreaga răspundere asupra conținutului.

Tehnoredactare: Techno Media

Coperta: Andreea Dragomir

ISBN: 978-606-616-516-7

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Studii și cercetări în științe administrative / coord.: Daiana Vesmaș,

Andreea Dragomir. - Sibiu : Techno Media, 2022
4 vol.

ISBN 978-606-616-489-4

Vol. 2. : Conferința de Ordine și Siguranță Publică.- 2023. -
Conține bibliografie. - ISBN 978-606-616-516-7

I. Veșmaș, Daiana (coord.)

II. Dragomir, Andreea (coord.)

001.891:351

001.891:342

Editura Techno Media este editură cu prestigiu recunoscut de către
CNATDCU:

http://www.cnatdcu.ro/wp-content/uploads/2011/11/A2_Panel41.xls

Editura Techno Media

550074, Sibiu, str. Dimitrie Cantemir nr. 22

tel./fax: 0269/21.19.83

www.technomedia.ro;

e-mail: office@technomedia.ro

**Colecție editorială coordonată de:
Conf. univ. dr. Daiana Vesmaș
Lector univ. dr. Andreea Dragomir**

**Ediție specială destinată
Conferinței de Ordine și Siguranță Publică**

Numărul 2. (octombrie 2023)

– Conferință națională bienală –

**Tema ediției:
Siguranța publică, o prioritate internațională?**

Organizator: Departamentul de Drept Public

Perioada: 8-9 iunie 2023

Locație eveniment: Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Facultatea de Drept

Calea Dumbrăvii nr. 34, Sibiu

Consiliul științific al Conferinței de Ordine și Siguranță Publică (COPS) este format din specialiști în domeniul științelor administrative și al ordinii și siguranței publice, cadre didactice în facultăți de profil cu prestigiu în țară.

Conf. univ. dr. Daiana Vesmaș – ULBS – președinte

Conf. univ. dr. Ruxandra Buluc – ANI

Conf. univ. dr. Cristina Oneț – ULBS

Conf. univ. dr. Laura Crăciunean Tatu – ULBS

Conf. univ. dr. Nicolaie Șuteu – UBV

Conf. univ. dr. Alexandru Stoian – AFT

Conf. univ. dr. Sabin Guțan – AFT

Conf. univ. dr. Teodora Drăghici – AFT

Lector univ. dr. Irinel Precup – UB

Lector univ. dr. Cătălin Nicolescu – ULBS

Lector univ. dr. Lucian Tarnu – ULBS

Echipa de organizare a evenimentului

Lector univ. dr. Andreea Dragomir – președinte

Lector univ. dr. Ioana Hulpuş

Lector univ. dr. Laurențiu Șoneriu

Asist. univ. dr. Iulia Bulea

Asist. drd. Costin David

Asist. drd. Sergiu Berindea

Program Conferință Ordine și Siguranță Publică

8 iunie 2023 orele 8,30 – 10,00

Înregistrarea participanților

- *Locație: Facultatea de Drept, Calea Dumbrăvii, nr. 34, Sibiu*
- *Înregistrarea pe liste a participanților*
- *Confirmarea documentelor de deplasare (ștampilă, semnătură instituție gazdă)*
- *Primirea mapelor de conferință*

8 iunie 2023 orele 10,00 – 12,00

Deschiderea Conferinței de Ordine și Siguranță Publică

- *Locație: Facultatea de Drept, Aula Magna*
- *Moderator: Lector univ. dr. Andreea Dragomir*
- *Timp alocuțiuni deschidere: 10 minute*
- *Timp alocat prezentărilor de lucrare în plen: 20 minute*

Deschidere și lucrări în plen

Conf. univ. dr. SEBASTIAN SPINEI
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu
Facultatea de Drept
Decan

Conf. univ. dr. CRISTINA ONEȚ
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu
Facultatea de Drept
Director Departament de Drept Public

General de Brigadă LIVIU UZLĂU
Inspectoratul General al Jandarmeriei Române
Prim Adjunct al Inspectorului General

*Conf. univ. dr. ALEXANDRU STOIAN
Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” din Sibiu
Facultatea de Științe Economice și Administrative
Director Departament Științe Administrative*

*Cercetător științific de gradul I RUXANDRA BULUC
Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul” București
Institutul Național de Studii de Intelligence
Domeniul de cercetare: Informații și Securitate Națională
Lucrare în plen: Combaterea dezinformării și consolidarea culturii de securitate*

*Colonel dr. IRINEL PRECUP
Inspectoratul pentru Situații de Urgență București
Prim Adjunct al Inspectorului Șef
Lector univ. dr. – Universitatea din București
Domeniul de cercetare: Managementul dezastrelor
Lucrare în plen: Interesul științific pentru studiul riscurilor în managementul strategic al dezastrelor*

8 iunie 2023 orele 12,00 – 13,45

Masa de prânz pentru participanții înregistrați
Locație: Restaurant JOYME, Calea Dumbrăvii 28-32, Sibiu

8 iunie 2023 orele 14,00 – 19,00

Desfășurarea lucrărilor pe secțiuni

SECȚIUNEA 1. Siguranța frontierelor, migrație, azil și integrare

- *Locație: Facultatea de Drept, Sala 117 – etajul 1*
- *Moderatori: Conf. univ. dr. Sabin Guțan, Asist. univ. drd. Sergiu Berindea*
- *Timp alocat prezentare lucrare: 10 minute*
- *Sala dispune de PC cu acces la internet, videoproiector, flipchart*

Lucrări în program

Autor: Conferențiar univ. dr. STOIAN ALEXANDRU

Afilieră instituțională: ACADEMIA FORȚELOR TERESTRE

„NICOLAE BĂLCESCU” SIBIU

Lucrare: Perspective actuale în reglementarea pregătirii populației pentru apărare

Autor: Conferențiar univ. dr. GUȚAN SABIN

Afilieră instituțională: ACADEMIA FORȚELOR TERESTRE

„NICOLAE BĂLCESCU” SIBIU

Lucrare: Diferențe conceptuale și juridice între noțiunile de migrant forțat și refugiat

Autor: Lector univ. dr. MUNTEANU NICOLETA ANNEMARIE

Afilieră instituțională: ULBS – FACULTATEA DE ȘTIINȚE SOCIO-UMANE

Lucrare: Rolul informațiilor din surse deschise (OSINT) în gestionarea dezinformării în domeniul migrației

Autor: Lector univ. dr. TĂVALĂ EMANUEL

Afilieră instituțională: ULBS – FACULTATEA DE DREPT

Lucrare: Migrația, identitatea juridică și nisipurile mișcătoare ale jurisdicției

Autor: Inspector principal de poliție VOICU SILVIU-IONUȚ

Afilieră instituțională: INSPECTORATUL GENERAL PENTRU IMIGRĂRI

Lucrare: Analiza legislativă și jurisprudențială a căsătoriei de conveniență

Autor: Asistent drd. BERINDEA SERGIU

Afilieră instituțională: ULBS – FACULTATEA DE DREPT

Lucrare: Gestionarea frontierelor externe ale Uniunii Europene

Autor: Studenta IACOB ANDRA BIANCA

Afilieră instituțională: ULBS – FACULTATEA DE DREPT

Lucrare: Protecția refugiaților în timpul conflictelor armate

Participant fără lucrare:

LOREDANA IVAN

Afilieră instituțională: POLIȚIA DE FRONTIERĂ A ROMÂNIEI

Serviciul Analiza de Risc

8 iunie 2023 orele 14,00 – 19,00

Desfășurarea lucrărilor pe secțiuni

SECȚIUNEA 2. Siguranța cetățeanului, a comunităților și a statelor între național și internațional

- *Locație: Facultatea de Drept, Sala 116 – etajul 1*
- *Moderatori: Lector univ. dr. Cătălin Nicolescu, Asist. univ. drd. Iulia Bulea*
- *Timp alocat prezentare lucrare: 10 minute*
- *Sala dispune de PC cu acces la internet, videoproiector*

Lucrări în program

Autori: Lector univ. dr. NICOLESCU CĂTĂLIN

Afilieră instituțională: ULBS- FACULTATEA DE DREPT

Lucrare: Crima motivată de ură

Autori: Conferențiar univ. dr. PETICĂ-ROMAN CORINA

Afilieră instituțională: ULBS- FACULTATEA DE DREPT

Lucrare: Siguranța în activitatea de transport- strategie europeană prioritară, cu implicații naționale

Autori: Lector univ. dr. DRAGOMIR ANDREEA

Afilieră instituțională: ULBS- FACULTATEA DE DREPT

Masterand FLORESCU IOANA

Afilieră instituțională: UNIVERSITY OF NEW HAMPSHIRE, CONCORD, USA

Lucrare: Drepturile femeilor în spațiul cibernetic

Autor: TOMA ADRIAN

Afilieră instituțională: POLIȚIA LOCALĂ ARAD

Lucrare: Considerații juridice și operaționale privind implementarea sistemului de monitorizare video a domeniului public în orașele din România

Autor: Ofițer Departamentul Juridic MACARIE RALUCA LUIZA

Afilieră instituțională: INSPECTORATUL DE JANDARMI JUDEȚEAN CLUJ

Lucrare: Ordinea publică- un concept juridic teritorial

Autor: Asist. univ. dr. BULEA IULIA

Afilieră instituțională: ULBS – FACULTATEA DE DREPT

Șef Serviciu Poliția Locală Șelimbăr

Lucrare: Aspecte privind Strategia Națională de Ordine și Siguranță Publică 2023-2027

Autor: Student doctorand ȘOLEA RALUCA-ANDREEA

Afilieră instituțională: UNIVERSITATEA BUCUREȘTI- FACULTATEA DE DREPT

Lucrare: Influența dreptului internațional asupra dreptului național: oportunități de consolidare a securității naționale împotriva terorismului prin intermediul dreptului internațional penal

Autor: Student doctorand GRIGORAȘ PAUL-CRISTIAN

Afilieră instituțională: UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE CAROL I, BUCUREȘTI

Lucrare: Conceptele de fake news și deepfake – parte a modelării comportamentului uman în cadrul războiului hibrid

Autor: Student doctorand OPRINCA-MUJA ALEXANDRA

Afilieră instituțională: ULBS – FACULTATEA DE DREPT

Lucrare: Activitatea medico-legală, componentă a sistemului de ordine și siguranță publică

Autori: Masterand DAJU (TOGAN) RAMONA MARIA

Afilieră instituțională: ULBS – FACULTATEA DE DREPT

Managementul Ordinii și Siguranței Publice

Coordonator: Asistent Drd. David Costin

Lucrare: Autoritatea Teritorială de Ordine Publică

Autori: Masterand PUȚINELU GEORGEL MARIAN

Afilieră instituțională: ULBS – FACULTATEA DE DREPT

Managementul Ordinii și Siguranței Publice

Coordonator: Lector univ. dr. DRAGOMIR ANDREEA

Lucrare: Câteva considerații privind Poliția Locală Sibiu

Autori: Masterand DARIE RĂDUCU CIPRIAN

Afilieră instituțională: ULBS – FACULTATEA DE DREPT

Managementul Ordinii și Siguranței Publice

Coordonator: Conf. univ. dr. DALIANA VESMAȘ

Lucrare: Extinderea și vecinătatea Uniunii Europene

Autori: Masterand SASU (HEDEȘ) ALEXANDRA MIHAELA

Afilieră instituțională: ULBS – FACULTATEA DE DREPT

Managementul Ordinii și Siguranței Publice

Coordonator: Asist. univ. dr. BULEA IULIA

Lucrare: Victima în cyberspațiu. Victimele cyberbullying-ului

Autori: Masterand IONIȚĂ MIHAELA CRISTINA

Afilieră instituțională: ULBS – FACULTATEA DE DREPT

Managementul Ordinii și Siguranței Publice

Coordonator: Lector univ. dr. DRAGOMIR ANDREEA

Lucrare: Intervenția Ministerului Apărării Naționale în criza din Ucraina

Autori: Masterand MANCIU ROXANA-GEORGIANA

Afilieră instituțională: ULBS – FACULTATEA DE DREPT

Managementul Ordinii și Siguranței Publice

Coordonator: Asist. univ. dr. BULEA IULIA

Lucrare: Protecția datelor cu caracter personal

Autori: Masterand CHIRTEȘ MARIUS

Afilieră instituțională: ULBS – FACULTATEA DE DREPT

Managementul Ordinii și Siguranței Publice

Coordonator: Lector univ. dr. DRAGOMIR ANDREEA

Lucrare: China-noul pol de influență globală

Autor: Masterand BAZARCĂ GEANINA

Afilierie instituțională: ULBS – FACULTATEA DE DREPT

Managementul Ordinii și Siguranței Publice

Coordonator: Lector univ. dr. DRAGOMIR ANDREEA

Lucrare: Câteva considerații privind traficul de persoane

Participanți fără lucrare Secțiunea 2

NEDELCU VALENTIN

Afilierie instituțională: POLIȚIA LOCALĂ SLOBOZIA

Director General

ONEA MONICA

Afilierie instituțională: ȘCOALA DE AGENȚI DE POLIȚIE VASILE

LASCĂR CÂMPINA

Comisar-șef de poliție Catedra de Pregătire Juridică și Criminalistică

CIURBEA FLAVIA-ELENA

Afilierie instituțională: ȘCOALA NAȚIONALĂ DE PREGĂTIRE A

AGENȚILOR DE PENITENCIARE TÂRGU OCNA

Cadru didactic

DOBRIȚOIU BOGDAN

Afilierie instituțională: UNIVERSITATE LUCIAN BLAGA DIN SIBIU,

FACULTATEA DE DREPT

Masterand Managementul Ordinii și Siguranței Publice

HEDEȘ DUMITRU FLORIN

Afilierie instituțională: INSPECTORATUL DE POLIȚIE JUDEȚEAN

CLUJ

Ofițer specialist

PETCULESCU ELENA ADELINA

Afilierie instituțională: JUDECĂTORIA CORNETU

Judecător

8 iunie 2023 orele 14,00 – 19,00

Desfășurarea lucrărilor pe secțiuni

**SECȚIUNEA 3. Managementul, digitalizarea și finanțarea
sistemului de ordine publică**

- *Locație: Facultatea de Drept, Sala 117 – etajul 1*
- *Moderatori: Conf. univ. dr. Daiana Vesmaș, Lector univ. dr. Lucian Tarnu, Lector univ. dr. Ioana Hulpuș*
- *Timp alocat prezentare lucrare: 10 minute*
- *Sala dispune de PC cu acces la internet, videoproiector*

Lucrări în program

Autor: Profesor univ. dr. ȚICHINDELEAN MĂRIOARA

Afilieră instituțională: ULBS, FACULTATEA DE DREPT

Lucrare: Câteva considerații privind activitatea de telemuncă în raporturile de serviciu

Autor: Conferențiar univ. dr. VESMAȘ DAIANA

Afilieră instituțională: ULBS, FACULTATEA DE DREPT

Lucrare: Securitatea juridică – corolar fundamental al statului de drept

Autor: Conferențiar univ. dr. ONEȚ CRISTINA

Afilieră instituțională: ULBS, FACULTATEA DE DREPT

Lucrare: Noi conținuturi ale conceptelor de evaziune fiscală și fraudă fiscală

Autor: Lector univ. dr. TARNU LUCIAN

Afilieră instituțională: ULBS- FACULTATEA DE DREPT

Lucrare: Managementul Integrat în domeniul siguranței rutiere, al prevenirii incidentelor de trafic și al asigurării stării de legalitate

Autor: Lector univ. dr. ȘONERIU LAURENȚIU

Afilieră instituțională: ULBS, FACULTATEA DE DREPT

Lucrare: Considerații privind digitalizarea serviciilor publice în România

Autori: Lector univ. dr. FUCIU MIRCEA

Afilieră instituțională: ULBS , FACULTATEA DE ȘTIINȚE ECONOMICE

DAVID COSTIN

Afilieră instituțională: ULBS , IOSUD, Student doctorand

MAI, Comisar șef de poliție

Lucrare: Digitalizarea mediului de afaceri – avantaje și riscuri pentru marketingul internațional

Autor: Comisar șef de poliție penitenciară POJAN RADU-VLAD

Afilieră instituțională: ULBS – IOSDP, student doctorand

PENITENCIARUL TG. MUREȘ -

Lucrare: Despre comunicarea on-line în mediul penitenciar românesc, expresie a digitalizării și mijloc de asigurare a contactului cu lumea exterioară, pentru deținuți

Autor: Comisar de poliție MALEA BOGDAN-NICOLAE

Afilieră instituțională: INSPECTORATULUI DE POLIȚIE JUDEȚEAN SIBIU

Șeful Serviciului Ordine Publică

Lucrare: Managementul sistemului de ordine publică din România prin digitalizare

Autori: Lector univ. dr. HULPUȘ IOANA

Afilieră instituțională: ULBS, FACULTATEA DE DREPT VASIU MIHAI

Afilieră instituțională: ULBS, FACULTATEA DE DREPT

Absolvent Masterat Managementul Ordinii și Siguranței Publice

Lucrare: Managementul comunicării și încrederea instituțională în cadrul organizațiilor din domeniul ordinii și siguranței publice

Autori: Lector univ. dr. ȘPECHEA MARIUS-LIVIU

Afilieră instituțională: ULBS , FACULTATEA DE ȘTIINȚE SOCIO-UMANE

Asist. univ. drd. MELINTEI MIHAI

Afilieră instituțională: ULBS , FACULTATEA DE ȘTIINȚE SOCIO-UMANE

Lucrare: Criza sistemului guvernantei internaționale și sistemul de ordine publică la nivel național și european

Autori: Comisar șef de poliție DAVID COSTIN

Afilieră instituțională: ULBS, IOSUD, Student doctorand

Lector univ. dr. FUCIU MIRCEA

Afilieră instituțională: ULBS, FACULTATEA DE ȘTIINȚE ECONOMICE

Lucrare: Stiluri de leadership în sistemul de ordine publică – studiu de caz pe sistemul de aplicare a legii din România

9 iunie 2023 ora 9,00

Workshop

Consolidarea și dezvoltarea parteneriatului Universitate – Comunitate

- *Locație: Facultatea de Drept, Sala 117– etajul 1*
- *Moderatori: Lector univ. dr. Andreea Dragomir, Asist. drd. Costin David*
- *Timp alocat intervențiilor: 10 minute*

În desfășurător:

- *Prezentarea instituției gazdă – Prodecan Lector univ. dr. Laurențiu Șoneriu*
- *Prezentarea instituțiilor cu activități specifice în domeniul Ordinii și Siguranței Publice – Reprezentații invitați*
- *Discuții privind cerințele impuse de piața muncii, așteptările angajatorilor din domeniu privind competențele și abilitățile oferite de ULBS absolvenților*
- *Propuneri din partea invitaților de noi instrumente și programe de dezvoltare atât profesională, cât și personală, pentru masteranzi*
- *Disponibilitatea instituțională pentru asumarea reciprocă a unor convenții de practică pentru masteranzii programului de studii Managementul Ordinii și Siguranței Publice*

Invitați:

INSTITUȚIA PREFECTULUI JUDEȚULUI SIBIU

Prefect Mircea Dorin CREȚU

Secretar general Marius-Ion OLTEAN

INSPECTORATULUI DE POLIȚIE JUDEȚEAN SIBIU

Chestor de poliție Tiberiu IVANCEA

INSPECTORATUL DE JANDARMI AL JUDEȚULUI SIBIU

Inspector șef colonel Dan GÂNDILĂ

INSPECTORATUL PENTRU SITUAȚII DE URGENȚĂ SIBIU

Inspector-șef Lt. Colonel Lucian TREFĂȘ

BIROUL PENTRU IMIGRĂRI AL JUDEȚULUI SIBIU

Director al Direcției Migrație Chestor de poliție Valentin-Paul

NICULESCU

Comisar-șef de poliție Liliana-Adina DOUCHEZ

DIRECȚIA GENERALĂ ANTICORUPȚIE SIBIU

Comisar-Șef Serviciu Cătălin Lucian PARASCHIV

Comisar-șef Daniela TARNU

Subcomisar de poliție Mădălina-Aura GRIGORIE

SERVICIUL DE COMBATERE A CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE

Comisar-șef de poliție Ion MIHAI

POLIȚIA DE FRONTIERĂ AEROPORT SIBIU

Comisar-șef de poliție Dorin MUNTEAN

POLIȚIA LOCALĂ SIBIU

Director General Gheorghe ALDEA

BIROUL JUDEȚEAN DE POLIȚIE TRANSPORTURI SIBIU

Comisar-șef de poliție Lucian ILIE

CENTRUL CHINOLOGIC „DR. AUREL GREBLEA” SIBIU

Director Adjunct Subcomisar de poliție Daniel-Felix FLOREA

SPONSORII EVENIMENTULUI:

S.C. TOTAL NSA S.R.L.

S.C. ROMTRANS SPECIAL S.R.L.

S.C. FUSION ROMANIA S.R.L.

S.C. PRO HART GROUP S.R.L.

S.C. WATCH ONLINE S.R.L.

MAGAZINELE SORY SIBIU

S.C. RZV LOGISTIC S.R.L.

S.C. DR. VESMAȘ & PARTNER S.R.L

CUPRINS

Cuvânt înainte	23

SECȚIUNEA 1.

Siguranța frontierelor, migrație, azil și integrare

Alexandru Stoian

Perspective actuale în reglementarea pregătirii populației pentru apărare	31

Guțan Sabin

Diferențe conceptuale și juridice între noțiunile de migrant forțat și refugiat	43

Munteanu Nicoleta Annemarie

Rolul informațiilor din surse deschise (OSINT) în gestionarea dezinformării în domeniul migrației.....	55

Tăvală Emanuel

Migrația, identitatea juridică și nisipurile mișcătoare ale jurisdicției	66

Voicu Silviu-Ionuț

Analiza legislativă și jurisprudențială a căsătoriei de conveniență.....	87

Berindea Sergiu Gabriel

Gestionarea frontierelor externe ale Uniunii Europene.....	110

Iacob Andra Bianca, Vesmaș Daiana Maura

Statutul de persoană în căutarea protecției internaționale în contextul războiului ruso-ucrainean	117

SECȚIUNEA 2.

Siguranța cetățeanului, a comunităților și a statelor. Între național și internațional

Cătălin Nicolescu

Crima motivată de ură 127

Dragomir Andreea Nicoleta, Ioana Florescu

Women's Rights in Cyberspace 139

Macarie Raluca

Ordinea publică – un concept juridic teritorial? 148

Bulea Iulia

Aspecte privind Strategia Națională de Ordine
și Siguranță Publică 2023-2027.....158

Șolea Raluca-Andreea, Bogdan-Lucian Aurescu

Influența dreptului internațional asupra dreptului național:
oportunități de consolidare a securității naționale împotriva
terorismului prin intermediul dreptului internațional penal ...177

Lilioara-Alexandra Oprinca-Muja

Activitatea medico-legală, componentă a sistemului
de ordine și siguranță publică.....192

Daju (Togan) Ramona Maria, David Costin

Autoritatea Teritorială de Ordine Publică 200

Puținelu Georgel, Dragomir Andreea

Câteva considerații privind Poliția Locală Sibiu.....216

Darie Răducu Ciprian, Vesmaș Daiana Maura

Extinderea și vecinătatea Uniunii Europene 231

Sasu Alexandra Mihaela, Bulea Iulia

Victima în cyberspațiu – victimele cyberbullyingului 243

Ioniță Mihaela Cristina, Dragomir Andreea Nicoleta

Intervenția Ministerului Apărării Naționale
în criza din Ucraina 256

Manciu Roxana Georgiana, Bulea Iulia

Principalele obligații pentru operatorii de date
în aplicarea RGDP.....271

Chirteș Marius, Dragomir Andreea Nicoleta

China – noul pol de influență globală 281

Bazarcă Geanina, Dragomir Andreea

Câteva considerații în ceea ce privește traficul de persoane 292

SECȚIUNEA 3.

Managementul, digitalizarea și finanțarea sistemului de ordine publică

Oneț Cristina

Noi conținuturi ale conceptelor de evaziune fiscală
și fraudă fiscală.....313

Tarnu Lucian

Managementul integrat în domeniul siguranței rutiere, al prevenirii
incidentelor de trafic și al asigurării stării de legalitate.....333

Șoneriu Laurențiu

Considerații privind digitalizarea serviciilor publice
în România 346

Fuciu Mircea, David Costin-Dan

Digitalizarea mediului de afaceri – avantaje și riscuri
pentru marketingul internațional 357

Pojan Radu-Vlad

Despre comunicarea on-line în mediul penitenciar românesc,
expresie a digitalizării și mijloc de asigurare a contactului
cu lumea exterioară, pentru deținuți 367

Malea Bogdan-Nicolae

Managementul sistemului de ordine publică din România
prin digitalizare 381

Hulpuș Ioana Alexandra, Vasii Ioan Mihai

Managementul comunicării și încrederea instituțională în cadrul
organizațiilor din domeniul ordinii și siguranței publice.
Perspective privind imaginea publică.....393

David Costin Dan, Fuciu Mircea

Stiluri de leadership în sistemul de ordine publică.
Studiu de caz pe sistemul de aplicare a legii din România 404

CUVÂNT ÎNAINTE

La nivel național, ordinea și siguranța publică reprezintă fundamentul unei societăți funcționale și armonioase. Guvernul și organele de ordine lucrează împreună pentru a asigura respectarea legii, prevenirea infracțiunilor, combaterea terorismului, protejarea drepturilor și libertăților individuale și asigurarea unui climat sigur și securizat pentru toți cetățenii. Acestea implică aplicarea legii, punerea în aplicare a regulilor și reglementărilor, dar și menținerea ordinii publice și răspunsul rapid în situații de urgență sau de criză.

La nivel internațional, ordinea și siguranța publică reprezintă o preocupare comună pentru toate statele și comunitățile internaționale. Cooperarea și colaborarea între țări sunt esențiale pentru a aborda amenințări transfrontaliere, cum ar fi terorismul, criminalitatea organizată, traficul de droguri și traficul de persoane. Organizațiile internaționale precum Organizația Națiunilor Unite (ONU), Interpol, Consiliul Europei, Uniunea Europeană și alte organizații regionale se implică, activ, în promovarea cooperării internaționale în domeniul ordinii și siguranței publice.

Conferința își propune să creeze o platformă pentru discuții, schimb de experiență și cooperare interinstituțională în vederea promovării nevoii de asigurare a unui mediu sigur și stabil atât pentru cetățeni cât și pentru comunitatea globală în ansamblu.

Obiectivele urmărite prin organizarea acestui eveniment sunt:

Prioritizarea domeniului. Conferința urmărește creșterea nivelului de conștientizare colectivă cu privire la nevoia de a investi și de a acționa în vederea asigurării unei societăți sigure și stabile.

Schimb de bune practici. Conferința reunește experți și profesioniști din domeniul ordinii și siguranței publice, oferind o oportunitate pentru schimbul de bune practici și lecții învățate în interacțiune cu mediul academic de specialitate.

Identificarea și analiza provocărilor actuale. Conferința permite analizarea și discutarea provocărilor actuale cu care se confruntă statele UE (creșterea criminalității, amenințările teroriste, problemele legate de migrație etc.). Acest lucru poate contribui la dezvoltarea unor soluții și strategii adaptate.

Promovarea colaborării și parteneriatelor. Conferința este un loc propice pentru stabilirea de legături și parteneriate între diferite instituții, organizații și agenții implicate în domeniul siguranței și ordinii publice.

Promovarea programelor de studii în domeniu. Conferința urmărește promovarea programului de studii de masterat Managementul Ordinii și Siguranței Publice, program desfășurat în cadrul Facultății de Drept a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu. Programul are ca scop generarea de competențe și abilități vitale profesioniștilor din acest domeniu. De asemenea, Facultatea de Drept promovează credibilitatea, atractivitatea și performanța programelor de studiu prin colaborarea și implicarea directă a profesioniștilor în mediul academic.

Echipa de organizare COPS

Mesajul de deschidere al evenimentului

Doamnelor și domnilor,

*Vă rog să îmi permiteți să deschid această sesiune plenară cu un călduros - **Bun venit la Facultatea de Drept din Sibiu!***

Suntem onorați să avem alături de noi, oameni a căror preocupare în domeniu îi poziționează astăzi printre pe cele mai înalte trepte ale principalelor organisme naționale, dar și oameni a căror preocupare științifică în domeniu creează speranța unui viitor promițător cu mai multă ordine și siguranță pentru noi toți.

Salutăm cu recunoștință reprezentanții instituțiilor naționale de la nivel central, teritorial și local cu atribuții în domeniul ordinii și siguranței publice, a instituțiilor de învățământ superior în a căror interes didactic și de cercetare se încadrează și tematica conferinței noastre. De asemenea, salutăm cu recunoștință prezența colegilor profesori, a doctoranzilor, masteranzilor, studenților, pentru că, trebuie să recunoaștem, fiecare dintre noi, cadre didactice și profesioniști suntem aici pentru a lărgi în primul rând orizontul lor de cunoaștere.

Dragi invitați, dragi colegi, dragi studenți, vă mulțumim că sunteți astăzi alături de noi!

Această primă ediție a Conferinței de ordine și siguranță publică poartă un titlu menit să exprime o preocupare umană absolut firească, fără de care viața noastră nu ar avea culoarea actuală:

Siguranță publică, o prioritate internațională?

Da, siguranța publică este, într-adevăr, o prioritate internațională. Siguranța publică se referă la asigurarea și menținerea securității și a ordinii în societate.

Problemele de siguranță publică pot avea un impact semnificativ asupra stabilității și dezvoltării unei țări și pot avea consecințe transfrontaliere.

Siguranța publică reprezintă o preocupare majoră la nivel internațional, iar cooperarea între state este esențială pentru a aborda amenințările și riscurile cu care se confruntă societățile în lumea de astăzi.

Am încercat să prezint, în câteva cuvinte, aria de preocupare a celor care astăzi vor dezvolta, prin lucrările lor, teme și subiecte de interes pentru noi toți.

Mulțumiri speciale datorăm tuturor experților importanți în domeniul, care își vor prezenta punctele de vedere în cadrul conferinței și vor contribui astfel la conturarea unei imagini realiste a provocărilor, riscurilor și soluțiilor din domeniul nostru de cercetare, într-o perioadă internațională foarte dificilă prin care trecem.

Facultatea de Drept, organizatorul acestei conferințe – este instituția de învățământ superior fondată în urmă cu cinci decenii și care azi găzduiește două domenii importante de studii: domeniul Drept și domeniul Științe administrative.

Cum nu se putea mai potrivit, Ordinea și siguranța publică și-a găsit locul în cadrul programelor noastre de masterat, programe ce abordează, din punct de vedere formativ, fenomenul administrativ, atât dinspre dimensiunea sa organizatorică și de prestație, cât și dinspre dimensiunea sa represivă, de poliție, respectiv de asigurare a ordinii și siguranței publice, precum și de combatere a fenomenelor antisociale.

Acesta este motivul pentru care noi, cei ce reprezentăm Facultatea de Drept v-am invitat astăzi, alături de noi.

Vrem să promovăm cercetarea și educația în domeniul ordinii și siguranței publice, să contribuim la diseminarea cunoștințelor în acest domeniu, pentru a crea o „cultură de siguranță publică” puternică la nivel național.

Printre obiectivele notabile pe care le urmărim prin intermediul acestor frumoase întâlniri menționăm, în primul rând, formarea de legături palpabile între mediul academic și experiența profesională și, bineînțeles, publicarea tuturor ideilor și temelor analizate și prezentate în cadrul acestei Conferințe.

Suntem conștienți că realizarea unei „culturi de siguranță publică” puternică la nivel național poate fi realizată doar prin efortul comun al mai multor entități din sectorul public, privat și academic.

Personal, eu, Andreea Dragomir, în calitate, acum, de gazdă a acestor întâlniri, vreau să vă mulțumesc tuturor pentru fructuoasa colaborare pe care am avut-o cu fiecare dintre dumneavoastră, invitați sau colegi, în perioada de organizare. Sunt cadru didactic în această facultate și am bucuria de a coordona programul de studii de masterat Managementul Ordinii și siguranței publice și tocmai acesta este motivul pentru care împărtășesc emoțiile acestei zile chiar din primele ei momente.

Astăzi marcăm debutul acestei Conferințe, ce sperăm să fie un forum, pe cât de serios, pe atât de plăcut, în care să împărtășim rezultatele și ideile noastre. Acest eveniment implică bucurie, iar pentru dascăli bucuria vine din ochii studenților aflați în fața lor.

Vrem să împărtășim cu dumneavoastră bucuria de a aplauda patru tinere studente care au reușit să aducă în palmaresul facultății noastre performanțe notabile. Studentele noastre au fost clasate pe locul întâi la nivel național în concursul de Procese simulate și au primit Premiul Maxima cum laude la Concursul de Drept umanitar și dreptul refugiaților. Fetele vor reprezenta în noiembrie, la Ljubljana, echipa României în Concursul intereuropean în domeniul dreptului umanitar și al refugiaților. Să le aplaudăm pe Diana Călinescu, Ștefana Magdan, Morari Ana și Bianca Aron.

Este momentul să dau cuvântul invitaților noștri aflați astăzi, aici, în prezidiu. Pentru fiecare împărtășesc sentimente de admirație profesională și le mulțumesc pentru efortul de a fi alături de noi.

- *Momentele de alocuțiune vor fi deschise de domnul Prodecan al Facultății de Drept, Lector univ. dr. Laurențiu Șoneriu.*

- *Cu siguranță, întâlnirea de astăzi se datorează sprijinului și implicării doamnei Director al Departamentului de Drept Public din cadrul Facultății de Drept, Conferențiar univ. dr. Cristina Oneț, pe care o invit să ne adreseze câteva cuvinte.*

- *Academia Forțelor Terestre din Sibiu este și va fi un partener de încredere pentru Universitatea noastră, pentru Facultatea de Drept îndeosebi. Suntem încântați că această colaborarea universitară și-a găsit ecou și în această Conferință.*

Îl avem alături de noi, pe domnul Director al Departamentului de Științe Administrative din cadrul Facultății de Științe economice și administrative, domnul Conferențiar univ. dr. Alexandru Stoian.

- *Alocuțiunile de deschidere nu se opresc aici. Avem alături de noi o doamnă a cărei carieră didactică și de cercetare ridică semnificativ nivelul științific al Conferinței noastre. Cadru didactic titular la Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul” și cercetător de gradul I în domeniile de competență precum: reziliență la propagandă, dezinformarea și agresiunile informaționale, cultura de securitate. Cu siguranță un promotor important al educației de intelligence,*

astăzi doamna profesor va prezenta pentru noi activitatea Institutului Național de Studii de Intelligence și, totodată, vom începe și seria prezentărilor de lucrare cu un subiect care merită toată atenția noastră Combaterea dezinformării și consolidarea culturii de securitate. Suntem onorați să o avem alături de noi pe doamna Ruxandra Buluc.

● In continuare, am să invit deja, pot spune, un prieten al Facultății de Drept, pentru că domnul Irinel Precup a stârnit deja mult interes în rândul studenților noștri într-un frumos proiect organizat de facultatea noastră în perioada de pandemie: Întâlnire cu experiența profesională. Și de această dată, domnul colonel Prim-adjunct al Inspectoratului pentru situații de urgență București, dar și cadru didactic al Universității din București, cu studii în domeniul chimiei militare, respectiv Studii în domeniul nuclear și astrofizică, supune atenției noastre, o temă, un subiect, ce pare a fi o combinație perfectă între știință și implementarea soluțiilor în concret în domeniul nostru de interes: Interesul științific pentru studiul riscurilor în managementul strategic al dezastrelor.

Trebuie să recunosc că această Conferință ne lasă deja prilejul de a aștepta cu interes următoarea ediție. Dar, până atunci, mai este drum lung și pentru noi toți, ziua de astăzi abia și-a deschis porțile științifice.

Începând cu ora 14,00 ne vom continua prezentările tematice în cadrul secțiunilor de Conferință, conform programului deja anunțat.

Permiteți-mi să închei această etapă cu „Mulțumiri depline” și să uez „Succes și spor științific tuturor”!

Vă mulțumim!

SECȚIUNEA 1.
SIGURANȚA
FRONTIERELOR,
MIGRAȚIE, AZIL
ȘI INTEGRARE

PERSPECTIVE ACTUALE ÎN REGLEMENTAREA PREGĂTIRII POPULAȚIEI PENTRU APĂRARE

Autor: Conf. univ. dr. Alexandru Stoian¹

Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” din Sibiu

Rezumat: *Resursele umane ale apărării reprezintă cea mai importantă categorie de resurse a apărării naționale, iar dimensionarea acestei categorii de resurse este determinată de dinamica complexă a acțiunii mai multor factori. Asigurarea capacității de îndeplinire a atribuțiilor și responsabilităților stabilite în cadrul serviciului public național de apărare se face printr-un ansamblu de activități cunoscute sub denumirea de pregătirea populației pentru apărare care vizează măsurile și acțiunile întreprinse în scopul asigurării resurselor umane necesare forțelor armate și celorlalte forțe puse la dispoziție de instituțiile publice de apărare, ordine publică și securitate națională.*

În contextul evoluției conflictului armat din proximitatea teritoriului statului român, adaptarea reglementărilor care au generat, cu mai bine de peste două decenii, transformarea și profesionalizarea armatei României a devenit o necesitate stringentă, cu efecte mai ales în ceea ce privește restructurarea formelor de îndeplinire a serviciului militar, activ și în rezervă. Deși proiectul propus de executiv anul trecut nu s-a concretizat în adoptarea modificărilor legislative, identificarea soluțiilor normative pentru asigurarea corespunzătoare a pregătirii populației pentru apărare nu și-a pierdut caracterul prioritar, în contextul internațional al determinării siguranței publice.

Cuvinte-cheie: *apărare națională, pregătirea populației, conflict armat, forțe armate.*

¹ Adresa de email Autor: alex_stoian@yahoo.com

Introducere

Inclusă între resursele apărării, împreună cu resursele financiare, materiale sau informaționale, resursele umane ale apărării sunt formate, potrivit Legii nr. 45/1994 a apărării naționale a României, „*din întreaga populație aptă de efort pentru apărarea națională.*”² Precizarea legii, necesară în contextul determinării corespunzătoare a resurselor umane pe care le are la dispoziție apărarea națională, are însă un caracter mult prea general pentru a îndeplini condițiile unei definiții. Totuși, pornind de la Constituția României și de la legile organice incidente în materie și mergând până la actele normative elaborate la nivel ministerial și la nivelul categoriilor structurilor forțelor armate, se pot identifica diferențele specifice care conferă particularitate resurselor umane ale apărării prin raportare la celelalte categorii de resurse ale apărării.

Din perspectiva generală a abordării serviciilor publice ale statului, apărarea națională pune în evidență afirmația că „resursele umane sunt primele resurse strategice ale unei organizații (societate, instituție, asociație), în societatea informațională capitalul uman înlocuind capitalul financiar ca resursă strategică”³. Emergența inteligenței artificiale în tehnologizarea mijloacelor de luptă în conflictele contemporane nu a eludat factorul uman, ci dimpotrivă, a determinat necesitatea accentuării profesionalizării acestuia.

Apărarea țării are la bază îndatorirea fundamentală explicitată prin articolul 55 din Constituția României: „*cetățenii au dreptul și obligația să apere România*”⁴. Textul constituțional face distincția între *dreptul de a apăra România* care poate fi exercitat în mod voluntar de către cetățenii români, bărbați sau femei, care au împlinit vârsta de 18 ani și

² Legea nr. 45/01.07.1994, a apărării naționale a României, publicată în M. Of. al Rom., Partea I, nr. 172 din 07.07.1994, art. 14.

³ Mihai Marcel Neag, Dorel Badea, Horațiu Neagoie, *Managementul resurselor de apărare. Concepte fundamentale*, Editura Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu, 2010, p. 36.

⁴ Constituția României, publicată în M. Of. al Rom. nr. 233/21.11.1991, modificată prin Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003, publicată în M. Of. al Rom., Partea I, nr. 758/29.10.2003, art. 37 alin. (1), art. 55 alin. (1).

obligația de a apăra România, prin care cetățenii români pot fi încorporați începând cu vârsta de 20 de ani și până la vârsta de 35 de ani. Diferențierea este esențială în configurarea arhitecturii sistemului național de apărare și este preluată și implementată la nivel legislativ, în principal prin *Legea apărării naționale* și *Legea privind pregătirea populației pentru apărare*, acte normative elaborate și adoptate cu mai bine de un deceniu în urmă, cărora li s-a asigurat, prin modificări succesive, corespondența cu realitatea socială care necesita a fi reglementată.

Procesul prin care se asigură realizarea de către resursele umane a funcțiilor, atribuțiilor și responsabilităților din cadrul structurilor din sistemul național de apărare este integrat într-un ansamblu de activități – pregătirea populației pentru apărare – care, potrivit Legii nr. 446/2006 „reprezintă totalitatea măsurilor și acțiunilor întreprinse în scopul asigurării resurselor umane necesare forțelor armate și celorlalte forțe puse la dispoziție de instituțiile publice de apărare, ordine publică și siguranță națională, potrivit legii, și cuprinde recrutarea, selecția, pregătirea și încadrarea acestora în unitățile instituțiilor respective”⁵.

Reglementarea formelor prin care se realizează pregătirea populației pentru apărare

Particularitățile determinate de realizarea activităților specifice resurselor umane ale apărării a determinat consolidarea unei forme distincte de asigurarea a pregătirii populației pentru apărare: îndeplinirea serviciului militar, cu caracter prioritar, la care se adaugă, în cazurile determinate potrivit Legii nr. 446/2006, participarea la alte forme de pregătire a populației pentru apărare.

Îndeplinirea serviciului militar reprezintă cea mai importantă formă de pregătire a populației pentru apărare, iar prin intermediul acesteia, resursele umane pregătite, înzestrate și încadrate corespunzător sunt puse la dispoziția interesului general, atunci când nevoia de apărare a statului o cere.

Îndeplinirea serviciului militar se face prin cele două forme reglementate în prezent prin lege: *serviciul militar activ* și *serviciul militar*

⁵ Legea nr. 446/30.11.2006 privind pregătirea populației pentru apărare, publicată în M. Of. al Rom., Partea I, nr. 990/12.12.2006, art. 2.

în rezervă. Legea privind pregătirea populației pentru apărare a prevăzut și *serviciul militar alternativ*, ca o a treia formă de realizare a serviciului militar, care viza persoanele considerate *obiectori de conștiință*. Acestor persoane, în conformitate cu articolului 9 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, Curtea Europeană a Drepturilor Omului le-a recunoscut posibilitatea de opoziție față de serviciul militar, „atunci când aceasta era motivată de un conflict grav și insurmontabil între obligația de a face armata și conștiința unei persoane sau convingerile sincere și profunde ale acesteia, de natură religioasă sau de altă natură”⁶.

Ca urmare a modificărilor aduse Legii nr. 446/2006 în anul 2012, serviciul militar alternativ nu a mai fost prevăzut ca formă distinctă de realizare a serviciului militar, menținându-se însă posibilitatea executării acestuia, în condițiile prevăzute: „*cetățenii care, din motive religioase sau de conștiință, refuză să îndeplinească serviciul militar sub arme execută serviciul alternativ*”⁷.

H.G. nr. 618/1997 privind modul de executare a serviciului militar alternativ este actul normativ aplicabil formei de pregătirea a populației pentru apărare, dar relevanța acestuia a scăzut ulterior prin adoptarea Legii nr. 395/2005 privind suspendarea pe timp de pace a serviciului militar obligatoriu și trecerea la serviciul militar pe bază de voluntariat, în baza căreia ultimele încorporări ale recruților pentru militarii în termen și militarii în termen redus proveniți din rândul populației generale s-au făcut în anul 2006.

Un aspect important, evidențiat și în urma resimțirii efectelor conflictului militar din Ucraina, este constituit de faptul că prin Legea nr. 395/2005 nu a fost anulată obligativitatea îndeplinirii serviciului militar, ci doar suspendată pe timp de pace. Așa cum art. 3 din actul normativ menționat prevede, „*pe durata stării de război, a stării de mobilizare, precum și pe timpul stării de asediu, executarea serviciului militar devine obligatorie, în condițiile legii*”⁸.

⁶ https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_9_ROM.pdf, p. 25.

⁷ Legea nr. 446/30.11.2006 privind pregătirea populației pentru apărare, publicată în M. Of. al Rom., Partea I, nr. 990/12.12.2006, art. 4 alin (1).

⁸ Legea nr. 395/16.12.2005 privind suspendarea pe timp de pace a serviciului militar obligatoriu și trecerea la serviciul militar pe bază de voluntariat, publicat în M. Of. al Rom., Partea I, nr. 1155/20.12.2005, art. 3.

Deși îndatorirea fundamentală de apărare a țării se aplică tuturor cetățenilor statului, sistemele democratice contemporane prevăd categorii de excepții pentru situațiile în care îndeplinirea serviciului militar nu se poate realiza, legiuitorul român consacrand situațiile în care cetățenii români nu îndeplinesc serviciul militar, fiind excluși din categoria persoanelor încorporabile. Aceste situații fac referire la cetățenii clasati inapți pentru serviciul militar, cu scoatere din evidență, potrivit baremului medical, la personalul hirotonit sau ordonat care aparține cultelor religioase recunoscute de lege, precum și la persoanele condamnate la pedepse privative de libertate, pe timpul executării pedepsei, precum și cele arestate preventiv sau trimise în judecată până la data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a soluționat cauza penală⁹.

Declararea stărilor cu caracter extraordinar (starea de mobilizare sau starea de război) precum și instituirea unei stări cu caracter excepțional (starea de asediu), pot impune, în funcție de gradul de pericol constat, luarea unor măsuri cu un pronunțat caracter militar, fapt care generează necesități speciale în asigurarea și utilizarea resurselor umane ale apărării. Efortul de apărare a țării este susținut, potrivit Legii nr. 355/2009 privind regimul stării de mobilizare parțială sau totală a forțelor armate și al stării de război prin includerea largă a diferitelor categorii de resurse umane care pot contribui la apărare: cadre militare în activitate, polițiști, soldați și gradați voluntari, studenți și elevi ai instituțiilor militare de învățământ, rezerviști, personal civil din cadrul autorităților publice care au atribuții la mobilizare și război, cetățeni români care au obligații militare sau care pot fi chemați să execute prestări de servicii în interes public¹⁰.

⁹ Legea nr. 446/30.11.2006 privind pregătirea populației pentru apărare, publicată în M. Of. al Rom., Partea I, nr. 990/12.12.2006, art. 4 alin (1).

¹⁰ Legea nr. 355/20.11.2009 privind regimul stării de mobilizare parțială sau totală a forțelor armate și al stării de război, publicat în M. Of. al Rom., Partea I, nr. 805/25.11.2009, art. 21.

Asigurarea profesionalizării în cadrul pregătirii populației pentru apărare prin îndeplinirea serviciului militar

Modalitate de îndeplinire a serviciului militar, serviciul militar activ, se realizează potrivit Legii nr. 446/2006 în calitate de militar profesionist, soldat sau gradat voluntar, militar în termen, elev sau student al instituțiilor de învățământ din sistemul de apărare, ordine publică și securitate națională, (cu excepția elevilor liceelor și colegiilor militare)¹¹.

Pentru explicarea modului de reglementare a categoriilor menționate anterior, trebuie precizat că *militarii profesioniști* sunt considerați ofițerii, maiștrii militari și subofițerii în activitate, care beneficiază de un statut special în exercitarea funcțiilor pe care le încadrează în structurile administrației militare – Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare.

Apartenența militarilor profesioniști la exercitarea serviciului public de apărare națională a fost privită mult timp ca o problemă dificil de soluționat, pentru că Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare conferă, indiscutabil, un statut special militarilor, dar fără a menționa expres calitatea de funcționari publici a militarilor, așa cum de exemplu se face în Legea nr. 360/2002 privind statutul polițistului.

Inconsecvențelor de interpretare juridică a calității de funcționari publici a cadrelor militare, prezente în ultimele decenii, li s-au oferit totuși soluții jurisprudențiale, care au adus clarificări necesare și au stabilit un set de *criterii* aplicabile în mod cumulativ pentru apartenența cadrelor militare la categoria funcționarilor publici.

Astfel, prin Decizia nr. 34/2016 Curtea Constituțională a României a stabilit că, din perspectiva fundamentului legal al exercitării funcției publice, Statutul funcționarilor publici „reprezintă cadrul general pentru funcționarii publici (militarii fiind o categorie specială de funcționari publici)”¹², iar Înalta Curte de Casație și Justiție prin Decizia nr. 10/2018 a considerat următoarele: „faptul că Statutul cadrelor militare nu îi

¹¹ Legea nr. 446/30.11.2006 privind pregătirea populației pentru apărare, publicat în M. Of. al Rom., Partea I, nr. 990/12.12.2006, art. 3 alin (3).

¹² Decizia Curții Constituționale nr. 34/09.02.2016, Monitorul Oficial nr. 286/15.04.2016, paragraful 26.

denumeste ca atare, nu poate constitui un argument suficient pentru ca militarii să nu fie considerați funcționari publici, întrucât nici pentru alte categorii de personal reglementările statutare ale acestora nu utilizează termenul de funcționari publici”¹³.

Tot o categorie a resurselor umane care îndeplinesc serviciul militar activ, *soldații și gradații profesioniști*, desfășoară serviciul militar în baza unui contract pe o perioadă determinată de timp, îndatoririle și drepturile acestora fiind prevăzute de Legea nr. 384/2006 privind statutul soldaților și gradaților profesioniști.

Clarificările și informările asupra regimului juridic aplicabil *serviciului militar în termen* au crescut numeric semnificativ după debutul conflictului armat din Ucraina, datorită manifestării incertitudinilor la nivelul populației cu privire la reglementările aplicabile în situația mobilizării forțelor armate.

Până în prezent, afirmarea intenției factorilor politici decidenți și promovarea unor propuneri legislative nu au fost urmate, în concret, de modificarea substanțială a reglementărilor incidente în materie, astfel serviciul militar în termen se aplică pe timpul stării de asediu, al mobilizării și al stării de război. Îndeplinirea acestuia este asigurată prin încorporarea cetățenilor români bărbați, care au împlinit vârsta de 20 de ani, sau de 18 ani, dacă încorporarea vine ca urmare a cererii persoanei, în baza dreptului constituțional de apărare a țării. Termenul până la care se poate îndeplini serviciul militar în calitate de militar în termen este împlinirea vârstei de 35 de ani.

Legea nr. 446/2006 privind pregătirea populației pentru apărare stabilește și condițiile în care se face *recrutarea – încorporarea*, activitate executată de centrele militare în vederea luării în evidența militară, selecției și stabilirii aptitudinilor privind îndeplinirea îndatoririlor militare, repartizarea și trimiterea cetățenilor români, bărbați, la unitățile militare pentru îndeplinirea serviciului militar în calitate de militar în termen.

¹³ Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 10/16.04.2018, Monitorul Oficial nr. 536/28.06.2018, paragraful 92.

Elevii sau studenții instituțiilor militare de învățământ, cu excepția elevilor liceelor și colegiilor militare, sunt considerați voluntari și, în condițiile legii, desfășoară serviciul militar activ.

Caracterul limitat în timp al modului de exercitare a serviciului militar activ determină, în majoritatea statelor contemporane, organizarea *serviciului militar în rezervă*. În România, acesta este asigurat prin *rezerviști*, persoanele care au îndeplinit serviciul militar activ sau în rezervă și care au un statut diferențiat în funcție de categoria de rezervă în care sunt încadrați.

Astfel, un rol esențial pe timpul stării de asediu, al stării de mobilizare sau al stării de război îl poate avea *rezerva de mobilizare* constituită din resursele umane care pot fi folosite pentru instruire și îndeplinirea unor misiuni specifice situațiilor în care se află țara. În cadrul acestei largi categorii se distinge *rezerva operațională*, în cadrul căreia sunt încadrați rezerviștii voluntari din statele de organizare ale unităților și rezerviștii care sunt incluși în planurile de mobilizare ale unităților și *rezerva generală*, din care fac parte cetățenii care, potrivit legii, au obligații militare și care nu sunt cuprinși în rezerva operațională.

De precizat faptul că, în cadrul resurselor umane ale apărării naționale, *rezerviștii voluntari* au un statut distinct, recunoscut prin Legea nr. 270/2015 privind statutul rezerviștilor voluntari, fiind personal selecționat pe bază de voluntariat, care consimte și încheie un contract individual pe durată determinată pentru a se încadra în funcțiile prevăzute.

Un alt concept asociat procesului de asigurare a resurselor umane pentru apărare este *concentrarea*, care potrivit Legii nr. 446/2006 are în vedere atât chemarea rezerviștilor voluntari, cât și chemarea rezerviștilor din rezerva de mobilizare pentru activități specifice de instruire, realizarea unor misiuni, sau, în cazul general, de completare a personalului structurilor administrației militare pe timpul stării de asediu.

Se evidențiază în acest context și situația în care rezerviștii din rezerva generală pot fi mobilizați la locul de muncă, în afara celorlalte modalități prin care pot fi activați: concentrarea sau mobilizarea pentru instruire, îndeplinirea unor misiuni sau completarea statelor de funcții a instituțiilor cu rol în domeniul apărării, ordinii publice și securității naționale.

Pe de altă parte, rezerviștii care compun rezerva operațională nu pot fi mobilizați la locul de muncă, mobilizarea la locul de muncă aplicându-se doar în cazul specialiștilor strict necesari, care reprezintă personal încadrat pe funcții de conducere, specialiști de înaltă calificare și personal de execuție strict necesar desfășurării activităților¹⁴.

Stabilirea și reglementarea tuturor formelor de pregătire a populației pentru apărare prezentate anterior nu constituie prin ele însele garanții ale contracarării eficiente al amenințărilor și atacurilor la adresa securității statului român, pentru că dincolo de aplicarea cu succes sau nu a unor norme juridice preexistente, eficiența nivelului de asigurare a pregătirii populației pentru apărare este rezultatul unor acțiuni coordonate cu un nivel ridicat de complexitate, cu orizonturi temporale diferite, în care rolul autorităților care conduc sistemul național de apărare este unul determinant, dar nu singular, în contextul responsabilizării tuturor factorilor sociali pentru asigurarea apărării naționale și consolidarea siguranței publice.

Integrarea altor forme de pregătire a populației în formarea resurselor umane necesare apărării naționale

Profesionalizarea serviciului public de apărare a statului reprezintă, cu siguranță, componenta esențială a pregătirii populației pentru apărare și este realizată prin serviciul militar activ. Reacția adecvată la situațiile de criză implică atât structuri militarizate, cât și autorități, instituții sau organizații care nu au un caracter militar, iar confirmarea unei capacități ridicate de răspuns la amenințări care vizează securitatea națională vine în urma unei pregătiri corespunzătoare în asumarea unor funcții și atribuții diferite față de cele exercitate pe timp de pace.

România a cunoscut un grad ridicat de militarizare pe perioada existenței statului comunist centralizat, iar ulterior, procesul de demilitarizare a numeroase structuri din domeniul apărării, ordinii publice

¹⁴ Hotărârea Guvernului României nr. 1.204/04.10.2007 privind asigurarea forței de muncă necesare pe timpul stării de asediu, la mobilizare și pe timpul stării de război, publicat în M. Of. al Rom., Partea I, nr. 699/17.10.2007, art. 2.

și siguranței naționale a determinat și redistribuirea de roluri între autorități și instituții ale statului care și-au pierdut specificul militar.

Importanța implementării și altor forme de pregătire a populației pentru apărare, altele decât cele prezentate anterior, a crescut în contextul geopolitic regional, fiind necesară revitalizarea și readaptarea acelor forme de pregătire menite să asigure formarea corespunzătoare a resurselor umane necesare apărării naționale.

În acest sens, Legea nr. 446/2006 reglementează pregătirea persoanelor cu atribuții de conducere din sistemul administrației publice la nivel central și local și are în vedere funcționari publici de conducere, înalți funcționari publici și demnitari care, datorită funcției exercitate la nivelul diferitelor structuri ale administrației militare, îndeplinesc atribuții importante în cadrul serviciului public de apărare atât pe timp de pace, cât și pe timp de război. Pregătirea specifică a persoanelor menționate se realizează, în funcție de situație, prin diverse forme de instruire: convocări, exerciții și antrenamente de mobilizare, exerciții de antrenament în teren sau exerciții tactice de luptă¹⁵, iar în urma încheierii pregătirii, persoanelor menționate li se pot acorda grade militare în rezervă sau pot fi înaintate la gradul următor, în rezervă.

O altă formă de pregătire a populației pentru apărare este reprezentată de *pregătirea premilitară*, formă care are la bază voluntariatul și care se asigură pentru persoanele apte din punct de vedere medical, de la împlinirea vârstei de 15 ani și până la încorporare. Realizarea pregătirii premilitare a tinerilor se face în centrele organizate în acest scop pe lângă unitățile militare, în baza reglementărilor specifice elaborate în comun de conducătorii instituțiilor din cadrul administrației militare și ministrul educației.

Pentru un domeniu aflat în conexiune cu cel al apărării, protecția civilă, reglementările în vigoare prevăd *pregătirea privind modul de acțiune în situații de urgență civilă*, formă de pregătire care are ca fundament dreptul cetățenilor români de a participa ca voluntari la acțiunile organizate de autoritățile administrației publice locale în cadrul

¹⁵ *Hotărârea Guvernului României nr. 969/22.08.2007 privind organizarea, desfășurarea și conducerea pregătirii pentru apărare a persoanelor cu atribuții de conducere în domeniul administrației publice, la nivel central și local*, publicat în M. Of. al Rom., Partea I, nr. 598/30.08.2007, art. 2 alin. (1).

serviciilor de urgență voluntare, servicii constituite, potrivit legii, în unitățile administrativ – teritoriale, în subordinea consiliilor locale, din personal voluntar din cadrul instituțiilor publice și al operatorilor economici.

Pregătirea în formațiuni sanitar-voluntare este realizată de Societatea Națională de Cruce Roșie din România, care se ocupă de organizarea, încadrarea și funcționarea formațiunilor sanitar-voluntare și pregătirea personalului care are competență în acest domeniu de acțiune. Ca și particularitate, se mai poate evidenția faptul că, pe timpul stării de urgență, de asediu, al mobilizării și al stării de război, în cazul pregătirii populației pentru apărare realizată pentru situațiile de urgență civilă sau în formațiunile sanitar-voluntare, cetățenii se constituie în subunități sau își continuă activitatea la locul de muncă.

Concluzii

Calitatea de membru al celei mai mari alianței militare din istorie, Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, conferă României un rol activ în participarea la măsurile de consolidare a prezenței aliate avansate pe flancul estic, iar conflictul din Ucraina a reprezentat un test al caracterului solid al relației dintre alianță și statul român.

În lumina evoluției evenimentelor militare din regiune, pregătirea populației pentru apărare a devenit un subiect important pe agenda autorităților publice naționale, cu precădere în fazele de început ale conflictului, atunci când incertitudinea direcției de manifestare a agresiunilor era foarte ridicată. Dar, inițiativele legislative, relativ intens promovate în momentul apropierii de criză, care vizau atât restructurarea formelor de îndeplinire a serviciului militar activ și în rezervă, cât și reconceptualizarea celorlalte forme de pregătire a populației pentru apărare, nu s-au concretizat în mod corespunzător și, odată cu atenuarea amenințării și permanentizarea unor tipare în conflictul creat, intențiile inițiale nu au determinat reformarea concepției privind pregătirea populației pentru apărare.

Cu toate acestea, pregătirea populației pentru apărare nu și-a pierdut caracterul prioritar iar armonizarea actelor normative existente prin care este stabilită organizarea și funcționarea sistemului național de apărare și implicit, pregătirea populației pentru apărare, trebuie asociată

cu identificarea permanentă a soluțiilor legislative, adaptate la evoluția mediului de securitate internațional, soluții care să permită asigurarea corespunzătoare a pregătirii resurselor umane pentru apărare, atât pentru toate formele de îndeplinire a serviciului militar, cât și pentru formele adiacente de pregătire a populației pentru apărare.

Bibliografie:

- Neag Mihai Marcel, Badea Dorel, Neagoie Horațiu, *Managementul resurselor de apărare. Concepte fundamentale*, Editura Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu, 2010.
- Constituția României, modificată prin Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003.
- Legea nr. 270/2015 privind statutul rezerviștilor voluntari.
- Legea nr. 355/2009 privind regimul stării de mobilizare parțială sau totală a forțelor armate și al stării de război.
- Legea nr. 395/2005 privind suspendarea pe timp de pace a serviciului militar obligatoriu și trecerea la serviciul militar pe bază de voluntariat.
- Legea nr. 446/2006 privind pregătirea populației pentru apărare.
- Legea nr. 45/1994, a apărării naționale a României.
- Hotărârea Guvernului României nr. 1.204/2007 privind asigurarea forței de muncă necesare pe timpul stării de asediu, la mobilizare și pe timpul stării de război.
- Hotărârea Guvernului României nr. 618/1997 privind modul de executare a serviciului utilitar alternativ.
- Hotărârea Guvernului României nr. 969/2007 privind organizarea, desfășurarea și conducerea pregătirii pentru apărare a persoanelor cu atribuții de conducere în domeniul administrației publice, la nivel central și local.

https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_9_ROM.pdf
<https://www.recrutaremapn.ro>

DIFERENȚE CONCEPTUALE ȘI JURIDICE ÎNTRE NOȚIUNILE DE MIGRANT FORȚAT ȘI REFUGIAT

Autor: Conferențiar univ. dr. Guțan Sabin¹
Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” Sibiu

Rezumat: În lucrarea de față analizez conceptele legale și doctrinare ce privesc persoanelor care se refugiază din zone în care viața le este pusă în pericol, căutând protecție în alte state (situație cunoscută sub denumirea de migrație forțată), dar fără a se încadra în definiția refugiatului din Convenția internațională din 1951. Ideea centrală a acestui articol este de a identifica semnificația științifică a noțiunii de migrație forțată, de a analiza sfera normativă căreia i se circumscrie și a compara acest concept cu cel de refugiat. Analizez, de asemenea, contextul social-politic ce a generat și consolidat aceste concepte și modul în care ele sunt asimilate de societate, dar și reacțiile statelor cu privire la dezvoltarea acestor concepte și a drepturilor ce decurg din ele, prin implementarea de politici de securitate.

Cuvinte-cheie: refugiat, migrant forțat, migrant, protecție, securitate.

Introducere

Fenomenul migrației nu este unul nou, specific lumii moderne. Mai degrabă, lumea modernă este emanația fenomenului migrației. Cu mult timp în urmă, oameni primitivi (*homo sapiens*) au migrat din Africa spre Asia, iar de aici s-au împrăștiat în toate colțurile lumii. În Europa, *homo sapiens* a întâlnit omul de Neanderthal, pe care, în timp, l-a înlocuit complet.

¹ Adresă de email autor: sabin_gutan@yahoo.com.

Politicile moderne, postbelice, au bătut în cuie dreptul de azil și posibilitatea oamenilor de a circula în orice țară și de a rămâne acolo. Acest drept a fost repede căptușit de dreptul fiecărui stat de „a-și selecta clientela” (sistemul de vize, de exemplu). În acest proces, noțiunea de migrant, nedefinită oficial la nivel internațional, a fost separată de cea de refugiat, care a primit o definiție restrictivă la nivel internațional. În timp, o serie de alte categorii de persoane, nu suficient de „în nevoie” pentru a fi refugiați, dar suficient de în pericol pentru a nu fi considerate simpli migranți care caută un trai mai bun, au atras atenția comunității internaționale, oferindu-li-se o serie de măsuri de protecție, dar fără a se modifica definiția noțiunii de refugiat. Protecția subsidiară sau complementară (individuală) și temporară (colectivă) au fost măsuri mai aproape de echilibrarea celor două deziderate ale societății actuale: nevoia de umanism și nevoia de securitate. În acest context, a apărut un nou concept care cuprinde aceste categorii de persoane care necesită protecție din partea altor state, dar nu sunt refugiați: *migrația forțată*.

Terminologie: refugiat, migrant, azilant, migrație forțată

Analiza terminologică se concentrează pe modul în care aceste concepte sunt împământate în conștiința societății și modul în care acestea interacționează în zona regulilor de protecție internațională.

Voi porni de la definițiile regăsite la nivelul forului internațional împuternicit de state pentru a se ocupa de protecția refugiaților: Organizația Națiunilor Unite (ONU) și Înalțul Comisariat ONU pentru Refugiați (UNHCR). În concepția acestei organizații se insistă pe faptul că, deși noțiunile de migrant și refugiat sunt adesea folosite ca sinonime în societate, există diferențe „critice” între ele.²

A. Definiția refugiaților, prezentată de sursa citată, vizează: „persoane care se află în afara țării lor de origine din motive precum teama de persecuție, conflict, violență generalizată sau alte circumstanțe care au tulburat grav ordinea publică și, ca urmare, necesită protecție internațională. Definiția refugiaților poate fi găsită în Convenția din 1951 și în instrumentele regionale privind refugiații, precum și în Statutul UNHCR.” Această ultimă precizare este foarte importantă, trimițându-ne

² <https://refugeesmigrants.un.org/definitions>, pagină accesată la data 26.07.2023.

direct la sursa legală a definiției, și anume, art.1 alin.2 din Convenția din 1951 privind statutul refugiaților, așa cum a fost ea modificată de Protocolul din 1967, astfel: „care, în urma unor temeri justificate de a fi persecutată datorită rasei, religiei, naționalității, apartenenței la un anumit grup social sau opiniilor sale politice, se află în afara țării a cărei cetățenie o are și care nu poate sau, datorită acestei temeri, nu dorește protecția acestei țări; [...]”. Se observă o diferență majoră între această definiție legală și cea prezentată mai sus. Prima definiție însumează concepte legale regăsite atât la nivel internațional, cât și la nivel regional (Convenția din Africa din 1969 sau Declarația de la Cartagena din 1984). Această generalizare – vizibil voită – a definiției refugiatului se regăsește și în doctrina UNHCR³ și are ca punct de plecare rezoluțiile Adunării Generale adoptate în perioada 1975-1995, care au extins competența UNHCR și la persoane care sunt afectate de efectele nediscriminatorii ale conflictelor armate sau ale altor „dezastre provocate de om”.⁴ Chiar dacă statele nu au nicio obligație internațională de a acorda azilul, în cazul refugiaților sau al altor categorii de persoane a căror viață este în pericol în țara de origine este instituită obligația statelor de a nu-i returna.⁵

În alte documente ale sale, UNHCR face totuși apel la definiția regăsită în Convenția din 1951.⁶

B. Migrantul nu are o definiție oficială la nivel internațional, dar este acceptat faptul că acesta este persoana care părăsește țara sa de reședință obișnuită, indiferent de motiv.⁷ Acest termen nu trebuie asociat automat și exclusiv cu migrantul economic, cunoscut și sub denumirea de migrant voluntar. Toate persoanele caută o viață mai bună, chiar și

³ <https://www.unhcr.org/us/news/stories/refugees-and-migrants-frequently-asked-questions-faqs>, pagină accesată la data de 26.07.2023.

⁴ *** *Refugee Status Determination*, Department of International Protection, Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, 2005, p.8.

⁵ T. Alexander Aleinikoff, *Le droit et la migration : tour d'horizon international*, *Série Dialogue international sur la migration*, nr.3, Organisation internationale pour les migrations, Suisse, 2002, p.30.

⁶ *** *Protecția Refugiaților și rolul UNHCR*, 2007-08, UNHCR, p.4.

⁷ <https://refugeesmigrants.un.org/definitions>, pagină accesată la data de 26.07.2023.

din punct de vedere material, atunci când fug de persecuțiile din propria țară. A căuta protecție într-o țară cu un nivel de trai mai bun aduce și un nivel de securitate mai ridicat din punct de vedere social-politic pentru refugiat și familia sa.⁸ Migrantului îi lipsesc, însă, motivele temerii justificate de persecuție din partea propriului stat.

Deși în această accepțiune largă conceptul de migrant include și refugiatul, și azilantul, totuși la nivel internațional se insistă pe o separație clară a celor trei concepte. Disocierea conceptuală ar face mai bine înțelese nevoile și particularitățile refugiaților și azilanților, în raport cu migrații (în general voluntari, economici).

Migrantul poate să se întoarcă în propria țară oricând, fără nicio temere, fără niciun risc de persecuție sau alt pericol social-politic. Refugiatul nu o poate face, acesta fiind motivul pentru care a fugit. Migrantul nu fuge din propria țară, el pleacă de bunăvoie. Migrantului i se poate refuza intrarea în țară, iar odată intrat, legal sau nu, poate fi returnat în țara de origine din diverse motive.

C. Azilantul (solicitantul de azil) reprezintă persoana care caută protecția altor state. Inițial, toate persoanele care solicită unui stat străin protecția intră în această categorie. Azilantul și refugiatul sunt concepte destul de apropiate, toți refugiații fiind inițial azilanți, însă, nu toate persoanele care solicită azil primesc statut de refugiat, acesta fiind determinat prin parcurgerea procedurilor instituite de statul respectiv.⁹

D. Migrația forțată

Multe persoane, care își părăsesc țara fugind de anumite pericole, nu se încadrează la statutul de refugiat din Convenția din 1951. O posibilitate pentru astfel de persoane ar fi să se refugieze spre țări unde există convenții regionale mai permissive (Africa, America Centrală). Chiar dacă persoane din aceste regiuni rămân în țări învecinate, destule persoane din aceste țări caută refugiu în alte zone, mai dezvoltate economic și cu o viață mai bună (Europa, SUA).

Pe lângă regulile dreptului refugiaților (la nivel internațional și regional), migrației forțate îi sunt aplicabile o serie de reguli importante din sfera dreptului internațional umanitar și a drepturilor

⁸ William Maley, *What is a Refugee?*, Oxford University Press, 2016, pp. 10-11

⁹ *Ibidem*, pp. 8-9.

omului¹⁰ (dreptul de azil, interzicerea torturii și a relelor tratamente, nediscriminarea etc.). De asemenea, drepturile omului condamnă multe practici care obligă oamenii să fugă.¹¹ Și dreptul internațional cutumiar asigură reguli importante privind protecția generală a persoanelor care caută protecție în alte state, în mod special prin principiul nereturnării.

În literatura de specialitate se regăsesc o serie de denumiri, dar niciuna nu s-a consacrat ca fiind clară și potrivită pentru a rezolva problema acestor categorii intermediare: migrație involuntară, deplasare forțată, migrație de supraviețuire, migrație forțată. Toate aceste concepte, deși au particularități de la autor la autor, au un nucleu comun consistent. De exemplu, migrația de supraviețuire vizează categoriile de persoane care părăsesc propria țară pentru a căuta protecție în alte state, din motive care nu țin doar de persecuții, dar și de neacordarea unor drepturi sau chiar din cauza unor calamități naturale sau schimbări climatice.¹² Adesea, aceste noțiuni sunt folosite ca sinonime, cu referire la aceleași categorii de persoane, făcându-se o separare a cauzelor care au generat deplasarea: care vizează anumiți indivizi, în special din cauza apartenenței lor la anumite grupuri (religioase, politice, etnice etc.) sau cauze care nu vizează anumiți indivizi (dezastre naturale, schimbări climatice etc.).¹³ Unii autori dezvoltă conceptul migrației forțate incluzând și persoanele care trec granițele internaționale în căutarea unui refugiu, precum și persoanele strămutate în interior.¹⁴

Astfel, migrației forțate i se asimilează fenomenul refugiaților și, în general, al persoanelor care au fost nevoite să-și părăsească teritoriul

¹⁰ *Ibidem*, pp.28-31.

¹¹ T. Alexander Aleinikoff, op.cit., p.29.

¹² Betts, Alexander. „Introduction.” *Survival Migration: Failed Governance and the Crisis of Displacement*, Cornell University Press, 2013, pp. 1-9. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/10.7591/j.ctt32b5cd.5>, pagină accesată la data de 26.07.2023.

¹³ Sascha O. Becker, *Forced Displacement in History: Some Recent Research*, IZA DP No. 15119, February 2022, p.3.

¹⁴ Susan Martin, *Chapter One: Forced Migration, the Refugee Regime and the Responsibility to Protect*, în *Protecting the Displaced, Deepening the Responsibility to Protect*, Edited by Sara E. Davies and Luke Glanville, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden, Boston, 2010, p.13.

unde își derulau viața de zi cu zi, din cauza unui eveniment periculos, produs de om sau de natură. De precizat este faptul că acest concept de migrație forțată sau involuntară nu este o creație modernă, post-Convenția din 1951. În literatura de specialitate¹⁵, într-o prezentare a evoluției acestui concept, se face trimitere la lucrări din perioada interbelică în care există diferența între migrația voluntară și migrația forțată. În prezent conceptul nu are o acoperire în zona oficială, a tratatelor internaționale și nici o definiție uniformă, ceea ce face ca, la nivel oficial, să se evite folosirea acestui termen. Chiar și autorii care au realizat studii aprofundate asupra acestui concept¹⁶ nu găsesc soluția potrivită pentru a defini concret conceptul de migrație forțată. S-au analizat cauzele care determină migrația, deja descrise mai sus, teritorialitatea (internă sau internațională), includerea sau excluderea refugiaților în acest concept, dar este încă prematur științific să se bată în cuie o definiție.

Diferențe conceptuale dintre refugiat și migrant forțat

În ceea ce privește diferențele dintre refugiat și migrantul forțat, prezint în cele ce urmează câteva aspecte esențiale ce rezultă din analiza efectuată:

REFUGIAT	MIGRANT FORȚAT
Este o noțiune juridică reglementată.	Nu este o noțiune juridică și nu este reglementată.
Se referă la o categorie de persoane clar reglementată.	Nu are un conținut clar, putând crea confuzii cu privire la diferite categorii de persoane.

¹⁵ Graeme Hugo, Mohammad Jalal Abbasi-Shavazi, Ellen Percy Kraly (Editors), *Demography of Refugee and Forced Migration*, Springer International Publishing AG 2018, pp.28-29.

¹⁶ Roger Zetter *Conceptualising forced migration, Praxis, scholarship and empirics*, Capitolul II în Alice Bloch and Giorgia Donà (Editors), *Forced Migration: Current Issues and Debates*, Routledge Taylor & Francis Group, 2019, pp.19-43.

Conține drepturi clare și protejate internațional, special create în acest sens.	Nu se poate identifica o arie specifică de drepturi aplicabile, însă nu se exclude niciodată necesitatea respectării drepturilor omului.
Poate solicita azil, dobândește statut de refugiat, nu pot fi acuzați de trecerea ilegală a frontierei și nu poate fi returnați în zona de pericol.	Are dreptul de a solicita azil, dar nu primește statut de refugiat. Uneori se bucură de reguli similare refugiaților, cum ar fi nepedepsirea pentru trecerea ilegală a frontiere și nereturnarea.
În cazurile de fluxuri masive de refugiați, intră direct sub protecția temporară, ulterior stabilindu-se statutul individual.	Uneori se pot bucura de alte măsuri de protecție (subsidiară, temporară).
UNHCR se implică tot mai mult în sprijinirea statelor pentru ajutarea persoanelor deplasate intern.	

Forme de protecție internațională

La nivel internațional s-au promovat noi soluții de protecție a acestei categorii de *refugiați de fapt*, dar nu și *de drept*: *protecția subsidiară* și *protecția temporară*, dublate de considerarea principiului nereturnării ca o normă cutumiară, general obligatorie. Aceste instrumente au fost fundamentate prin documente oficiale și la nivelul UE, ele regăsindu-se și în legislația statelor (de exemplu, Legea nr. 122 din 4 mai 2006 privind azilul în România).

Protecția subsidiară este acordată unui resortisant al unei țări terțe sau unui apatrid care nu se califică drept refugiat, dar pentru care s-au dovedit motive întemeiate pentru a crede că persoana în cauză, dacă este returnată în țara de origine, sau în cazul unui apatrid în țara de reședință obișnuită, s-ar confrunta cu un risc real de a suferi un prejudiciu grav, astfel cum este definită la art. 15 din Directiva 2011/95/UE (Directiva privind calificarea, reformată). Cauzele pentru care o persoană se califică la protecția subsidiară au ca izvor tot factorul uman (pedeapsa cu moartea sau executarea; tortură sau tratamente sau pedepse inumane sau degradante; violențe sociale etc.). Acestea nu acoperă însă toate

cazurile de migrație forțată. Statutul legal dat de protecția subsidiară este mai sărac în drepturi decât statutul refugiaților asigurat de Convenția din 1951 și poate fi revizuit după o perioadă scurtă de timp.¹⁷

Protecția temporară este o procedură cu caracter excepțional prin care se oferă protecție imediată și temporară, în cazul unui aflux masiv de persoane strămutate din țări terțe care nu se pot întoarce în țara lor de origine, în special dacă există și un risc ca sistemul de azil să nu poată procesa acest aflux fără efecte adverse pentru funcționarea sa eficientă, în interesul persoanelor care solicită protecție (art. 2 (a) din Directiva privind protecția temporară 2001/55/CE). Protecția temporară acoperă cele mai multe cazuri de migrație forțată.

Acest sistem de protecție a fost activat de UE pentru toți ucrainenii nevoiți să își părăsească țara din cauza conflictului armat. Deși aceștia beneficiază de dreptul de azil, ei nu se pot încadra la statutul juridic de refugiați stabilit de Convenția din 1951.

Politici de securitate ale statelor legate de migrație

Statele și-au creat politici proprii de acces al străinilor pe teritoriul lor, unele chiar restrictive (sistemul de vize), în mod special din motive de securitate.

Sentimentul de popor, ca etnie, este încă fundamental într-un stat, iar legătura stat-popor este indisolubilă. Statele, chiar dacă au adoptat tratate în direcția protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, nu renunță la ideea de național.

Migrația forțată creează probleme majore pentru state și comunitățile locale, fiind generatoare de fluxuri mari de persoane, din toate categoriile sociale, într-un interval de timp scurt. Aceasta este greu de asimilat de comunitățile locale, care trebuie să renunțe la o parte din resursele proprii pentru întraajutorarea lor.

¹⁷ Bettina Scholdan (Editor), *Cercetarea informațiilor din țara de origine. Manual de pregătire*, Crucea Roșie Austriacă, ACCORD – Centrul Austriac pentru Cercetare și Documentare a Țării de Origine și Azil, Viena, Austria, 2004, p.11.

În acest context, statele consideră că „principiul azilului este mai bine apărat atunci când accesul la acesta este restricționat”.¹⁸ Astfel, în ultimii ani, statele mai dezvoltate au început să pună sub semnul întrebării logica integrării refugiaților și au început să le limiteze accesul la o varietate de drepturi, chiar prevăzute de Convenția din 51, cum sunt libertatea de mișcare, dreptul la muncă, asistență publică sau chiar reunirea familiei. De altfel, este în creștere interesul statelor de a repatria refugiații în țările lor de origine, dar și pentru retragerea drepturilor ce au fost recunoscute inițial.¹⁹

La nivelul UE se urmărește să se prevină și să se reducă imigrația ilegală, în special prin intermediul unei politici eficiente de returnare și readmisie, într-un mod care respectă drepturile omului.²⁰ În 2020, CE a publicat Noul Pact privind Migrația, acoperind toate elementele diferite necesare pentru o abordare europeană cuprinzătoare a migrației și urmărind să asigure o mai mare coerență în integrarea aspectelor interne și externe ale politicilor de migrație.²¹ Acest demers se suprapune peste un cadru național social-politic tot mai ostil migrației la nivelul țărilor europene. În ultimii ani, teama europenilor de fenomenul imigrației a crescut, în tot mai multe state ridicându-se tot mai multe voci ostile.²² Adesea se vorbește despre creșterea fenomenului infracțional, al violențelor sociale, al nesiguranței publice, al nesupunerii noilor populații față de autorități și chiar despre radicalizare și creșterea pericolului amenințărilor teroriste. Și peste toate, tot mai des, se aud discuții despre rasism și discriminare.

¹⁸ Didier Fassin, Carolina Kobelinsky, *How Asylum Claims Are Adjudicated: The Institution as a Moral Agent*, în *Revue française de sociologie*, 53-4, 2012, pp.444-472.

¹⁹ James C. Hathaway, *The Rights of Refugees under International Law*, Cambridge University Press, New York, 2005, p.3.

²⁰ <https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/society/20170629STO78630/azilul-si-migratia-in-ue-cifre-si-date>, pagină accesată la data de 26.07.2023.

²¹ https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/new-pact-migration-and-asylum_en, pagină accesată la data de 26.07.2023.

²² <https://www.eyes-on-europe.eu/explaining-the-main-drivers-of-anti-immigration-attitudes-in-europe/>, pagină accesată la data de 26.07.2023.

Chiar dacă UNHCR sprijină statele în acțiunile de protecție a refugiaților, refugiații vor rămâne întotdeauna sub jurisdicția, pe teritoriul și pe cheltuiala statelor.²³

Concluzii

Chiar dacă UNHCR insistă că regimul refugiaților este bine reglementat și nu trebuie modificat²⁴, totuși se arată tot mai preocupat de alte categorii de persoane care fug din țările lor pentru a scăpa de alte pericole decât persecuțiile descrise de Convenția din 1951. La nivel internațional s-au sedimentat suficient de bine și măsuri complementare de protecție (protecția subsidiară, protecția temporară), care acoperă nevoile de protecție ale unor categorii mult mai mari de persoane.

Există vreun stat (popor) obligat să primească străini, indiferent de motive, și să îi găzduiască, de multe ori permanent? Aceasta este întrebarea la care multe state răspund cu nu. Doar principiul nereturnării obligă aceste state să primească refugiați și alte categorii de persoane în pericol, dar nu există obligația de a-i păstra sau naturaliza. Oricum am răsuici aceste concepte, comunitățile naționale nu vor putea trece peste ideea de „străin”. Cu toate acestea, se pun în balanță și beneficiile primirii de refugiați și alte tipuri de migranți (forțați sau nu) – forță de muncă, împropiatare genetică etc.

Migrantul forțat ar putea fi definit, generic, ca o persoană care își părăsește țara din cauze străine de voința sa, provocate de om sau naturale, pentru a-și proteja viața, sănătatea, libertatea sau demnitatea. Aceste cauze pot determina migrația forțată și în interiorul unui stat, fiind vorba de persoane deplasate intern. Într-un sens restrâns, migrantul forțat ar putea fi definit ca o persoană care nu se încadrează în definiția refugiatului din Convenția din 1951, dar se bucură de protecție subsidiară și este protejată de principiul nereturnării.

²³ Brian Gorlick, *Human rights and refugees: enhancing protection through international human rights law*, Working Paper No. 30, October 2000, <https://www.unhcr.org/media/human-rights-and-refugees-enhancing-protection-through-international-human-rights-law-brian>, p.8.

²⁴ <https://www.unhcr.org/us/news/stories/refugees-and-migrants-frequently-asked-questions-faqs>, Question 4, pagină accesată la data de 26.07.2023.

Bibliografie

- *** Protecția Refugiaților și rolul UNHCR, 2007.
- *** Refugee Status Determination, Department of International Protection, Office of the UNHCR, 2005.
- Hathaway, James C., *The Rights of Refugees under International Law*, Cambridge University Press, New York, 2005.
- Hugo, Graeme; Abbasi-Shavazi, Mohammad Jalal; Kraly, Ellen Percy, *Demography of Refugee and Forced Migration*, Springer International Publishing AG 2018.
- Maley, William, *What is a Refugee?*, Oxford University Press, 2016.
- Martin, Susan, *Chapter One: Forced Migration, the Refugee Regime and the Responsibility to Protect*, în *Protecting the Displaced, Deepening the Responsibility to Protect*, Edited by Sara E. Davies and Luke Glanville, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden, Boston, 2010.
- Scholdan, Bettina (Editor), *Cercetarea informațiilor din țara de origine. Manual de pregătire, Crucea Roșie Austriacă, ACCORD – Centrul Austriac pentru Cercetare și Documentare a Țării de Origine și Azil*, Viena, Austria, 2004.
- Zetter Roger, *Conceptualising forced migration, Praxis, scholarship and empirics*, în *Alice Bloch and Giorgia Donà (Editors), Forced Migration: Current Issues and Debates*, Routledge Taylor & Francis Group, 2019.
- Aleinikoff, T. Alexander, *Le droit et la migration : tour d'horizon international*, *Série Dialogue international sur la migration*, nr. 3, Organisation internationale pour les migrations, Suisse, 2002.
- Becker, Sascha O., *Forced Displacement in History: Some Recent Research*, IZA DP No. 15119, February 2022.
- Betts, Alexander. „Introduction.” *Survival Migration: Failed Governance and the Crisis of Displacement*, Cornell University Press, 2013.

Fassin, Didier; Kobelinsky, Carolina, *How Asylum Claims Are Adjudicated: The Institution as a Moral Agent*, în *Revue française de sociologie*, 2012.

Gorlick, Brian, *Human rights and refugees: enhancing protection through international human rights law*, Working Paper No. 30, October 2000.

Convenția privind statutul refugiaților, încheiată la Geneva la 28 iulie 1951 și Protocol privind statutul refugiaților, încheiat la New York la 31 ianuarie 1967, publicate în M.Of. nr. 148/17 iul. 1991.

Cartagena Declaration on Refugees, adopted by the Colloquium on the International Protection of Refugees in Central America, Mexico and Panama, Cartagena de Indias, Colombia, 22 November 1984.

OAU Convention Governing the Specific Aspects of Refugee Problems in Africa, adopted by the Assembly of Heads of State and Government at its Sixth Ordinary Session, Addis-Ababa, 10 September 1969.

Lege nr. 122 din 4 mai 2006 privind azilul în România, publicată în MO nr. 428 din 18 mai 2006.

https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/new-pact-migration-and-asylum_en

<https://refugeesmigrants.un.org/definitions>

<https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/society/20170629STO78630/azilul-si-migratia-in-ue-cifre-si-date>

<https://www.eyes-on-europe.eu/explaining-the-main-drivers-of-anti-immigration-attitudes-in-europe/>

<https://www.unhcr.org/us/news/stories/refugees-and-migrants-frequently-asked-questions-faqs>

<https://www.unhcr.org/us/news/stories/refugees-and-migrants-frequently-asked-questions-faqs>

ROLUL INFORMAȚIILOR DIN SURSE DESCHISE (OSINT) ÎN GESTIONAREA DEZINFORMĂRII ÎN DOMENIUL MIGRAȚIEI

*Autor: Lector univ. dr. Munteanu Nicoleta Annemarie¹
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu*

Rezumat: În actualul mediu de securitate, rolul informației reprezintă un reper important, date fiind efectele asupra fiecărui domeniu al vieții sociale. Societatea informațională preconizată de Alvin Toffler încă din anii '70 s-a transformat într-o societate a cunoașterii în care fluxul informațional este unul care influențează și determină modificări structurale. Din această perspectivă, precum și luând în considerare evoluția tehnologică și fenomenul globalizării, asistăm la o creștere exponențială a rolului informațiilor din surse deschise (OSINT), precum și o amploare a fenomenului migrației..

Cercetarea are scopul de a evidenția aportul acestui tip de informație în crearea de produs de intelligence, de a expune avantajele acestui instrument, precum și de a identifica posibile metode de prevenire pe care le pot oferi informațiile din surse deschise. Abordarea noastră pornește de la spectrul delimitărilor conceptuale ale principalelor elemente din studiu, respectiv migrație, dezinformare și surse deschise, evidențiind interdependența acestora și impactul asupra politicilor în domeniul securității, pe diferite dimensiuni și la diferite niveluri.

În acest context, actorii de pe scena relațiilor internaționale, înțelegând importanța cumulării informațiilor secrete cu informațiile nesecrete, au creat anumite instrumente de culegere, prelucrare și transmitere a informațiilor OSINT, care să combată dezinformarea în contextul amenințărilor asimetrice, precum fenomenul migrației ilegale.

¹ Adresa de email Autor: nicoleta.munteanu@ulbsibiu.ro.

Cuvinte-cheie: migrațiune, informații din surse deschise, intelligence, dezinformare, OSINT, organizații.

Introducere

Fenomenul migrației reprezintă una dintre cele mai mari provocări la adresa societății secolului al XX-lea, reprezentând un factor de risc asupra dimensiunilor securității, pe toate palierele: politic, social, economic, cultural etc., atât la nivel local, cât și la nivel regional și internațional. Considerată o amenințare asimetrică, migrația ilegală, în strânsă conexiune cu evoluția mediului de securitate și cu impactul fenomenului globalizării, predispune și obligă, în același timp, la o abordare holistică din partea statului și a organizațiilor de pe scena relațiilor internaționale.

Un rol primordial este reprezentat de informație, cu precădere din perspectiva efectelor acesteia asupra modului în care este gestionat fenomenul migrației, cu atât mai mult cu cât informația acționează atât ca vulnerabilitate, cât și ca oportunitate.

Abordarea multidisciplinară a cercetării noastre impune delimitarea teoretică a conceptelor utilizate: migrație, dezinformare, informații din surse deschise (OSINT), conducând către analizarea interdependențelor și a influențelor care permit, la nivelul statului și/sau al organizațiilor o gestionare în sensul diminuării efectelor negative ale dezinformării, precum și folosirea informațiilor din surse deschise într-un mod eficient. Mai mult decât atât, comunicarea trebuie înțeleasă dincolo de simplul proces de transmitere de mesaje.

Consumul de știri și de informații de către oameni este, în primul rând, o modalitate de a-și reafirma afinitatea pentru o narațiune dramatică mai amplă despre lume și locul acestora în ea, care transcende faptele și cifrele², aspecte care sunt specifice, în general, procesului comunicării, dar, cu atât mai mult comunicării din sfera migrației.

² Claire Wardle, Hossein Derakhshan, *Information Disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policy maker*, Council of Europe, Strasbourg, 2017, p. 77.

Dezinformare&migrație

Relaționarea dintre fenomenul migrației și dezinformare este direct conexată la aspecte statistice cantitative, creând un cadru exponențial de creștere al efectelor comunicării în raport cu numărul migranților. Ultimul raport al Organizației Internaționale pentru Migrație (IOM) din anul 2022 arată o creștere cu 3,5% a numărului migranților internaționali, de la 272 de milioane în anul 2019, la 281 de milioane în anul 2020, ceea ce reprezintă 3,6% din populația lumii³. Acest aspect pune presiune asupra fluxului informațional într-o continuă creștere, necesitând resurse și strategii care să conducă spre diminuarea efectelor negative ale dezinformării. Migrația reprezintă o problemă majoră direct relaționată cu aspectele comunicaționale, cu atât mai mult cu cât actorii dezinformării au anumite avantaje față de alți comunicatori, prin posibilitatea de a promova simplu sau unilateral fațete ale migrației, fără a ține seama de adevăr sau de acuratețe. Narativele din discursurile de dezinformare caută să exploateze temerile receptorilor cu scopul de a polariza opinia publică, de a denatura mesajul, de a scoate din context și de a stabili agenda politică. Cele mai întâlnite trei abordări se pliază pe domeniul sănătății – migranții ca infractori violenți, potențiali teroriști, sau, în perioada COVID-19, ca risc de infectare; bunăstare – migranții ca trișori beneficiari ai serviciilor sociale, competiție inechitabilă pentru locurile de muncă, secătuirea comunității de resurse; identitate – migranții ca forță de invazie ostilă, amenințarea a tradițiilor autohtone⁴.

Creșterea continuă a dezinformării despre migrație a pus presiune asupra organizațiilor cu atribuții în domeniul migrației și asupra rapoartelor oficiale. În acest sens, World Migration Report a devenit una din sursele primare în a controla veridicitatea informațiilor, cu scopul de a contribui la combaterea știrilor false, elaborând strategii și anumite instrumente care să contribuie la distrugerea anumitor mituri privind migrația. Colaborarea instituțională reprezintă un element important,

³ UN Migration, *World Migration Report 2022*, International Organization for Migration, Geneva, 2022, pp. 3-4.

⁴ Paul Buther, Alberto-Horst Neidhardt, *Fear and lying in the EU: Fighting Disinformation on migration with alternative narratives*, Foundation for European Progressive Studies, Bruxelles, 2020, p. 5.

mai ales din perspectiva dezvoltării unui cadru formal și oficial, cu precădere pentru segmentul digital, care, pe de o parte, este într-o continuă expansiune, iar pe de altă parte este impropriu reglementat.

Un moment important în gestionarea dezinformării în domeniul migrației l-a constituit anul 2019, când, la nivelul UNESCO, prin Comisia pentru Dezvoltare Durabilă s-a creat Grupul de lucru privind libertatea de exprimare și combaterea dezinformării⁵, a cărui activitate s-a materializat într-un studiu realizat în perioada septembrie 2019 – iulie 2020, de către o echipă interdisciplinară de cercetători. Termenul „dezinformare” a fost folosit pentru a descrie un conținut fals sau înșelător cu potențiale consecințe negative. Cercetarea noastră, din această perspectivă conceptuală, are la bază un articol precedent care analizează raportarea teoretică la nivelul Uniunii Europene⁶. Identificarea unor soluții concrete și eficiente, dincolo de delimitările conceptuale, presupune și identificarea unor întrebări care să predisună la răspunsuri pertinente. Unele dintre aceste întrebări sunt relaționate cu eficiența campaniilor de informare/sensibilizare pentru (potențialii) migranți; se referă la capacitatea informației de a schimba comportamente, la modalități de măsurare a unor astfel de campanii și la felul în care ar trebui să fie construite strategiile care stau la baza campaniilor de informare/sensibilizare⁷.

Din punctul nostru de vedere, fenomenul migrației reprezintă un element important al campaniilor de dezinformare, mai ales după criza refugiaților din anul 2015, care a condus la crearea unora dintre cele mai proeminente și dezbinătoare subiecte în dezbaterile politice europene, și nu numai. Prin manipularea percepției publicului, aceste

⁵ Broadband Commission for Sustainable Development, *Working Group on Freedom of Expression and Addressing Disinformation*, accesibil la adresa [Working Group on Freedom of Expression and Addressing Disinformation - Broadband Commission](#), pagină accesată la data de 23.06.2023.

⁶ Nicoleta Annemarie Munteanu, *Combating Misinformation at European Level*, în *The European Union in the Age of (In)Security. From Theory to Practice*, 2nd Edition, Cambridge Scholars Publishing, 2022, pp. 103-133.

⁷ European Migration Network, *Migration and Communication: Information and Awareness-Raising Campaigns in Countries of Origin and Transit*, Diplomatic Academy of Vienna, 2019, p. 11.

campanii de dezinformare au contribuit negativ la menținerea unor discursuri care au pus presiune asupra spațiului comunicational, favorizate fiind și de evoluția tehnologică, din perspectiva distribuirii mesajelor și procesării mesajelor.

Interferențe OSINT – migrație

Procesul globalizării cumulat cu dezvoltarea tehnologică a predispus la un flux informațional imens, dificil de gestionat și imposibil de controlat. În acest context, importanța informațiilor din surse deschise a crescut, devenind un reper primordial în gestionarea comunicațională la nivel național, regional și internațional. Din perspectivă teoretică, informațiile din surse deschise reprezintă o disciplină de intelligence, un element intrinsec al produsului de intelligence, care se referă la găsirea, selectarea, obținerea de informații din surse publice⁸, în mod legal și etic. Unul dintre avantajele informațiilor din surse deschise, pentru care nu pot fi ignorate, se referă la costul redus⁹. Definirea informațiilor din surse deschise se bazează pe o delimitare conceptuală care aparține Comunității de Intelligence a SUA: informații disponibile public, prezente în formă printată sau electronică, care se transmit prin radio, televiziune sau ziare, distribuite prin baze de date comerciale, e-mail-uri, dispozitive electronice portabile, Pot fi diseminate către un public larg, eterogen, prin mass-media, sau către un public țintă, prin intermediul conferințelor, rapoartelor unor companii, organizații. Este important de menționat că nu implică nicio informație care este clasificată ca origine, care este supusă altor constrângeri de proprietate, altele decât copyright, care sunt obținute prin mijloace clandestine sau ascunse¹⁰. Exploatarea surselor deschise se referă la oficialități guvernamentale, surse media, organizații și instituții naționale, regionale și globale, organizații nonguvernamentale. O altă abordare conceptuală

⁸ Ioan Călin, *Informațiile din surse deschise. Delimitări conceptuale*, în *Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I*, martie/2015, p. 194.

⁹ Robert D. Steele, *The importance of Open Source Intelligence to the Military*, în *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, vol. 8, nr.4/1995, p. 457.

¹⁰ *Ibidem*, p. 458.

de referință este Manualul Informațiilor din Surse Deschise al Organizației Atlanticului de Nord (NATO) care definește sursele deschise din patru perspective: Open Source Data (OSD), Open Source Information (OSIF), Open Source Intelligence (OSINT) și Validated OSINT (OSINT-V)¹¹. Indiferent de abordarea teoretică, informațiile din surse deschise reprezintă suport decizional pentru serviciile de informații, cu scopul de a stabili strategii și politici, inclusiv în domeniul migrației. În contextul evoluției tehnologice, o sursă importantă de informații provine din mediul online, inclusiv prin intermediul rețelelor de socializare, încadrate în new media, componente care se adaugă la media tradițională și care reprezintă o provocare dificilă în încercarea de gestionare a fluxului informațional și al efectelor acestuia.

Relaționarea, din perspectivă instituțională, a OSINT cu fenomenul migrației implică obținerea de informații de la organizații precum: Agenția Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNCHR), Organizația Internațională pentru Migrație (OMI), Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă (FRONTEX), Biroul European de Statistică (EUROSTAT), Eurobarometer, Europol, Interpol¹².

În contemporaneitate se acordă o tot mai mare importanță rolului informațiilor din surse deschise în gestionarea fenomenului migrației din perspectiva dezinformării, aspect dovedit prin raportarea anumitor instituții. United Nations Networks on Migrations prin Migration Data Portal evidențiază că este necesară revizuirea abordării utilizării în rapoarte statistice a surselor tradiționale cu referire la informații despre migrație, precum recensămintele populației și/sau ale locuințelor, menționând că există un interes crescut în identificarea de surse alternative pentru îmbunătățirea colectării și analizei datelor privind migrația¹³.

În Raportul privind migrația globală din anul 2022 se arată că tehnologia din domeniul social-media are un impact crescând asupra

¹¹ NATO, *NATO Open Source Intelligence Handbook*, p.2.

¹² Nicoleta Annemarie Munteanu, *Illegal Migration. Approach from the Perspective of Open Source Intelligence (OSINT)*, în *Research and Science Journal*, nr. 2(18)/2019, p. 108.

¹³ United Nations. *The 2030 Agenda for Sustainable Development*, accesibil la adresa [21252030 Agenda for Sustainable Development web.pdf \(un.org\)](https://www.un.org/sustainabledevelopment/), pagină accesată la data de 14.05.2023.

politicilor din domeniul migrației, cu o creștere a activismului de extremă dreaptă pe platformele de comunicare, cu scopul de influențare a debaterilor publice și a deciziilor politice. De asemenea, se constată că măturile persoanelor și surselor media pot fi problematice din cauza inexactității și acoperirii insuficiente. Raportul arată că relațiile media cu privire la fenomenul migrației sunt adesea negative în mod nejustificat, iar aspectele-cheie sunt deturnate, ducând la un grad mare de dezinformare. Organizația Internațională pentru Migrație atrage atenția asupra necesității combaterii răspândirii discursurilor de incitare la ură și a denaturării deliberate a adevărului, insistând asupra prioritizării la nivel internațional¹⁴. La nivelul acestei organizații, încă din anul 2020 s-a creat Global Migration and Media Academy¹⁵ cu scopul de a susține rolul mass-media în evidențierea multiplelor dimensiuni ale migrației și accentuarea relatărilor pozitive despre contribuția migranților la dezvoltarea globală. Acest demers are ramificații la nivelul efectelor, din cel puțin două perspective: evitarea fenomenului dezinformării despre migranți și resursă de date în interiorul informațiilor din surse deschise.

Europol, prin ultimul raport de activitate din anul 2022 evidențiază necesitatea îmbunătățirii procesului de prelucrare a volumului în creștere a informațiilor din surse deschise, precum și selecția eficientă. Pentru a extinde capacitățile Centrului Operațional și pentru a putea monitoriza sursele deschise, inclusiv platformele de comunicare socială, au fost achiziționate licențe pentru un nou software care permite monitorizarea incidentelor din Europa și din afara granițelor europene și alertarea unităților cu atribuții de la Europol¹⁶.

Frontex, cu scopul de a furniza analize strategice ale riscurilor, gestionează informații dintr-o largă gamă de surse, precum: autorități de frontieră ale statelor membre și ale țărilor din afara Uniunii Europene, parteneri UE – Comisia Europeană, Europol, Eurostat, organizații

¹⁴ UN Migration, *World Migration Report 2022*, International Organization for Migration, Geneva, 2022, p. 218-233

¹⁵ Home (mediamigrationacademy.org), pagină accesată la data de 21.05.2023.

¹⁶ Europol, *Consolidated Annual Activity Report*, Europol Public Information, 2022, pp. 83-97.

internaționale – UNCHR, OIM, Interpol, surse deschise, inclusiv social media¹⁷.

Din punctul nostru de vedere, obiectivele OSINT privind fenomenul migrației se referă la informații privind monitorizarea evoluțiilor din țara de origine, supravegherea traseelor de deplasare, informații despre implicarea în rețele de crimă organizată, colectarea datelor privind persoanele identificate și înregistrate în centrele de primire sau în tabere, în țările de tranzit, informații despre legăturile cu organizații teroriste sau despre intențiile de a se alătura activităților infracționale.

Procesul de gestionare a informațiilor din surse deschise implică și anumite dezavantaje, care sunt cu atât mai elocvente în contextul cercetării noastre, respectiv barierele culturale și lingvistice. Anumite studii demonstrează că utilizarea în analiza OSINT se raportează la un procent de 10% din totalul resurselor catalogate¹⁸. Alte elemente care conduc la acest procent sunt legate de credibilitatea surselor și de aspectele referitoare la copyright.

Concluzii

Discursul privind migrația a devenit din ce în ce mai polarizat în spațiul public. Dezinformarea și denaturarea informației cu privire la acest fenomen sunt din ce în ce mai răspândite, ca parte a instrumentelor tactice ale puterii, cu impact negativ asupra mass-media, asupra social-media, care, inevitabil, propagă, la rândul lor efecte asupra societății.

Caracteristicile mediului contemporan de securitate contribuie la extinderea fenomenului migrației, cu precădere a migrației ilegale. Războaiele neconvenționale pun presiune asupra factorilor de decizie la nivelul gestionării din perspectiva dezinformării, relaționat cu fenomenul migrației, asistând la o exacerbare a războaielor informațional,

¹⁷ Frontex, *Risk Analysis for 2020*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2020, p. 56.

¹⁸ George Friedman, *America's Secret War. Inside the Hidden Struggle between America and its Enemies*, Little Brown, Boston, 2004, p. 71, accesibil la adresa http://www.oss.net/dynamaster/file_archive/030201/ca5fb66734f540fbb4f8f6ef759b258c/NATO%20OSINT%20Handbook%20v1.2%20-%20Jan%202002.pdf, pagină accesată la data de 21.06.2023.

psihologic și mediatic. Recunoașterea importanței OSINT, la nivelul organizațiilor internaționale cu atribuții în sfera migrației, așa cum am arătat în cercetarea noastră, reprezintă un element important în crearea de strategii și instrumente care au scopul de a diminua efectele negative ale fenomenelor nocive propagate de către/în mediul informațional globalizat.

Din perspectiva analizei noastre, informațiile din surse deschise trebuie evaluate și analizate în mod particularizat, în funcție de proveniența acestora, media, social-media, instituții și/sau organizații etc., ținându-se cont de vulnerabilitățile de ordin informatic și informațional, specifice fiecărei categorii. Din punct de vedere informatic, instrumentele software contribuie la filtrarea informațiilor și la identificarea elementelor de dezinformare care produc efecte negative asupra securității. În această ecuație a îngemănării dintre informatic și informațional, prin aplicarea unor instrumente de verificare, OSINT se constituie într-un set de resurse esențiale în generarea de informații care să contribuie la procesul de luare a deciziei tactice și strategice, cu caracter preventiv și/sau de ameliorare pentru diminuarea răspândirii informațiilor false, precum și de gestionare a efectelor acestora.

Strategiile de comunicare eficiente în domeniul migrației, direct corelate cu avantajele pe care le are activitatea din cadrul OSINT pot ajuta la diminuarea discursurilor bazate pe amenințări la adresa subiecților migrației. Considerăm că aceste potențiale strategii depind de modificări la nivelul decidenților politici și este necesar a fi susținute pentru a produce efecte pozitive. Politicile eficiente combinate cu narațiunile alternative pot contribui, pe termen mediu și lung, la gestionarea provocărilor care determină dezinformarea privind migrația.

Bibliografie:

- Bârgăoanu, Alina, *Fakenews. Noua cursă a înarmării*, Editura Evrika, București, 2019.
- Bounegru Liliana, Gray Jonathan, Venturini Tommaso, Mauri Michele, *A Field Guide to Fake News and other Information Disorders*, Public Data Lab., Amsterdam, 2017.
- Buther Paul, Neidhardt Alberto-Horst, *Fear and lying in the EU: Fighting Disinformation on migration with alternative*

- narratives, *Foundation for European Progressive Studies*, Bruxelles, 2020.
- Ciupercă Ella Magdalena, Vlăduțescu Ștefan, *Securitatea națională și manipularea opiniei publice*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2010.
- Faist Thomas, *Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces*, Oxford University Press, 2004.
- Friedman George, *America's Secret War. Inside the Hidden Struggle between America and its Enemies*, Little Brown, Boston, 2004.
- Steele Robert David, *The Open-Source Everything Manifesto: Transparency, Truth, and Trust*, Evolver Editions, Berkeley, 2012.
- Suro Roberto, *Introduction in Writing Immigration: Scholars and Journalists in Dialogue*, University of California Press, Berkeley, 2011.
- Woolley Samuel C., *Computational Propaganda: Political parties, Politicians, and Political Manipulation of social media*, Oxford University Press, 2018.
- Călin Ioan, *Informațiile din surse deschise. Delimitări conceptuale*, în *Buletinul Universității Naționale de Apărare Carol I*, martie/2015.
- Dekker Rianne, Engbersen Godfried, *How social media transform migrant networks and facilitate migration*, în *Global Networks. A Journal of Transnational Affairs*, vol. 14, nr. 4/2014.
- Munteanu Nicoleta Annemarie, *Combating Misinformation at European Level*, în *The European Union in the Age of (In)Security. From Theory to Practice*, 2nd Edition, Cambridge Scholars Publishing, 2022.
- Munteanu Nicoleta Annemarie, *Illegal Migration. Approach from the Perspective of Open Source Intelligence (OSINT)*, în *Research and Science Journal*, nr. 2(18)/2019.
- Plăvițu, Dan, *Surse și medii de culegere a informațiilor*, în *Gândirea Militară Românească*, nr. 6/2006.

Steele Robert D., *The importance of Open Source Intelligence to the Military*, în *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, vol. 8, nr. 4/1995.

Broadband Commission for Sustainable Development, *Working Group on Freedom and Expression and Addressing Disinformation, Working Group on Freedom of Expression and Addressing Disinformation – Broadband Commission*.

European Migration Network, *Migration and Communication: Information and Awareness-Raising Campaigns in Countries of Origin and Transit*, Diplomatic Academy of Vienna, 2019.

Europol, *Consolidated Annual Activity Report*, Europol Public Information, 2022.

Frontex, *Risk Analysis for 2020*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2020.

NATO, *NATO Open Source Intelligence Handbook*.

UN Migration, *World Migration Report 2022*, International Organization for Migration, Geneva, 2022.

United Nations. *The 2030 Agenda for Sustainable Development*.

<https://broadbandcommission.org/>

<https://www.mediamigrationacademy.org/>

<https://www.oss.net/>

MIGRAȚIA, IDENTITATEA JURIDICĂ ȘI NISIPURILE MIȘCĂTOARE ALE JURISDICȚIEI

Autor: Tăvală Emanuel¹

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Rezumat: În lumea de după 11 septembrie 2001, preocupările legate de islam au devenit un subiect care preocupă tot mai mult și scriitura e tot mai bogată. Aceste temeri existau și înainte de 2001 și dăduseră anterior naștere la panici morale în întreaga lume, așa cum reiese și din perspectiva istorică asupra situației din fiecare țară prezentată în parte. Cu toate acestea, în secolul XXI, aceste panici au devenit mai frecvente, îngrijorările legate de fundamentalism debordând în dezbateri despre purtarea de haine și simboluri religioase în sfera publică, despre oportunitatea publicării de cuvinte și imagini care satirizează imaginile religioase și despre funcționarea curților și tribunalelor care aplică reguli religioase. Aceste exemple arată că a vorbi despre teama de sharia este doar o scurtătură convenabilă. Neliniștile europene sunt mai profunde decât atât.

Pentru cea mai mare parte a continentului, sfârșitul secolului al XX-lea a fost o perioadă de schimbări sociale accelerate care au dus la o incertitudine generalizată. Barierele geografice au început să fie eliminate. A avut loc o revoluție de individualizare, iar identitățile realizate au devenit mai importante decât cele atribuite. A avut loc o cotitură subiectivă, oamenii punând un accent sporit pe construirea și reconstrucția identităților personale ca principală sursă de semnificație, sens și autoritate.

Aceste schimbări profunde, care sunt în curs de desfășurare, au avut un efect semnificativ asupra dreptului religios și a sistemelor de drept. Se afirmă adesea că trăim în epoca războaielor culturale, în care există un conflict în ceea

¹ Adresă de email autor: emanuel.tavala@ulbsibiu.ro

ce privește angajamentele și credințele de bază ale oamenilor care oferă o sursă de identitate, scop și unitate pentru cei care trăiesc în conformitate cu acestea. Aceste războaie culturale implică diferitele panici morale referitoare la religie, cum ar fi cele privind funcționarea tribunalelor religioase.

Cuvinte-cheie: cultură juridică, jurisdicții paralele, migrațiune, identitate juridică, pluralism juridic.

Introducere

În contextul valurilor succesive de migrațiune care determină apariția, și uneori, recunoașterea existenței pluralismului juridic, ne aflăm în postura de a sesiza că la nivelul Europei ar putea fi potrivit să vorbim despre frica de normele religioase de drept și implicit temerea de perspectiva instanțelor Sharia.

În lumea de după 11 septembrie 2001, preocupările legate de islam au devenit un subiect care preocupă tot mai mult și scriitura e tot mai bogată. Aceste temeri existau și înainte de 2001 și dăduseră anterior naștere la panici morale în întreaga lume, așa cum reiese și din perspectiva istorică asupra situației din fiecare țară prezentată în parte. Cu toate acestea, în secolul XXI, aceste panici au devenit mai frecvente, îngrijorările legate de fundamentalism debordând în dezbateri despre purtarea de haine și simboluri religioase în sfera publică, despre oportunitatea publicării de cuvinte și imagini care satirizează imaginile religioase și despre funcționarea curților și tribunalelor care aplică reguli religioase. Aceste exemple arată că a vorbi despre teama de sharia este doar o scurtătură convenabilă. Neliniștile europene sunt mai profunde decât atât.

Pentru cea mai mare parte a continentului, sfârșitul secolului al XX-lea a fost o perioadă de schimbări sociale accelerate care au dus la o incertitudine generalizată. Barierele geografice au început să fie eliminate. A avut loc o *revoluție de individualizare*, iar identitățile realizate au devenit mai importante decât cele atribuite. A avut loc o cotitură subiectivă, oamenii punând un accent sporit pe construirea și reconstrucția identităților personale ca principală sursă de semnificație, sens și autoritate.

Aceste schimbări profunde, care sunt în curs de desfășurare, au avut un efect semnificativ asupra dreptului religios și a sistemelor de

drept. Se afirmă adesea că trăim în epoca războaielor culturale, în care există un conflict în ceea ce privește angajamentele și credințele de bază ale oamenilor care oferă o sursă de identitate, scop și unitate pentru cei care trăiesc în conformitate cu acestea. Aceste războaie culturale implică diferitele panici morale referitoare la religie, cum ar fi cele privind funcționarea tribunalelor religioase. Religia nu mai este văzută ca o forță benignă în declin. Mai degrabă, cei care profesează adeziunea la o credință sunt considerați ca fiind *celălalt*, iar loialitatea lor față de o altă sursă de autoritate decât cea a statului este privită cu suspiciune. Comentatorii s-au străduit să explice această schimbare. Unii se referă în continuare la moartea lui Dumnezeu, în timp ce alții vorbesc despre dispariția tezei secularizării. Unii neagă, în mod paradoxal, că teza secularizării a fost vreodată corectă, dar apoi vorbesc despre *revenirea* religiei. Singura chestiune clară este că reacțiile simpliste de genunchi nu pot surprinde complexitatea și contradicțiile din ceea ce s-a întâmplat.

Migrația, cultura juridică și teama de Sharia

Teama de sharia – sau, mai precis, anxietatea persistentă legată de locul manifestărilor religioase în sfera publică în multe state occidentale – explică frecvența crescută a panicii morale privind reglementarea religiei. Panicile morale privind instanțele religioase, îmbrăcăminte cu tentă religioasă, caricaturile religioase și așa mai departe nu sunt pur și simplu consecința ruperii consensului. Ele nu sunt pur și simplu rezultatul faptului că religia a devenit controversată. Ele sunt, de asemenea, mijloace prin care societățile (sau instituțiile din cadrul acestora) se descarcă. Discutând revendicările formulate de justițiabili sau declarațiile publice ale oficialilor religioși, suntem în măsură să abordăm preocupările majore în mod concret. Dezbaterile publice simplificate ne permit să abordăm probleme mai ample, cum ar fi imigrația, identitățile naționale și schimbarea atitudinilor față de gen și sexualitate. Temerile care ne unesc sunt abordate ca probleme discrete, diverși actori sociali luând parte la această conversație, jucând roluri diferite.

Dreptul joacă un rol în acest sens și tocmai de aceea pot fi lesne identificate două tipuri ideale în ceea ce privește strategia adoptată de statele europene față de pluralismul juridic religios existent sau determinat de migrație. Primul tip cuprinde *strategii orientate spre*

comunitate care se concentrează pe drepturile și obligațiile de grup prin protejarea drepturilor minorităților (ca în Grecia). Cel de-al doilea tip au fost denumite *strategii orientate spre individ*,² care se concentrează pe libertatea religioasă și pe tratamentul egal al indivizilor prin acordarea de drepturi specifice sau de excepții de la normele general aplicabile (astfel de abordări sunt predominante în Europa de Vest). Acest lucru nu înseamnă că cel de-al doilea grup nu recunoaște drepturile colective, într-adevăr, instrumentele internaționale privind drepturile omului care protejează religia subliniind faptul că este vorba atât de un drept colectiv, cât și de un drept individual. Mai mult, diferența dintre cele două tipuri de idealuri este o chestiune de grad: cele două strategii pornesc din perspective diferite, dar ambele oferă o anumită recunoaștere a sistemelor juridice religioase. Țările care urmează cea de-a doua strategie nu au un sistem de legi personale bazat pe afilierea religioasă și nu permit jurisdicția formală a instanțelor religioase fiind adevărate doar ca urmare a cuvintelor *sistem* și *jurisdicție formală*. Deși este adevărat că statele care urmează cea de-a doua strategie nu au norme privind legile personale și jurisdicția religioasă care să aibă amploarea și forța pe care le regăsim în mod obișnuit în țările din primul grup, acest lucru nu înseamnă că acestea nu recunosc sistemele juridice religioase; diferența constă pur și simplu în faptul că acomodarea este, de obicei, mult mai ad hoc și depinde de mecanisme juridice care nu sunt rezervate exclusiv grupurilor religioase și culturale. Cele două tipuri ideale sub egida cărora am așezat cercetarea de față sunt poate cel mai bine considerate ca fiind cele două capete ale unui spectru în cadrul căruia se pot regăsi toate sistemele juridice.

Deși nicio țară nu se încadrează în niciuna dintre cele două părți extreme ale spectrului, în sensul că nu fac și nici nu pun accent pe drepturile colective cu excluderea drepturilor individuale, nici pe drepturile individuale excluzând drepturile comunitare, țările pot fi plasate în diferite locuri pe acest eșichier nu numai în funcție de principiul lor director (și anume, pe care dintre cele două strategii de tip ideal le adoptă).

² Alessandro Ferrari, Sabrina Pastorelli (eds.). *The Burqua affair across Europe: Between public and private space*, Farnham, Ashgate, 2013.

Recunoașterea a două strategii de tip ideal este, de asemenea, utilă, având în vedere că sistemele juridice nu există ca entități abstracte într-un vid social, cultural, istoric și politic, fiind greșit să ne întrebăm *care este sistemul juridic statal care acordă cetățenilor cea mai bună șansă de a-și trăi viața în conformitate cu convingerile lor religioase (sau nereligioase)?*.³ Căutarea nu este pentru o soluție universală, ci mai degrabă pentru a identifica modalitățile prin care sistemele juridice cu accente diferite și în contexte diferite pot echilibra nevoile indivizilor religioși și nereligioși, ale grupurilor, ale comunităților mai largi și ale statului. Întrebarea este: *ce poate face fiecare sistem juridic pentru a le oferi cetățenilor posibilitatea de a trăi în conformitate cu convingerile lor religioase (sau nereligioase) fără a pune în pericol coeziunea socială și fără a încuraja (auto)segregarea?*

Ayelet Shachar a identificat în 2001 două tipuri ideale în ceea ce privește modul în care statele pot gestiona ceea ce ea a numit grupuri *nomoi*, adică acele „comunități minoritare care generează seturi de norme de comportament sancționate de grup care diferă de cele codificate în legislația statului.”⁴ Primul, este **modelul particularist religios**, în care puterile jurisdicționale sunt acordate grupului și există o structură de acomodare; al doilea, este **modelul absolutist secular**, în care puterile jurisdicționale depline sunt acordate statului, iar practicile religioase sau cutumiare sunt relegate în domeniul privat, în care o lege de stat seculară uniformă este impusă tuturor cetățenilor în materie de drept al familiei, indiferent de afilierea (sau afilierile) grupului respectiv și există o separare strictă între culte și stat. Aceste două modele pot fi considerate ca fiind aproximativ aliniate la cele două tipuri despre care vorbeam la începutul cercetării, deși pe o axă diferită. Aceste modele sunt cel mai bine înțelese ca fiind cele două capete ale unui spectru; Shachar sugerând că ele reprezintă „un punct decisiv pe continuumul de acomodare”.⁵ Coroborând ceea ce am arătat în partea introductivă

³ Prakash Shah, Marie-Claire Foblets, Rohe Mathias (eds.), *Family, religion and law: Cultural encounters in Europe*, Farnham, Ashgate. 2014, p. 56.

⁴ Ayelet Shachar, *Multicultural jurisdictions: Cultural differences and women's rights*. Cambridge, Cambridge University Press, 2001, p. 2.

⁵ Ibidem, p. 63.

a cercetării cu ceea ce a susținut în urmă cu două decenii Shachar, aş dori să construiesc concluziile în jurul acestor argumente.

Identificarea celui de-al doilea model de către Shachar cu o separare a Bisericii şi a statului nu este utilă din două motive. În primul rând, distincţiile trasate nu corespund cu modelele de relaţii dintre Biserică şi Stat. În mod convenţional s-a considerat că există trei modele de relaţii Biserică-Stat există în statele din Europa de Vest: Sisteme bisericeşti de stat, sisteme de separare şi sisteme cooperatiste (hibride), ori în cazul de faţă nu este cazul ca ţările care se încadrează în anumite modele de relaţii Biserică-Stat să împărtăşească modele similare de acceptare şi integrare în propriile sisteme de drept a pluralismului jurisdicţional religios. Grecia este un exemplu de stat care adoptă o strategie orientată spre comunitate, în timp ce Anglia şi Țara Galilor se încadrează sub eticheta de strategie orientată spre individ. Faptul că ambele sunt sisteme bisericeşti de stat este irelevant în cercetarea de faţă. Ceea ce contează nu este poziţia constituţională a religiei majoritare, ci mai degrabă reglementarea juridică (şi abordarea reglementării juridice) a minorităţilor religioase. Al doilea motiv pentru care invocarea modelelor de relaţii dintre Biserică şi stat nu este utilă este legat de acest aspect. Anumiţi cercetători au pus la îndoială utilitatea modelelor convenţionale, sugerând că, deşi modelele descriu litera dispoziţiilor constituţionale, acestea nu iau în considerare legile organice sau ordinare şi impactul normelor internaţionale care au condus la un grad mai mare de omogenizare. A devenit clar că trimiterea la o ţară ca exemplu de sistem religios de stat sau ca sistem de separare spune foarte puţin despre reglementarea religiosului în statul respectiv sugerându-se că politica de cooperarea cu religia este, de fapt, caracteristica dominantă a relaţiilor dintre religie şi stat în Europa.⁶

⁶ Norman Doe, *Law and religion in Europe*, Oxford: Oxford University Press, 2011. Aşa cum am arătat şi în capitolul 2 la prezentarea situaţiei din Austria, aici problema se pune cu foarte mult realism subliniindu-se că recunoaşterea pluralismului juridic şi a celui jurisdicţional religios implică de la sine anumite elemente de cooperare între stat şi societăţile religioase recunoscute. În aceeaşi direcţie se merge şi în poziţia belgiană unde am arătat că statul acţionează ca un facilitator pentru grupurile religioase, o idee care a fost exprimată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, aşa

Cu toate acestea, tipurile ideale identificate de Shachar sunt utile. Într-adevăr, importanța relatării lui Shachar constă în faptul că în cele din urmă respinge ambele modele, susținând că ambele abordări nu reușesc să protejeze ceea ce ea numește „paradoxul vulnerabilității multiculturale.”⁷

În infama și neînțeleasa sa prelegere despre „Legea religioasă și civilă în Anglia: o perspectivă religioasă” din februarie 2008, Arhiepiscopul de Canterbury de atunci, Dr. Rowan Williams a lăudat lucrarea extrem de originală și semnificativă a lui Shachar și a susținut apelul acesteia la acomodare transformatoare. Cu toate acestea, Williams nu a plasat acomodarea transformatoare în contextul pluralismului juridic și jurisdicțional și nu a menționat deloc noțiunea de guvernanta comună, bazată pe ideea că oamenii pot aparține, pot arăta loialitate și pot urma normele mai multor surse de autoritate la un moment dat.

Conceptul de acomodare transformatoare nu este definit în mod clar de Shachar. Ea scrie că eticheta „transformatoare” a fost folosită deoarece această variantă este concepută pentru a încuraja autoritățile grupului să reducă ele însele restricțiile interne discriminatorii. Mai târziu, însă, ea pare să sugereze că, în cadrul acestei abordări, atât grupul, cât și statul se vor transforma, acomodarea transformatoare încurajând fiecare entitate să devină mai receptivă la toate elementele care o compun.

Ayelet Shachar *identifică patru ipoteze-cheie ale acomodării transformative:*

1. că membrii grupului care trăiesc în cadrul unei comunități politice mai largi reprezintă intersecția mai multor afiliieri creatoare de identitate;
2. că în multe circumstanțe din viața reală, atât grupul, cât și statul au interese justificabile din punct de vedere normativ și legal în modelarea regulilor care guvernează comportamentul;
3. că grupul și statul sunt entități sociale viabile care se influențează reciproc în mod constant prin interacțiunile lor continue; și

cum reiese din hotărârea Marii Camere în cauza Refah Partisi împotriva Turciei.

⁷ Ayelet Shachar, *op.cit.*, p. 3

4. că este în interesul declarat al grupului și al statului să își dea mâna pentru sprijinul alegătorilor lor.⁸

Deși unele ipoteze sunt puțin suspecte, primele trei stau în mod clar la baza *guvernanței comune* în general (și, într-adevăr, a pluralismului juridic în sine), mai degrabă decât să fie specifice acomodării transformatoare. Cea de-a patra ipoteză arată că Shachar vede *integrarea transformatoare* ca pe un model competitiv. Această referire la competiție este inutilă și încărcată cultural pentru că ar putea să genereze conflicte și să alimenteze anxietățile existente. Cu alte cuvinte, atât statul, cât și grupul nu vor avea piesele din puzzle și, prin urmare, vor trebui să colaboreze pentru a completa puzzle-ul.

Cu toate acestea, cercetările au sugerat că, deși tribunalele religioase și statul exercită deja funcții diferite, există puține contacte sau dialoguri între stat și grupurile religioase. Un studiu realizat în Regatul Unit privind jurisdicția matrimonială a Tribunalului Național Catolic pentru Țara Galilor, a *Beth Din* din Londra și a Consiliului Shariah al Moscheii Centrale din Birmingham a constatat că fiecare tribunal exercita, în cea mai mare parte, o funcție de demarcație⁹. În toate cele trei tribunale, rațiunea fundamentală pentru acordarea anulării/divorțului religios a fost aceea de a permite părților să se recăsătorească în cadrul religios. Accentul a fost pus pe căsătoria în sine, nu pe aspectele auxiliare (copii, bani și proprietăți), în cele din urmă, tribunalele fiind preocupate de statutul religios. Statul era, pe de altă parte, responsabil pentru funcțiile distributive și, în practică, tribunalele erau conștiente de acest lucru și își sfătuiau clientela că nu se ocupă de astfel de chestiuni. Această alocare de autoritate „sub-materie”¹⁰ a oferit un compromis implicit între grup și stat, dar nu a oferit un stimulent pentru dialogul dintre cele două entități, funcțiile diferite, servind la menținerea separării dintre grup și stat. Tribunalele religioase au fost reticente să se

⁸ Ibidem

⁹ Douglas, Gillian et al. 2011. *Social cohesion and civil law: Marriage, divorce and religious courts*. Cardiff University. <http://www.law.cf.ac.uk/clr/research/cohesion.html>.

¹⁰ Robbers, Gerhard, *State and Church in the European Union* în *State and Church in the European Union*, ed. a 2-a, ed. Nomos, 2005, p. 577.

pronunțe asupra unor chestiuni în care doar statul avea competență, dar nu a existat niciun dialog între stat și grup cu privire la aceste limite, ele fiind mai degrabă implicate și acceptate, existând puține dovezi ale unui element transformator.

Al doilea principiu al lui Shachar, *regula „fără monopol”*, se bazează pe separarea puterilor, afirmând că nici grupul, nici statul nu pot dobândi vreodată controlul exclusiv asupra unei arene sociale contestate care afectează indivizii atât ca membri ai grupului, cât și ca cetățeni. Deși acest principiu pare similar cu primul principiu, Shachar pare să sugereze că această regulă ar duce la estomparea granițelor jurisdicționale. Ea observă că acest principiu „redefinește relația dintre stat și grupurile sale minoritare prin poziționarea structurală a acestora ca deținători ai unei puteri complementare și că datorită acestui echilibru interdependent, factorii de decizie din ariile sociale contestate pot beneficia de un fond mai larg de autonomie. Pare neverosimil și nedorit ca grupurile religioase și statul să împărtășească precedentele, având în vedere natura specială a normelor religioase, așa cum am arătat și în partea introductivă. O astfel de fuziune a abordărilor ar necesita fie secularizarea normelor religioase, fie sacralizarea sistemelor juridice de stat. Cercetările au sugerat, de asemenea, că tribunalele religioase nu doresc să acționeze ca statul, studiul realizat constatând că fiecare tribunal era conștient că nu exercită un monopol juridic și nu dorea să își extindă jurisdicția. Limitele jurisdicției lor au fost modelate de înțelegerea pe care o aveau despre legislația statului, iar impresia predominantă care a fost lăsată să răzbată a fost aceea de deferență. Conducătorii tribunalelor religioase nu doreau să dețină puterea totală și, de asemenea, nu păreau să le pese dacă aveau vreo autoritate juridică publică.¹¹ Așadar, regula lui Shachar pare să se bazeze pe o prezumție falsă că tribunalele religioase doresc să monopolizeze și nu contează ceea ce urmează sau cu ce preț se face aceasta.

Cel de-al treilea principiu al lui Shachar, *stabilirea unor opțiuni de alegere clar delimitate*, se referă la necesitatea de a stabili opțiuni

¹¹ Gillian Douglas, *Social cohesion and civil law: Marriage, divorce and religious courts*. Cardiff University, 2011, <http://www.law.cf.ac.uk/clr/research/cohesion.html>.

de alegere clar delimitate prin care alegătorii își pot exprima aprobarea sau dezaprobarea față de deciziile statului sau ale grupului. Ideea că jurisdicția grupului ar trebui să fie o chestiune de alegere pentru membri este solidă. Cu toate acestea, în mod ciudat, Shachar pare să vadă această alegere ca fiind limitată la alegerea de a trece de la grup la stat (sau invers). Acest lucru sună asemănător cu argumentul „dreptului de ieșire”, pe care ea l-a criticat. Deși Shachar încearcă să își distingă schema pe baza faptului că, în timp ce majoritatea modelelor de acceptare și integrare permit doar o apartenență în totalitate, posibilitatea de a opta pentru sau renunța la anumite poziții în cadrul grupului produce o schimbare decisivă a influenței grupului de la deținătorii puterii dominante la membrii individuali fiind dificil de văzut cum dreptul de a renunța nu suferă de majoritatea defectelor dreptului de ieșire.

Mai mult, Shachar descrie această posibilitate de a opta pentru intrare sau ieșire într-un asemenea mod încât lasă să se înțeleagă că o astfel de mișcare va fi excepțională. Scopul nu este acela de a fractura solidaritatea grupului, astfel încât membrii să se poată retrage la cea mai mică ocazie. Diviziunea inițială a autorității între grup și stat trebuie să rămână semnificativă și prezumtiv obligatorie pentru individul său. Acest lucru pare să echivaleze cu o prezumție conform căreia oamenii ar trebui să rămână supuși autorității în care s-au aflat inițial. Mai mult, Shachar pare să spună că aceste puncte de inversare clare ar deveni fixe. Deși ea susține că predefinirea punctelor de inversare ... scutește persoana vulnerabilă din interior de necesitatea de a negocia individual tranziția între normele grupului și cele ale statului, de la caz la caz.

În general, se pare că **integrarea transformatoare** este defectuoasă, în sensul că nu are niciun atribut distinctiv, iar principiile identificate sunt profund problematice.

Afirmăm aici că există cinci probleme principale cu acest concept. **În primul rând**, conceptul ignoră faptul că există situații în care indivizii sunt adesea membri ai mai multor grupuri. Există adesea grupuri în cadrul unor grupuri mai mari, iar mișcarea între aceste grupuri este posibilă.

În al doilea rând, relatarea lui Shachar folosește o înțelegere prea legalistă a autorității, presupunând că liderii de grup pot dori să dețină puterea completă asupra tuturor membrilor grupului [dar] pot fi convinși

de avantajele practice ale compromisului atunci când se confruntă cu alternativa de a nu primi nicio autoritate juridică publică.

În al treilea rând, insistența lui Shachar asupra faptului că acomodarea transformatoare ar funcționa fără ca standardele minime să fie cerute de stat este criticabilă. Fără standarde minime explicite care să ghideze interacțiunile dintre stat și grup, ideile implicite despre standardele minime se vor forma oricum, dar ar fi ascunse și opace. Standardele minime sunt cerute: cu siguranță un stat ar fi și ar trebui să fie obligat să își impună normele în cazul în care nomosul unui grup cere (să zicem) sacrificii umane?

În al patrulea rând, Shachar vizează adesea integrarea, mai degrabă decât acomodarea. Shachar pare să creadă că, dacă se creează condițiile potrivite, atunci grupul se va reforma și va accepta normele predominante ale statului. Acest lucru este naiv și condescendent.

În al cincilea rând, acomodarea transformatoare este irealizabilă din punct de vedere politic.

Shachar recunoaște că integrarea transformatoare este, în mod cert, limitată în ceea ce privește economia judiciară imediată și practică și că necesită o generozitate considerabilă din partea statului. Având în vedere anxietățile actuale și mentalitatea pe termen scurt a liderilor politici, acest lucru înseamnă că este puțin probabil ca acomodarea transformatoare să ofere un mijloc de progres în ceea ce privește reforma. Prin urmare, este de bun augur că trei dintre celelalte patru variante de guvernare comună identificate de Shachar oferă o abordare mai realistă și mai plauzibilă, prin care guvernarea comună poate fi recunoscută printr-o fuziune a strategiilor orientate spre individ și comunitate.

Tocmai de aceea în următoarea secțiune vom explora modul în care acest lucru ar putea fi realizat și cum această abordare ar depăși cele cinci probleme cu „acomodarea transformatoare”.

Pentru Shachar, modelul de guvernare comună descrie un repertoriu de modele care pot fi combinate și aplicate în moduri creative în funcție de diferite nevoi și spațiile sociale unde s-ar aplica. Acest repertoriu nu este menit să ofere o soluție unică pentru toate. Pe scurt, nu vom găsi la ea un răspuns la întrebarea din partea introductivă: *care este sistemul juridic statal care acordă cetățenilor cea mai bună șansă de a-și trăi viața în conformitate cu convingerile lor religioase (sau*

nereligioase). Mai degrabă, modelul de guvernanta comună oferă un răspuns la întrebarea: Ce poate face fiecare sistem juridic pentru a oferi cetățenilor șansa de a trăi în conformitate cu convingerile lor religioase (sau nereligioase) fără a pune în pericol coeziunea socială și fără a favoriza (auto)segregarea?. Această secțiune va încerca să răspundă la această întrebare prin dezvoltarea unei serii de propuneri. Acest lucru va fi realizat prin explorarea și dezvoltarea a trei dintre celelalte patru variante de guvernare comună identificate de Shachar. Cu toate acestea, înainte de a face acest lucru, pot fi identificate o serie de propuneri bazate pe noțiunea de guvernanta comună în sine. *Prima propunere* este următoarea: ***fiecare stat ar trebui să recunoască faptul că cetățenii săi aparțin, manifestă loialitate și urmează normele mai multor surse de autoritate la un moment dat.*** De aici rezultă o a doua propunere crucială: ***Statele ar trebui să recunoască faptul că libertatea religioasă este atât un drept individual, cât și unul colectiv și, în consecință, mecanismele juridice trebuie să fie orientate atât spre individ, cât și spre comunitate.*** Acest lucru nu înseamnă că fiecare mecanism juridic trebuie să aibă o orientare individuală și comunitară, dar cadrul juridic în ansamblu trebuie să echilibreze aceste accente.

Cele trei variante de guvernanta comună care vor fi adoptate sunt cele bazate mai degrabă pe considerente jurisdicționale decât teritoriale. Prima, arată că acomodarea temporală, este limitată în timp și specifică unei chestiuni date, susținând că anumite evenimente importante de viață pentru continuarea identității colective a grupului (cum ar fi crearea unei familii sau educația timpurie a copiilor) ar trebui să fie guvernate de tradiția grupului ca sursă unică și definitivă de autoritate și că în afara acestor momente cruciale, indivizii trebuie să se adreseze legii statului. De exemplu, s-ar putea spune că educația timpurie a copiilor este o chestiune care ține de grup, în timp ce educația ulterioară a copiilor este o chestiune care ține de stat. Shachar susține că acest lucru ne duce dincolo de capcana *ori una, ori alta*, în sensul că recunoaște o diviziune a autorității, nici statul, nici grupul neavând jurisdicție deplină și exclusivă, dar acest lucru este adevărat doar atunci când se privește întreaga viață a membrului grupului. În plus, acest model depinde de o definiție precisă a limitelor jurisdicționale bazate pe timp și pe probleme între stat și grup, ceea ce Shachar recunoaște că ar fi dificil

de realizat. Acestea fiind spuse, acest model oferă o serie de informații despre modul în care poate funcționa guvernanta comună. Acesta subliniază faptul că tensiunile dintre state și grupuri apar de obicei în jurul unor evenimente de viață semnificative, o concluzie subliniată și de studiile practice amintite și citate deja. Este evident că schemele de acomodare temporală trebuie să le permită indivizilor o cunoaștere suficientă din interior a culturii lor, astfel încât aceștia să poată lua o decizie semnificativă de a urma unui mod de viață în conformitate.

Această acceptare trebuie să fie condiționată de comunicarea clară a parametrilor acestor chestiuni convenite atât membrilor, cât și celor care nu sunt membri ai grupului, iar atât sistemul juridic, cât și grupul sunt responsabili pentru a se asigura că acest lucru este comunicat în mod clar. Mijloacele prin care are loc această comunicare nu trebuie să fie neapărat reprezentate de litigii, ci poate fi vorba de educație. Cu toate acestea, trebuie să existe un acord între stat și grupuri cu privire la parametri, aceștia putând lua forma unei dispoziții constituționale sau a unui acord de concordat. Dispoziții similare sunt utilizate pe scară largă de către state. Cu toate acestea, există câteva excepții de la această tendință generală.

Problema consimțământului este importantă, ceea ce ne aduce la următoarea variantă de guvernare comună a lui Shachar, acceptarea consensuală. Aceasta funcționează pentru a permite indivizilor cu afiliere multiple să își exercite alegerea și să ia propriile decizii cu privire la autoritatea juridică – statul sau grupul, de exemplu – care va avea jurisdicția asupra afacerilor lor personale. Acest lucru ar putea fi combinat cu ușurință cu acceptarea temporală, care ar putea dicta momentul în care autoritatea grupului poate apărea; indivizii pot alege apoi dacă să o invoce sau nu. În mod ciudat, Shachar critică acceptarea consensuală pe motiv că aceasta necesită o alegere unică a [cărui] cadru juridic va governa afacerile relevante ale individului de la început până la sfârșit. Totuși, acest lucru nu face ca acest model să fie sinonim cu dreptul la ieșire. Alegerea nu este dacă să pleci sau nu, ci dacă să te supui sau nu regulilor grupului în acel context particular (contextul fiind unul care a fost convenit în conformitate cu principiile de acomodare temporală prezentate mai sus). Acest lucru este mai apropiat de noțiunea lui Shachar de a opta pentru a intra și a ieși, dar există o serie

de instrumente juridice care ar putea fi utilizate pentru a se asigura că decizia membrului grupului de a nu urma sau de a nu accepta o anumită regulă nu echivalează cu părăsirea grupului. Membrului grupului i s-ar putea acorda o scutire de la regula grupului sau un drept bazat pe obiecția de conștiință. Alternativ, respingerea regulii de către aceștia ar putea declanșa discuții cu privire la necesitatea modificării regulii; acest lucru ar putea însemna dezbaterile meritelor menținerii în întregime a regulii sau ar putea necesita luarea în considerare a unor excepții de la regulă sau reformarea acesteia. Acest lucru subliniază modul în care regulile religioase ar trebui tratate ca produs al grupului în cauză și ca rezultat al consensului. „Acomodarea consensuală” subliniază faptul că grupurile operează o jurisdicție voluntară. Cu toate acestea, se poate pune întrebarea în ce măsură apartenența la o anumită religie este voluntară, în condițiile în care mulți oameni se nasc într-o religie, iar presiunea comunității poate fi un factor semnificativ în menținerea oamenilor în cadrul grupurilor. Acest lucru înseamnă că sunt importante aspectele legate de modul în care se face această alegere și de garanțiile care trebuie să existe în ceea ce privește natura consimțământului. Pe baza acestui model, se pot dezvolta o serie de propuneri.

Cea de-a **șasea propunere** este că: în exercitarea jurisdicției asupra chestiunilor convenite, grupurile exercită o jurisdicție voluntară. **A șaptea** este aceea potrivit căreia o jurisdicție voluntară este una bazată pe consimțământul membrilor grupului, inclusiv consimțământul valabil al membrilor grupului la care se referă în mod specific deciziile. Provocarea aici este de a determina dacă a existat sau nu un consimțământ valabil. Pe scurt, membrul grupului trebuie să aibă capacitatea de a alege. Acest lucru necesită nu numai că există suficiente informații și educație, ci, de asemenea, este necesar să se acționeze în cazul în care membrul grupului este considerat incapabil de a face această alegere deoarece este prea tânăr, se află sub constrângere sau suferă de o boală mintală.

Aceste dispoziții pot fi utilizate pentru a elabora următoarele propuneri privind consimțământul valabil. Cea de-a **opta propunere** este următoarea: *consimțământul valabil înseamnă că persoana este de acord prin alegere și are libertatea și capacitatea de a face această alegere*. **A noua propunere** este următoarea: este ilegal și constituie

o infracțiune penală pedepsită de stat ca grupurile (și personalul grupului) să exercite sau să încerce să exercite o funcție judiciară sau cvasijudiciară în ceea ce privește o persoană fără consimțământul acesteia. **A zecea propunere** este că: dovada unei înșelăciuni intenționate cu privire la natura și scopul actului sau orice formă de uzurpare a identității ar constitui o dovadă concludentă a lipsei de consimțământ. Cea de-a **unsprezecea propunere** este că: dovada violenței reale sau temute sau orice formă de constrângere (inclusiv detenția ilegală, stupefacția și starea fizică și psihică a victimei) ar constitui o dovadă contestabilă a lipsei de consimțământ. **A douăsprezecea propunere** este că: deciziile referitoare la chestiuni care nu sunt „chestiuni convenite”, inclusiv toate deciziile de natură penală și cele referitoare la litigiile privind copiii, sunt întotdeauna ilegale, indiferent dacă părțile consimt sau nu, iar astfel de decizii pot face obiectul urmăririi penale din partea statului.

Cel de-al treilea model jurisdicțional de guvernanță comună este **acceptarea contingentă**, care apare atunci când autonomia jurisdicțională este acordată grupurilor în anumite spații juridice bine definite, dar numai atât timp cât exercitarea acestei autonomii îndeplinește anumite standarde minime definite de stat. În cazul în care aceste standarde minime nu sunt îndeplinite, statul poate interveni în chestiunile grupului și poate trece peste jurisdicția acestuia prin aplicarea forței de constrângere. Acest lucru poate fi combinat cu modelul de acceptare temporală în definirea sferelor legale și cu modelul de acceptare consensuală în sublinierea consimțământului ca fiind unul, dacă nu cel mai important, standard minim. Importanța acceptării contingente constă în faptul că poate crea puteri de revizuire de mare amploare pentru stat. Cercetătorii consideră acest lucru ca fiind un dezavantaj, arătând că acest sistem de acceptare necesită, de asemenea, un regim de reglementare complex, deoarece trebuie să fie colectate informații (probabil de către autoritățile statului). Shachar se înșeală, pentru că nu există niciun motiv pentru care regimul de reglementare ar trebui să fie complex. Sarcina dificilă va consta în identificarea domeniilor juridice în care grupurile își pot exercita autoritatea. În schimb, monitorizarea utilizării unei astfel de autorități va fi mult mai simplă. O problemă cu acceptarea contingentă este că modelul se concentrează pe metodologie și nu pe principii: nu

este clar care este principiul călăuzitor. Cu toate acestea, întrucât aceasta este o strategie orientată spre individ, ar putea fi prudent să se precizeze în mod expres că obiectivul este, de asemenea, protecția autonomiei religioase a grupurilor. Aceste dificultăți sunt depășite, totuși, prin insistența asupra faptului că standardele în sine sunt dezvoltate (și re-dezvoltate) printr-un dialog continuu între membrii grupului, alți reprezentanți ai grupului și stat, mai degrabă decât prin simpla „impunere” de către stat a standardelor care se regăsesc în legislația sa.

Prin urmare, din modelul de acceptare contingentă pot fi derivate o serie de propuneri. Cea de-a **treisprezecea propunere** este următoarea: orice decizie a grupului în legătură cu o chestiune convenită trebuie să respecte standardele minime care urmează să fie convenite cu statul ca parte a dialogului privind aspectele convenite. Cea de-a **paisprezecea propunere** este că: în cazul în care nu se respectă standardele minime, statul poate trece peste autoritatea grupului, iar statele vor dezvolta modalități de monitorizare a conformității cu standardele minime. **Al cincisprezecelea** este că: aspectele convenite și standardele minime fac obiectul unei revizui de către stat și de către grupuri, orice modificări sau schimbări fiind comunicate în moduri care să fie în concordanță cu propunerile stabilite. Cea de-a **șaisprezecea** și ultima propunere este următoarea: *principiul director care va fi adoptat va fi acela că puterile vor fi alocate între stat și grup într-un mod care să maximizeze interesele membrilor, respectând în același timp autonomia religioasă și culturală a grupurilor, echilibrând aceste interese în cazul în care acestea concurează într-un mod proporțional și asigurând că nivelul și tipul de protecție oferit de dreptul statului este asigurat.*

Aceste șaisprezece propuneri oferă un exemplu de abordare care fuzionează și dezvoltă cele trei variante jurisdicționale ale guvernantei comune ale lui Shachar pentru a oferi atât grupului și statului un rol de negociere, în timp ce puterea este investită în primul rând în indivizi.

O astfel de abordare depășește cele cinci probleme principale ale conceptului de acceptare transformatoare. În primul rând, propunerile acceptă faptul că oamenii sunt adesea membri ai mai multor grupuri și plasează individul în centrul analizei. În al doilea rând, propunerile subliniază faptul că grupurile și statele doresc, de cele mai multe ori, să aibă autoritate asupra unor chestiuni diferite; nu este vorba de o

bătălie pentru putere totală asupra tuturor aspectelor vieții unei persoane. În al treilea rând, standardele minime sunt esențiale pentru propunerile dezvoltate. În al patrulea rând, propunerile încearcă să ajungă la un compromis bazat pe acomodare mai degrabă decât pe integrare; rolul statului este acela de regulator care se asigură că grupul nu acționează în afara competențelor sale convenite, mai degrabă decât să încerce să determine grupurile să acționeze în același mod ca și statul. În al cincilea rând, și cel mai important, propunerile sunt mai fezabile din punct de vedere politic decât acceptarea transformatoare.

După cum au arătat studiile din această cercetare, statele au deja multe în comun în ceea ce privește modul în care integrează și acceptă normele religioase de drept. Este adevărat că unele state pun accentul pe drepturile colective, în timp ce altele pun accentul pe drepturile individuale; de asemenea, este adevărat că postura constituțională a statelor diferă, de obicei ca urmare a unor moșteniri istorice care nu mai sunt semnificative din punct de vedere sociologic. Cu toate acestea, fără îndoială, în parte datorită standardelor și obligațiilor comune care se regăsesc în legile internaționale, toate statele studiate adoptă toate o poziție de bază care poate fi descrisă ca fiind autonomie în limite clare.

Toate statele respectă autonomia grupurilor religioase, unele făcând acest lucru în mod explicit prin instrumente constituționale. Într-adevăr, principiul conform căruia o organizație religioasă este autonomă, iar statul nu poate interveni în afacerile sale interne este un principiu de drept al religiilor comun statelor din Europa. Cu toate acestea, în toate statele, această recunoaștere a autonomiei nu este un cec în alb: existând întotdeauna limite, care, din nou, pot fi exprimate în mod explicit sau implicit. Prin urmare, abordarea generală este una de autonomie în anumite limite. Acest lucru se reflectă adesea în normele și obiceiurile prin care statele și actorii statali sunt reticenți în a interveni în problemele grupurilor religioase, dar vor face acest lucru atunci când este necesar pentru a asigura ordinea publică și aplicarea drepturilor legale derivate din legislația statului. Într-adevăr, pluralismul juridic este o încercare de a rezolva problema diversității religioase prin recunoașterea principiului de bază al libertății religioase, în care statul este considerat, de obicei, ca nefiind competent să emită judecăți cu privire la problemele religioase. Prin urmare, în cea mai

mare parte, adoptarea celor șaisprezece propuneri ar trebui să fie o chestiune de codificare a practicii actuale, dar dialogul necesar pentru codificare va duce la o mai mare înțelegere și claritate, pe măsură ce noțiunile acceptate implicit vor deveni puse sub semnul întrebării. Ideea că o astfel de discuție ar conduce la un consens etanș care să acopere toate eventualitățile viitoare ar fi, desigur, o himeră, dar merită să aspirăm la ea, nu în ultimul rând pentru că dialogul început acum ar fi util în abordarea cu scenarii neprevăzute în viitor, chiar și prin simpla creare a unui precedent în modul în care statele, grupurile și indivizii pot discuta aceste probleme.

Teama de sharia a limitat și contaminat dezbaterea publică cu privire la măsura în care normele religioase ar trebui să fie acceptate în societățile occidentale. Este posibil să se evidențieze o serie de efecte dăunătoare cauzate de frica predominantă, de la demonizarea minorităților religioase și a persoanelor de credință în general până la nivelul scăzut și adesea grosolan al dezbaterii publice care reproduce stereotipuri, care sunt în cel mai bun caz inutile. Cu toate acestea, spectrul sharia a avut unele consecințe pozitive.

Temerile ne fac să ne concentrăm, ne fac să ne reevaluăm, ne fac să fim receptivi la schimbare. Neliniștile epocii au făcut ca o atenție sporită să fie acordată modalităților prin care statele reglementează, permit, tolerează, consimt, se acomodează, încurajează, descurajează și interzic recunoașterea normelor religioase.

Acest lucru a condus la o literatură semnificativă, din care face parte și această cercetare. Paginile lucrării de față au arătat că modalitățile prin care sistemele juridice ale statelor abordează regulile religioase sunt contingente din punct de vedere istoric și geografic, iar diferențele de istorie, geografie, politică, sociologie, cultură și așa mai departe înseamnă că nu este recomandabil să se caute o soluție unică pentru toate. Mai degrabă, așa cum am arătat în introducerea acestei cercetări, întrebarea este: *ce poate face fiecare sistem juridic pentru a oferi cetățenilor posibilitatea de a trăi în conformitate cu convingerile lor religioase (sau nereligioase) fără a pune în pericol coeziunea socială și fără a încuraja (auto)segregarea?*. Răspunsul poate să constea în strategii orientate spre individ și strategii orientate spre comunitate.

Statele care în prezent acordă prioritate strategiilor orientate spre comunitate trebuie să echilibreze acest lucru cu strategii orientate spre individ și viceversa. Șaisprezece propuneri privind modul în care se poate realiza acest lucru au fost elaborate prin fuziunea a trei dintre cele cinci variante de guvernare comună ale lui Shachar, respingând acceptarea de tip federal, care se bazează mai degrabă pe liniile teritoriale decât pe cele jurisdicționale, precum și varianta mult lăudată de acceptare transformatoare, care s-a dovedit a fi deficitară. Cele șaisprezece propuneri au fost:

1. Fiecare stat ar trebui să recunoască faptul că cetățenii săi aparțin, manifestă loialitate și urmează normele mai multor surse de autoritate la un moment dat.

2. Statele ar trebui să recunoască faptul că libertatea religioasă este atât un drept individual, cât și unul colectiv și, în consecință, mecanismele juridice trebuie să fie orientate atât spre individ, cât și spre comunitate.

3. Statele pot accepta faptul că grupurile pot avea autoritate asupra unor chestiuni convenite care sunt limitate în timp și specifice unei chestiuni.

4. Această acceptare trebuie să fie condiționată de comunicarea clară a parametrilor acestor chestiuni convenite atât membrilor, cât și celor care nu sunt membri ai grupului, iar atât sistemul de drept, cât și grupul sunt responsabili pentru a se asigura că acest lucru este comunicat în mod clar.

5. aspectele convenite, adică autoritatea exercitată de către sau acordată unui grup, trebuie să fie definite în termeni clari și pozitivi.

6. În exercitarea jurisdicției asupra chestiunilor convenite, grupurile exercită o jurisdicție voluntară.

7. O jurisdicție voluntară este una bazată pe consimțământul membrilor grupului, inclusiv consimțământul valabil al membrilor grupului la care se referă deciziile în mod specific.

8. Consimțământul valabil înseamnă că persoana este de acord prin alegere și că are libertatea și capacitatea de a face această alegere.

9. Este ilegal și constituie o infracțiune penală pedepsită de stat pentru ca grupurile (și personalul grupului) să exercite sau să încerce să exercite o funcție judiciară sau cvasi-judiciară, funcție în ceea ce privește o persoană fără consimțământul acesteia.

10. Dovada unei înșelăciuni intenționate cu privire la natura și scopul actului sau a oricărei formă de uzurpare a identității ar constitui o dovadă concludentă a unei lipse de consimțământ.

11. Dovada unei violențe reale sau temute sau a oricărei forme de constrângere (inclusiv violența, detenție ilegală) ar oferi dovezi clare ale lipsei consimțământului.

12. Deciziile referitoare la probleme care nu sunt chestiuni convenite, inclusiv toate deciziile de natură penală și cele referitoare la litigiile privind copiii, sunt întotdeauna ilegale indiferent dacă părțile își dau sau nu consimțământul, iar astfel de decizii pot fi supuse urmăririi penale de către stat.

13. Orice decizie a grupului în legătură cu o chestiune convenită trebuie să respecte standardele minime care urmează să fie convenite cu statul în cadrul dialogului privind chestiunile convenite.

14. În cazul în care chestiunile minime nu sunt respectate, statul poate trece peste autoritatea grupului, iar statele vor elabora modalități prin care va fi monitorizată respectarea standardelor minime.

15. chestiunile convenite și standardele minime fac obiectul unei revizuirii de către stat și de către grupuri, orice modificare a schimbărilor fiind comunicată în moduri care să fie în concordanță cu propunerile stabilite.

16. Principiul călăuzitor care va fi adoptat va fi acela că puterile vor fi alocate între stat și grup într-un mod care să maximizeze interesele membrilor, respectând în același timp autonomia religioasă și culturală a grupurilor, echilibrând aceste interese, atunci când acestea concurează, într-un mod care este proporțional și să se asigure nivelul și tipul de protecție oferit de legislația statului.

Având în vedere acceptarea pe scară largă a autonomiei de către toate statele, în ciuda diferențelor superficiale în ceea ce privește poziția lor constituțională față de religie și preferința lor pentru strategii individuale sau comunitare, toate statele europene se confruntă cu problema modului în care grupurile religioase și alte grupuri culturale pot beneficia de autonomie fără a scrie cecuri în alb care ar putea duce la suferința minorităților. Aceste șaisprezece propuneri sunt menite să ofere un punct de plecare util, ele oferind un mijloc prin care temerile și anxietățile pot fi depășite prin stabilirea unei poziții de autonomie în anumite limite care ar trebui să conducă la dialog între grupuri, indivizi și stat. Cu toate acestea, cel mai important lucru nu este substanța propunerilor sau chiar existența lor, ci este faptul că dialogul are loc.

Temerile epocii, sunt, prin urmare, binevenite, în sensul că apariția a aruncat lumină asupra acestor chestiuni, chiar dacă o lumină care a fost însoțită de multă căldură. Această lucrare ar trebui să contribuie, prin dialog și deschidere spre înțelegere la depășirea temerilor legate de viitor, care sigur că va fi foarte provocator din perspectiva pluralismului juridic cu substrat religios. Modalitățile prin care fricile sunt învinse sunt recunoașterea lor și discutarea lor în mod rațional, rece și ponderat. În mod clar, lupta de ripostă a început deja.

Bibliografie:

- Douglas Gillian, Social cohesion and civil law: Marriage, divorce and religious courts . Cardiff University, 2011.
- Ferrari Alessandro, Sabrina Pastorelli (eds.). The Burqua affair across Europe: Between public and private space, Farnham, Ashgate, 2013.
- Norman Doe, Law and religion in Europe, Oxford: Oxford University Press, 2011.
- Robbers, Gerhard, State and Church in the European Union în State and Church in the European Union, ed. a 2-a, ed. Nomos, 2005.
- Shachar Ayelet, Multicultural jurisdictions: Cultural differences and women's rights. Cambridge, Cambridge University Press, 2001.
- Shah Prakash, Marie-Claire Foblets, Rohe Mathias (eds.). Family, religion and law: Cultural encounters in Europe, Farnham, Ashgate. 2014.

ANALIZA LEGISLATIVĂ ȘI JURISPRUDENȚIALĂ A CĂSĂTORIEI DE CONVENIENȚĂ

Autor: Subcomisar de poliție Voicu Silviu-Ionuț¹
Inspectoratul General pentru Imigrări

Rezumat: În ultimii ani, libertatea de mișcare a cetățenilor în interiorul frontierelor Uniunii Europene a căpătat o amploare din ce în ce mai mare, atât în contextul nevoii tot mai accentuate a statelor europene de a suplimenta forța de muncă existentă, dar insuficientă, cât și prin raportare la necesitatea cetățenilor de a găsi locuri de muncă mai bine plătite, chiar în afara granițelor statelor de origine.

Nevoia de a se deplasa în statele Uniunii Europene s-a extins și în rândul cetățenilor străini care provin din state terțe, fiind evident deja că decalajul dintre economiile statelor europene și cele ale statelor aparținând unor continente mai puțin dezvoltate este din ce în ce mai crescut, factor care, alături de creșterea accelerată a populației planetei, contribuie decisiv la mișcarea unor mase din ce în ce mai mari de oameni. Nu de puține ori, nevoia cetățenilor din afara Uniunii Europene de a fi primiți pe „bătrânul continent” conduce la tentative de abuz asupra dreptului la liberă circulație recunoscut la nivelul legislației europene tuturor cetățenilor europeni și membrilor de familie ai acestora (indiferent de naționalitate), ceea ce, irefragabil, reprezintă o amenințare la adresa siguranței publice, existând riscul ca cetățeni să rămână pe teritoriul României și, implicit, al Uniunii Europene care provin din state terțe fără îndeplinirea condițiilor legale privind migrația.

Una dintre încercările cel mai des întâlnite de inducere în eroare a autorităților în responsabilitatea cărora se regăsește controlul migrației, atât la nivel național, cât și la nivel european, este căsătoria de conveniență.

¹ Adresă de email autor: silvian.voicu@yahoo.com.

Ce este căsătoria de conveniență? Cum se diferențiază de o căsătorie autentică? Dar de o căsătorie aranjată ori de o căsătorie încheiată prin intermediar sau de o căsătorie forțată? Există vreo distincție între căsătoria simulată ori falsă și cea de conveniență? Care sunt elementele pe baza cărora se poate constata că o căsătorie este de conveniență? La aceste întrebări voi răspunde prin prezentul studiu, fără a pierde din vedere modalitatea în care instanțele naționale interpretează prevederile incidente în materia căsătoriilor de conveniență.

Cuvinte-cheie: *căsătorie de conveniență, căsătorie autentică, căsătorie aranjată, căsătorie prin procură, căsătorie forțată, căsătorie falsă, căsătorie simulată.*

Introducere

În ultimii ani, libertatea de mișcare a cetățenilor în interiorul frontierelor Uniunii Europene a căpătat o amploare din ce în ce mai mare, atât în contextul nevoii tot mai accentuate a statelor europene de a suplimenta forța de muncă existentă, dar insuficientă, cât și prin raportare la necesitatea cetățenilor de a găsi locuri de muncă mai bine plătite, chiar în afara granițelor statelor de origine.

Nevoia de a se deplasa în statele Uniunii Europene s-a extins și în rândul cetățenilor străini² care provin din state terțe, fiind evident deja că decalajul dintre economiile statelor europene și cele ale statelor aparținând unor continente mai puțin dezvoltate este din ce în ce mai crescut, factor care, alături de creșterea accelerată a populației planetei

² Potrivit art. 2 lit. a) din O.U.G. nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România, republicată, cu modificările și completările ulterioare (în continuare O.U.G. nr. 194/2002), prin străin se înțelege „persoana care nu are cetățenia română, cetățenia unui alt stat membru al Uniunii Europene sau al Spațiului Economic European ori cetățenia Confederației Elvețiene”. Terminologia utilizată de legiuitor nu concordă cu definiția dată de Dicționarul explicativ al limbii române adjectivului „străin”: „Care face parte din populația altei țări decât aceea în care se află sau trăiește; care este originară din altă regiune, localitate etc. decât aceea în care se află sau locuiește, trăiește”. Astfel, când ne vom referi la un cetățean străin, vom face trimitere, de fapt, la definiția dată de legiuitor în O.U.G. nr. 194/2002, iar nu la înțelesul din dicționar.

contribuie decisiv la mișcarea unor mase din ce în ce mai mari de oameni³.

Nu de puține ori, nevoia cetățenilor din afara Uniunii Europene de a fi primiți pe „bătrânul continent” conduce la tentative de abuz asupra dreptului la liberă circulație recunoscut la nivelul legislației europene tuturor cetățenilor europeni și membrilor de familie ai acestora (indiferent de naționalitate), ceea ce, irefragabil, reprezintă o amenințare la adresa siguranței publice, existând riscul ca acei cetățeni care provin din state terțe să rămână pe teritoriul României și, implicit, al Uniunii Europene fără îndeplinirea condițiilor legale privind migrația.

Una dintre încercările tot mai des întâlnite de inducere în eroare a autorităților în responsabilitatea cărora se regăsește controlul migrației, atât la nivel național, cât și la nivel european este căsătoria de conveniență⁴.

Ce este căsătoria de conveniență? Cum se diferențiază de o căsătorie autentică? Dar de o căsătorie aranjată ori de o căsătorie încheiată prin intermediar sau de o căsătorie forțată? Există vreo distincție între căsătoria simulată ori falsă și cea de conveniență? Care sunt elementele pe baza cărora se poate constata că o căsătorie este de conveniență?

La aceste întrebări voi răspunde prin prezentul studiu, fără a pierde din vedere modalitatea în care instanțele naționale interpretează prevederile incidente în materia căsătoriilor de conveniență.

³ În același sens, a se vedea V. – D. Zlătescu, I.M. Zlătescu, „*Refugiații și statutul lor juridic*” Ed. Institutul Român pentru drepturile omului, București, 1992, p. 3.

⁴ Alături de căsătoria de conveniență, o altă modalitate utilizată la nivel european în încercarea de a induce în eroare autoritățile responsabile de controlul migrației în scopul reunificării familiale este declarația falsă de paternitate. Pentru mai multe informații, a se vedea *European Migration Network, Misuse of the Right to Family Reunification. Marriages of convenience and false declarations of parenthood* (Viena: Publications Office of the European Union, December 2012).

Ce este căsătoria de conveniență?

O simplă căutare pe internet ne răspunde, pe scurt, la această întrebare: o căsătorie de conveniență este, de fapt, o căsătorie care a fost încheiată din interes⁵.

Din punct de vedere etimologic, termenul „conveniență” provine din limba italiană („*convenienza*”). Dicționarul Explicativ al limbii române⁶ definește locuțiunea adjectivală „*de conveniență*” ca fiind ceva „*făcut numai pentru a respecta anumite forme sociale, anumite interese; de formă*”, în vreme ce căsătoria de conveniență este definită ca o „*căsătorie la care se ține seama numai de interese materiale și familiale*”.

Din punctul de vedere al migrației, scopul căsătoriei de conveniență este acela de a-i permite unei persoane străine să pătrundă sau să își stabilească rezidența pe teritoriul unui stat membru al Uniunii Europene prin eludarea prevederilor legale.

În acest sens este și definită (la art. 2 lit. 1 din O.U.G. nr. 194/2002) căsătoria de conveniență ca fiind „*căsătoria încheiată cu singurul scop de a eluda condițiile de intrare și ședere a străinilor și de a obține dreptul de ședere pe teritoriul României*”.

La nivel european, definirea căsătoriei de conveniență a fost efectuată încă din anul 1997, punctul 1 al *Rezoluției Consiliului Uniunii Europene din 4 decembrie 1997 privind măsurile ce trebuie adoptate pentru a combate căsătoria de conveniență* statuând că „*În sensul prezentei rezoluții, o «căsătorie de conveniență» înseamnă o căsătorie încheiată în mod legal între un cetățean al UE sau un resortisant al unei țări terțe rezident într-o țară din UE și un resortisant al unei țări din afara UE, cu unicul scop de a eluda normele privind intrarea și*

⁵ Fiind un termen folosit des, acesta a ajuns să fie utilizat chiar și cu sens metaforic: astfel, la sfârșitul lunii martie a acestui an, în contextul războiului ruso-ucrainean, șeful diplomației americane, Antony Blinken, declara că „*Apropierea ruso-chineză arată mai degrabă ca o «căsătorie de conveniență» decât una «din convingere» (n.a. sau autentică)*” – a se vedea <https://www.digi24.ro/stiri/externe/blinken-apropierea-ruso-chineza-este-mai-degraba-o-casatorie-de-convenienta-decat-din-convingere-2291525>, pagină accesată la data de 30.07.2023.

⁶ A se vedea <https://dexonline.ro>, pagină accesată la data de 30.07.2023.

șederea resortisanților țărilor terțe și de a obține, pentru cetățeanul din afara UE, un permis de ședere sau o autorizație de ședere într-o țară din UE”.

Potrivit „Glosarului privind migrația” redactat la nivelul Organizației Internaționale pentru Migrație⁷, căsătoria de conveniență este, în contextul migrației, „(...) o căsătorie încheiată cu scopul de a permite unei persoane să locuiască într-o țară a cărei cetățenie nu o deține și care se caracterizează printr-o lipsă de intenție a cuplului căsătorit de a crea o unitate familială durabilă și de a duce o viață de familie autentică”⁸.

Ce este căsătoria autentică?

Dreptul unei persoane de a se căsători și de a-și întemeia o familie este prevăzut la art. 16 din Declarația Universală a Drepturilor Omului⁹, recunoscut de art. 23 al Pactului internațional cu privire la drepturile

⁷ „Înființată în 1951, Organizația Internațională pentru Migrațiune (OIM) este cea mai importantă organizație interguvernamentală în domeniul migrației și colaborează îndeaproape cu parteneri guvernamentali, interguvernamentali și neguvernamentali. Cu 175 de state membre, alte 8 state care dețin statut de observator și birouri în peste 100 de țări, OIM este dedicată promovării migrației umane și ordonate în beneficiul tuturor. Acest lucru se realizează prin furnizarea de servicii și consiliere guvernelor și migranților”. Pentru mai multe detalii, a se vedea <https://www.iom.int/who-we-are>, pagină accesată la data de 30.07.2023.

⁸ Sironi, A.C. Bauloz and M. Emmanuel (eds.), *Glossary on Migration. International Migration Law*, No. 34. International Organization for Migration (IOM), Geneva, 2019, p. 129 (traducere proprie).

⁹ Adoptată și proclamată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite prin rezoluția 217 A (III) din data de 10 decembrie 1948: „1. Cu începere de la împlinirea vârstei legale, bărbatul și femeia, fără nici o restricție în ce privește rasa, naționalitatea sau religia, au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie. Ei au drepturi egale la contractarea căsătoriei, în decursul căsătoriei și la desfacerea ei. 2. Căsătoria nu poate fi încheiată decât cu consimțământul liber și deplin al viitorilor soți. 3. Familia constituie elementul natural, și fundamental al societății și are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului”.

civile și politice¹⁰, fiind stipulat și de art. 12 al Convenției pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale¹¹.

Potrivit art. 259 alin. (1) și (2) din Codul Civil, „(1) Căsătoria este uniunea liber consimțită între un bărbat și o femeie, încheiată în condițiile legii. (2) Bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători în scopul de a întemeia o familie”¹².

¹⁰ Ratificat de România prin Decretul nr. 212/1974: „1. Familia este elementul natural și fundamental al societății și are drept la ocrotire din partea societății și a statului. 2. Dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie este recunoscut bărbatului și femeii, începând de la vârsta nubilă. 3. Nicio căsătorie nu va putea fi încheiată fără consimțământul liber și deplin al viitorilor soți. 4. Statele părți la prezentul Pact vor lua măsurile potrivite pentru a asigura egalitatea în drepturi și răspunderi a soților în privința căsătoriei, în timpul căsătoriei și atunci când ea se desface. În cazul desfacerii, se vor lua măsuri pentru a asigura copiilor ocrotirea necesară”.

¹¹ „Începând cu vârsta stabilită prin lege, bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie conform legislației naționale ce reglementează exercitarea acestui drept”.

¹² Potrivit art. 277 din Codul Civil, „(1) Este interzisă căsătoria dintre persoane de același sex. (2) Căsătoriile dintre persoane de același sex încheiate sau contractate în străinătate fie de cetățeni români, fie de cetățeni străini nu sunt recunoscute în România”. Totuși, potrivit alin. (4) al aceluiași articol, „Dispozițiile legale privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European rămân aplicabile”. Care este semnificația acestor prevederi? Prin Decizia nr. 534 din 18 iulie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 277 alin. (2) și (4) din Codul civil, Curtea Constituțională a reținut că „dispozițiile art. 277 alin. (2) din Codul civil, potrivit cărora «căsătoriile dintre persoane de același sex încheiate sau contractate în străinătate fie de cetățeni români, fie de cetățeni străini nu sunt recunoscute în România» nu pot constitui temeiul pentru autoritățile competente ale statului român de a refuza acordarea dreptului de ședere, pe teritoriul României, soțului – resortisant al unui stat membru al Uniunii Europene și/sau a unui stat terț, persoană de același sex, care este legat printr-o căsătorie, legal încheiată pe teritoriul unui stat membru al Uniunii Europene, cu un cetățean român, cu domiciliul ori reședința în România, sau cetățean al unui stat membru al Uniunii Europene, care are dreptul de rezidență în România, pentru motivul că dreptul intern român nu prevede/recunoaște

Se observă că scopul căsătoriei este acela de a întemeia o familie, iar nu de a obține alte facilități pentru vreunul dintre cei doi soți¹³.

Astfel, putem stabili deja că o căsătorie autentică se caracterizează prin intenția soților de a întemeia și de a avea împreună o viață de familie¹⁴.

căsătoria între persoane de același sex. Astfel, în condițiile în care prevederile art. 277 alin. (4) din Codul civil statuează că «Dispozițiile legale privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European rămân aplicabile», interdicția recunoașterii căsătoriei nu se aplică în situația în care cetățeanul unui stat membru al Uniunii Europene sau al unui stat terț, persoană de același sex, căsătorită cu un cetățean român sau al unui stat membru al Uniunii Europene, în temeiul articolului 21 alineatul (1) TFUE și al articolului 7 alineatul (2) din Directiva 2004/38, solicită acordarea dreptului de ședere, pentru o perioadă mai mare de trei luni, pe teritoriul statului român, în scopul reintegririi familiei», decizia CCR fiind în acord cu cele statuate de Curtea de Justiție a Uniunii Europene în Cauza C-673/16 (ECLI: EU:C:2018:385), respectiv că „Într-o situație în care un cetățean al Uniunii a făcut uz de libertatea sa de circulație deplasându-se și locuind efectiv, în conformitate cu condițiile prevăzute la articolul 7 alineatul (1) din Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE, într-un alt stat membru decât cel a cărui cetățenie o deține și a întemeiat sau a consolidat cu această ocazie o viață de familie cu un resortisant al unui stat terț, de același sex, de care este legat printr-o căsătorie legal încheiată în statul membru gazdă, articolul 21 alineatul (1) TFUE trebuie să fie interpretat în sensul că se opune ca autoritățile competente ale statului membru a cărui cetățenie o deține cetățeanul Uniunii să refuze acordarea unui drept de ședere pe teritoriul acestui stat membru resortisantului menționat, pentru motivul că dreptul statului membru menționat nu prevede căsătoria între persoane de același sex”.

¹³ Potrivit art. 295 alin. (1) Cod Civil, „Căsătoria încheiată în alte scopuri decât acela de a întemeia o familie este lovită de nulitate absolută”.

¹⁴ Pentru definiția căsătoriei autentice a se vedea Sironi, A. C. Bauloz and M. Emmanuel, op. cit., pp. 85-86.

Sigur că între căsătoria autentică și cea de conveniență este o linie fină, ceea ce conduce nu de puține ori la catalogarea unor căsătorii autentice (cum ar fi, în unele situații, căsătoria aranjată sau căsătoria prin mandatar ori intermediar) ca fiind de conveniență.

Căsătoria aranjată

Căsătoria aranjată datează de secole, aceasta reprezentând o modalitate pentru unele familii înstărite de a-și menține statutul și de a-și consolida bunurile, răspândindu-se de-a lungul timpului și în alte comunități din motive similare.

„Dacă ați călători pe calea istoriei, ați găsi căsătorii aranjate în fiecare colț al lumii până în secolul al XVIII-lea. În căsătoriile aranjate, părinții, bunicii, prietenii de familie sau alte persoane de încredere din apropiere ajută la găsirea partenerilor potriviți (...). Înainte de mijlocul secolului XX, conceptul de căsătorii aranjate era cunoscut sub numele de «căsătorii oarbe» în China, deoarece decizia era luată de bătrâni, iar copiilor li se cerea să se căsătorească cu persoana selectată. Cu toate că viitorii soți nu se întâlneau niciodată, tot trebuiau să se căsătorească cu persoana aleasă de bătrâni. Chiar și în Statele Unite, căsătoriile aranjate au fost comune până în prima jumătate a secolului XX în rândul familiilor de migranți. De fapt, imigranții japo-nezo-americieni au numit aceste căsătorii «căsătorii-imagini» deoarece mirele și mireasa vedeau doar poze unul cu celălalt înainte de căsătorie. Părinții lor se ocupau de formalitățile rămase. Mai târziu, conceptul s-a schimbat prin prezentarea miresei și a mirelui unul altuia înainte de căsătorie. După aceea, persoanelor li s-a dat posibilitatea de a decide dacă vor să se căsătorească unul cu celălalt. Prin urmare, odată cu trecerea timpului și creșterea mobilității sociale, modelul căsătoriilor aranjate a evoluat în timp”¹⁵.

¹⁵ Pentru mai multe detalii privind căsătoriile aranjate, precum și pentru clasificarea acestora (în exogamă – atunci când terțul caută mirele și mireasa și îi selectează fără a lua în considerare barierele economice, sociale sau religioase; endogamă – atunci când terțul caută mirese sau miri într-un anumit grup social, cultural sau economic; consangvină - căsătorie aranjată în care mirele și mireasa împărtășesc un strămoș), <https://thepleasantrelationship.com/arranged-marriage/>, pagină accesată la data de 31.07.2023.

Așadar, în cazul căsătoriei aranjate, definitiv este faptul că ambii soți consimt în mod liber și deplin să se căsătorească, deși un terț (cum ar fi părinții, rudele, un agent matrimonial, o platformă matrimonial ș.a.) are un rol determinant în alegerea partenerului/partenerei.

Cu toate că pot exista similitudini între căsătoria de conveniență și căsătoria aranjată (de exemplu, în ipoteza în care viitorii soți nu s-au cunoscut înaintea căsătoriei), o căsătorie aranjată poate și trebuie să fie considerată autentică atunci când intenția soților este aceea de a întemeia o familie¹⁶ și de a avea o viață de familie reală.

Căsătoria prin procură/intermediar/mandatar

„O căsătorie prin intermediar (mandatar) este o căsătorie în care unul sau niciunul dintre soți nu este prezent fizic la ceremonia de nuntă, fiind reprezentat/ți de o altă persoană la ceremonie. Căsătoriile prin procură nu sunt comune în UE (sunt chiar contrare ordinii publice în unele state membre ale UE), dar ar putea fi contractate frecvent în alte țări. Motivele căsătoriei prin procură pot fi reale (de exemplu, atunci când unul dintre soți nu poate participa la ceremonie întrucât

¹⁶ Pentru un exemplu în care o căsătorie aranjată a fost încheiată în scopul întemeierii unei familii, <https://edition.cnn.com/2020/11/18/asia/indian-arranged-marriage-dst-intl-hnk/index.html>, accesat la data de 30.07.2023, în cuprinsul căruia este prezentată opinia unei tinere indiene cu privire la căsătoria aranjată: „Pallavi – nu este numele ei real – a spus că această abordare modernă a unei căsătorii aranjate a funcționat bine pentru ea. A petrecut șase luni pentru a-și cunoaște soțul, care a fost prezentat de un prieten de familie. «Ne-am întâlnit, familiile noastre s-au întâlnit. Am creat o conexiune și am decis să mergem mai departe. În aceeași zi, ambele părți au spus da», a spus Pallavi. Nu a fost presată să se căsătorească și ar fi putut rupe logodna în orice moment. «Părinții mei erau foarte relaxați. Depindea de mine să mă căsătoresc sau nu», a spus ea” (traducere proprie). Pentru o modalitate inedită în care un tânăr pakistanez, rezident în Marea Britanie, a încercat să evite o căsătorie aranjată prin intermediul unui panou publicitar pe care era trecut textul „Salvați-mă de o căsătorie aranjată”, a se vedea <https://adevarul.ro/stiri-interne/societate/un-tanar-incearca-sa-si-gaseasca-sotie-cu-ajutorul-2142307.html>, pagină accesată la data de 30.07.2023.

îndeplinește un serviciu militar sau se află în închisoare ori nu poate călători din cauza unor probleme grave de sănătate), dar pot fi, de asemenea, infame (cum ar fi contractarea rapidă a unei căsătorii de conveniență fără ca soțul din UE să fie nevoit să călătorească într-o altă țară pentru ceremonia de nuntă). Preocupările cu privire la autenticitatea căsătoriilor prin procură au fost exprimate la nivel european din cauza dificultăților de evaluare a autenticității certificatelor de căsătorie prin procură sau a cazurilor în care cetățenii UE devin victime ale fraudei de identitate și, fără să vrea (deoarece prezența lor nu este necesară la ceremonie), se căsătoresc prin procură cu resortisanți din afara UE”¹⁷.

În legislația națională „manifestarea de voință (n.a. la încheierea căsătoriei) este una personală – reprezentarea în această materie este cu desăvârșire exclusă (...). Caracterul actual al consimțământului pretinde existența acestuia raportat la data încheierii căsătoriei și este garantat prin exigența prezenței personale a fiecăruia dintre viitorii soți la oficierea căsătoriei”¹⁸.

Așadar, la nivel național nu se poate încheia în mod valabil o căsătorie prin mandatar. Totuși, existența unei astfel de căsătorii între un cetățean român și unul aparținând unui stat terț nu conduce în mod direct la concluzia că respectiva căsătorie ar fi una de conveniență, câtă vreme soții au scopul întemeierii unei familii.

Spre deosebire de căsătoria aranjată sau de căsătoria încheiată prin mandatar, care pot fi considerate, în funcție de situație, atât căsătorii autentice, cât și căsătorii de conveniență, căsătoria forțată sau căsătoria prin amăgire nu poate fi considerată căsătorie autentică.

¹⁷ A se vedea SWD(2014) 284 final, pp. 11 - 12.

¹⁸ A se vedea F.-A. Băias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coordonatori), „Codul civil, comentariu pe articole”, ediția 3, Editura C.H. Beck, București, 2021, pp. 349 – 350.

Căsătoria forțată

Căsătoria forțată este acea căsătorie care se încheie în absența consimțământului¹⁹ liber și deplin al unuia sau al ambilor soți²⁰.

La nivel european se rețin următoarele „Căsătoriile forțate includ adesea elemente ale traficului de persoane și reprezintă o încălcare gravă a drepturilor fundamentale încălcând principiul libertății și autonomiei persoanelor. Acestea sunt o formă de violență împotriva femeilor și bărbaților. (...) Căsătoriile forțate ar putea fi, de asemenea,

¹⁹ În ceea ce privește istoricul consimțământului la încheierea căsătoriei, merită menționat că până în secolul al XI-lea, singurul scop al căsătoriei era acela de a asigura unele avantaje politice sau economice soților și familiilor acestora, astfel că dorințele cuplului sau consimțământul acestora conta prea puțin. Totuși, călugărul benedictin Gratian, pentru care consimțământul viitorilor soți conta mai mult decât aprobarea familiilor, a introdus acest concept în cadrul regulilor căsătoriei în anul 1140, prin ceea ce s-a numit „*Decretum Gratiani*”. Pentru mai multe detalii, a se vedea <https://historia.ro/sectiune/general/zece-momente-cheie-in-istoria-casatoriei-din-cele-579287.html>, pagină accesată la data de 30.07.2023.

²⁰ A se vedea Sironi, A. C. Bauloz and M. Emmanuel *op. cit.*, p. 76. Sigur că o căsătorie forțată contravine art. 16 alin. (2) din Declarația Universală a Drepturilor Omului (potrivit căruia „Căsătoria nu poate fi încheiată decât cu consimțământul liber și deplin al viitorilor soți.”), art. 2 din Convenția suplimentară cu privire la abolirea sclaviei, traficului cu sclavi și a instituțiilor și practicilor analoage sclaviei (potrivit căruia „În vederea lichidării instituțiilor și practicilor vizate la alineatul c) al articolului 1 al Convenției, statele părți se angajează a fixa, acolo unde este necesar, vârsta minimă corespunzătoare căsătoriei, să încurajeze recurgerea la o procedură care să permită ambilor viitori soți să-și exprime liber consimțământul la căsătorie în prezența unei autorități civile sau religioase competente și să încurajeze înregistrarea căsătoriilor.”) și art. 1 pct. 1. din Convenția privind consimțământul la căsătorie, vârsta minimă pentru căsătorie și înregistrarea căsătoriilor (potrivit căruia „Nicio căsătorie nu va putea fi contractată în mod legal fără liberul și deplinul consimțământ al celor două părți, acest consimțământ trebuind să fie exprimat de ele direct, în prezența autorității competente a celebra căsătoria și a martorilor, după o publicitate suficientă, conform prevederilor legii”).

*încheiate în scopul obținerii unui drept de ședere la nivelul UE. Astfel de căsătorii forțate pot fi considerate căsătorii de conveniență (...)*²¹.

Fără a intra în amănunte, menționăm că în legislația națională conștientizarea fiecăruia dintre viitorii soți este o cerință fundamentală, indispensabilă actului juridic al căsătoriei²².

Căsătoria prin amăgire

*„O căsătorie prin amăgire apare atunci când soțul/soția din UE este înșelat/ă de soțul/soția din afara UE să creadă cu adevărat că respectivul cuplu va duce o viață conjugală autentică și de durată. O astfel de căsătorie este o căsătorie de conveniență și ar trebui să fie abordată în consecință, ținând seama în mod corespunzător de nevinovăția celui/celeia înșelate. Cetățeanul Uniunii nu este un complice de bunăvoie, ci o victimă vinovată numai de bună-credință. Astfel de căsătorii, de obicei, dar nu neapărat, urmează un scurt timp relația pe internet sau după ce cetățeanul UE s-a întâlnit cu cetățeanul din afara UE într-o țară străină, în vacanță. Acest tip de căsătorie poate implica violență și comportament amenințător, în special în cazul în care soțul/soția din UE a început să aibă preocupări și nu este dispusă să participe în procesul de imigrare”*²³.

Căsătoria simulată sau falsă

După cum s-a reținut în *„Manualul privind abordarea problemei presupuselor căsătorii de conveniență”* redactat la nivelul Comisiei Europene, *„unele «căsătorii» nu sunt deloc căsătorii reale, fiind un simulacru complet. Uneori, căsătoriile de conveniență sunt etichetate ca false, dar acest lucru nu este, strict vorbind, corect. Spre deosebire*

²¹ A se vedea SWD(2014) 284 final, p. 14. Modul de operare în cazul căsătoriilor de conveniență ca o modalitate de exploatare a victimelor traficului de persoane este prezentat într-o informare publică a Europol (a se vedea Europol Public Information - The Hague, March 2014 Early Warning Notification 2014/8: *„Marriages of convenience: A link between facilitation of illegal immigration and THB”*).

²² În același sens, a se vedea F.-A. Băias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei, op. cit., p. 349.

²³ A se vedea SWD(2014) 284 final, p. 12.

de căsătoriile de conveniență, care sunt valabile în mod oficial, căsătoriile false sunt invalide sau în întregime fictive. Căsătoriile false pot implica falsificarea sau utilizarea abuzivă a documentelor referitoare la o altă persoană. Validitatea formală a căsătoriilor de conveniență reprezintă un «avantaj competitiv» față de căsătoriile false²⁴.

Elementele pe baza cărora se poate constata că o căsătorie este de conveniență

Potrivit punctului 28 al preambulului Directivei 2004/38/CE²⁵ „Pentru a preveni abuzul de drept sau fraudă, în special căsătoriile de conveniență sau orice altă formă de relație contractată cu unicul scop de a beneficia de dreptul la liberă circulație și ședere, statele membre ar trebui să aibă posibilitatea de a adopta măsurile necesare”.

În acest sens, la nivel național, art. 63 din O.U.G. nr. 194/2002, cu denumirea marginală „Căsătoria de conveniență” prevede că „(1) Inspectoratul General pentru Imigrări refuză prelungirea dreptului de ședere obținut în baza căsătoriei dacă, în urma verificărilor efectuate, rezultă că acea căsătorie este de conveniență”, alin. (2) al aceluiași articol enumerând elementele pe baza cărora se poate constata că o căsătorie este de conveniență.

a) Astfel, un prim element pe baza căruia se poate constata că o căsătorie este de conveniență e reprezentat de lipsa coabitării²⁶ matrimoniale a soților. Chiar dacă pot exista situații obiective care îi pot împiedica pe soți să locuiască împreună o perioadă de timp²⁷, absența

²⁴ A se vedea SWD(2014) 284 final, pp. 14 - 15.

²⁵ Directivă a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE.

²⁶ Potrivit Dicționarului Explicativ al limbii române, verbul „a coabita” semnifică „A locui, a trăi împreună (în aceeași casă) cu cineva”.

²⁷ În cauza nr. 66297/13 (Cauza Concetta Schembri împotriva Maltei) Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că „(...) deși în prezent coabitarea ar putea să nu fie un criteriu definitoriu pentru stabilirea stabilității

unei coabitări sau chiar coabitarea redusă poate reprezenta indicii ale unei căsătorii de conveniență²⁸. În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că „*Atunci când se decide dacă se poate spune că o relație echivalează cu «viața de familie», o serie de factori pot fi relevanți, inclusiv dacă acel cuplu trăiește împreună, durata relației lor și dacă și-au demonstrat angajamentul unul față de celălalt prin a avea copii împreună sau prin orice alte mijloace*”²⁹. Totuși, nu în orice situație lipsa coabitării echivalează cu o căsătorie de conveniență. *Exempli gratia*, într-o speță în care autoritățile constataaseră că doi soți nu locuiau împreună, fiind reținută existența unei căsătorii de conveniență, instanța națională a reținut că „*deși cei doi soți momentan nu locuiesc împreună la reședința reclamantului din Popești Leordeni, acest aspect este circumstanțiat de situația concretă a familiei soției reclamantului, fiind cert că nu este vorba de o căsătorie în sensul clasic. Se reține că aceasta are doi copii dintr-o relație anterioară, de 20, respectiv 14 ani, aceștia din urmă având și unele probleme de sănătate, care nu au acceptat căsătoria mamei cu un cetățean străin mult mai tânăr. Cu toate acestea, soția reclamantului este cea care a ales să împartă locul unde domiciliază între domiciliul reclamantului și cel al copiilor săi, ea locuind o perioadă și cu tatăl său care s-a îmbolnăvit și ulterior a decedat. (...) Cu toate acestea, majoritatea activităților care le permit să fie împreună, se desfășoară întocmai ca într-o familie normală, aceștia mergând la petreceri, ieșind cu prietenii comuni, în limita timpului disponibil și a restricțiilor generate de pandemia de Covid-19*”³⁰. În același sens, într-o altă speță, instanța a reținut că

unei relații de lungă durată (...) este cu siguranță un element care ar putea ajuta la respingerea altor indicii care ridică îndoieli cu privire la sinceritatea căsătoriei (...)”.

²⁸ Inclusiv art. 309 alin. (2) Cod Civil prevede, ca regulă generală, că soții au îndatorirea de a locui împreună, doar pentru motive temeinice putând hotărî să locuiască separat.

²⁹ A se vedea Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din data de 22 aprilie 1997 pronunțată în cauza nr. 21830/93 (Cauza X, Y și Z împotriva Regatului Unit al Marii Britanii).

³⁰ A se vedea Hotărârea Curții de Apel București nr. 1980/2021 din 20.12.2021, cod RJ 62g494d6g (<https://rejust.ro/juris/62g494d6g>).

„Întrucât soția reclamantului este mai în vârstă decât acesta, a mai fost căsătorită, are doi copii minori și locuiește într-o zonă rurală, este de înțeles reticența de a își expune relația cu o persoană de culoare venită din Cuba. Absența coabitării ar trebui să rezulte nu numai din faptul că reclamantul nu a fost văzut de vecini (de altfel, acesta a fost văzut de câteva ori în decurs de două luni) sau din faptul că reclamantul a locuit la începutul relației cu verișoara sa (...). Numărul pieselor vestimentare bărbățești, presupuse a fi ale reclamantului, din locuința soției acestuia, poate dovedi lipsa coabitării dar, în același timp, și lipsa unor resurse financiare constante”³¹. Merită menționat că nu s-ar putea „reține drept coabitare matrimonială faptul că reclamantul petrecea nopțile la hotel cu soția sa. Prin coabitare trebuie să se înțeleagă că soții conviețuiesc, deci locuiesc și se gospodăresc în aceeași casă, ceea ce nu s-a dovedit în cauză”³².

b) Un alt element care poate constitui un indiciu al unei căsătorii de conveniență este reprezentat de situația în care cei doi soți nu s-au cunoscut înaintea încheierii căsătoriei. Sigur că în contextul evoluției tehnologiei, nu mai este imperios soții să se fi întâlnit în mod nemijlocit, existând posibilitatea de a se fi cunoscut anterior încheierii căsătoriei prin intermediul rețelelor de socializare sau a apelurilor video („Referitor la cunoașterea celor doi soți anterior căsătoriei, Curtea reține că deși, așa cum au declarat chiar aceștia, prima întâlnire efectivă a avut loc la venirea reclamantei în România rețelele de socializare utilizate în prezent și comunicările video efectuate prin intermediul acestora oferă posibilitatea reală de cunoaștere a două persoane. În această privință, extrasele comunicărilor scrise purtate de cei doi

³¹ A se vedea Hotărârea Curții de Apel Constanța nr. 251/2022 din 16.12.2022, cod RJ 8646496g2 (<https://rejust.ro/juris/8646496g2>). Pentru o altă situație în care instanța a reținut că nu există o căsătorie de conveniență, deși cei doi soți nu locuiesc împreună, a se vedea Hotărârea nr. 20/2019 din 05.02.2019, cod RJ 2d58932e (<https://rejust.ro/juris/2d58932e>). Per a contrario, a se vedea Hotărârea nr. 27/2020 din 02.03.2020, cod RJ 37e623g8 (<https://rejust.ro/juris/37e623g8>).

³² A se vedea Sentința Civilă a Curții de Apel București nr. 927 din 10 decembrie 2019 (www.rolii.ro).

începând cu luna septembrie 2019, depuse la dosar, sunt apte să probeze existența unei relații bazate pe sentimente de afecțiune anterioare venirii în țară a reclamantei, deplasare care, de altfel, a fost asigurată de soțul reclamantei, pe cheltuiala acestuia. Chiar martorul audiat în instanță a relatat că avea cunoștință de existența încă din toamna anului 2019 a unei relații a numitului (...) cu o femeie de altă cetățenie, cu care acesta obișnuia să poarte convorbiri la telefon în limba spaniolă, în curtea locuinței”³³).

c) Un al treilea element este reprezentat de lipsa contribuției efective a celor doi soți la îndeplinirea obligațiilor născute din căsătorie. Sigur că efectuarea treburilor gospodărești echivalează cu îndeplinirea acestei condiții. În acest sens, instanța a reținut că „soția a confirmat că reclamantul este cel care, spre exemplu, gătește în familie, contribuind, așadar, la îndeplinirea obligațiilor ce decurg dintr-o relație de căsătorie, nefiind obligatoriu ca ambii soți să realizeze venituri; mai mult decât atât din declarația martorului (...) rezultă că reclamantul participă împreună cu familia soției la cules de afine și ciuperci”³⁴.

d) Și situația în care soții nu vorbesc o limbă înțeleasă de amândoi poate constitui un indiciu al unei căsătorii de conveniență. Totuși, „Criteriul prevăzut la art. 63 alin. 2 lit. d nu poate fi privit ca un element decisiv și insurmontabil pentru recunoașterea dreptului de ședere, fiind de notorietate existența unor utilitare / programe informatice destinate traducerii cuvintelor și expresiilor rostite, cum este Google Translate Ajutor, dar și alte aplicații informatice care pot facilita comunicarea între persoane care nu cunosc aceeași limbă. De altfel, în chestionarul anexă la cererea nr. (...), reclamanta a arătat că limba de comunicare este «engleza, utilizez Google»”³⁵. În același sens, într-o situație similară

³³ A se vedea Hotărârea nr. 52/2020 din 24.04.2020, cod RJ 27299862 (<https://rejust.ro/juris/27299862>). Pentru ipoteza în care instanța a reținut că există căsătorie de conveniență în cazul soților care s-au căsătorit la 4 zile de la prima întâlnire, a se vedea Hotărârea nr. 677/2021 din 23.04.2021, cod RJ 73962gde (<https://rejust.ro/juris/73962gde>).

³⁴ A se vedea Hotărârea nr. 229/2019 din 19.08.2019, cod RJ 2d85443e (<https://rejust.ro/juris/2d85443e>).

³⁵ A se vedea Hotărârea nr. 240/2022 din 06.12.2022, cod RJ 6255748g6 (<https://rejust.ro/juris/6255748g6>).

instanța a reținut că, deși „*cunoștințele de limbă spaniolă ale numitului (...) sunt minimale, neputându-se susține că acesta ar cunoaște, în sens propriu, limba spaniolă, Curtea apreciază, ținând seama de extrasele convorbirilor celor doi de pe rețelele de socializare atașate la dosar, dar și din răspunsul soțului la solicitarea instanței de traducere a unei fraze din limba română în limba spaniolă, că între cei doi este posibilă comunicarea, cu atât mai mult cu cât mijloacele tehnice actuale oferă celor doi multiple facilități la traducere, de care chiar reclamanta amintește cu ocazia interviului. Altfel spus, deși la acest moment comunicarea verbală dintre cei doi soți este minimală, aceasta nu exclude ideea unei coabitări matrimoniale a acestora, bazată pe sentimente de afecțiune reciprocă și intenția reală de întemeiere a unei familii*”³⁶.

e) De asemenea, dacă unul dintre soți a încheiat anterior o căsătorie de conveniență există suspiciunea ca și căsătoria analizată de autoritățile publice abilitate să fie de conveniență.

f) Ipoteza în care „*soții sunt inconsecvenți ori există neconcordanțe în declararea datelor cu caracter personal, a circumstanțelor în care s-au cunoscut ori a altor informații relevante despre aceștia*” constituie un element important care poate conduce la ideea că o căsătorie aparent autentică ar fi de conveniență. Și în acest caz trebuie analizat fiecare caz în parte, avându-se în vedere situații specifice cum ar fi capacitatea soților de a memora și reține anumite date ori informații, nu orice inconsecvență în declarații conducând la concluzia irefragabilă că autoritățile au de-a face cu o căsătorie de conveniență. În acest sens, într-o speță instanța a reținut că „*(...) necunoașterea sau cunoașterea eronată de către reclamantă a unor informații legate de numărul casei în care locuiește, numărul de înmatriculare și marca celor două autoturisme conduse de soțul său, proveniența verigheții dăruite la căsătorie, prenumele mamei soțului, data exactă a nașterii acestuia (deși îi cunoaște cu precizie vârsta), locul și data ultimei plimbări făcute împreună, ori programul soțului într-o anumită zi, sunt chestiuni irelevante care trebuie analizate prin raportare nu numai la intervalul de timp scurt scurs de la venirea reclamantei în locuința soțului și dificultatea acesteia de a comunica cu ceilalți membri ai fami-*

³⁶ A se vedea Hotărârea nr. 52/2020 din 24.04.2020, cod RJ 27299862 (<https://rejust.ro/juris/27299862>).

liei acestuia, dar și la aptitudinea concretă a ambilor soți de a memora și reda anumite informații. În acest sens, relevantă este împrejurarea redată chiar de către pârât în întâmpinare legată de necunoașterea de către soți a datei căsătoriei. Or, dacă este neîndoielnic că data încheierii căsătoriei este 08.01.2020, iar reclamanta, cu ocazia declarației date la data de 18.02.2020 la Serviciul pentru Imigrări (...) își amintește numai luna încheierii acesteia, în vreme ce soțul acesteia, la interviul din aceeași dată, declară că s-a căsătorit la data de 06.01.2020, este evident că niciunul dintre aceștia nu are o capacitate foarte bună de redare a datelor și evenimentelor”³⁷.

g) Dacă încheierea căsătoriei a fost condiționată de plata unei sume de bani între soți, exceptându-se sumele primite cu titlu de dotă, ne aflăm în prezența unui indicator important al unei căsătorii de conveniență. În acest sens, într-o speță instanța a reținut că între un cetățean străin și soția sa a fost „încheiată o căsătorie în schimbul promisiunii reclamantului că îi va da martorei, viitoarei sale soții, în considerarea exprimării consimțământului acesteia la încheierea căsătoriei și obținerea ulterior a dreptului de ședere întemeiat pe încheierea unei căsătorii cu un cetățean român, o sumă de bani”, astfel că acțiunea formulată de cetățeanul străin a fost respinsă, confirmându-se existența unei căsătorii de conveniență.

Potrivit dispozițiilor alin. (3) al art. 63 din O.U.G. nr. 194/2002, constatarea elementelor prezentate mai sus se realizează de către un ofițer de interviu³⁸, concluzia acestuia putând rezulta din datele obținute în urma interviului³⁹, din înscrisuri, din declarațiile celor în cauză

³⁷ A se vedea Hotărârea nr. 52/2020 din 24.04.2020, cod RJ 27299862 (<https://rejust.ro/juris/27299862>).

³⁸ Potrivit art. 2 lit. n) din O.U.G. nr. 194/2002, prin ofițer de interviu se înțelege „lucrătorul din cadrul Inspectoratului General pentru Imigrări, cu atribuții în constatarea existenței elementelor căsătoriei de conveniență”.

³⁹ Potrivit art. 2 lit. m) din O.U.G. nr. 194/2002, interviul este „discuția purtată de un reprezentant al autorităților române cu persoana care solicită acordarea vizei române sau prelungirea dreptului de ședere în condițiile prezentei ordonanțe de urgență, în scopul obținerii de informații suplimentare cu privire la datele înscrise în cererile formulate, motivele deplasării și șederii în România și veridicitatea documentelor prezentate”.

sau ale unor terțe persoane, precum și în urma controalelor efectuate la domiciliul conjugal ori a altor verificări.

Concluzie

În concluzie, după cum se arată atât în legislația națională⁴⁰, cât și în „Manualul privind abordarea problemei presupuselor căsătorii de conveniență” redactat la nivelul Comisiei Europene, indiciile pe care autoritățile naționale le observă și care s-ar încadra în elementele art. 63 alin. (2) din O.U.G. nr. 194/2002 „nu confirmă niciodată în mod automat și definitiv natura abuzivă a căsătoriei în cauză. Trebuie să existe întotdeauna o evaluare neutră și mai largă a tuturor elementelor, atât în favoarea, cât și împotriva suspiciunii de abuz inițiale”⁴¹, aspect ce reliefează, încă o dată, dificultatea de a delimita o căsătorie de conveniență de una autentică⁴².

⁴⁰ Alin. (2) al art. 63 din O.U.G. nr. 194/2002 prevede că pe baza elementelor enumerate se poate constata că o căsătorie este de conveniență. Așadar, legiuitorul exprimă posibilitatea, iar nu certitudinea existenței unei căsătorii de conveniență.

⁴¹ „Manualul privind abordarea problemei presupuselor căsătorii de conveniență” (SWD(2014) 284 final) prezintă un mecanism de protecție dublă care se aplică pentru a reduce la minimum pericolul de eroare în ceea ce privește aprecierea unei căsătorii ca fiind autentică sau de conveniență. Acest mecanism presupune ca, în primul rând, autoritățile să ia în considerare indiciile care arată că este vorba despre o căsătorie autentică, în absența confirmării autenticității căsătoriei urmând a se verifica indiciile pe baza cărora se poate stabili că o căsătorie este de conveniență (Manualul prezintă inclusiv indiciile privind un potențial abuz „în funcție de etapele inerente ale „ciclului de viață” al unei căsătorii de conveniență”, respectiv: înainte ca viitorii soți să se cunoască, înaintea încheierii căsătoriei, organizarea ceremoniei, după încheierea căsătoriei, după ce cuplul a primit o viză de intrare sau ședere, când respectivul cuplu face demersuri pentru a divorța).

⁴² Betty de Hart, în „The Europeanization of Love. The Marriage of Convenience in European Migration Law” publicat în „European Journal of Migration and Law 19 (2017) 281–306”, reține că pentru autorități este tot atât de dificil să stabilească lipsa autenticității unei căsătorii pe cât este de greu să stabilească faptul că un solicitant de azil ar avea o orientare sexuală care i-ar pune în pericol viața în statul de origine, în acest sens făcând o

Bibliografie

Băias Flavius-Antoni, Eugen Chelaru, Rodica Constantinovici, Ioan Macovei (coordonatori), *Codul civil, comentariu pe articole*, ediția 3, Editura C.H. Beck, București, 2021.

Hart de, Betty, *The Europeanization of Love. The Marriage of Convenience in European Migration Law* publicat în „*European Journal of Migration and Law* 19 /2017.

Sironi, A.C. Bauloz and M. Emmanuel (eds.), *Glossary on Migration. International Migration Law*, No. 34. International Organization for Migration (IOM), Geneva. 2019.

Zlătescu Victor – Dan, Irina Moroianu Zlătescu, *Refugiații și statutul lor juridic*, Ed. Institutul Român pentru drepturile omului, București, 1992.

European Migration Network, *Misuse of the Right to Family Reunification. Marriages of convenience and false declarations of parenthood*, Viena, December 2012

Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene pronunțată la data de 5 iunie 2018 în cauza C-673/16 (ECLI:EU:C:2018:385);

Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene pronunțată la data de 2 decembrie 2014 în cauzele conexe C-148/13, C-149/13, C-15-/13 (ECLI:EU:C:2014:2406);

Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din data de 19 septembrie 2017 pronunțată în cauza nr. 66297/13 (Cauza Concetta Schembri împotriva Maltei);

Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din data de 22 aprilie 1997 pronunțată în cauza nr. 21830/93 (Cauza X, Y și Z împotriva Regatului Unit al Marii Britanii);

Hotărârea nr. 251/2022 din 16.12.2022, cod RJ 8646496g2 (<https://rejust.ro/juris/8646496g2>);

comparație între cele două situații, prin trimitere inclusiv la Hotărârea CJUE pronunțată în cauzele conexe C-148/13, C-149/13 și C-150/13 la data de 2 decembrie 2014 (ECLI:EU:C:2014:2406).

- Hotărârea nr. 240/2022 din 06.12.2022, cod RJ 6255748g6 (<https://rejust.ro/juris/6255748g6>);
- Hotărârea nr. 1980/2021 din 20.12.2021, cod RJ 62g494d6g (<https://rejust.ro/juris/62g494d6g>);
- Hotărârea nr. 677/2021 din 23.04.2021, cod RJ 73962gde (<https://rejust.ro/juris/73962gde>);
- Hotărârea nr. 52/2020 din 24.04.2020, cod RJ 27299862 (<https://rejust.ro/juris/27299862>);
- Hotărârea nr. 27/2020 din 02.03.2020, cod RJ 37e623g8 (<https://rejust.ro/juris/37e623g8>);
- Hotărârea nr. 927 din 10.12.2019 (www.rolii.ro).
- Hotărârea nr. 229/2019 din 19.08.2019, cod RJ 2d85443e (<https://rejust.ro/juris/2d85443e>);
- Hotărârea nr. 20/2019 din 05.02.2019, cod RJ 2d58932e (<https://rejust.ro/juris/2d58932e>).

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, Dicționarul explicativ al limbii române, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2016.

COM(1999) 372 – Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on the special measures concerning the movement and residence of citizens of the Union which are justified on grounds of public policy, public security or public health.

COM(2009) 313 final – Comunicare a Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind orientări pentru o mai bună transpunere și aplicare a Directivei 2004/38/CE privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora.

Convenția pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Convenția privind consimțământul la căsătorie, deschisă spre semnare conform Rezoluției 1763 A(XVII) adoptată de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 7 noiembrie 1962 New York – intrată în vigoare la 9 decembrie 1964, conform dispozițiilor art. 6. România a semnat Convenția la 27 decembrie 1963,

ratificând-o la 15 decembrie 1992 prin Legea nr. 116, publicată în „Monitorul Oficial al României”, partea I, nr. 330 din 24 decembrie 1992.

Convenția suplimentară cu privire la abolirea sclaviei, traficului cu sclavi și a instituțiilor și practicilor analoage sclaviei, adoptată la 7 septembrie 1956 de Conferința plenipotențiarilor Națiunilor Unite convocată în aplicarea dispozițiilor Rezoluției 608 (XXI) a Consiliului economic și social din 30 aprilie 1956 – intrată în vigoare la 30 aprilie 1957, conform dispozițiilor art. 13. România a ratificat Convenția la 13 noiembrie 1957 prin Decretul nr. 375, publicat în „Buletinul Oficial al României”, partea I, nr. 33 din 9 decembrie 1957.

Decizia Curții Constituționale nr. 534 din 18 iulie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 277 alin. (2) și (4) din Codul civil.

Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată și proclamată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite prin rezoluția 217 A (III) din data de 10 decembrie 1948.

Directiva 2003/86/CE a Consiliului din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei.

Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora.

Europol Public Information – The Hague, March 2014 Early Warning Notification 2014/8: Marriages of convenience: A link between facilitation of illegal immigration and THB.

Legea nr. 287/2009 privind Codul Civil.

Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 194 din 12 decembrie 2002 privind regimul străinilor în România, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice, Ratificat de România prin Decretul nr. 212/1974.

SWD(2014) 284 final – Document de lucru al Comisiei: Manual privind abordarea problemei presupuselor căsătorii de conveniență între cetățeni ai UE și resortisanți ai țărilor terțe în

contextul legislației UE privind libera circulație a cetățenilor UE, care însoțește documentul „Comunicare către Parlamentul European și Consiliu”: Sprijinirea autorităților naționale în combaterea abuzurilor legate de dreptul la liberă circulație: Manual privind abordarea problemei presupuselor căsătorii de conveniență între cetățeni ai UE și resortisanți ai țărilor terțe în contextul Legislația UE privind libera circulație a cetățenilor.

www.rolii.ro (Fundația Institutul Român pentru Informații Juridice – Romanian Legal Information Institute ROLII);

<http://www.rejust.ro/>;

<https://adevarul.ro.>

<https://curia.europa.eu.>

<https://dexonline.ro.>

<https://edition.cnn.>

<https://historia.ro.>

<https://thepleasantrelationship.com.>

<https://www.digi24.ro.>

<https://www.echr.coe.int.>

<https://www.iom.int.>

<https://legislatie.just.ro.>

GESTIONAREA FRONTIERELOR EXTERNE ALE UNIUNII EUROPENE

Autor: Berindea Sergiu Gabriel¹
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Rezumat: Începând din anul 2005, fluxul de migranți în Uniunea Europeană a crescut și a condus la necesitatea instituirii mijloacelor de garantare a siguranței frontierelor externe în spațiul Schengen. Siguranța spațiului de liberă circulație în Uniunea Europeană impune obligații în sarcina instituțiilor și organismelor UE, precum și statelor membre Schengen. Articolul surprinde parcursul înregistrat de către instituțiile, organele și oficiile Uniunii Europene, sub aspectul reglementărilor juridice în ceea ce privește siguranța frontierelor externe ale UE.

Cuvinte-cheie: Spațiul Schengen, securitatea UE, siguranța frontierelor UE.

Introducere

„Nu mai suntem dispuși să acceptăm granițele atmosferei terestre drept granițe ale existenței umane.” – Hermann Oberth

Despre Europa, Winston Churchill spunea că este „un proiect mondial unic prin concept și dezvoltare”², căruia, odată cu scindarea provocată în urma celui de Al Doilea Război Mondial, trebuie să îi garantăm protecție și siguranță pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare politică,

¹ Adresă de email: sergiu.berindea@ulbsibiu.ro

² J. Olsen, J. McCormick, *The European Union, Politics and Policies*, Sixth Edition, Westview Press, 2017, pp. 13-32 apud Câmpeanu Ileana Andreea, Teza de doctorat *Sisteme de organizare și funcționare a politicilor de frontieră în Uniunea Europeană prin prisma conceptului de securitate internă – rezumat*, Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București, 2018, p. 12.

economică și administrativă. Obiectivele stabilite de Uniunea Europeană nu pot fi îndeplinite în lipsa unui spațiu de libertate, securitate și justiție³, iar prezentul studiu va analiza politicile europene în materia frontierelor externe ale Uniunii Europene, adoptate ulterior Tratatului de la Lisabona.

Acquis-ul Schengen presupune îndeplinirea unui set amplu de măsuri de către statele membre, instituțiile UE, precum și de către oficiile și agențiile instituite cu scopul asigurării securității frontierelor externe ale UE. Astfel, toate statele membre susținute de instituțiile UE, în virtutea tratatelor, dezvoltă permanent planuri și adoptă măsuri pentru consolidarea frontierelor externe.

Sistemul de Informații Schengen (SIS)

Sistemul de Informații Schengen (SIS) se află sub gestionarea Agenției pentru Gestionarea Operațională a Sistemelor Informatică la Scară Largă în Spațiul de Libertate, Securitate și Justiție, eu-LISA⁴ și reprezintă un pilon central al gestionării informațiilor în interiorul spațiului Schengen, datorită contribuției pe care o deține în scopul identificării persoanelor căutate, dispărute sau asupra cărora stăruie o interdicție de intrare, precum și a obiectelor furate sau pierdute. Prin introducerea informațiilor în baza de date, autoritățile însărcinate cu atribuții în acest sens din toate statele membre întreprind verificările necesare anterior pătrunderii unei persoane pe teritoriul spațiului Schengen în lipsa controalelor la frontierele interne. De asemenea, SIS furnizează instrucțiuni cu privire la modul în care trebuie să acționeze persoanele care utilizează sistemul în situațiile menționate mai sus.

³ Definirea spațiului de libertate, securitate și justiție este cuprinsă în articolul 67 alin. (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene: „*Uniunea constituie un spațiu de libertate, securitate și justiție, cu respectarea drepturilor fundamentale și a diferitelor sisteme de drept și tradiții juridice ale statelor membre*”, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 326/47 din 26.10.2012, accesibil la adresa https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506fd71826e6da6.0001.02/DOC_2&format=PDF pagină accesată la data de 20.07.2023.

⁴ Informație accesibilă la adresa [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etude/s/fichestechniques/2013/051204/04A_FT\(2013\)051204_RO.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etude/s/fichestechniques/2013/051204/04A_FT(2013)051204_RO.pdf), pagină accesată la data de 20.07.2023.

Relevanța SIS se justifică nu doar prin rolul său primordial de a furniza informații necesare în vederea efectuării verificărilor la intrarea în spațiul Schengen, pentru a permite libera circulație în interiorul acestuia, ci și datorită complexității SIS, care conține 86,5 milioane de semnalări. În 2022, Sistemul de Informații Schengen a fost consultat de aproximativ 35 de milioane de ori pe zi.⁵

Versiunea actualizată în martie 2023 cuprinde noi informații accesibile statelor membre, precum:

- semnalări de tip nou;
- amprente palmare;
- urme papilare digitale;
- date ADN despre persoane⁶.

Agencia Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă⁷

Compusă din Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă și autoritățile naționale din statele membre cu atribuții de gestionare a frontierelor, Agenția supraveghează frontierele externe ale Uniunii Europene cu scopul identificării amenințărilor la adresa securității. În virtutea rolului său, Agenția are atribuții diverse, precum:

- gestionarea migrației;
- sporirea gradului de securitate în interiorul UE;
- garantarea liberei circulații a persoanelor.

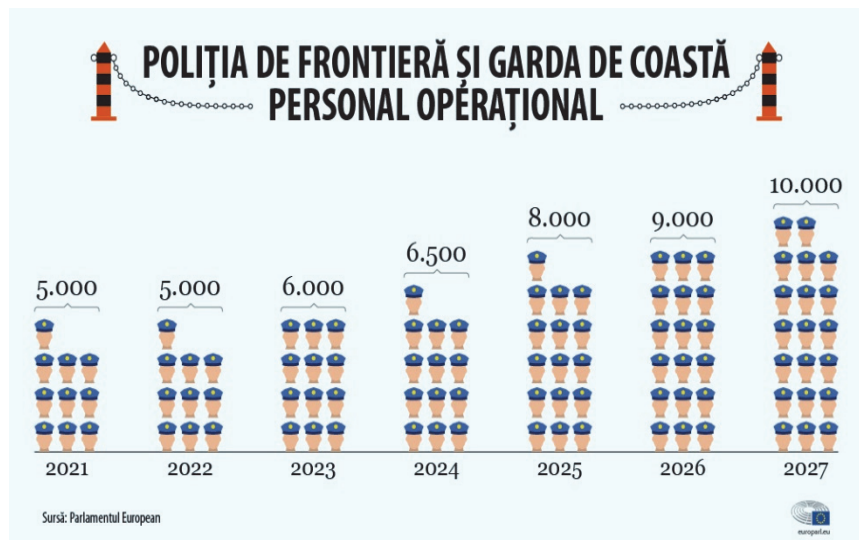
Regulamentul Frontex, adoptat în noiembrie 2019, prevede și creșterea resursei umane din cadrul Agenției, după cum este ilustrat în

⁵ Informație accesibilă la adresa <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/strengthening-external-borders/>, pagină accesată la data de 20.07.2023.

⁶ *Ibidem*.

⁷ A fost înființată prin Regulamentul (UE) nr 2016/1624 al Parlamentului European și Consiliului din 14 Septembrie 2016 privind Poliția de Frontieră și Garda de Coastă la nivel European și de modificare a Regulamentului (UE) 2016/399 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 863/2007 al Parlamentului European și al Consiliului, a Regulamentului (CE) nr. 2007/2004 al Consiliului și a Deciziei 2005/267/CE a Consiliului, publicat în JO UE L 251/1 din data de 16.09.2016.

imaginea de mai jos. Astfel, planul de dezvoltare prevede atingerea numărului de 10.000 de angajați până în anul 2027.

Sursa: www.europarl.europa.eu⁸

Sistemul de informații privind vizele (VIS)

Sistemul de informații privind vizele contribuie la aplicarea uniformă a politicii comune în materia vizelor. În procesul de eliberare a vizelor de scurtă ședere, VIS acordă sprijin autorităților cu atribuții în domeniul vizelor, frontierelor, migrației și azilului în procesul de verificare a resortisanților unor state terțe pentru a călători în spațiul Schengen. De asemenea, pentru a stopa furtul și fraudă de identitate, VIS este utilizat pentru compararea datelor biometrice ale persoanelor și amprente digitale ale acestora.

În prezent, VIS este operabil în toate consulatele din întreaga lume care emit vize de lungă ședere și permise de ședere.

⁸ Informație accesibilă la adresa <https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/security/20190404STO35073/video-10-000-de-politisti-de-frontiera-pentru-frontierele-externe-ale-ue>, pagină accesată la data de 20.07.2023.

Mecanismul de evaluare și monitorizare Schengen

Mecanismul de evaluare și monitorizare Schengen se aplică în virtutea preluării acquis-ului Schengen de către toate statele membre. Prin intermediul acestui mecanism este verificată aplicabilitatea normelor Schengen.

În noiembrie 2020, Comisia Europeană a adoptat Raportul privind funcționarea mecanismului de evaluare și monitorizare Schengen aferent Primului program multianual de evaluare (2015-2019)⁹, în care a identificat deficiențele care împiedică funcționarea optimă a mecanismului¹⁰.

Ca urmare a constatărilor prezentate în cuprinsul Raportului, Comisia a elaborat, în iunie 2021, o strategie al cărei obiectiv îl reprezintă reformarea mecanismului de evaluare și monitorizare Schengen¹¹. Propunerea urmărește adaptarea mecanismului la noile provocări prin îndeplinirea următoarelor obiective¹²:

- sporirea caracterului strategic și asigurarea utilizării proporționale a instrumentelor de evaluare și monitorizare;

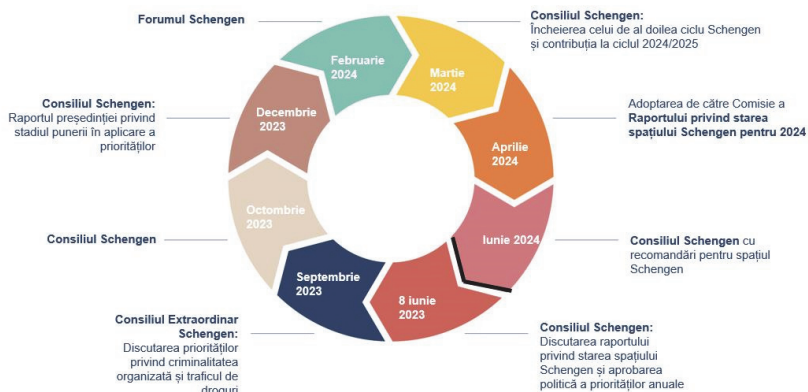
⁹ Informație accesibilă la adresa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TX/T/?uri=CELEX%3A52020DC0779>, pagină accesată la data de 20.07. 2023.

¹⁰ Deficiențele identificate sunt următoarele: a) durata excesivă a procesului de evaluare (10-12 luni) și timpul acordat statelor membre pentru punerea în aplicare a recomandărilor (2 ani); b) capacitatea insuficientă a statelor membre de a contribui cu un număr adecvat de experți la evaluări; c) necesitatea unei eficiențe sporite a vizitelor neanunțate și a celorlalte instrumente de evaluare și monitorizare; d) monitorizarea și punerea în aplicare lentă a planurilor de acțiune de către statele membre și lipsa unei abordări cuprinzătoare și coerente în ceea ce privește monitorizarea punerii în aplicare; e) pe lângă evaluarea dreptului la protecția datelor cu caracter personal, evaluarea respectării drepturilor fundamentale în punerea în aplicare a acquis-ului Schengen nu este suficient integrată în mecanism, informație accesibilă la adresa https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengenarea/schengen-evaluation-and-monitoring_ro?ettrans=ro, pagină accesată la data de 20.07. 2023.

¹¹ Informație accesibilă la adresa https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-area/schengen-evaluation-and-monitoring_ro?ettrans=ro, pagină accesată la data de 20.07. 2023.

¹² *Ibidem*.

- concentrarea procedurilor de eficientizare a procesului și sporirea influenței Consiliului Uniunii Europene;
- dezvoltarea evaluării garantării drepturilor fundamentale în spațiul Schengen;
- îmbunătățirea relațiilor de participare a experților naționali în cadrul în cadrul organelor, oficiilor și agențiilor UE și a cooperării cu alte mecanisme de evaluare și monitorizare.

Sursa: [www.eur-lex.europa.eu](https://eur-lex.europa.eu)¹³

Concluzii

Inerentă ființei umane, securitatea va reprezenta întotdeauna una dintre preocupările omului, îndeosebi în contextul actualelor provocări și amenințări¹⁴, iar Uniunea Europeană, prin intermediul statelor membre

¹³ Informație accesibilă la adresa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52023DC0274>, pagină accesată la data de 20.07.2023.

¹⁴ Anul 2015 a înregistrat un flux de 1.822.177 migranți ilegali, potrivit Adrian Lăzăroaia, Teza de doctorat *Managementul frontierelor externe ale Uniunii*

și al instituțiilor care o compun are sarcina de a garanta protecția securității cetățenilor ei.

Bibliografie:

Câmpeanu Ileana Andreea, *Teza de doctorat Sisteme de organizare și funcționare a politicilor de frontieră în Uniunea Europeană prin prisma conceptului de securitate internă – rezumat*, Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București, 2018;.

Lăzăroaia Adrian, *Teza de doctorat Managementul frontierelor externe ale Uniunii Europene și spațiului Schengen – rezumat*, Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București, 2017.

Olsen J., McCormick J., *The European Union, Politics and Policies*, Sixth Edition, Westview Press, 2017.

Regulamentul (UE) nr 2016/1624 al Parlamentului European și Consiliului din 14 Septembrie 2016 privind Politia de Frontieră și Garda de Coastă la nivel European și de modificare a Regulamentului (UE) 2016/399 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 863/2007 al Parlamentului European și al Consiliului, a Regulamentului (CE) nr. 2007/2004 al Consiliului și a Deciziei 2005/267/CE a Consiliului, publicat în JO UE L 251/1 din data de 16.09.2016.

Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 326/47 din 26.10.2012.

<https://eur-lex.europa.eu>.

<https://home-affairs.ec.europa.eu>.

<https://www.consilium.europa.eu>.

<https://www.europarl.europa.eu>.

STATUTUL DE PERSOANĂ ÎN CĂUTAREA PROTECȚIEI INTERNAȚIONALE ÎN CONTEXTUL RĂZBOIULUI RUȘO-UCRAINEAN

Autori: Iacob Andra Bianca¹

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Vesmaș Daiana Maura²

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Rezumat: Războiul, această armă împotriva umanității, a reprezentat interesul marilor puteri globale de-a lungul timpului cu scopul de a domina, a cuceri sau a dezbină. Privind retrospectiv, în urmă cu 100 de ani, ne-am afla între cele două Războaie Mondiale, însă, din păcate, perioada evenimentelor tragice pentru omenire se răsfrânge asupra prezentului prin ceea ce se petrece pe teritoriul continentului european. De aceea, propun o incursiune în perioadele nefaste care au marcat omenirea, analizând din perspectivă comparativă statutul migranților din timpul conflictelor armate.

Cuvinte-cheie: Războiul ruso-ucrainean, statutul refugiaților, conflict armat.

Introducere

Războiul a existat încă de la începutul omenirii, fiind considerat o luptă pentru supraviețuire. A fost purtat de către bărbații puternici, femeile și copiii rămânând în gospodăriile proprii pentru a putea să întrețină casa. Bătrânii și bolnavii, cu greu, au reușit să supraviețuiască acelor timpuri. Fiecare război a lăsat urme adânci în societate, în lumea în care trăim fiecare generație a devenit tot mai dezvoltată, iar odată cu o societate dezvoltată s-au creat arme noi de luptă.

¹ Adresă de email autor 1: andrabianca.iacob@ulbsibiu.ro

² Adresă de email autor 2: daiana.vesmas@ulbsibiu.ro

Scurte considerații privitoare la declanșarea războiului ruso-ucrainean

După 77 de ani, în Europa de Est se reaprinde focul războiului. Armata rusă atacă, în dimineața zilei de 24 februarie, Ucraina, iar președintele Rusiei, Vladimir Putin, declară existența unei operațiuni militare speciale cu scopul denazificării Ucrainei. Termenul de „denazificare” a constituit un pretext în încercarea de a recâștiga fostul URSS.

Până la 31 ianuarie 2023, peste 8 milioane de ucraineni au ieșit din țara natală³. Doar că acest război are ororile în câmpul de luptă, în sufletele oamenilor care au părăsit zonele bombardate cu speranța ca vreodată să se reîntoarcă. Odată ce părăsesc teritoriul de război, aceste persoane sunt primite de țările vecine. România, încă din prima zi, a încercat să aducă o rază de speranță pe chipurile ucrainenilor; astfel, voluntarii au mers la granițe pentru a ajuta refugiații⁴. Deși Ucraina nu face parte din Uniunea Europeană, aceasta depune cererea de aderare la UE pe 28 februarie 2022, iar la 23 iunie obține statut de țară candidată. Refugiații ucraineni primesc din partea Uniunii Europene drept la azil, protecție temporară, drept la educație, dreptul la muncă și servicii sociale.

Evoluția percepției asupra războiului

Observăm o diferență de percepere a modului de gestionare a războiului; în cazul Războiului Mondial de la 1939 nu doar suferința fizică, tortura au conturat viața societății, în această situație avem inclusiv suferința psihică, traumele, amintirile persoanelor care au supraviețuit dar și memoriile celor care au rămas. Moartea a milioane de oameni nevinovați a creat legi, organizații internaționale care să ajute la înlăturarea torturii și a războaielor. Organizația Națiunilor Unite a fost creată cu scopul de a menține securitatea și pacea în lume, iar judecarea criminalilor de război se face de către Tribunalele specializate de la Nürnberg și Tokyo.

³ Situation Ukraine Refugee Situation, disponibil la adresa [SituationUkraine RefugeeSituation \(unhcr.org\)](https://unhcr.org), pagină accesată la data de 08.02.2023.

⁴ Mii de oameni ajută la granița cu Ucraina. Statul român ridică prima tabără mobilă, disponibil la adresa <https://romania.europalibera.org>, pagină accesată la data de 08.02.2023.

Nu putem să nu remarcăm că unul dintre Tribunalele specializate pentru a judeca crimele de război a fost înființat tocmai la Nurnberg, locul unde cândva se dădeau legi prin care se retrăgeau cetățenii și se interziceau drepturi. În primul proces din acest loc au fost judecați 24 de lideri ai Germaniei naziste, iar unul dintre lideri a fost un apropiat de-al lui Hitler⁵. Datorită acestor tribunale s-a creat Curtea Internațională Penală prin Statutul de la Roma de la 1998 și care funcționează efectiv din 2002⁶.

Războiul ruso-ucrainean

La 24 februarie 2022 a început, datorită războiului pornit de Federația Rusă, cea mai mare migrație europeană de după cel de Al Doilea Război Mondial, astfel că până la mijlocul lunii iunie 2022, peste 7.5 milioane de ucraineni au trecut granițele țărilor vecine ale Uniunii Europene⁷. În primele săptămâni ale războiului au crescut trecerile migranților în Uniunea Europeană⁸. Trebuie să ne reamintim că în acea perioadă, întreaga omenire se confrunta și cu pandemia de Covid-19, astfel că situația era deosebit de complexă, fiindcă în timpul unei pandemii, omenirea s-a confruntat și cu un război terifiant început rapid, deoarece nimeni nu se aștepta la un război contemporan pentru o istorie pierdută (URSS). Astfel, datorită invaziei militare de la 4 martie 2022, Consiliul Uniunii Europene a adoptat Council Implementing Decision⁹ și, de asemenea, pentru prima dată în istorie s-a activat Temporary Protection Directive (TPD)¹⁰.

⁵ Procesele de la Nürnberg, disponibil la adresa [Procesele de la Nürnberg - Wikipedia](#), pagină accesată la data de 08.02.2023.

⁶ Bianca Selejan Guțan, Laura Maria Crăciunean, *Drept internațional public*, ediția a 2-a, Editura Hamangiu, 2014, p. 19.

⁷ Polonia, Slovacia, Ungaria, România.

⁸ UNHCR Operational Data Portal- Ukraine Refugee Situation, disponibil la adresa <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>, pagină accesată la data de 08.02.2023.

⁹ Deoarece Europa se confrunta dintr-odată cu un flux de persoane venite dinspre Ucraina s-a acordat protecție temporară.

¹⁰ Se acordă protecție temporară pentru standardele minime (de bază) în cazul unui flux de persoane, disponibil la adresa <https://eur-lex.europa.eu/legal->

Comitetul European al Regiunilor (CoR) alături de instituțiile Uniunii Europene, a condamnat puternic invazia miliară rusă din Ucraina și a exprimat solidaritatea cu Ucraina¹¹. De asemenea, CoR a dedicat în semn de solidaritate pagina web cu un design Solidarity with Ukraine.

Noțiunile de cetățean, drept de azil, apatrid, refugiat și victimă

Cetățeanul este acea persoană care are o cetățenie sau mai multe cetățenii. Acest drept fiind conferit doar persoanelor fizice, li se atestă apartenența la un stat și devin titulari de drepturi și obligații prevăzute de constituția și legile statului respectiv¹². Cetățeanul este fie o persoană care domiciliază pe acel teritoriu (precum românii în România), fie cetățeanul străin (precum ucrainenii) care sosește în România, acesta fiind cetățean al unui stat, dar nu se află în acel stat.

Apatridul este o persoană fără cetățenie, fiind caracterizat ca fiind „cetățean al lumii”¹³. De asemenea, acest statut a apărut odată cu Convenția din 1954 a Consiliului Economic și Social al Organizației Națiunilor Unite¹⁴. Această persoană trebuie să respecte legile țării în care domiciliază și are drepturile.

Dreptul la azil (provenind din limba elenă ἄσυλον ce semnifică „a nu fi arestat”) se acordă persoanelor care în țara de origine sunt supuse la persecuție pentru activități politice, democratice, umanitare¹⁵. Astfel ucrainenii cer adesea acest statut, deoarece pe teritoriul lor sunt

content /EN/TXT/?uri=celex%3A32001L0055, pagină accesată la data de 08.02.2023.

¹¹ Declaration of the European Union Regions and Cities on Solidarity with Ukraine, adopted by European Union Committee of the Regions at the Summit in Marseille on 3-4 March 2022.

¹² I. Muresanu, *Drept constituțional și instituții politice*, Editura Lumina Lex București, 2001, p. 137.

¹³ *Ibidem*, p. 157.

¹⁴ Articolul 1 al Convenției, menționează că, apatridul este o persoană pe care niciun stat nu îl consideră resortisant al său prin aplicarea legislației sale.

¹⁵ T. Drăganu, *Drept constituțional și instituții politice. Tratat Elementar*, volumul 1, Editura Lumina Lex București, 1998, p. 153.

desfășurate acte împotriva umanității, aceștia fiind persecutați¹⁶. **Azilantul** este o persoană care în trecut a aplicat la dreptul la azil, iar în prezent a primit acest drept cu toate drepturile și obligațiile¹⁷.

Refugiații sunt persoane lipsite de ajutor în propriul stat care caută ajutorul în alte state¹⁸. Statutul de refugiat are la bază Convenția ONU de la 1951¹⁹ și Protocolul de la 1967²⁰. Refugiaților li se aplică legea statului de origine, dar trebuie să se aplice un sistem de integrare a refugiatului în statul actual, acest statut se acordă individual și nu produce efecte la membrii familiei²¹.

Victima este o persoană care suferă chinuri fizice sau morale din partea societății. Deși victimele sunt astăzi protejate prin legi și convenții bine structurate, în decursul istoriei putem observa că statutul victimelor nu a fost unul favorabil.

Prizonierii de război

În Antichitate și Evul Mediu învingătorii luau totul; astfel, prizonierii deveneau doar niște „unelte”, cu care învingătorii puteau face orice, adică erau uciși, transformați în sclavi sau dați spre răscumpărare²². Cu timpul, statutul prizonierilor de război a suferit modificări, iar acest lucru ne provoacă să conștientizăm cât de importantă este educația societății,

¹⁶ Articolul 14 din Declarația Universală a Drepturilor Omului: „În caz de persecuție, orice persoană are dreptul de a solicita azil și de a beneficia de azil în alte țări. Acest drept nu poate fi invocat în caz de urmărire ce rezultă în mod real dintr-o crimă de drept comun sau din acțiuni contrare scopurilor și principiilor ONU.”

¹⁷ Gheorghe Iancu, Alexandru Iancu, *Dreptul de azil*, Editura Universul Juridic, 2015, p. 39.

¹⁸ Irina Moroianu Zlătescu, *Refugiații și statutul lor juridic*, București, 1992.

¹⁹ Conferința ONU privind Refugiații: Microsoft Word - CONVENTIE 1951.doc (unhcr.org), pagină accesată la data de 08.02.2023.

²⁰ Protocolul din New York de la 1967 Microsoft Word - PROTOCOL 1967.doc (unhcr.org), pagină accesată la data de 08.02.2023.

²¹ Cristina Narcisa Vergatti, *Statutul juridic al refugiaților*, Institutul Român pentru drepturile omului București, 2009, p. 18.

²² David Ungureanu, Dragoman Ioan, *Tratat de Drept Internațional Umanitar*, Editura Universul Juridic, 2018, p. 387.

emanciparea și înțelegerea suferinței. Prizonierul este o persoană care cade în mâinile puterii adverse²³. Astfel prizonierii trebuie să fie tratați pe picior de egalitate și nu pot fi mutilați sau supuși chinurilor fizice sau morale²⁴. Astfel, în timpul războiului dintre Iran și Irak, delegații Comitetului Internațional al Crucii Roșii au vizitat peste 56.000 de soldați irakieni deținuți în Iran și peste 39.000 de soldați iranieni deținuți în Irak²⁵, aceștia au putut ține legătura cu familiile lor, la final fiind repatriați peste 80.000 de prizonieri²⁶.

Aceste tratamente s-au acordat după tragediile la care omenirea a fost supusă. Putem considera că tragedia din timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, a fost un simbol direct și clar prin care societatea a trecut și pe care aceasta nu și-l mai dorește, astfel că după finalizarea acestui război, observăm apariția de legi și reguli pentru a favoriza condițiile de trai ale prizonierilor, și victimelor și de a încerca să scoată în afara legii războiul. La capturarea prizonierilor, aceștia declară doar datele de identificare și pot păstra bunurile proprii, nefiind obligați să dea alte informații²⁷. Nu putem să nu ne amintim de momentele în care evreii erau duși în lagăre și obligați să își lase obiectele de valoare sau sentimentale la intrare și nu putem să uităm că au fost cazuri în care aceștia au fost torturați și de multe ori și acuzați pentru fapte inexistente.

Dezvoltarea societății a devenit practic o necesitate, după ce societatea a fost lovită direct de nedreptăți și cruzime. Cu toate acestea, mereu va exista o societate sau un guvern care să trăiască după trecutul istoriei.

Concluzii

Considerăm că pentru a nu mai exista conflicte armate și, de asemenea, pentru a nu mai exista amenințări reale sau pentru a nu denatura adevărul, avem nevoie de un set de drepturi internaționale care să interzică în mod expres războiul sau folosirea de arme ori deținerea acestora.

²³ Articolul 44 alineat 1 din Protocolul I din 1977.

²⁴ Titlul III al Convenției a III-a din 1949 „Protecția generală a prizonierilor”.

²⁵ Acțiunile CICR în favoarea prizonierilor în RRDU nr. 19/1998, pp. 16-18.

²⁶ David Ungureanu, *op. cit.* p. 389.

²⁷ Articolele 17-33 din titlul III al Convenției din 1949.

Privind înapoi în istorie, observăm că lumea s-a pliat pe regulile din acele vremuri. Astfel avem mărturie că în perioada celui de Al Doilea Război Mondial au existat legi care au interzis existența unei vieți normal pentru evrei, iar societățile au stat în pasivitate, respectându-le în marea lor parte. Au existat doar excepții de persoane care, în cele mai grele momente ale vieții evreilor au încercat să le aducă o rază de lumină în existența acestora.

Bibliografie:

Guțan Bianca Selejan, Crăciunean Laura Maria, *Drept Internațional Public*, ediția a 2-a, Editura Hamangiu, 2014.

Muresanu Ionescu, *Drept constituțional și instituții politice*, Editura Lumina Lex Bucuresti, 2001.

Drăganu Tudor, *Drept constituțional și instituții politice. Tratat Elementar*, volumul 1, Editura Lumina Lex, Bucuresti, 1998.

Iancu Gheorghe, Iancu Alexandru, *Dreptul de azil*, Editura Universul Juridic, 2015.

Moroianu Zlătescu Irina, *Refugiații si statutul lor juridic*, București, 1992.

Vergatti Cristina Narcisa, *Statutul juridic al refugiaților*, Institutul Român pentru drepturile omului București, 2009.

Ungureanu David, Dragoman Ioan, , *Tratat de drept internațional umanitar*, Editura Universul Juridic, București, 2018.

Declaration of the European Union Regions and Cities on Solidarity with Ukraine, adopted by European Union Committee of theRegions at the Summit in Marselle on 3-4 March 2022.

<http://unhcr.org>.

<https://eur-lex.europa.eu>.

<http://wikipedia.org>.

SECȚIUNEA 2.
SIGURANȚA
CETĂȚEANULUI,
A COMUNITĂȚILOR
ȘI A STATELOR.
ÎNTRE NAȚIONAL
ȘI INTERNAȚIONAL

CRIMA MOTIVATĂ DE URĂ

*Autor: Lector univ. dr. Cătălin Nicolescu¹
Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu*

Rezumat: *Lucrarea își propune să prezinte cazul unei crime motivate de ură și să demonstreze că infracțiunile motivate de ură nu sunt doar o încălcare a drepturilor individului, ci și un atac la valorile unei societăți care prețuiește diversitatea și egalitatea. Severitatea infracțiunii este adesea crescută, deoarece nu numai că dăunează victimei, ci și creează un climat de teamă și intimidare, care poate afecta comunități întregi. Drept urmare, multe jurisdicții au stabilit pedepse sporite pentru infracțiunile motivate de ură pentru a descuraja aceste tipuri de infracțiuni și pentru a transmite un mesaj clar că nu vor fi tolerate.*

Infracțiunile motivate de ură pot lua mai multe forme, cum ar fi atacul, vandalismul, incendierea sau abuzul verbal. Acestea pot apărea în locuri publice, reședințe private sau online. Impactul crimelor motivate de ură se extinde dincolo de victima imediată asupra comunității lor, creând teamă și un sentiment de vulnerabilitate.

În același timp trebuie ca acest concept să fie clar delimitat din punct de vedere teoretic.

Infracțiunile motivate de ură sunt fapte penale care implică un sentiment de ură sau discriminare împotriva unei anumite categorii de persoane, cum ar fi rasa, etnia, religia, orientarea sexuală sau dizabilitatea. Definirea și demonstrarea urii pot fi dificile din punct de vedere teoretic și practic. Cu toate acestea, conceptul de infracțiune motivată de ură este aplicabil în practică și există argumente și susținere pentru aceasta.

Legislația poate proteja anumite caracteristici, cum ar fi rasa și religia, într-un mod diferit, iar opiniile teoretice pot fi diferite. Acest lucru creează noi dileme și necesită cercetări empirice și teoretice suplimentare. Există

¹ Adresă de email autor: catalin.nicolescu@ulbsibiu.ro

diferențe între infracțiunile motivate de ură și alte fenomene precum genocidul, epurarea etnică, discursul instigator la ură și discriminarea.

Cu toate acestea, există unele asemănări între infracțiunile motivate de ură și actele de terorism intern, ceea ce necesită investigații suplimentare pentru a înțelege legăturile dintre acestea.

Cuvinte-cheie: crimă, ură, victimă.

Introducere

Crima motivată de ură este un fenomen complex și grav, care implică săvârșirea unor acte violente sau ilegale ca rezultat al unor sentimente intense de ură și ostilitate față de o anumită persoană sau față de grup de persoane. Motivațiile pentru aceste crime pot varia de la ură bazată pe diferențe rasiale, etnice, religioase sau sexuale, până la ură alimentată de invidie, rivalitate sau resentimente personale.

Delimitări conceptuale

Conform explicației furnizate de Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (denumită în continuare OSCE)², infracțiunile motivate de ură se încadrează în două criterii principale. În primul rând, acestea sunt fapte considerate infracțiuni conform legii penale, iar în al doilea rând, făptuitorul acționează pe baza unor prejudecăți. Victima infracțiunii este selectată pe baza apartenenței sau presupusei apartenențe la un anumit grup care are o caracteristică specifică, cum ar fi genul, rasa, etnia, orientarea sexuală etc.

De asemenea, este de menționat că în legislația penală a României sunt enumerate diverse caracteristici de grup care determină calificarea unei infracțiuni drept una motivată de ură. Aceste caracteristici includ categorii precum: rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, gen, orientare sexuală, opinie politică, apartenență politică, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA,

² Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, *Preventing and responding to hate crimes: A resource guide for NGOs in the OSCE region* [Prevenție și reacție față de infracțiunile motivate de ură: Un ghid resursă pentru ONG-uri în regiunea OSCE], 2009, p.15.

precum și alte criterii similare. Se evidențiază importanța luării în considerare a motivației discriminatorii în identificarea și sancționarea infracțiunilor motivate de ură, precum și necesitatea unor criterii clare în legislație pentru a desemna astfel de infracțiuni. Aceasta reprezintă un pas important în combaterea și prevenirea acestor infracțiuni și în asigurarea protecției drepturilor fundamentale ale persoanelor afectate de aceste acte discriminatorii.

O altă definiție restrânsă oferită de OSCE pentru infracțiunile motivate de ură este de „infracțiuni motivate de intoleranță față de anumite grupuri din societate”³.

Infracțiunile motivate de ură sunt o problemă gravă, atât la nivel internațional, cât și la nivel național, existând eforturi susținute pentru abordarea corespunzătoare a acestor infracțiuni discriminatorii. România a fost criticată, în mai multe rânduri, pentru insuficiența acțiunilor întreprinse în vederea combaterii acestui fenomen, dar și pentru abuzurile poliției asupra comunităților de rromi.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a emis hotărâri împotriva României în diverse cazuri, care implicau abuzuri ale poliției asupra comunităților de rromi și/sau discriminare și prejudecăți în sistemul de justiție. Este regretabil faptul că România nu a reușit să asigure justiția în aceste cazuri ci, dimpotrivă, a agravat situația, amplificând încălcările inițiale ale drepturilor. Din păcate, organizațiile care militează pentru drepturile rromilor și drepturile omului continuă să raporteze situații similare cu cele descrise în cazurile în care România a fost condamnată la CEDO.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) subliniază că violența motivată rasial reprezintă „un afront deosebit la adresa demnității umane”⁴ și solicită autorităților o vigilență specială și o reacție fermă, întrucât consecințele sale sunt extrem de periculoase. Lupta

³ Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, Oficiul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului, *Legi privind infracțiunile motivate de ură: ghid practic, traducere în limba română*, 2009, p.4.

⁴ Nachova și alții c. Bulgariei, [GC], nr. 43577/98 și 43579/9, §145, 2005-VII., conținut accesibil la adresa: <https://legeaz.net/hotarari-cedo/nachova-si-altii-contra-373>, pagină accesată la data de 18.07.2023.

împotriva acestui tip de violență contribuie la consolidarea viziunii democrației ca o societate în care diversitatea nu este considerată o amenințare, ci o sursă de bogăție.

Poziția Uniunii Europene cu privire la rasism și xenofobie este aceea de a le considera încălcări directe ale principiilor fundamentale ale libertății, democrației, respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale, precum și ale statului de drept. Aceste poziții subliniază importanța combaterii acestor fenomene într-o societate democratică și evidențiază angajamentul Uniunii Europene de a proteja drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor săi.

De asemenea, conform Agenției Uniunii Europene pentru Drepturi Fundamentale⁵, infracțiunile motivate de ură au un impact care depășește acțiunile individuale și au consecințe la nivelul întregii societăți. Aceste infracțiuni transmit un mesaj către comunitate și anume că anumite grupuri nu sunt acceptate sau tolerate în societate. Ca rezultat, persoanele care împărtășesc aceleași caracteristici ca și victimele pot percepe că și ele sunt expuse riscului de a deveni ținte ale acestor infracțiuni.

Aceste observații subliniază importanța abordării și combaterii rasismului și xenofobiei într-o societate democratică, iar angajamentul Uniunii Europene și a altor organizații de a proteja drepturile și libertățile fundamentale este crucial pentru construirea unei societăți în care diversitatea să fie respectată și promovată.

Motivația discriminatorie în comiterea infracțiunilor a fost introdusă pentru prima dată ca o circumstanță agravantă în legislația penală din România prin Legea nr. 278/2006⁶. Odată cu adoptarea noului Cod Penal, această abordare juridică a fost menținută și, în plus, s-a extins lista de criterii care pot fi luate în considerare în stabilirea motivației discriminatorii.

⁵ Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA), Prezentare generală, https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-union-agency-fundamental-rights-fra_ro, pagină accesată la data de 18.07.2023.

⁶ Legea nr. 278 din 4 iulie 2006 pentru modificarea și completarea Codului penal, precum și pentru modificarea și completarea altor legi.

Legislația penală din România abordează crimele comise cu motivație discriminatorie prin introducerea unor prevederi specifice care recunosc gravitatea acestor infracțiuni și impun sancțiuni adecvate. Iată câteva aspecte relevante:

1. **Circumstanța agravantă.** Codul Penal din România prevede că motivația discriminatorie poate fi considerată o circumstanță agravantă⁷ în comiterea infracțiunilor. Aceasta înseamnă că dacă infracțiunea este săvârșită cu un anumit tip de discriminare (rasială, etnică, religioasă, de gen etc.), pedeapsa pentru făptuitor poate fi mărită.

2. **Infracțiuni independente.** Codul Penal conține și infracțiuni de sine stătătoare care se referă direct la discriminare și ură. De exemplu, există prevederi referitoare la incitarea publică la ură⁸, difuzarea de materiale care promovează ura sau discriminarea, ori negarea sau minimalizarea crimelor împotriva umanității și a genocidului.

3. **Protecția victimelor.** Legislația penală⁹ oferă și măsuri speciale de protecție pentru victimele infracțiunilor motivate de ură și discriminare. Aceste măsuri pot include restricții privind apropierea făptuitorului de victimă, protejarea identității acestora, acordarea de asistență juridică și sprijin psihologic.

4. **Politici și strategii.** Pe lângă dispozițiile legale, există și politici și strategii adoptate la nivel național pentru combaterea infracțiunilor motivate de ură și discriminare¹⁰. Acestea pot include măsuri de prevenire, sensibilizare, educație și formare a forțelor de ordine și a sistemului judiciar pentru a identifica și gestiona eficient astfel de infracțiuni.

Este important de menționat că legislația penală este într-o continuă evoluție și se poate modifica în timp pentru a se adapta la noile tendințe și provocări în domeniul criminalității motivate de ură și discriminare.

⁷ Art 77 Circumstanțe agravante, Codul Penal.

⁸ Art 369 Incitarea la ură sau discriminare, Codul Penal.

⁹ Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor.

¹⁰ Strategia națională pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură aferentă perioadei 2021-2023.

Obligația impusă de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) statelor de a investiga indiciile privind motivația discriminatorie a infractorilor este strâns legată de modul în care autoritățile de aplicare a legii adună informații referitoare la infracțiunile motivate de ură pe care le cercetează. Pentru a identifica motivația discriminatorie în infracțiuni, autoritățile trebuie să ia în considerare anumite categorii de informații relevante, care ajută la încadrarea infracțiunii drept una motivată de ură. Printre aceste categorii se numără grupul din care face parte victima, utilizarea de către infractor a discursului de ură, posibile similitudini între infracțiune și alte atacuri îndreptate împotriva aceluiași grup și alte aspecte relevante. Această abordare permite autorităților să analizeze contextul și caracteristicile infracțiunii în vederea identificării motivului discriminatoriu. Prin examinarea acestor informații, se poate stabili dacă infracțiunea a fost comisă cu intenția de a discrimina și viza un anumit grup, în baza unor prejudecăți sau animozități legate de caracteristicile acestuia.

Pentru o investigație eficientă și corectă, este esențial ca autoritățile să acorde atenție acestor aspecte și să colecteze în mod adecvat informațiile relevante în timpul procesului de cercetare. Aceasta permite o evaluare corectă a motivației discriminatorii și asigură o reacție adecvată la astfel de infracțiuni, în conformitate cu legislația și principiile fundamentale ale drepturilor omului și justiției.

În final, identificarea și luarea în considerare a motivației discriminatorii în infracțiuni sunt aspecte esențiale pentru prevenirea și combaterea fenomenului faptelor penale motivate de ură și pentru asigurarea protecției și justiției pentru victimele acestor infracțiuni.

Colectarea informațiilor referitoare la infracțiunile motivate de ură face parte din efortul general de prevenire și combatere a acestor fapte antisociale. Consiliul Ministerial al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) recomandă statelor membre să adune și să facă publice date și statistici autentice privind infracțiunile motivate de ură și alte forme de violență legate de intoleranță. Aceste informații ar trebui să includă numărul de cazuri raportate la poliție, numărul de cazuri judecate în instanță și pedepsele impuse. În același timp, OSCE subliniază că prelucrarea datelor despre victime trebuie să respecte restricțiile prevăzute de legislația națională în ceea ce privește protecția datelor cu caracter personal.

Conform ultimului raport¹¹ al Agenției UE pentru Drepturi Fundamentale, există preocupări legate de activitatea României în colectarea datelor referitoare la infracțiunile motivate de ură. În comparație cu celelalte state membre ale Uniunii Europene, România se distinge prin faptul că nu colectează informații specifice referitoare la motivația discriminatorie a infracțiunilor, cum ar fi sexul/genul, apartenența etnică, orientarea sexuală, dizabilitatea și altele. Această lipsă de date cu privire la infracțiunile motivate de ură trebuie analizată în contextul obligațiilor pe care autoritățile le au față de victimele acestor infracțiuni și în ceea ce privește eforturile de combatere a acestui fenomen. Colectarea informațiilor privind motivația discriminatorie a infracțiunilor este esențială pentru a înțelege amploarea și caracteristicile acestor infracțiuni într-un mod mai detaliat. Aceste date sunt necesare pentru evaluarea eficientă a fenomenului infracțiunilor motivate de ură, identificarea tendințelor și implementarea unor strategii adecvate de prevenire și combatere a acestora.

Prin colectarea datelor specifice referitoare la motivația discriminatorie, autoritățile pot obține o imagine mai clară asupra grupurilor și categoriilor de persoane care sunt ținte frecvente ale infracțiunilor motivate de ură. Aceste informații pot servi drept bază pentru dezvoltarea politicilor și a măsurilor de protecție adecvate, precum și pentru promovarea unei societăți mai incluzive și mai tolerante.

Este important ca autoritățile din România să ia în considerare importanța colectării acestor informații și să dezvolte mecanisme adecvate pentru a aduna și analiza datele relevante. Aceasta nu doar că ar spori înțelegerea fenomenului infracțiunilor motivate de ură în țară, dar ar demonstra și angajamentul României în abordarea și combaterea acestui tip de infracțiuni în conformitate cu standardele internaționale și valorile fundamentale ale Uniunii Europene.

¹¹ Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, *Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights* [Vizibilizarea infracțiunilor motivate de ură în Uniunea Europeană: recunoașterea drepturilor victimelor], 2012, conținut accesibil la adresa: fra.europa.eu/sites/default/files/fra-factsheet_hatecrime_en_final_0.pdf, pagină accesată la data de 18.07.2023.

Studiu de caz

În data de 12 aprilie 2022, pe strada Păltiniș din municipiul Mediaș, a fost găsită decedată o persoană de sex femeiesc, pe numele Bertalan Klara-Gizela cu urme vizibile de secționare a zonei gâtului.

Ipoteza inițială, în urma efectuării cercetării la fața locului, a fost aceea de tâlhărie săvârșită de o persoană cu probleme psihice. În zonă sunt instalate camere de supraveghere, cu ajutorul cărora organele de cercetare penală au identificat un bărbat suspect, tânăr, supraponderal, care purta o pereche de căști audio „over-ear”, îmbrăcat cu o geacă din material sintetic de culoare neagră ce prezenta pe mâneca dreaptă un model de culoare albă, iar pe spate un desen de culoare roșie, pantaloni de culoare închisă, pantofi de culoare închisă. Persoana ținea în mână un telefon mobil, într-o poziție din care aceasta pare că filmează împrejurimile.

În scopul descoperirii autorului infracțiunii, organele de cercetare penală au continuat activitățile cu:

- verificarea unităților de amanet de pe raza municipiului Mediaș pentru a se stabili dacă lăntișorul de aur a fost valorificat – rezultat negativ;
- verificări la unitățile medicale de psihiatrie în vederea recunoașterii bărbatului supraponderal – rezultat negativ;
- diseminarea imaginilor ridicate din apropierea locului faptei către unitățile de poliție limitrofe municipiului Mediaș – rezultat: recunoașterea de către lucrătorii de poliție din cadrul Poliției orașului Dumbrăveni a suspectului ca fiind Hauser Nino Luciano, un minor, cetățean german, provenind dintr-o familie disfuncțională, cu mama consumatoare de droguri, adus în urmă cu cinci ani în România la o familie din localitate, ca urmare a unei relocări instituționalizate.

În urma primirii acestei informații, organele de urmărire penală s-au deplasat de urgență la locuința numitului Hauser Nino Luciano. Acesta, cu ocazia identificării, a recunoscut verbal comiterea faptei, și a pus la dispoziția organelor de urmărire penală obiectele vestimentare cu care a fost îmbrăcat la comiterea faptei, cuțitul pe care l-a folosit, telefonul mobil pe care-l avea asupra sa, precum și alte bunuri. De

asemenea, Hauser Nino Luciano a precizat că a înregistrat comiterea faptei cu telefonul mobil pe care l-a avut asupra sa. În cursul urmăririi penale, s-a efectuat o percheziție informatică asupra telefonului inculpatului, ocazie cu care au fost identificate mai multe înregistrări video și imagini, cu conținut extrem de violent, execuții publice, schinguiuri și ucideri de oameni și animale. Printre acestea a fost descoperită și filmarea faptei cercetate, a cărei comitere a fost transmisă în direct prin intermediul aplicației BlueCord.

Autorul, utilizator al profilului de Bluecord – „Voices”, relatează mai multor persoane, de asemenea utilizatori ai aplicației, că pe parcursul zilei va comite un omor, pentru săvârșirea faptei urmând să se folosească doar de un spray cu piper, o mască și un cuțit.

Chiar și în timp ce în cauză se efectuau cercetări pentru identificarea autorului, adolescentul comunica prin intermediul aplicației BlueCord cu diverse persoane, cărora le prezenta că a omorât o femeie pentru că era evreică și că fapta comisă de el a apărut la știrile naționale.

Printre imaginile violente descoperite în memoria telefonului mobil, se afla și o filmare în care o persoană înregistrează cu telefonul mobil din dotare momentul în care, cu intenție, împinge o persoană de sex bărbătesc, în etate, pe treptele situate în fața unui imobil. Ulterior, agresorul folosește un cuțit cu care îl taie pe cel agresat la nivelul feței și la nivelul brațului drept, provocând sângerarea acestuia, după care îl abandonează în acel loc. Particularitățile obiectelor de îmbrăcăminte ale victimei și autorului, precum și puținele detalii asupra locului faptei, au dus la concluzia că fapta a fost comisă pe teritoriul României de către Hauser Nino Luciano. Au fost efectuate investigații pe raza județelor Sibiu și Mureș, însă nu s-a constatat existența unor fapte de natură penală care să îndeplinească criteriile relevate de filmare, existând posibilitatea ca infracțiunea să nu fi fost semnalată organelor de poliție.

Astfel, au fost efectuate verificări în sistemul SNUAU 112, folosind criterii de căutare precum „persoană vârstnică care a căzut pe scări și a solicitat intervenția echipajelor medicale”. Verificările au relevat faptul că în data de 30 martie 2022, a fost solicitată intervenția ambulanței, întrucât victima KOVACS ȘTEFAN, a fost găsită

inconștientă pe stradă, în fața scărilor de intrare în blocul situat în municipiul Mediaș, strada Păltiniș, la mică distanță de locul unde a fost ucisă Bertalan Klara-Gizela. În urma audierii lui Kovaks Ștefan, acesta a declarat că nu își aduce aminte ce s-a întâmplat și că nu a sesizat organele de poliție, pentru că a crezut că i s-a făcut rău și a căzut pe scări. Cercetările au dus la identificarea martorului care a găsit victima în stare de semi-inconștiență, care a filmat-o cu telefonul mobil, apoi a solicitat intervenția ambulanței.

Concluzii

În cazul prezentat, crima săvârșită de Hauser Nino Luciano a fost motivată de ură și discriminare, având drept victimă o femeie evreică, Bertalan Klara-Gizela. Autorul a comunicat prin intermediul aplicației BlueCord că a comis omorul din motive discriminatorii și a menționat acest fapt în știrile naționale.

Această legătură evidențiază faptul că infracțiunea a fost comisă cu un motiv specific de ură îndreptat împotriva grupului etnic din care făcea parte victima. Faptul că autorul a ales să filmeze și să transmită în direct comiterea faptei prin intermediul aplicației BlueCord denotă intenția sa de a răspândi ura și de a atrage atenția asupra discriminării și violenței motivate de ură.

Astfel, acest caz ilustrează legătura directă dintre crima motivată de ură și manifestarea sa prin intermediul tehnologiei și rețelelor sociale. Motivația discriminatorie a infracțiunii evidențiază gravitatea și impactul negativ al violenței motivate de ură asupra indivizilor și comunității în ansamblu.

Prevenirea și combaterea crimelor motivate de ură sunt aspecte deosebit de importante pentru asigurarea unei societăți juste, echitabile și tolerante. Iată câteva modalități prin care pot fi abordate aceste infracțiuni:

1. **Sensibilizare și educație.** Promovarea valorilor de toleranță, diversitate și egalitate prin intermediul programelor educaționale și campaniilor de sensibilizare. Este esențial să se încurajeze respectul față de toate grupurile și să se promoveze înțelegerea reciprocă și acceptarea diferențelor.

2. **Legislație adecvată.** Adoptarea și implementarea unor legi clare și solide care să recunoască și să sancționeze infracțiunile motivate de ură. Este important ca legislația să ofere protecție adecvată victimelor și să prevadă pedepse corespunzătoare pentru infractori.

3. **Colectarea datelor și monitorizare.** Strângerea de informații precise și actualizate privind infracțiunile motivate de ură, inclusiv date statistice relevante. Monitorizarea și analiza acestor date pot ajuta la înțelegerea și evaluarea fenomenului și pot contribui la elaborarea unor politici și strategii eficiente.

4. **Formare și instruire.** Asigurarea unei pregătiri adecvate pentru forțele de ordine, sistemul judiciar și profesioniștii din domeniul juridic în recunoașterea, investigarea și gestionarea infracțiunilor motivate de ură. Aceasta poate include instruirea privind legislația relevantă, metodele de intervenție și sprijinul pentru victime.

5. **Colaborare între instituții.** Promovarea cooperării și schimbului de informații între diversele instituții implicate, cum ar fi poliția, sistemul judiciar, organizațiile neguvernamentale și grupurile de apărare a drepturilor omului. Aceasta poate facilita o abordare holistică și coordonată în prevenirea și combaterea infracțiunilor motivate de ură.

6. **Sprijin pentru victime.** Asigurarea accesului la servicii de sprijin și reabilitare pentru victimele infracțiunilor motivate de ură. Aceasta poate include servicii de consiliere, asistență juridică, asistență medicală și protecție a identității.

7. **Responsabilizare și implicare civică.** Încurajarea implicării și denunțării actelor de ură și discriminare de către cetățeni. Este important ca indivizii să fie conștienți de drepturile lor și să se implice activ în promovarea valorilor de toleranță și egalitate.

Aceste modalități de prevenire și combatere a crimelor motivate de ură trebuie să fie implementate într-un mod integrat și sistematic, implicând toate nivelurile societății și necesitând eforturi constante și coordonate din partea autorităților, organizațiilor și cetățenilor.

Bibliografie:

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, *Preventing and responding to hate crimes: A resource guide for NGOs in the OSCE region* [Prevenție și reacție față de infracțiunile

motivate de ură: Un ghid resursă pentru ONG-uri în regiunea OSCE], 2009.

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, *Oficiul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului, Legi privind infracțiunile motivate de ură: ghid practic, traducere în limba română, 2009.*

CEDO, Nachova și alții c. Bulgariei, [GC], nr. 43577/98 și 43579/9, §145, 2005.

Decizia-cadru 2008/913/JAI a Consiliului privind combaterea anumitor forme și expresii ale rasismului și xenofobiei prin intermediul dreptului penal.

Legea nr. 278 din 4 iulie 2006 pentru modificarea și completarea Codului penal, precum și pentru modificarea și completarea altor legi.

Legii nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor.

Strategia națională pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură aferentă perioadei 2021-2023

<https://european-union.europa.eu>.

WOMEN'S RIGHTS IN CYBERSPACE

Autori: Dragomir Andreea Nicoleta¹

Lucian Blaga University from Sibiu

Ioana Florescu²

University of New Hampshire, Concord, United States

Abstract: *Part 1 of the paper will explore women's rights within human rights frameworks and the inadequacy in protecting women. In Part 2, the paper will explore how violence, privacy, access and discrimination manifest online. It will explore the kinds of dangers and lasting damage cyberspace poses and the challenges for law enforcement. In Part 3, the paper will explore the need for an international women's rights online framework. Patriarchal cultural norms have long made women vulnerable through violence and socioeconomic discrimination and without adequate legislature will perpetuate online.*

Keywords: *women, rights, legal protection, defense of rights, cyberspace.*

Introduction

The women's rights movement or feminism took root after WWII, largely in the US and Europe, seeking equal rights, equal opportunities and freedom for women. It began with the right to vote and equal pay and evolved to rights in politics, issues of discrimination at work, sexual rights, family rights and violence against women³. Outside the US and Europe, in deeply religious and patriarchal societies, obstacles to women's rights and freedoms were even more pronounced since gender discrimination and violence are the norm. International law prescribes

¹ Adresă de email autor 1: andreea.dragomir@ulbsibiu.ro

² Adresă de email autor 2: ioana.florescu@law.unh.edu

³ E., Burkett, November 6). *women's rights movement*. Encyclopedia Britannica, 2020, material available online at: <https://www.britannica.com/event/womens-movement>, page accessed on: 23.02.2023

universal rights such as life, liberty, security, expression, freedom, privacy, work, education, property and equality⁴. These rights are recognized as being inclusive to women, but reality is much more grim. While some rights have been achieved, there are old and new obstacles to overcome in the fight and the newest battlefield is in cyberspace. Online, for the women who have access, they struggle with cyber violence, gross violation of privacy, discrimination and harassment.

Cyberspace is loosely governed by existing national terrestrial criminal laws and international agreements. To deal with specific circumstances, some cases States amended existing law to introduce language that includes cyberspace, others expect laws to apply as they are to any environment and a few have created cyber specific laws. Because cyber is a global space, the international community also has a stake in harmonizing national cybercrime responses to resolve problems with jurisdiction, mutual aid, conflicts and maintaining peace. Several international agreements have been created to promote uniformity and coordinate responses to crimes in cyberspace. What they all lack is taking the interest of women into consideration. In some ways cyberspace is a modern terrestrial crime, except for the worldwide audiences, anonymity and laws playing catch up. For women, it means unchecked cyber violence, disclosure of personal information and socioeconomic discrimination leading to lack of participation and access online.

While women's rights are recognized as international human rights, conflict exists where cultural values marginalize women; essentially everywhere, since every nation treats its men better than its women and normalizes the practice⁵. While some States exercise a separation of church and state, others hold human and women's rights subordinate to religious norms. Even cultures who've outlawed gender discrimination and violence towards women are accepting of cultural and

⁴ UN General Assembly, *Universal Declaration of Human Rights*, 10 December 1948, 217 A (III), material available online at: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>, page accessed on: 23.02.2023

⁵ R. Bahdi, *Analyzing women's use of the internet through the rights debate*, Chicago-Kent Law Review, 75(3), 2000, pp. 869-898.

religious norms that are oppressive towards women⁶. The phenomenon of cultural defense, used to deny women freedom, equality and dignity, erodes human rights and it has transferred online, with detrimental effects. When the powerful make policy, the results reflect their aspirations. Since men are the dominant entity in global society, women's interests are often cast aside. The Universal Declaration of Human Rights (UDHR) and the numerous other conventions attempt to change the norms on women's rights, ending violence and discrimination against women, but they are insufficient to deal with obstacles, especially on the internet. A new international convention, tailored specifically to women, is needed to address cybercrimes, gender discrimination and a lack of representation in digital technology.

Part 1 of the paper will explore women's rights within human rights frameworks and the inadequacy in protecting women. In Part 2, the paper will explore how violence, privacy, access and discrimination manifest online. It will explore the kinds of dangers and lasting damage cyberspace poses and the challenges for law enforcement. In Part 3, the paper will explore the need for an international women's rights online framework. Patriarchal cultural norms have long made women vulnerable through violence and socioeconomic discrimination and without adequate legislature will perpetuate online.

Part 1. Women's rights and the inadequacy of international frameworks

The preamble of the UDHR proclaims to be inclusive of humankind in its declarations of rights, seeking equal rights for men and women. However, the language and the meanings behind it are biased, giving preferential treatment to. Even though the drafters represented a very wide variety of nations and cultures to discuss neutrally applicable rights, taking into account differences among them, they failed to represent women and their interests. The broad statements of the text have done little to curb violence towards women, especially when that violence is most often perpetrated in private, as opposed to the more

⁶ L. Cao, *Weaponizing culture to undermine international women's rights*, Hastings Law Journal, 73(2), 2022, pp. 233-300.

protected public domain⁷. The 1979 Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW) fails to mention or protect women against violence. The Convention discusses adopting legislature to eliminate discriminatory laws, regulations and customs, establish legal protection, ensure education, development and advancement of women, equality in government, establish the right to own property and have an economic and social life.

The 1993 Declaration on the Elimination of Violence Against Women (DEVAW), ratified by 189 States, specifically condemns violence against women both in public and in private life and specifies women's entitlement to life, equality, liberty, protection, freedom from discrimination, health, favorable work conditions and not to be subject to torture or degrading punishment. Article 4 specifically denounces invoking custom, tradition or religion to avoid obligations to eliminate violence against women. While the Declaration is almost unanimously ratified, violence and discrimination against women has not ceased⁸, perhaps because it is a General Assembly resolution and not binding⁹.

The 2011 Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence Against Women and Domestic Violence, is the most comprehensive up to date agreement for women that requires parties to legislate against gender discrimination and domestic violence¹⁰. It stipulates legislative measures to eliminate discrimination and due diligence to prevent, investigate and prosecute acts of violence. Education and training are included as preventative measures, victim support and assistance are stipulated and measures for civil lawsuits and

⁷ Supra note 3.

⁸ UN General Assembly, *Declaration on the Elimination of Violence against Women Proclaimed* by General Assembly resolution 48/104 of 20 December 1993, material available online at: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/eliminationvaw.pdf>, page accessed on: 23.02.2023.

⁹ Council of Europe, *Instruments and measures adopted by the United Nations*, material available online at: <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/united-nations>, page accessed on: 23.02.2023.

¹⁰ Council of Europe, *Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*, CETS No. 210, material available online at: <https://rm.coe.int/168008482e>, page accessed on: 23.02.2023.

compensation are introduced. Specific forms of violence are defined and included into an international convention. They include psychological violence, stalking, physical violence, sexual violence, forced marriage, female genital mutilation, forced abortion/sterilization and sexual harassment. Specific aggravating circumstances are also listed and there is a prohibition on mandatory alternative dispute processes. Article 42 specifically prohibits justifying violence towards women based on custom, religion, tradition or honor. Particularly it prevents claims that the victim transgressed those customs, religious, social, customary or traditional norms¹¹. Since the Convention is binding, it represents a big step into the right direction for women's rights, except very few States are party and none from outside of Europe. While many forms of violence are described, they are mostly applicable terrestrially and not online.

Part 2. Women and online violence, discrimination, privacy and access

The online environment is the emerging necessity worldwide for knowledge, work, education, services and networking. The pandemic has made the world even more dependent on digital technology, especially for work in the last few years. The internet allows globalized trade, cultural exchange and exchange of ideas and connectivity. It also presents new challenges in terms of discrimination, violence and privacy, all of which mostly affect women. Because women face discrimination in daily life in the form of unequal pay, opportunities and rights, online, it becomes even more noticeable. It can contribute to creating a lack of participation and a lack of representation in the computer and technology industry. Statistics show continual increases in demand for computer science and technology degrees and job opportunities related to computer use, design and maintenance. Even though women take more advance placement classes than men and enroll in college at higher rates, they earn three times less computer degrees than men and therefore are under-represented in the

¹¹ Id.

industry¹². Then a cycle is created where male designed internet and software infrastructures contributes to the biases that keep women alienated and uninterested continues to discourage participation.

Socioeconomic factors also contributes to a lack of affordability for computers and internet connectivity, a lack of knowledge in navigating computers and the online environment and a lack of inclusivity in tech design and content¹³. Even computer and internet access through public institutions such as schools and libraries is limited to time and place and may still not be feasible or affordable. For women in developing nations and in cultures that deny them basic human rights, computer and internet access is almost impossible to achieve. Those women face extreme discrimination, they live in poverty, are often illiterate, have no freedom or liberty to earn or have property and are dependent on men without means or ability to organize or resist¹⁴.

Recognizing that the internet serves all aspects of society, gender discrimination affects work, life, independence, freedom, expression, access to information and services, opportunities and culture. The internet also serves as a new avenue to spread violence and hate, most often targeting women by infringing on their right to life, liberty, security, privacy and expression. A new convention is required to criminalize cyber harassment/bullying, unauthorized disclosures/non-consensual pornography, unsolicited pornography, hate speech, rape and death threats. Cyber harassment/bullying can be thought of as unwanted and persistent communication directed at a target through or via means of digital technology and on the internet. The unwanted communication can include obscene communications, threats, recruitment. The crime can include methods of monitoring the victim, disclosing private information and soliciting others to participate. Humiliation online carries not only physiological harm, but also contributes to the honor and reputation of the victim on a global basis¹⁵.

¹² Meyer, C., *Women and the Internet*, Texas Journal of Women and the Law, 8(2), 1999, pp.305-324.

¹³ Id.

¹⁴ Id.

¹⁵ P. Grabosky, *Cybercrime*, [VitalSource Bookshelf 10.1.0]., 2015, Retrieved from vbk://9780190609467.

Unauthorized disclosures and disclosures of non-consensual pornography online are forms of revenge that often target women. Disclosure of personal information such as home and work address, phone, appearance, email and security codes online can have not only physical but psychological consequences. In these situations, crimes can evolve from online threats, stalking, harassment to physical threats, assault, rape, murder. These privacy disclosures can also have devastating effects on the personal and professional life and reputation of the victim¹⁶. Online, a victim's information and likeness can also be used to misrepresent that person, spread damaging information or victimize others. Hate speech online can include sexualized comments, harm and death wishes, abusive and obscene and provocative comments and images. The victims not only face this harassment online but it can transfer to their work and schools and can lead to physical stalking and attacks¹⁷.

Part 3. The need for a convention on women's rights online

There is much conflict around women's rights and protection of culture and religion. The United Nations supports putting individual rights above the ideals of cultures that undermine those rights, but critics, such as patriarchal leaders and tyrants, claim international human rights law is too widespread and the spread of western ideas attempts to intrude on their culture. Those critics fail to realize that cultures throughout history have always evolved and are not a one and done version that must be preserved at all costs¹⁸. They also fail to realize that they constructed a culture based on extreme discrimination towards half their population. The permissible violence against life, liberty and security of women ensures that the power will always rest with the men. The critics also fail to realize the UDHR was the result of careful consideration of all the cultural traditions around the world.

¹⁶ Id.

¹⁷ Mary Anne Franks, *Unwilling Avatars: Idealism and Discrimination in cyberspace*, 20 Colum. J. Gender & L., 2011, p. 224

¹⁸ L. Cao, *Weaponizing culture to undermine international women's rights*, Hastings Law Journal, 73(2), 2022, pp. 233-300.

Cultural sensitivity was a concern when the drafters created the document that would provide rights and impart duties to ensure human dignity, including for women. It's impossible to imagine a world tradition where men were kept subordinate to women and oppressed through violence and indignity imparted by women, as part of a deep cultural tradition and that tradition was exempt from international human rights. As hard as the proposition is to imagine, that is exactly what is being done to women, especially in deeply religious cultures. This silencing of women through political, legal, social exclusion, marginalization and violence, amplified online, cannot remain a matter of only State responsibility and sovereignty. It is an international matter since even now in modern times States have not fully accepted women as equal citizens¹⁹.

While some legal protections exist due to several international conventions against discrimination and violence, which translated into national frameworks, cyberspace is overwhelmingly ungoverned, to the detriment of women. Vulnerabilities for women from online discrimination and vicious cyber violence translate offline to their personal and professional lives. A convention for women's rights online would strengthen and supplement the existing conventions supporting women's rights and it would provide clear guidance as to what constitutes unacceptable behavior online. While the battle between regulating the internet and constraining state authority remains, women's rights must be protected²⁰.

The Convention on Cybercrime requires criminalization of illegal access, intercept, data and system interference, misuse of devices, computer related fraud and forgery, child pornography and copyright infringement²¹. While this criminalization are important and apply to crimes against men and women, there are several crimes not covered

¹⁹ L. Arimatsu, *Silencing women in the digital age*, Cambridge International Law Journal, 8(2), 2019, pp. 187-217.

²⁰ Land, M., *Protecting rights online*. Yale Journal of International Law, 34(1), 2009, pp. 1-46.

²¹ Council of Europe, *Convention on Cybercrime*, Budapest 2001, ETS No. 185.

that more specifically affect women. While not exclusive to women, cyber harassment, cyber bullying, unauthorized disclosures/ non-consensual pornography, unsolicited pornography, hate speech, rape and death threats are common acts of violence found online and they lack criminalization.

Bibliografie:

- Arimatsu, L., *Silencing women in the digital age*, Cambridge International Law Journal, 8(2), 2019.
- Bahdi, R., *Analyzing women's use of the internet through the rights debate*. Chicago-Kent Law Review, 75(3), 2000.
- Burkett, E., November 6) *Women's rights movement*. Encyclopedia Britannica, 2020.
- Cao, L., *Weaponizing culture to undermine international women's rights*. Hastings Law Journal, 73(2), 2022.
- Franks M.A., *Unwilling Avatars: Idealism and Discrimination in cyberspace 20 Colum. J. Gender & L.*, 2011.
- Grabosky, P., *Cybercrime*. [VitalSource Bookshelf 10.1.0]. Retrieved from vbk://9780190609467, 2015.
- Land, M., *Protecting rights online*, in Yale Journal of International Law, 34(1), 2009.
- Meyer, C., *Women and the Internet*, in Texas Journal of Women and the Law, 8(2), 1999.
- UN General Assembly, *Declaration on the Elimination of Violence against Women* Proclaimed by General Assembly resolution 48/104 of 20 December 1993.
- UN General Assembly, *Universal Declaration of Human Rights*, 10 December 1948.
- Council of Europe, *Convention on Cybercrime*, Budapest ETS No. 185, 2001.
- Council of Europe, *Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*, CETS No. 210.
- Council of Europe, *Instruments and measures adopted by the United Nations*.

ORDINEA PUBLICĂ – UN CONCEPT JURIDIC TERITORIAL?

Autor: Macarie Raluca¹

*Inspectoratul de Jandarmi Județean Cluj
Ofițer Departamentul Juridic*

Rezumat: *Jandarmeria Română este o forță și, totodată, un garant al ordinii publice care, alături de celelalte structuri ale Ministerului Afacerilor Interne, asigură ordinea și liniștea publică, contribuind, totodată, și la menținerea unui climat de siguranță publică în funcție de zona de competență teritorială.*

Menținerea unui climat de ordine și siguranță publică fără a fi necesară aplicarea unei sancțiuni (fie ea pecuniară sau nu) este un deziderat greu de atins, sancțiunile rămânând modul coercitiv pe care statele îl folosesc în scopul respectării legii de către cetățeni. Printre principalele atribuții ale jandarmilor se află și constatarea contravențiilor și aplicarea sancțiunilor contravenționale, jandarmii având calitatea de agent constator, conform prevederilor legale în materie contravențională și a prevederilor legale referitoare la organizarea și funcționarea Jandarmeriei române.

Lucrarea de față își propune a evidenția principalele aspecte ce țin de competența teritorială a structurilor Jandarmeriei Române, în speță Inspectoratele de Jandarmi Județene, unități militare subordonate, care îndeplinesc atribuțiile specifice în zona de responsabilitate, corespunzătoare teritoriului unui județ, precum și principalele deficiențe legislative în ceea ce privește competența teritorială.

Cum se va soluționa un litigiu având ca obiect o plângere contravențională, dacă agentul constator nu se află în raza de competență teritorială a unității militare din care face parte? Ce probleme, din punct de vedere al temeiniciei și legalității procesului-verbal se pot ivi? Prezenta lucrare va încerca să răspundă acestor întrebări, studiind prevederile legale în materie și evidențiind

¹ Adresă de email autor: macarieraluca43@gmail.com

carențele legislative în ceea ce privește întinderea (competența) teritorială de care trebuie să țină seama un agent constatat (cadru militar- angajat al Jandarmeriei Române), atunci când constată o contravenție și, implicit, atunci când acesta întocmește un proces-verbal de constatare și sancționare a unei contravenții, indiferent de natura acesteia.

Cuvinte-cheie: Jandarmeria, ordine și siguranță publică, legislație, misiuni ale Jandarmeriei Române, competența teritorială.

Introducere

Începând cu data de 3 aprilie 1850, moment care marchează înțemeierea Jandarmeriei Române, instituția Jandarmeriei a trecut prin nenumărate etape organizaționale, schimbându-și denumirea, structura și organizarea, precum și atribuțiile și misiunile specifice, dar rămânând totuși o forță a Ministerului Afacerilor Interne care apără valorile democratice, liniștea și ordinea publică.

Astfel că, printr-un ofis domnesc, domnitorul Grigore Alexandru Ghica, aproba hotărârea Divanului obștesc, semnând „Legiuirea pentru reformarea Corpului slujitorilor în jandarmi”, dând astfel statut juridic armeei Jandarmeriei și stabilind principiile de organizare și funcționare.²

Instituția a fost organizată pe regiuni, delimitându-se zonele de responsabilitate ale fiecărei unități, acestea fiind formate din câte șase ținuturi-județele de astăzi.

Perioada domniei lui Alexandru Ioan Cuza a însemnat pentru instituția Jandarmeriei un amplu proces de reorganizare, perioadă care a deschis drumul modernizării. Astfel că, în ianuarie – februarie 1893, guvernul condus de Lascăr Catargiu a promulgat *Legea pentru organizarea Jandarmeriei Rurale*.

Este de menționat faptul că, odată cu promulgarea legii, s-a pus accentul atât pe menținerea și garantarea siguranței publice, cât și pe executarea legilor.³ Tot în acea perioadă, a fost promulgat *Regulamentul de aplicare al Legii Jandarmeriei Rurale*.

² <http://www.jandarmeriaromana.ro/repere-istorice>, pagină accesată la data de 29.05.2023.

³ <http://www.jandarmeriaromana.ro/repere-istorice>, pagină accesată la data de 29.05.2023.

Luptele sângeroase din anul 1907 au pus această instituție a jandarmeriei într-o situație dificilă, fapt care a scos la iveală necesitatea modernizării și reorganizării Jandarmeriei.

Acest fapt a fost realizat în timpul Primului Război Mondial, moment care a însemnat pentru Jandarmeria Română un prilej favorabil pentru a fi realizate modificări pe linie organizatorică și pe linia atribuțiilor, iar la începutul anului 1917 jandarmii români alături de armata română, aveau să înscrie pagini nepieietoare de eroism.

Prima Lege modernă și completă de organizare a Jandarmeriei rurale a fost promulgată la data de 23 martie 1929. Din punct de vedere organizatoric, Legea 264 din 22 aprilie 1943 prezintă cel mai mare interes, aceasta fiind organizată ca un corp militar instituit pentru a veghea pe teritoriul rural la executarea poliției generale și militare.⁴

Transformarea societății românești inaugurată prin Revoluția din Decembrie 1989 și reasezarea instituțiilor de stat pe temelii democratice de drept au favorizat în mod decisiv atât remodelarea instituției Jandarmeriei, cât și elaborarea unei concepții noi cu privire la locul și rolul forțelor de ordine internă, la sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI.

Un moment important în construcția edificiului României democratice îl reprezintă promulgarea Legii nr. 116 din 18 iunie 1998 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române. Prin acest act legislativ se poate considera că s-a marcat un moment decisiv în procesul remodelării armeei și, pe plan mai larg, al stabilizării României pe coordonatele statului de drept.

Actul normativ va fi în vigoare până în anul 2004, când, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 550 din 29 noiembrie 2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române, s-au stabilit statutul, atribuțiile și competențele instituției, organizarea și conducerea, drepturile și obligațiile personalului instituției.

Necesitatea unei forțe specializate puternice a cărei misiune principală o constituie paza și ordinea de stat, asigurarea liniștii și libertății cetățeanului, precum și a modului de aplicare și respectare a legilor

⁴ <http://www.jandarmeriaromana.ro/repere-istorice>, pagină accesată la data de 29.05.2023.

țării, a determinat intensificarea acțiunilor factorilor de conducere politică și militară pentru elaborarea unei legi de organizare a Jandarmeriei în întreaga țară.

Prin acceptarea ca membru cu drepturi depline în Asociațiile Polițiilor și Jandarmeriilor Europene și Mediteraneene cu statut militar, arma Jandarmi capătă vocație europeană, iar misiunile îndeplinite peste hotare, în spațiul ex-iugoslav, sub egida O.N.U., sunt cea mai palpabilă dovadă a profesionalismului jandarmilor, instruiți și educați să fie furnizori, garanți și apărători de liniște, ordine de drept și acumulări democratice.

Atribuții, organizare și funcționare – aspecte legislative, competența teritorială

Jandarmeria Română se bucură de o veritabilă recunoaștere a caracterului de garant al ordinii și liniștii publice, acest fapt reieșind din atribuțiile pe care această instituție le are, astfel cum sunt definite de Legea 550/ 2004 privind funcționarea și organizarea Jandarmeriei Române.⁵

Ca linie directoare, articolul 1 conchide *Jandarmeria Română este instituția specializată a statului, cu statut militar, componentă a Ministerului Administrației și Internelor, care exercită, în condițiile legii, atribuțiile ce îi revin cu privire la apărarea ordinii și liniștii publice.*⁶

Printre principalele atribuții din lege, se numără asigurarea și restabilirea ordinii și liniștii publice cu ocazia mitingurilor, marșurilor, demonstrațiilor, procesiunilor, acțiunilor de pichetare, acțiunilor promoționale, comerciale, manifestărilor cultural-artistice, sportive, religioase, comemorative, precum și a altor asemenea activități care se desfășoară în spațiul public și care implică aglomerări de persoane.

⁵ Legea 550 din 29 noiembrie 2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române, publicată în Monitorul Oficial nr. 1175 din 13 decembrie 2004, art. 19.

⁶ Legea 550 din 29 noiembrie 2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române, publicată în Monitorul Oficial nr. 1175 din 13 decembrie 2004, art. 1.

De asemenea, în colaborare cu celelalte instituții ale statului, Jandarmeria Română execută misiuni de asigurare și restabilire a ordinii publice în punctele de control pentru trecerea frontierei de stat, misiuni de menținere a ordinii publice pentru prevenirea și descoperirea infracțiunilor în stațiunile montane și pe trasee turistice din zona acestora, precum și pe litoralul Mării Negre, în Delta Dunării ori în stațiuni balneare sau în alte zone de interes operativ.

În ceea ce privește organizarea, Jandarmeria Română este organizată pe principii militare, ca un sistem unitar de forțe și mijloace în funcție de organizarea administrative teritorială a țării.⁷

Unitățile teritoriale ale Jandarmeriei, astfel cum sunt detaliate în cuprinsul articolului 4 ale Legii 550/2004, se subordonează Inspectoratului General al Jandarmeriei Române, cu sediul în municipiul București. Este de menționat faptul că Inspectoratul General are competență teritorială generală, astfel că, agenții constatatori au competență de a constata și sancționa contravențiile pe tot teritoriul României.

Articolele 5-11 din Legea 550/2004, pe lângă detalierea organizării instituționale, fac referire la competența teritorială a unităților Jandarmeriei.

În ceea ce privește Inspectoratul de Jandarmi Județean, subordonat IGJR, acționează într-o zonă de responsabilitate corespunzătoare teritoriului unui județ.⁸

De asemenea, articolul 28, alin. (1) din Legea 550/2004, reiterează ideea conform căreia, în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, personalul militar al Jandarmeriei Române are competența teritorială corespunzătoare zonei de responsabilitate a structurii de jandarmi din care face parte.

În cuprinsul aceluiași articol, la alineatul (2), se regăsește o derogare de la principiul amintit anterior și anume faptul că, în cazul în

⁷ Legea 550 din 29 noiembrie 2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române, publicată în Monitorul Oficial nr. 1175 din 13 decembrie 2004, art. 4.

⁸ Legea 550 din 29 noiembrie 2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române, publicată în Monitorul Oficial nr. 1175 din 13 decembrie 2004, art. 10

care personalul Jandarmeriei execută o acțiune specifică în desfășurare, acesta poate acționa și în zona de responsabilitate a altor unități de jandarmi. Această prevedere legislativă are o importanță majoră în ceea ce privește sancționarea contravențiilor, oferind posibilitatea ca agenții constatatori să își execute atribuțiile de serviciu în afara zonei de responsabilitate, dar cu condiția ca aceștia să se afle într-o misiune în desfășurare.

Totodată, în ceea ce privește competența teritorială este de menționat faptul că personalul militar al Jandarmeriei Române are dreptul și obligația să intervină, și în afara orelor de program, a atribuțiilor de serviciu și a competenței teritoriale a structurilor din care fac parte, atunci când iau cunoștință de pregătirea sau de săvârșirea unei infracțiuni⁹. Articolul amintit face referire doar la constatarea infracțiunilor, legiuitorul înțelegând să delimiteze infracțiunile de contravenții, trasând o linie de demarcație clară între competența acestora, din punct de vedere teritorial.

Studiu de caz

În luna decembrie a anului 2022, la nivelul Inspectoratului de Jandarmi Județean Cluj a fost înregistrat un dosar având ca obiect „plângere contravențională”.

Petentul S.R.-A., solicită, în contradictoriu cu Inspectoratul de Jandarmi Județean Cluj, anularea procesului-verbal de constatare și sancționare a contravenției seria JO, nr. 2206360 din data de 06.11.2022, precum și exonerarea lui de la plata amenzii contravenționale.

În motivarea cererii, petentul susține faptul că agentul constator a încălcat competența teritorială, conform art. 10, alin. (1) din Legea 550/2004, susținând că fapta pentru care a fost sancționat a fost comisă în județul Alba, iar competența teritorială a agentului constator este delimitată de limita de județ a județului Cluj.

Prezenta cerere a fost înregistrată la Judecătoria Câmpeni, județul Alba, locul unde petentul își are domiciliul.

⁹ Legea 550 din 29 noiembrie 2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române, publicată în Monitorul Oficial nr. 1175 din 13 decembrie 2004, art. 39

La data de 16.12.2022, Judecătoria Câmpeni a dispus, prin rezoluție, comunicarea cererii de chemare în judecată.

La data de 04.01.2023, Inspectoratul de Jandarmi Județean Cluj a depus întâmpinare, prin care a solicitat respingerea plângerii contravenționale ca neîntemeiată, menținerea ca legal și temeinic a procesului-verbal, precum și exonerarea instituției de la plata eventualelor cheltuieli de judecată.

Prin întâmpinare, I.J.J. Cluj, a expus motivele de fapt și de drept care au stat la baza întocmirii procesului-verbal de constatare și sancționare a contravenției, subliniind totodată faptul că petentul, prin cererea de chemare în judecată, își recunoaște fapta, precum și faptul că agentul constator se afla în zona de competență teritorială în care legea îi permite să aplice sancțiuni contravenționale, fiind astfel înlăturată prezumpția de nelegalitate a procesului-verbal de constatare și sancționare a contravenției.

I.J.J. Cluj susține, raportat la prevederile legale că procesul-verbal a fost încheiat cu respectarea dispozițiilor Ordonanței nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, fiind legal și temeinic încheiat.

Prin Încheierea de ședință din data de 22 martie 2023, Judecătoria Câmpeni a acordat un nou termen de judecată în vederea administrării probelor.

În dovedirea celor susținute, I.J.J. Cluj depune la dosar acte în dovedirea competenței teritoriale a agentului constator, precum și o solicitare, în temeiul art. 330 NCPC de a emite o adresă către Primăria localității Băișoara, județul Cluj și către Oficiul de Cadastru și Publicitate Imobiliară Cluj pentru comunicarea limitei de județ dintre județul Alba și Județul Cluj. Cererea a fost aprobată în ședință publică din data de 17.05.2023.

În data de 21.06.2023, Oficiul de Cadastru și Publicitate Imobiliară Cluj a depus la dosarul cauzei adresa prin care, în urma raportării în baza de date grafice a evidenței limitelor administrative pentru județul Cluj, a coordonatelor geografice transmise de către instanță, se constată faptul că locul în care s-a săvârșit contravenția se identifică în județul Alba.

Concluzii

Având în vedere evoluția acestei instituții de-a lungul timpului, precum și adaptarea misiunilor acesteia la evoluția societății, diversitatea misiunilor, Jandarmeria Română este garantul statului în ceea ce privește ordinea și liniștea publică – atât în ceea ce privește gestionarea situațiilor complexe – cât și în ceea ce privește măsurile preventive adoptate, precum și apropierea față de cetățenii cu care intră în contact cu prilejul diferitelor misiuni de ordine și siguranță publică desfășurate.

Aspectele legislative referitoare la competența teritorială a cadrelor militare ale Jandarmeriei Române sunt, după cum am prezentat, bine delimitate, dar se pune problema, pornind de la premisa cazului prezentat, dacă acestea sunt adaptate nevoilor prezentului. Astfel că, în ceea ce privește constatarea și sancționarea contravențiilor, sunt de părere că factorul „teritorial” necesită îmbunătățiri.

În primul rând, o modificare legislativă care să ofere competență teritorială alternativă agenților constatori din cadrul Jandarmeriei Române, atât timp cât condiția competenței materiale este îndeplinită.

În susținerea acestei idei, menționez ultimele modificări ale competenței teritoriale ale instanțelor de judecată, prin care s-a facilitat accesul la sistemul de justiție, și anume: Legea 107 din 22 aprilie 2022, pentru modificarea articolului 32, alin. (1) din Ordonanța de Urgență nr. 2/2001, astfel că, din data de 24 aprilie 2022, plângerea contravențională se depune și se soluționează în baza competenței alternative la judecătoria în a cărei circumscripție a fost săvârșită contravenția, ori la judecătoria în a cărei rază teritorială își are domiciliul sau sediul contravenientul. În susținerea acestei ipoteze, menționez și Legea 254/2023 pentru modificarea art. 118 alin. (1) din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, care reiterează ideea conform căreia, procesul-verbal de constatare și sancționare a contravenției se poate depune la judecătoria în a cărei rază de competență a fost constatată fapta, ori la judecătoria în a cărei rază teritorială își are domiciliul sau sediul contravenientul.

Având la bază aceste considerente, o posibilă modificare legislativă care să lărgască sfera de competență teritorială a cadrelor militare aparținând Jandarmeriei Române este un deziderat, oferind astfel

posibilitatea ca agenții constatori să aplice sancțiuni și în afara razei lor teritoriale, atunci când acestea sunt constatate la fața locului și când este îndeplinită condiția competenței materiale.

În al doilea rând, distincția care se face în cadrul art. 39 din Legea 550/2004, între infracțiuni și contravenții, și anume faptul că agenții constatori au dreptul și obligația să intervină și în afara competenței teritoriale a structurilor din care fac parte, atunci când iau act de pregătirea sau de săvârșirea unei infracțiuni, ar trebui aplicat și în cazul constatării și sancționării contravențiilor.

Se pune astfel problema: dacă un cadru militar al Jandarmeriei Române constată o contravenție, întocmește un proces-verbal de constatare și sancționare a contravenției, dar acesta nu se află în raza de competență teritorială a structurii de jandarmi din care face parte, fapta contravențională rămâne nepedepsită? Sau fapta contravențională nu există?

Prin propunere de lege ferenda din această lucrare, dorind ca lucrarea să aibă o finalitate, consider că instituția Jandarmeriei, care în viitorul apropiat își va spori volumul atribuțiilor, rămânând în opinia colectivă ca o forță puternică cu posibilitate de acțiune rapidă și cu dotare adecvată în unitățile administrativ-teritoriale, are nevoie ca, odată cu intensificare a misiunilor să beneficieze și de o reevaluare a cadrului legislativ în ceea ce privește competența teritorială, deschizând drumul, încă nebătut, în vederea unei eficientizări a muncii în scopul cetățeanului.

Bibliografie

Bunoaică, Ion, *Jandarmeria Română: tradiții și perspective*, Editura Semne '94, 1994.

Nuțu, Ilie, *Jandarmeria: 1918-1940: legislație și organizare*, Editura Cadrelor Didactice, 2012.

Legea 254/2023 pentru modificarea art. 118 alin. (1) din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice publicat în Monitorul Oficial al României nr. 678 din 24 iulie 2023.

Legea 107 din 22 aprilie 2022, pentru modificarea articolului 32, alin. (1) din Ordonanța de Urgență nr. 2/2001, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 391 din 21 aprilie 2022.

Legea 550 din 29 noiembrie 2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 1175 din 13 decembrie 2004, data intrării în vigoare 13.03.2005.

Ordonanța nr. 2 din 12 iulie 2001 privind regimul juridic al contravențiilor, publicat în Monitorul Oficial al României, nr. 410 din 25 iulie 2001.

<https://www.jandarmeriaromana.ro/>

ASPECTE PRIVIND STRATEGIA NAȚIONALĂ DE ORDINE ȘI SIGURANȚĂ PUBLICĂ 2023-2027

*Autor: Asist. univ. dr. Bulea Iulia¹
Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu*

Rezumat: *Strategia Națională de Ordine și Siguranță Publică reprezintă un document întocmit periodic la nivelul Ministerului Afacerilor Interne, care constă în prezentarea actualelor riscuri și amenințări la adresa ordinii publice, dar și a metodelor prin care instituțiile de ordine publică din MAI își propun să le prevină și combată, precum și și consecințelor financiare și legislative ale acestora.*

În cuprinsul articolului este realizată o trecere în revistă a celor mai importante aspecte considerate utile pentru a fi tratate în acest studiu de analiză și planificare întocmit pentru perioada 2023-2027, urmând a face o radiografiere a strategiilor de ordine și siguranță publică elaborate anterior, punctând elementele de paralelism, cu scopul de a identifica atât dinamismul fenomenului infracțional și contravențional, cât și evoluția procedurilor de prevenirea și contracarare a acestuia.

Cele mai importante obiective urmărite de Ministerul Afacerilor Interne și îndeplinite prin instituțiile de ordine și siguranță publică vizează sporirea gradului de securitate pentru cetățeni prin cunoașterea, prevenirea și aplicarea normelor legale împotriva infracționalității, în mod deosebit împotriva criminalității organizate și transfrontaliere, a terorismului, a șederii ilegale a străinilor pe teritoriul țării noastre, dar și pentru restabilirea autorității structurilor de aplicare a legii, descentralizarea și reforma instituțională, necesare consolidării serviciilor comunitare și a celor de ordine publică din România, pentru realizarea interoperabilității acestora, precum și pentru

¹ Adresă de email autor: iulia.bulea@ulbsibiu.ro.

asigurarea unui grad ridicat de încredere a cetățenilor față de structurile de ordine publică.

Cuvinte-cheie: strategie, ordine publică, interoperabilitate, obiective, eficiență și eficacitate.

Introducere

Ținând seama de tema conferinței – *Ordinea publică, o prioritate internațională?* – am ales să tratăm aspectele privind Strategia Națională de Ordine și Siguranță Publică în perioada 2023-2027 din trei motive:

- este de actualitate;
- hotărârea de guvern pentru aprobarea ei fiind în curs de adoptare;
- îmbină aspecte de ordine publică de la nivel național cu cele de la nivel european și, implicit, internațional;
- este un document strategic, de management la nivelul MAI, cu implicații asupra întregului sistem de ordine publică;
- este de interes pentru toți cei care activează în cadrul organelor de profil.

Ordinea publică trebuie să constituie o prioritate de cooperare internațională, deoarece aceasta reprezintă o componentă esențială a societății moderne, având un impact semnificativ asupra calității vieții și bunăstării cetățenilor. Pentru a asigura stabilitatea și securitatea într-o națiune, este necesară existența unei strategii bine definite de ordine publică, înglobată într-o politică de ansamblu. Acest articol se concentrează asupra strategiei naționale de ordine publică, explorând importanța sa, obiectivele, principiile-cheie și aspectele relevante în implementarea sa eficientă.

Strategia a fost întocmită în conformitate cu Agenda Strategică a Uniunii Europene pentru perioada 2019-2024, cu Strategia UE privind o Uniune a Securității, precum și cu celelalte documente interne correlative precum Strategia Națională Anticorupție, Strategia Națională de Management Integrat al Frontierei, Strategia Națională privind Imigrația, Strategia Națională împotriva Criminalității Organizate, Strategia Națională în Domeniul Drogurilor, reprezentând, de altfel, dezvoltarea sectorială a dimensiunii de ordine publică din cadrul Strategiei Naționale de Apărare a Țării.

Obiectivele strategiei descriu un impact măsurabil în domeniul de referință, astfel încât punctual, anual sau la finalul perioadei de implementare, să poată fi expuse o serie de rezultate concrete obținute în baza acestui efort instituțional.² Strategia pentru perioada 2023-2027, în comparație cu documentele similare precedente, este cel mai detaliat și documentat elaborată, acest fapt determinând posibilitatea reală ca, după anul 2027, să se poată analiza măsura în care soluțiile propuse la problemele semnalate au fost implementate și să se treacă de la teorie la practică, de la idei și informații până la materializarea obiectivului implică, în faza a doua, activarea acestor planuri. La nivelul organizațiilor, principalul mecanism prin care sunt activate planurile este organizarea.³

Rolul strategiilor de ordine publică

Sistemul Național de Ordine Publică este alcătuit din legislație, autoritățile și organele administrației publice, instituțiile, forțele și resursele create și pregătite special, care acționează pentru garantarea drepturilor și libertăților cetățenilor, protecția proprietății publice și private, funcționarea normală a statului de drept.⁴ În urma unei ample radiografieri a contextului social actual, a evoluției fenomenului criminalității, a efectelor săvârșirii de fapte antisociale, a metodelor de prevenire și combatere a acestora la nivelul altor entități din țară și din Uniunea Europeană, Ministerul Afacerilor Interne caută soluții în vederea diminuării impactului negativ pe care îl produc aceste amenințări la adresa ordinii publice. Obiectivele strategiilor naționale de ordine publică variază de la o țară la alta, dar ele au în comun asigurarea unui mediu sigur și securizat pentru cetățeni. Cooperarea pe linia asigurării

² *Proiectul Strategiei Naționale de Ordine și Siguranță Publică 2023-2027*, document disponibil la adresa https://webapp.mai.gov.ro/frontend/documente_transparenta/547_1679910354_Proiect%20SNSOP%202023-2027%20%20martie%202023.pdf, pagină accesată la data de 1 august 2023.

³ Costică Voicu, Ștefan Prună, *Managementul Poliției*, Editura Mediauno, București, 2004, p. 101.

⁴ Andreea Dragomir, *Ordinea publică în Uniunea Europeană*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2020, p. 43.

ordinii publice devine imperativă având în vedere aspecte precum creșterea mobilității (chiar existența unor politici de promovare a acesteia), migrația legală și migrația ilegală, dinamica mediului de securitate internațional, relațiile interstatale și infraționalitatea transfrontalieră,

Strategiile naționale de ordine publică reprezintă instrumente esențiale pentru prevenirea și gestionarea evenimentelor care pot perturba armonia și stabilitatea națiunilor. Acestea contribuie la menținerea siguranței cetățenilor, protejarea drepturilor și libertăților individuale precum și promovarea coeziunii sociale. O strategie națională bine dezvoltată și implementată are un impact semnificativ asupra calității vieții cetățenilor, creează oportunități și atrage investiții străine, generând astfel dezvoltare economică și progres social.

Obiectivele strategiilor naționale de ordine publică

Prevenirea infraționalității și a comportamentelor antisociale. Această sferă a muncii de poliție este deosebit de importantă și are un impact semnificativ asupra societății și individului, o comunitate afectată de comportamente antisociale putând deveni tensionată și divizată. Strategia națională de ordine publică are rolul de a identifica și implementa măsuri profilactice pentru reducerea infraționalității, dar și pentru îmbunătățirea calității vieții, coeziunea comunitară și încurajarea implicării active a cetățenilor. Aceasta poate implica atât consolidarea forțelor de ordine, cât și îmbunătățirea sistemului judiciar și dezvoltarea programelor de reabilitare pentru infractori. Odată ce persoanele intră într-un ciclu infrațional, este dificil să se întrerupă acest model de comportament care generează costuri semnificative pentru societate. Acestea pot implica resurse financiare considerabile pentru aplicarea legii, sistemul de justiție penală, programele de reabilitare și reintegrare socială. Evitarea acestor probleme reduce presiunea asupra resurselor și a bugetului public. Un aspect important în această privință este cooperarea dintre diferitele instituții și organizații responsabile de aplicarea legii și administrarea justiției, precum și implicarea comunității în procesul de prevenție și monitorizare a comportamentelor antisociale. De asemenea, determinarea unei atitudini proactive a cetățenilor prin motivarea acestora de a se implica în creionarea propriului spațiu social ar trebui să constituie o prioritate, deoarece numai cu aportul,

sprijinul și încrederea acestora în organele polițienești rezultatele pot avea efecte pozitive cu impact pe termen lung. Conștientizând că frecvența interacțiunilor cotidiene dintre poliție și membrii comunității, precum și calitatea acestora, este o determinantă a stabilității sociale, poliția și-a propus implementarea de programe de instruire la toate nivelurile, care vizează creșterea gradului de înțelegere de către polițiști a problemelor comunității – mai ales acolo unde există diversitate culturală – și a modului de tratare a cetățenilor, indiferent de statutul lor social sau apartenența etnică.⁵

Protejarea drepturilor și libertăților individuale.

Multe țări au adoptat tratate și convenții internaționale care protejează drepturile omului. Organele polițienești trebuie să respecte standardele și să ocrotească drepturile individuale, inclusiv dreptul la viață, dreptul la liberă circulație, dreptul la intimitate. Într-o societate democratică, toți cetățenii trebuie să beneficieze de protecție egală în fața legii. Organele de asigurare a ordinii publice joacă un rol esențial în acest sens prin demersurile efectuate pentru protejarea adecvată a drepturilor individuale, promovarea echilibrului dintre siguranță și libertate, excluderea riscului ca forțele de ordine să abuzeze de puterea lor și să impună restricții excesive, precum și stabilirea unor limite clare de respectat de către ambele părți ale raportului și contribuie la asigurarea unui climat de ordine și siguranță publică, benefic tuturor entităților implicate.

O strategie eficientă de ordine publică trebuie să asigure protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor și conștientizarea acestui fapt. Aceasta implică respectarea dreptului la viață, libertatea de exprimare, drepturile civile și protecția împotriva abuzurilor. Interesul manifestat de către reprezentanții autorităților statului pentru bunăstarea indivizilor denotă nivelul la care acesta se află. Este esențial ca autoritățile să se asigure că forțele de ordine acționează în conformitate cu legea și respectă drepturile individuale, astfel încât cetățenii să dea credit capacității sistemului de a-i proteja și de a promova egalitatea și justiția socială.

⁵ Ion Drăghici, *Noțiuni privind riscurile în domeniul siguranței publice*, Editura Sitech, Craiova, 2008, p. 121.

Creșterea sentimentului de siguranță și încredere în societate.

O națiune în care cetățenii se simt protejați și au încredere în sistemul de ordine publică beneficiază de stabilitate socială și coeziune. Strategia națională de ordine publică trebuie să ofere măsuri și servicii care să promoveze aspecte precum: patrularea și monitorizarea eficientă a zonelor cu risc crescut de săvârșire a faptelor antisociale, creșterea vizibilității poliției în comunități, dezvoltarea programelor de educație și conștientizare în domeniul siguranței, precum și implicarea activă a cetățenilor în procesul de prevenire și combatere a infracționalității.

Aplicarea normelor legale în mod echitabil și protejarea drepturilor individuale ale cetățenilor duc la o mai bună comunicare și colaborare între poliție și indivizi, aceștia din urmă devenind mai dispuși să susțină eforturile de impunere a respectării legii, implicit de asigurare a justiției. O instituție de stat transparentă și responsabilă inspiră încredere în rândul cetățenilor. Atunci când există mecanisme adecvate de monitorizare și control, oamenii se simt mai în siguranță și mai protejați împotriva abuzurilor, discriminărilor în funcție de rasă, religie, etnie, sex, ori alte caracteristici personale împotriva actelor de violență, situațiilor de criză și faptelor antisociale care le afectează existența, în general. Promovarea unei comunități armonioase, implementarea de programe comunitare, dialogul și deschiderea către crearea de raporturi cu indivizii dovedesc angajamentul pe care autoritățile și-l iau cu privire la ocrotirea intereselor persoanelor.

Încrederea cetățenilor în organele polițienești este fundamentală pentru funcționarea unei societăți democratice și stabile. O poliție profesionistă, responsabilă și imparțială inspiră respect și susținere din partea cetățenilor, ceea ce contribuie la construirea unui mediu social sănătos și prosper.

Principiile-cheie ale elaborării strategiei naționale de ordine publică

Elaborarea și implementarea unei strategii naționale de ordine publică eficiente se bazează pe următoarele principii-cheie:

Coordonare și colaborare.

Pentru a obține rezultate semnificative, este esențial ca diferitele instituții și lucrătorii îndrituiți să aplice legea, iar organizațiile să colaboreze și să coordoneze eforturile în vederea implementării strategiei. Aspectele esențiale ale funcționării eficiente a unei organizații aduc o serie de beneficii atât pentru cetățeni, cât și pentru organele de asigurare a ordinii publice, cum ar fi: distribuire mai bună a resurselor și a sarcinilor, evitând suprapunerea de atribuții, existența unor obiective comune – deci rezultate mai bune – complementaritatea abilităților pentru o mai bună abordare a problemelor complexe, rezultate inovatoare și solide, împărtășirea informațiilor și cunoștințelor, dezvoltarea de idei noi și soluții fiabile, îmbunătățirea relațiilor interpersonale prin desfășurarea lucrului în echipă într-un mediu pozitiv și cooperant, împărțirea și asumarea în comun a responsabilităților, flexibilitate și adaptabilitate la noi cerințe și condiții, gestionarea mai eficientă a conflictelor, un mediu de lucru armonios și, implicit, cu rezultate mai bune. Comunicarea și schimbul de informații între aceste entități sunt cruciale pentru asigurarea unei abordări integrate și coerente a problemei ordinii publice.

Prevenirea și intervenția operativă.

O strategie eficientă de ordine publică trebuie să acorde o atenție sporită activităților prevenire și intervenției rapide în situațiile de risc. Identificarea și abordarea cauzelor profunde ale infracționalității și comportamentelor antisociale în stadii incipiente pot contribui la reducerea impactului negativ asupra societății și pot preveni escaladarea situațiilor de criză. De asemenea, reacția la evenimente de amploare – catastrofe naturale, atentate teroriste sau alte situații de urgență – este deosebit de importantă, organele de ordine publică trebuind să intervină în mod operativ pentru a coordona eforturile de salvare și de protecție a indivizilor. O intervenție bine gestionată – care denotă profesionalism, integritate și se bazează pe respectarea drepturilor omului – poate contribui la menținerea unui echilibru între aplicarea legii și protejarea drepturilor individuale.

Incluziune și implicare comunitară.

Aceste abordări presupun o bună legătură între cetățeni și autoritățile responsabile cu asigurarea, menținerea și restabilirea ordinii publice. În acest context, prin implicarea comunității în procesul de definire și implementare a strategiilor de ordine publică, se poate construi o relație mai puternică și de încredere între autorități și indivizi. O comunitate implicată și bine conectată poate oferi date valoroase despre aspectele specifice de siguranță și despre eventualele activități ilicite sau amenințări. Acest schimb de informații îmbunătățește capacitatea organelor polițienești de a răspunde în mod operativ la problemele de securitate. Cetățenii și comunitățile ar trebui să fie parteneri activi în procesul de dezvoltare și implementare a unei strategii naționale de ordine publică sustenabilă. Conștientizarea de către aceștia, educarea cu privire la reguli, legi și comportament civic, precum și implicarea lor în luarea deciziilor determină o responsabilitate colectivă în ceea ce privește menținerea siguranței și protejarea intereselor comune. Atunci când comunitățile sunt diferite și au nevoi distincte, colaborarea cu autoritățile poate duce la soluții mai eficiente și la o înțelegere mai profundă a nevoilor specifice ale comunității, cu atât mai mult cu cât abordările trebuie să fie personalizate.

Echitate și drepturile omului.

Strategia de ordine publică trebuie să se bazeze pe principiul echității și respectului pentru drepturile omului, deoarece aceste valori fundamentale sunt esențiale pentru menținerea unei societăți democratice. Este imperios ca acțiunile și măsurile luate să fie proporționale și să respecte drepturile individuale, evitând discriminarea și tratamentul inechitabil. Protecția drepturilor individuale, prevenirea abuzurilor și discriminării, creșterea încrederii în autorități, evitarea tensiunilor sociale și a conflictelor, promovarea coeziunii sociale și respectarea standardelor internaționale sunt câteva dintre motivele pentru care aceste principii sunt vitale în gestionarea ordinii publice.

Aspectele relevante în implementarea Strategiei Naționale de Ordine Publică

Elaborarea și aplicarea eficientă a unei strategii naționale de ordine publică reclamă următoarele aspecte:

Planificare și analiză. Identificarea nevoilor specifice ale comunității și analizarea datelor pentru a dezvolta o strategie adecvată.

Coordonare între instituții. Asigurarea colaborării și comunicării între diferitele organisme angrenate în activități de aplicare a legii.

Pregătirea personalului. Garantarea faptului că angajații sunt bine pregătiți și instruiți pentru a gestiona diverse situații precum și că au acces la echipamente și tehnologii adecvate.

Resurse adecvate. Pentru a pune în practică strategia, este necesară alocarea adecvată de resurse financiare, umane și tehnologice, fapt care include recrutarea și formarea personalului calificat, furnizarea de echipamente și tehnologii moderne, precum și dezvoltarea infrastructurii necesare pentru desfășurarea eficientă a activităților de ordine publică.

Monitorizarea și evaluarea performanțelor. Strategia trebuie să fie supusă unei monitorizări și evaluări continue pentru a se asigura că obiectivele sunt atinse și că măsurile implementate sunt eficiente. Indicatorii de performanță și mecanismele de raportare trebuie să fie stabilite pentru a evalua progresul și pentru a identifica eventualele lacune sau deficiențe care necesită ajustări.

Abordare echilibrată. Administrarea situațiilor într-o manieră armonioasă, care să ia în considerare siguranța publică și respectarea drepturilor individuale.

Adaptabilitate și flexibilitate. Pe măsură ce societatea evoluează și se confruntă cu noi provocări, strategia de ordine publică trebuie să fie adaptabilă și flexibilă pentru a răspunde la schimbări și cerințe noi. Revizuirea și actualizarea periodică a strategiei sunt esențiale pentru a rămâne relevante și eficiente în fața noilor amenințări și provocări. De asemenea, este importantă angajarea într-un proces de îmbunătățire continuă a strategiei și a capacității de a face față provocărilor viitoare.

Înțelegerea complexității problemelor prin intermediul perspectivelor complementare

Perspectivile complementare oferă diverse unghiuri de abordare și aduc în discuție diferite aspecte, ceea ce permite o analiză mai cuprinzătoare și echilibrată a situației. Prin integrarea mai multor astfel de planuri se pot obține metode mai bune și mai informate de rezolvare a problemelor existente.

Pespectiva reformatoare are în vedere latura conceptuală (transparentă) și domeniile prioritare de acțiune (parteneriat, management modern etc.).⁶ Aceasta se referă la o abordare care urmărește să aducă schimbări semnificative și îmbunătățiri în structura organelor de ordine publică și se concentrează pe reevaluarea conceptelor și principiilor de bază din sistemul polițienesc, precum și pe identificarea domeniilor prioritare în care trebuie acționat pentru a obține o transformare eficientă.

Latura conceptuală a unei perspective reformatoare implică analiza profundă a conceptelor și valorilor care ghidează sistemul actual. Domeniile prioritare de acțiune se referă la sectoarele sau aspectele-cheie care necesită o atenție specială pentru a îmbunătăți funcționarea și a produce schimbări cu impact pozitiv.

Perspectiva construcției instituționale presupune evaluarea activității unor structuri și dezvoltarea acestora, inclusiv prin alocarea de posturi suplimentare, care să fie ocupate de specialiști.⁷ Aceasta se referă la modul în care organizațiile sunt alcătuite, astfel încât să se atingă în mod cât mai eficient obiectivele, și implică formarea unor structuri, reguli, procese și culturi care să permită entității să funcționeze cât mai bine și să se adapteze la noi cerințe. Se au în vedere: proiectarea structurii organizaționale (pe diferite niveluri, relațiile de autoritate și responsabilitate, colaborarea, fluxul de comunicare), definirea expresă și aducerea la cunoștința lucrătorilor a rolurilor și a sarcinilor, stabilirea politicilor și a procedurilor pentru a ghida activitățile interne și pentru a se asigura că acestea sunt conforme cu normele stabilite, gestionarea angajaților (recrutare, selecție, formare, evaluare) – resursa-cheie a oricărei organizații, monitorizarea performanței prin diverse mecanisme cu revizuirea periodică a rezultatelor și ajustări în funcție de necesitate și managementul riscului.

Perspectiva educațională este orientată atât către pregătirea personalului din domeniu, cât și a membrilor comunității.⁸ Are în vedere dezvoltarea de programe de formare inițială și continuă a lucrătorilor în domeniul ordinii publice, precum și interacțiuni cu populația prin

⁶ *Ibidem*, p.121.

⁷ *Ibidem*, p.121.

⁸ *Ibidem*, p.121.

intermediul birourilor de siguranță școlară, formațiunilor de analiză și prevenire a criminalității și alte structuri similare, în vederea dezvoltării cunoștințelor privitoare la anumite linii de muncă. Educația reprezintă un instrument esențial pentru dezvoltarea individuală și a societății în ansamblu. Cu cât cetățenii dețin mai multe informații legate de legislație, de munca de poliție, de modul de operare a infractorilor și de modalitatea în care pot evita a deveni victime ale acestora, cu atât activitățile de prevenire a faptelor antisociale vor avea rezultate mai bune.

Perspectiva operațională este dezvoltată pe două paliere: cel al strategiilor guvernamentale și cel al acțiunilor directe.⁹ Se referă la modul în care guvernul abordează problemele și își implementează politice în practică. Aceasta implică planificarea, organizarea și punerea în aplicare a acțiunilor concrete pentru a atinge obiectivele strategice și pentru a răspunde nevoilor și cerințelor cetățenilor. În ceea ce privește palierul strategiilor guvernamentale, perspectiva operațională presupune dezvoltarea și elaborarea de strategii de lungă durată pentru a ghida acțiunile pe termen lung. Pe de altă parte, palierul acțiunilor directe se referă la punerea în aplicare a politicilor și măsurilor specifice pentru a rezolva problemele și a îndeplini obiectivele stabilite în strategie. Acest nivel implică desfășurarea de acțiuni concrete, implementarea programelor și proiectelor, mobilizarea resurselor și gestionarea activităților cotidiene pentru a produce rezultate în beneficiul cetățenilor.

Perspectiva victimologică vizează acțiuni de intervenție și asistare a victimelor.¹⁰ Acest plan se concentrează pe studiul victimelor infracțiunilor, analizând impactul faptelor antisociale asupra acestora și identificând moduri eficiente de intervenție și asistență pentru a-i sprijini în procesul de recuperare, readaptare și ameliorare a consecințelor negative ale victimizării. Perspectiva victimologică urmărește să ofere o abordare holistă și empatică pentru victime, respectându-le drepturile și încurajându-le recuperarea și reintegrarea în societate prin: evaluarea inițială a victimelor, asigurarea accesului la asistență

⁹ *Ibidem*, p.121.

¹⁰ *Ibidem*.

juridică, informații, consiliere, suport psihologic și social, asistență medicală, protecție și siguranță, coordonare interinstituțională.

Perspectiva managerială urmărește îmbunătățirea calității tuturor serviciilor oferite și creșterea nivelului de satisfacție a populației față de acestea,¹¹ și implică un angajament ferm și o serie de abordări și acțiuni menite să sporească eficiența și profesionalismul lucrătorilor în domeniul ordinii publice printr-o perspectivă amplă și o gândire strategică, cu accent pe următoarele aspecte: formarea și dezvoltarea personalului, evaluarea și monitorizarea performanțelor, promovarea transparenței și a responsabilității în cadrul instituțiilor (furnizare de informații publice privind activitățile desfășurate, implementarea unor proceduri de gestionare a interacțiunii dintre polițiști și indivizi, sancționarea lucrătorilor care încalcă standardele profesionale), implicarea comunității, utilizarea tehnologiei, promovarea unei culturi organizaționale pozitive bazată pe etică, integritate, responsabilitate și respect.

Analiza mediului extern și a mediului intern pentru evaluarea contextului

În vederea elaborării Strategiei Naționale de Ordine și Siguranță Publică pentru perioada 2023-2027, în urma analizei mediului extern, principalele probleme și provocări identificate au fost: actele de terorism, problemele de ordin economic, dezastrele naturale, fenomenele meteorologice extreme, pandemia de Covid-19. Acestea au amplificat migrația ilegală, criminalitatea organizată gravă (trafic de droguri, de persoane, de bunuri ca produse sanitare și medicale), atacurile cibernetice. La nivelul Uniunii Europene, s-au propus și implementat ca soluții: noua Agendă Strategică a U.E. pentru perioada 2019-2024 (menținerea statului de drept, controlul eficient al frontierelor externe, menținerea legii și a ordinii, dezvoltarea unei politici cuprinzătoare și funcționale în domeniul migrației și azilului, cooperarea cu țările de origine și de tranzit pentru a combate migrația ilegală și traficul de persoane, protecția împotriva amenințărilor cibernetice, a celor de natură hibridă și a dezinformării ș.a.) și Strategia U.E. privind o uniune a securității pentru perioada 2020-2025 (crearea unui nou ecosistem

¹¹ *Ibidem*, p. 121.

de securitate care, prin acoperirea unui spectru larg de politici publice, să consolideze siguranța cetățenilor europeni și diminuarea dihotomiilor existente între securitatea internă și cea externă, securitatea online și offline, precum și între securitatea digitală și fizică).¹²

În urma radiografierii mediului intern, ca principale riscuri și amenințări la adresa ordinii publice au fost identificate: infracțiunile contra patrimoniului, cele contra persoanei, comise cu violență, infracțiuni contra libertății și integrității sexuale, violență domestică, persoane dispărute, infracțiuni la regimul siguranței rutiere, infracțiuni care afectează siguranța în mediul școlar, infracțiuni la regimul armelor și munițiilor, fapte penale privind substanțe periculoase și deșeuri, infracțiuni la regimul silvic, grupări de criminalitate organizată (trafic de droguri, trafic de persoane), criminalitatea informatică, contrafacerea și alte infracțiuni la regimul proprietății intelectuale, fraudele economico-financiare și evaziunea fiscală, contrabanda, migrația ilegală, terorismul și radicalizarea în scop terorist, amenințările hibride (propagarea accelerată a informațiilor privind evenimente cu un puternic impact emoțional și creșterea semnificativă a numărului de informații eronate și dezinformări în spațiul public).¹³

Capacitatea națională de răspuns în vederea minimizării impactului negativ al riscurilor și amenințărilor la adresa ordinii publice

Autoritățile naționale cu responsabilități în desfășurarea activităților de ordine și siguranță publică sunt forțele principale, compuse din Poliția Română și Jandarmeria Română, forțele de sprijin alcătuite din Poliția de Frontieră Română, Inspectoratul General pentru Imigrări, Inspectoratul pentru Situații de Urgență, Inspectoratul General de Aviație și forțele complementare, respectiv serviciile publice comunitare de evidență a persoanelor, a pașapoartelor, permiselor de conducere și certificatelor de înmatriculare a vehiculelor aflate în subordinea

¹² *Ibidem*, p. 121.

¹³ *Ibidem*, p. 121.

MAI, respectiv alte structuri care pot contribui la realizarea activităților și măsurilor în domeniu.¹⁴

În Strategia națională de ordine și siguranță publică 2015-2020¹⁵ forțele de asigurare a ordinii și siguranței publice nu au fost menționate, iar în Strategia MAI de realizare a ordinii și siguranței publice, pentru creșterea siguranței cetățeanului și prevenirea criminalității stradale¹⁶, erau prevăzute ca forțe complementare și de excepție autorități din alte ministere, după cum urmează: forțele complementare, alcătuite din structuri ale Ministerului Apărării Naționale, Serviciului de Protecție și Pază, Serviciului Român de Informații, Ministerului Justiției, Gărzii Financiare (ANAF), Poliției comunitare/locale, formațiunilor de protecție civilă de la autoritățile administrației publice, serviciilor de pompieri civili, Agenția Națională Sanitar-Veterinară, Garda Națională de Mediu, societăți specializate de protecție și pază, instituții și agenți economici și din alte categorii de forțe stabilite prin lege, care participă la efortul forțelor principale și de sprijin, potrivit competențelor¹⁷ și forțele de excepție, formate din structuri specializate ale Serviciului Român de Informații, Serviciului de Informații Externe, Serviciului de Protecție și Pază și Ministerului Apărării Naționale, cu intervenții doar în împrejurările specificate în normele legale, pentru restabilirea ordinii constituționale atunci când instituțiile democratice sunt în pericol și când toate celelalte măsuri de restabilire a ordinii publice au fost epuizate, iar posibilitățile forțelor principale și de sprijin, precum și complementare de ordine și siguranță publică au fost depășite.¹⁸

¹⁴ *Ibidem*, p. 122.

¹⁵ Aprobata prin H.G. nr. 779/2015.

¹⁶ Aprobata prin H.G. nr. 196/2005.

¹⁷ Gheorghe Bică, *Instituțiile din sistemul de ordine și siguranță publică*, document disponibil la adresa https://infolex.snsh.ro/wp-content/uploads/2020/07/Bica_Aprilie.pdf, pagină accesată la data de 1 august 2023.

¹⁸ *Hotărârea de Guvern nr. 196/2005 privind aprobarea Strategiei Ministerului Administrației și Internelor de realizare a ordinii și siguranței publice, pentru creșterea siguranței cetățeanului și prevenirea criminalității stradale.*

Prevenirea criminalității – latură fundamentală a activității organelor de ordine publică

Instrument central în sistemul de aplicare a legii, atât la nivel național, cât și la nivel internațional, prevenirea este un răspuns firesc, adaptat schimbărilor pe care le propune realitatea socială: accelerarea puternică a ritmului vieții individuale și sociale, esențializarea caracterului comunicant al societății, consacrarea caracterului indispensabil al deținerii informației.

Organele de ordine publică trebuie să abordeze problema criminalității din mai multe perspective. Este necesar a se face studii și analize ale fenomenului pentru aflarea cauzelor și factorilor generatori, a dinamicii sale, a elementelor care încurajează extinderea sa, a categoriilor de indivizi pretabili la săvârșirea de fapte antisociale cât și a potențialelor victime, iar mai apoi să se cerceteze care sunt modalitățile optime pentru a reduce numărul acestora.¹⁹

În prezent, la nivelul instituțiilor statului român, activitatea de prevenire a criminalității se desfășoară descentralizat și independent, de către fiecare dintre structurile cu atribuții în acest sens. Deși activitățile preventive desfășurate de unele dintre aceste structuri ar trebui să aibă un caracter complementar, s-a constatat faptul că, în realitate, există o suprapunere a intervențiilor preventive. De aceea se impune deci o sistematizare a acestora, o abordare integrată, o planificare comună a intervenției, implementarea unor protocoale clare de lucru, schimbul eficient de informații, definirea expresă a responsabilităților în vederea transmiterii unui mesaj preventiv corect, coerent și unitar, bazat pe rezultatul unei analize elaborate și profesioniste a fenomenului infracțional.

Mecanisme de evaluare a riscurilor

Necesitatea de adaptare dinamică, succesivă, care să asigure abordarea multidisciplinară a riscurilor și integrarea misiunilor de bază din competența structurilor cu responsabilități în domeniu conduce la dezvoltarea unui mecanism instituțional de evaluare a riscurilor din

¹⁹ Iulia Bulea, *Poliția locală – Forță complementară a sistemului de ordine și siguranță publică*, Editura Techno Media, Sibiu, 2022, p. 88.

perspectiva misiunilor specifice, pentru fiecare stadiu de intervenție – prevenire, pregătire, răspuns, evaluare-investigare și refacere.²⁰ Rolul acestui instrument este de a identifica, analiza și gestiona riscurile potențiale asociate cu misiunile specifice. Astfel, mecanismul de evaluare a riscurilor are următoarele funcții pentru fiecare stadiu: 1) **prevenire** – identifică și analizează riscurile pentru a lua măsuri proactive, în vederea evitării sau minimizării impactului. Astfel, se pot dezvolta strategii și politici de prevenire pentru a proteja comunitățile și a reduce expunerea la pericole; 2) **pregătire** – evaluează riscurile potențiale înainte de producerea unui eveniment și dezvoltă planuri de pregătire pentru a face față acestora. Acest stadiu vizează asigurarea că resursele, infrastructura și capacitățile necesare sunt pregătite pentru a interveni eficient în cazul unor situații critice; 3) **răspuns**: în momentul în care apare o situație de risc sau un eveniment critic, mecanismul de evaluare ajută la identificarea și gestionarea riscurilor emergente, permițând implementarea unui răspuns rapid și coordonat; 4) **evaluare-investigare**: după încheierea intervenției, mecanismul continuă să evalueze riscurile și să analizeze eficiența măsurilor luate. Acesta poate oferi informații esențiale pentru îmbunătățirea strategiilor și a capacităților pentru viitoare misiuni; 5) **refacere**: în perioada post-criză, mecanismul de evaluare a riscurilor contribuie la estimarea pierderilor și la identificarea modurilor de recuperare și reconstrucție. Aceasta asigură o abordare sistematică pentru a reconstrui și restabili comunitățile afectate de evenimente critice.

Se urmărește elaborarea unui cadru conceptual prin care să se determine întocmirea de analize de evaluare a sferelor asociate ordinii și siguranței publice, folosind procedee și limbaj standardizat, care să fie alcătuit și din evaluările riscurilor prezente în spațiul informațional. Prin implementarea acestui mecanism pe parcursul fiecărui stadiu de intervenție, se are în vedere creșterea eficacității acțiunilor, protejarea populației și bunurilor și reducerea impactului negativ al riscurilor asupra societății.

²⁰ *Proiectul Strategiei Naționale de Ordine și Siguranță Publică pentru perioada 2023-2027.*

Misiunile de menținere, asigurare și restabilire a ordinii și siguranței publice

Resistematizarea conceptuală a prerogativelor specifice în cadrul activităților desfășurate în comun implică o analiză detaliată a sarcinilor și responsabilităților fiecărei entități. Acest proces poate include: evaluarea obiectivelor prin clarificarea scopului comun al misiunii și identificarea atribuțiilor necesare pentru atingerea acestuia, identificarea competențelor (determinarea abilităților, cunoștințelor și resurselor fiecărui participant pentru a asigura o distribuție adecvată a prerogativelor), comunicarea deschisă, respectiv stabilirea unui dialog constant între toate părțile implicate, pentru a înțelege și a aborda nevoile și preocupările fiecăreia, flexibilitate și adaptabilitate pentru a asigura o abordare suplă, identificarea punctelor de contact și a mecanismelor de colaborare pentru a facilita schimbul de informații și sinergiile dintre echipe și analiza rezultatelor și a procesului de eliminare a suprapunerii de competențe.

Adaptarea și dezvoltarea permanentă a interoperabilității forțelor, atât la nivel strategic, cât și operativ, inclusiv prin dezvoltarea unui cadru acțional comun, sunt necesare pentru a asigura, în situații complexe, colaborarea organelor de ordine publică în vederea îndeplinirii cu succes a obiectivelor stabilite. Într-o lume în continuă schimbare, tehnologiile, tacticile și amenințările evoluează într-un ritm alert, astfel încât interoperabilitatea determină o coordonare mai bună și o capacitate de reacție mai eficientă în fața provocărilor și crizelor.

Sunt considerate necesare, de asemenea, ajustarea și progresul constant al abilităților de operare aeriană, astfel încât să poată fi asigurată eficient mobilitatea structurilor de ordine și siguranța publică, în vederea unei reacții rapide și eficace, atât pe timp de pace, cât și în cazul producerii unor situații speciale și de criză. Acestea sunt esențiale și trebuie să fie capabile să răspundă cerințelor într-un mediu operațional dinamic.

Probleme identificate în activitățile de pază a bunurilor, obiectivelor și valorilor

În ceea ce privește activitatea de pază a bunurilor, obiectivelor și valorilor, principalele probleme identificate sunt: reglementarea excesivă

a măsurilor de organizare a pazei fizice, având în vedere că, în realitate, tendința este către protejarea obiectivelor prin mijloace tehnice de supraveghere video și alarmare, limitarea variantelor de asigurare a securității fizice a obiectivelor sau de implementare a unor soluții de securizare a valorilor adoptate de către deținătorii acestora și pârgھیile insuficiente la nivelul autorităților pentru aplicarea măsurilor de suspendare sau de anulare a licențelor.²¹

Ca soluții la aceste probleme sunt propuse: actualizarea și adaptarea cadrului legal din țara noastră la valorile și practicile europene, determinarea condițiilor optime pentru sporirea calității serviciilor furnizate, asigurarea unui climat care să permită elidarea concurenței neloiale, crearea unor instrumente care să permită și chiar să garanteze autocorecții în caz de incidente, și posibilitatea de adaptare a reglementării, astfel încât să permită actualizarea la anumite intervale de timp, în concordanță cu evoluția pieței.

Concluzii

Prin înțelegerea realelor riscuri și amenințări la adresa ordinii publice, autoritățile pot lua măsuri adecvate pentru a apăra siguranța cetățenilor, a preveni săvârșirea de fapte antisociale și a menține o societate armonioasă. Identificarea și gestionarea riscurilor contribuie la promovarea unui mediu stabil și securizat, în care oamenii beneficiază de respectarea drepturilor și libertăților fundamentale. Fără un control bine pus la punct al instituției guvernamentale – responsabilă cu gestionarea și coordonarea problemelor legate de securitatea internă a statului – și fără măsuri de contracarare a fenomenului infracțional, ar exista consecințe imprevizibile și complexe care ar afecta stabilitatea și securitatea pe teritoriul național.

Strategia națională de ordine publică reprezintă o necesitate în societatea contemporană, având rolul de a oferi o direcție și un plan de acțiune coerent pentru atingerea obiectivelor, respectiv asigurarea stabilității, siguranței și coeziunii sociale. Prin implementarea unui plan bine definit, ea contribuie la ghidarea deciziilor și resurselor într-un mod coordonat și eficient, pentru a maximiza șansele de succes în domeniul

²¹ *Ibidem*, p.122.

specific iar, prin respectarea principiilor-cheie, o astfel de strategie poate contribui la reducerea infraționalității, la protejarea drepturilor și libertăților individuale și la creșterea sentimentului de siguranță în rândul cetățenilor, ca răspuns la provocările cu care se confruntă națiunea. Prin colaborarea între instituții, implicarea comunității și utilizarea resurselor adecvate, strategia națională de ordine publică poate fi un instrument eficient pentru promovarea unei societăți mai sigure și mai consolidate.

Bibliografie:

Bulea Iulia, *Poliția locală – Forță complementară a sistemului de ordine și siguranță publică*, Editura Techno Media, Sibiu, 2022.

Dragomir Andreea, *Ordinea publică în Uniunea Europeană*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2020.

Drăghici Ion, *Noțiuni privind riscurile în domeniul siguranței publice*, Editura Sitech, Craiova, 2008.

Voicu Costică, Prună Ștefan, *Managementul Poliției*, Editura Mediauno, București, 2004.

H.G. nr. 779/2015 pentru aprobarea Strategiei naționale de ordine și siguranță publică 2015-2020.

H.G. nr. 196/2005 privind aprobarea Strategiei Ministerului Administrației și Internelor de realizare a ordinii și siguranței publice, pentru creșterea siguranței cetățeanului și prevenirea criminalității stradale.

https://infolex.snsh.ro/wp-content/uploads/2020/07/Bica_Aprilie.pdf

INFLUENȚA DREPTULUI INTERNAȚIONAL ASUPRA DREPTULUI NAȚIONAL: OPORTUNITĂȚI DE CONSOLIDARE A SECURITĂȚII NAȚIONALE ÎMPOTRIVA TERORISMULUI PRIN INTERMUNDIUL DREPTULUI INTERNAȚIONAL PENAL

Autor: Șolea Raluca-Andreea¹

Universitatea din București

Coordonator științific: Prof. Dr. Bogdan-Lucian Aurescu

Rezumat: Scopul acestei lucrări este evidențierea rolului semnificativ al dreptului internațional asupra securității naționale a statelor. În acest scop, cercetarea pune accentul pe modul în care instrumentele de drept internațional penal, cum ar fi convențiile, hotărârile instanțelor internaționale, pot spori securitatea statelor și, în ultimă instanță, securitatea comunităților și cetățenilor, în fața uneia dintre principalele provocări la adresa securității globale: fenomenul terorist. Chiar dacă terorismul a fost recunoscut de comunitatea internațională ca o amenințare la adresa păcii și securității internaționale, crima de terorism a rămas până astăzi în afara dreptului internațional, în ciuda numeroaselor eforturi ale comunității internaționale de a reglementa crima de terorism în dreptul internațional. Această cercetare expune acțiunile întreprinse de către comunitatea internațională în procesul de lungă durată de reglementare a crimei de terorism în dreptul internațional, începând cu anii 1930 și până în prezent, dar explorează și alte posibile inițiative juridice care ar putea fi dezvoltate pentru a incrimina crima de terorism în dreptul internațional, inclusiv inițiativa României în combaterea fenomenului terorist,

¹ Adresă de email autor: solea.ralucaandreea@gmail.com

punând în lumină beneficiile cetățenilor români ca urmare a reglementării crimei de terorism în dreptul internațional.

Cuvinte cheie: *crima internațională de terorism, drept internațional penal, securitatea națională, Curtea Internațională împotriva Terorismului, prevenirea impunității.*

Introducere

În noul context internațional, caracterizat de crize multiple, inclusiv un război brutal care se desfășoară chiar la granița României, semnificația ordinii internaționale bazate pe reguli este extrem de relevantă pentru depășirea crizelor și construirea unui viitor sigur.

Renumitul diplomat român Nicolae Titulescu, fost președinte al Adunării Generale a Societății Națiunilor, afirma într-un discurs, în anul 1937, că „*ființa omenească își poate îndeplini destinul prin pacea creată de ordinea juridică*”.² Cuvintele diplomatului român pun în lumină rolul semnificativ al ordinii juridice în menținerea păcii și securității internaționale.

Relația strânsă dintre dreptul național și cel internațional este extrem de necesară pentru a depăși crizele și restabili pacea în lume. Chiar dacă, la prima vedere, dreptul internațional pare a fi situat departe de cel național, acestea sunt în strânsă legătură, în special în țările democratice, unde statul de drept este unul dintre cele mai importante principii ale securității naționale. Deși cetățenii nu sunt subiecți de drept internațional, aceștia sunt beneficiari ai implementării dreptului internațional în dreptul național. Prin urmare, dezvoltarea dreptului internațional în ceea ce privește crima de terorism este extrem de necesară pentru siguranța statelor și a cetățenilor împotriva fenomenului terorist.

Raportul dintre dreptul național și dreptul internațional

Raportul dintre dreptul național și cel internațional este reglementat de Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor din

² Guvernul României, *Raport voluntar privind aplicarea dreptului internațional umanitar la nivel național*, 2021, p. 5.

1969.³ Conform Convenției,⁴ o parte a unui tratat nu poate invoca dispozițiile dreptului său național pentru a justifica neexecutarea acestuia. Astfel, dispozițiile articolului 27 al Convenției⁵ pun în lumină preeminența dreptului internațional asupra celui intern:

“Dreptul intern și respectarea tratatelor

*O parte nu poate invoca dispozițiile dreptului său intern pentru a justifica neexecutarea unui tratat.”*⁶

De asemenea, subordonarea dreptului intern al statelor față de dreptul internațional este reliefată și de Curtea Internațională de Justiție, în *Avizul consultativ din 1988, cu privire la aplicarea obligației de a arbitra*, în care a menționat principiul fundamental al dreptului internațional, potrivit căruia dreptul internațional prevalează asupra dreptului intern.⁷

Statele care și-au asumat angajamentul de a respecta dreptul internațional trebuie să întreprindă măsurile necesare pentru a încorpora în legislația domestică obligațiile internaționale. Pentru ca normele de drept internațional să aibă efecte pe teritoriul unui stat, acesta trebuie să pună în aplicare respectivele norme. Odată cu încorporarea dreptului internațional în legislația națională și punerea în aplicare a normelor, cetățenii statului care a întreprins măsurile respective devin mai protejați în fața a diverse amenințări, precum cea teroristă, în cazul reglementării crimei de terorism în dreptul internațional. Încorporarea normelor de drept internațional privind crima de terorism în dreptul intern al statelor conduce la protejarea acestora și a cetățenilor săi împotriva pericolului terorist.

³ Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor* din 23.05.1969, vol. 1155, Viena, p. 331.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, Art. 27.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Curtea Internațională de Justiție, *Avizul consultativ cu privire la aplicarea obligației de a arbitra*, 1988.

Relevanța dezvoltării dreptului internațional pentru dreptul național și siguranța statelor și a cetățenilor

Având în vedere relația de strânsă legătură dintre dreptul național și dreptul internațional și influența dreptului internațional asupra dreptului național și, prin urmare, asupra cetățenilor, beneficiari ai implementării dreptului internațional în dreptul național, dezvoltarea dreptului internațional în ceea ce privește crima de terorism este extrem de necesară, mai ales în aceste vremuri caracterizate printr-un context internațional complicat.

Crima de terorism are un caracter special, dat fiind faptul că nicidecum nu se poate ști când un astfel de act terorist poate avea loc pe teritoriul unui anumit stat și în ce împrejurimi. Reglementarea crimei de terorism în dreptul internațional și dezvoltarea unui mecanism juridic care să îi judece și pedepsească pe cei vinovați de acte de terorism ar avea, în primul rând, un rol de descurajare a autorilor de crime de terorism, care s-ar putea teme de consecințele actelor lor teroriste și ar renunța să le mai comită.

În prezent, România nu se confruntă pe teritoriul său cu numeroase infracțiuni teroriste, spre deosebire de alte state din Uniunea Europeană precum Franța, Spania sau Germania, ci este expusă mai mult indirect la amenințarea teroristă, prin asocierea cu alte țări din Europa, implicate în lupta împotriva terorismului.⁸

Cu toate acestea, pentru a-și asigura viitorul și a-și spori reziliența în fața unor posibile atacuri teroriste, România, alături de celelalte state, trebuie să contribuie activ la procesul complicat de reglementare a crimei de terorism în dreptul internațional și dezvoltare a dreptului internațional penal. De-a lungul timpului, România a demonstrat că este ferm ancorată în respectarea și promovarea unei ordini internaționale

⁸ Administrația Prezidențială, *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024 „Împreună, pentru o Românie sigură și prosperă într-o lume marcată de noi provocări”*, București, 2020.

bazate pe reguli, acestea reprezentând unul dintre pilonii triadei politicii externe a României.⁹

Mai mult decât atât, România a întreprins acțiuni concrete de dezvoltare a dreptului internațional prin inițiativa privind crearea unei Curți Internaționale împotriva Terorismului și demersurile făcute pentru stabilirea Curții, inițiativă care va fi descrisă succint într-unul dintre capitolele ce urmează.

Instrumente internaționale de combatere a fenomenului terorist și principalul obstacol în reglementarea crimei de terorism în dreptul internațional

Începând cu anii 1930, comunitatea internațională a întreprins numeroase eforturi pentru a reglementa crima de terorism în dreptul internațional.

În anul 1937 au fost elaborate, în cadrul Ligii Națiunilor, două Convenții,¹⁰ la care și diplomatul și juristul român Vespasian Pella a avut o contribuție uriașă, fiind considerat la nivel internațional drept „*unul dintre părinții fondatori ai dreptului penal internațional și ai conceptului de instanță penală internațională permanentă.*”¹¹ Din cauza izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial și a încetării activității Ligii Națiunilor, niciuna dintre cele două Convenții nu a intrat în vigoare.

Ulterior, după încetarea celui de-al Doilea Război Mondial, comunitatea internațională a reluat eforturile pentru dezvoltarea dreptului internațional în ceea ce privește crima de terorism. Una dintre cele mai semnificative inițiative pentru acuzarea crimei de terorism în dreptul internațional a fost Proiectul de Cod al crimelor împotriva păcii și

⁹ Partidul Național Liberal, Partidul Social Democrat, Uniunea Democrată Maghiară din România, *PROGRAM DE GUVERNARE 2021-2024 Coaliția pentru reziliență, dezvoltare și prosperitate*, București, 2021.

¹⁰ Liga Națiunilor, *Convenția pentru prevenirea și pedepsirea terorismului*, 1937. Liga Națiunilor, *Convenția privind crearea unei Curți Penale Internaționale*, 1937.

¹¹ <https://www.mae.ro/en/node/59754>, pagină accesată la data de 19.05.2023.

securității omenirii,¹² elaborat de Comisia de Drept Internațional (CDI). Proiectul de cod¹³ al CDI nu a devenit un tratat, însă, acesta a fost adus în atenția Comitetului pregătitor pentru înființarea unei Curți Penale Internaționale.¹⁴ Simultan cu activitatea sa privind Proiectul de Cod,¹⁵ Comisia a lucrat, de asemenea, la un proiect de statut al unei curți penale internaționale, la cererea Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite.¹⁶ CDI a depus eforturi considerabile pentru a codifica crimele grave internaționale în dreptul internațional, inclusiv crima de terorism, însă, deși Proiectul Statutului de la Roma,¹⁷ prezentat de către CDI la Conferința diplomatică de la Roma din 1998, a inclus în dispozițiile sale crima de terorism, aceasta nu a fost inclusă în Statutul de la Roma¹⁸ atunci când acesta a fost adoptat în cadrul Conferinței de la Roma, în anul 1998.

Principalul obstacol în acuzarea crimei de terorism în dreptul internațional a fost lipsa de consens a statelor cu privire la definiția crimei de terorism, unul dintre elementele care au blocat acest consens fiind problema mișcărilor de eliberare națională sau de autodeterminare. În timp ce unele state privesc aceste mișcări ca fiind cea mai gravă formă de terorism, alte state le consideră a fi exercitarea legitimă a dreptului la autodeterminare.¹⁹ Lipsa de consens a statelor asupra problemei mișcărilor de eliberare națională sau de autodeterminare a contribuit la impasul internațional cu privire la crima de terorism și nereglementarea acesteia în dreptul internațional, în ciuda efectelor sale grave asupra omenirii.

¹² Organizația Națiunilor Unite, Comisia de Drept Internațional, *Proiect de Cod al crimelor împotriva păcii și securității omenirii*, 1996.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Organizația Națiunilor Unite, Adunarea Generală, *Rezoluția 51/160*, 1996, p.2.

¹⁵ Organizația Națiunilor Unite, Comisia de Drept Internațional, *Proiect de Cod al crimelor împotriva păcii și securității omenirii*, 1996.

¹⁶ Alejandro, Titelbaum, *Statute of the International Criminal Court: A Critique*, Social Justice, vol. 26, nr. 4 (78), 1999, pp. 107–114.

¹⁷ Organizația Națiunilor Unite, *Proiectul Statutului de la Roma*, 1998.

¹⁸ Organizația Națiunilor Unite, *Statutul de la Roma*, 1998.

¹⁹ Organizația Națiunilor Unite, *Raport al Comitetului ad-hoc înființat prin Rezoluția 51/210 a Adunării Generale* din 17 decembrie 1996, New York.

Ca urmare a evenimentelor de la 11 septembrie 2001,²⁰ Consiliul de Securitate al Națiunilor Unite a adoptat o Rezoluție,²¹ în temeiul capitolului VII din Carta Organizației Națiunilor Unite,²² care obliga statele să incrimineze crima de terorism în legislația lor națională. Rezoluția²³ nu cuprindea însă o noțiune a crimei de terorism, ceea ce a oferit statelor posibilitatea de a defini singure conceptul de terorism în funcție de propriile interese și scopuri politice. În consecință, nu a existat o armonie a conceptelor de terorism în legislațiile naționale ale statelor. Astfel, Consiliul de Securitate al Națiunilor Unite a adoptat ulterior o nouă Rezoluție,²⁴ care încorporează definiția crimei de terorism. Având în vedere faptul că era doar o definiție de lucru, statele nefiind obligate să o implementeze în legislațiile lor naționale, cu atât mai mult cu cât unele dintre ele modificaseră deja legislația domestică ca urmare a Rezoluției din anul 2001,²⁵ statele nu au dorit să revizuiască legislația națională pentru a încorpora definiția crimei de terorism cuprinsă în noua Rezoluție.²⁶ Prin urmare, reglementarea crimei de terorism în legislația domestică a statelor a rămas neuniformă.

De asemenea, de-a lungul timpului, au fost adoptate 19 convenții internaționale sectoriale împotriva terorismului,²⁷ care reglementează crima de terorism, atunci când aceasta are loc într-un anumit context,

²⁰ <https://romania.europalibera.org/a/31449631.html>, pagină accesată la data de 20.05.2023.

²¹ Organizația Națiunilor Unite, Consiliul de Securitate, *Rezoluția 1373*, New York, 2001.

²² Organizația Națiunilor Unite, *Carta Organizației Națiunilor Unite*, San Francisco, 1945.

²³ *Ibidem*.

²⁴ Organizația Națiunilor Unite, Consiliul de Securitate, *Rezoluția 1566*, New York, 2004.

²⁵ Organizația Națiunilor Unite, Consiliul de Securitate, *Rezoluția 1373*, New York, 2001.

²⁶ Organizația Națiunilor Unite, Consiliul de Securitate, *Rezoluția 1566*, New York, 2004.

²⁷ - Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția referitoare la infracțiuni și la anumite alte acte săvârșite la bordul aeronavelor*, vol. 704, p.219, Tokyo, 4 septembrie 1963.

- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția pentru reprimarea capturării ilicite a aeronavelor*, vol. 1670, p. 343, Haga, 16 decembrie 1970.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția pentru reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței aviației civile*, vol. 974, Montreal, 23 septembrie 1971.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția privind prevenirea și sancționarea infracțiunilor contra persoanelor care se bucură de protecție internațională, inclusiv agenții diplomatici*, vol. 1035, p. 167, New York, 14 decembrie 1973.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția internațională împotriva luării de ostatici*, vol. 1316, p. 205, New York, 17 decembrie 1979.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția privind protecția fizică a materialelor nucleare*, vol. 1456, p. 101, New York, 8 februarie 1980.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Protocol pentru reprimarea actelor ilicite de violență în aeroporturile care deservesc aviația civilă internațională, suplimentar la Convenția pentru reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței aviației civile*, Montreal, 24 februarie 1988.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția pentru reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței navigației maritime*, vol. 1678, p. 222, Roma, 10 martie 1988.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, vol. 1678, p. 304, *Protocolul pentru reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței platformelor fixe situate pe platoul continental*, Roma, 10 martie 1988.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția cu privire la marcajul explozibililor plastici și în folie în scopul detectării*, Montreal, 1 martie 1991.
- Seria de tratate ale ONU, *Convenția internațională privind reprimarea atentatelor teroriste cu explozibili*, vol. 2149, p. 256, New York, 15 decembrie 1997.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția internațională privind reprimarea finanțării terorismului*, vol. 2178, p. 197, New York, 9 decembrie 1999.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția internațională privind reprimarea actelor de terorism nuclear*, vol. 2445, p. 89, New York, 13 aprilie 2005.

precum cel maritim, nuclear sau aerian. Deoarece aceste convenții nu reglementează crima de terorism în ansamblul său, multe acte de terorism, care au grave consecințe asupra umanității, au rămas nereglementate în dreptul internațional.

Depășirea impasului internațional cu privire la reglementarea crimei de terorism în dreptul internațional

Dat fiind actualul context internațional, marcat de multiple provocări la adresa securității statelor și cetățenilor, reglementarea crimei de terorism în dreptul internațional este un imperativ.

Pentru a depăși impasul internațional cu privire la incriminarea crimei de terorism în dreptul internațional și a spori siguranța statelor și a cetățenilor, comunitatea internațională trebuie să își reitereze eforturile în lupta internațională împotriva terorismului, focusându-se pe noi inițiative de reglementare a crimei de terorism în dreptul internațional.

-
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Amendamentul la Convenția privind protecția fizică a materialelor nucleare*, vol. 3132, Viena, 8 iulie 2005.
 - Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Protocolul din 2005 la Convenția privind reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței navigației maritime*, vol. 1678, p. 222, Londra, 14 octombrie 2005.
 - Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Protocolul din 2005 la Protocolul privind reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței platformelor fixe situate pe platoul continental*, vol. 1678, Roma, 14 octombrie 2005.
 - Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția pentru reprimarea actelor de intervenție ilicită îndreptate împotriva aviației civile internaționale*, Beijing, 10 septembrie 2010.
 - Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Protocol suplimentar la Convenția pentru reprimarea capturării ilicite a aeronavelor*, Beijing, 10 septembrie 2010.
 - Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Protocol de modificare a Convenției referitoare la infracțiuni și la anumite alte acte săvârșite la bordul aeronavelor*, Montréal, 4 aprilie 2014.

În acest sens, au existat inițiative ambițioase din partea unor state din Uniunea Europeană, precum România, Spania sau Suedia.

În anul 2015, România a propus înființarea unei Curți Internaționale împotriva Terorismului,²⁸ reiterând astfel o idee mai veche, din anii 1930, care a aparținut chiar juristului și diplomatului român, Vespasian Pella, inițiativa fiind denumită „Pela’s idea.”²⁹

Inițiativa României a fost susținută de Spania și Olanda, iar experți juridici din cele trei țări au format un grup de lucru și au creionat un plan al Curții, care cuprindea propuneri cu privire la funcționarea și organizarea Curții.³⁰ Din păcate, până în prezent, Curtea nu a devenit realitate, însă înființarea unei astfel de Curți reprezintă o propunere ambițioasă de incriminare a crimei de terorism în dreptul internațional și de pedepsire a persoanelor vinovate de acte de terorism. Existența unei astfel de Curți ar avea, în primul rând, un rol de descurajare a indivizilor care intenționează să comită acte de terorism, având în vedere faptul că aceștia s-ar putea teme de consecințele actelor lor și ar putea renunța la a le comite.

O altă inițiativă de incriminare a crimei de terorism în dreptul internațional aparține Suediei, care a propus înființarea unui Tribunal Internațional care să judece pe luptătorii Statului Islamic din Irak și Siria (ISIS). În ceea ce privește demersurile făcute pentru înființarea Tribunalului, la inițiativa Suediei, mai multe state europene s-au întâlnit la Stockholm în anul 2019, pentru a discuta dezvoltarea Tribunalului, însă reuniunea nu a adus rezultate semnificative în vederea înființării acestuia.

Asemenea inițiativei de dezvoltare a unei Curți Internaționale împotriva Terorismului, crearea unui Tribunal Internațional care să îi judece pe luptătorii ISIS nu a trecut de nivelul de proiect, însă, înființarea unui astfel de Tribunal, în ciuda complexității acestuia, ar reprezenta un pas important în vederea reglementării crimei de terorism și prevenirea impunității în dreptul internațional. Prin urmare, existența unui astfel de Tribunal ar spori siguranța statelor și a cetățenilor împotriva

²⁸ <https://www.mae.ro/node/34523>, pagină accesată la data de 19.05.2023.

²⁹ Bogdan, Aurescu și Ion, Gâlea, *Establishing an International Court against Terrorism*, în *Revista de Drept Constituțional*, nr. 1/2015.

³⁰ <https://www.mae.ro/node/34449>, pagină accesată la data de 19.05.2023.

luptătorilor ISIS, care se întorc pe teritoriul Uniunii Europene, reprezentând o amenințare la adresa securității statelor și siguranței cetățenilor.³¹

Concluzii

Contextul internațional actual, marcat de numeroase provocări, impune luarea de măsuri de către comunitatea internațională pentru depășirea acestora, consolidarea securității naționale și construirea unui viitor sigur pentru toți cetățenii.

Dat fiind că, deși par a fi situate departe unul de celălalt, dreptul internațional și cel național sunt în strânsă legătură, dreptul internațional contribuind la dezvoltarea dreptului național, evoluția dreptului internațional, cu precădere a dreptului internațional penal și încorporarea acestuia în ordinea juridică națională, pot spori siguranța statelor și cetățenilor. Astfel, consolidarea securității naționale împotriva terorismului se poate realiza prin intermediul dreptului internațional penal.

Prin urmare, este necesar ca statele să își intensifice eforturile în lupta internațională împotriva terorismului, recurgând la mijloace legale, având în vedere rolul lor de descurajare. În ciuda gravelor consecințe pe care crima de terorism le produce comunității internaționale în ansamblul său și în ciuda a aproape 100 de ani de eforturi internaționale pentru incriminarea crimei de terorism în dreptul internațional, aceasta a rămas nereglementată în dreptul internațional, din cauza lipsei de consens a statelor cu privire la noțiunea de terorism. Pentru a depăși acest impas internațional, statele trebuie să își intensifice eforturile pentru dezvoltarea de noi inițiative în vederea incriminării crimei de terorism în dreptul internațional. În acest sens, crearea unei Curți Internaționale împotriva Terorismului ar putea reprezenta un punct de plecare important în combaterea fenomenului terorist prin mijloace legale și sporirea siguranței cetățenilor împotriva amenințării teroriste.

³¹ Carlota, Rigotti și Júlia Zomignani, Barboza, *Unfolding the case of returnees: How the European Union and its member States are addressing the return of foreign fighters and their families*, în Revista Internațională a Crucii Roșii, 2022.

Bibliografie:

- Aurescu Bogdan, și Gâlea Ion, , *Establishing an International Court against Terrorism*, în *Revista de Drept Constituțional*, nr. 1/2015.
- Rigotti Carlota, și Zomignani Barboza Júlia, , *Unfolding the case of returnees: How the European Union and its member States are addressing the return of foreign fighters and their families*, în *Revista Internațională a Crucii Roșii*, 2022.
- Titelbaum, Alejandro, *Statute of the International Criminal Court: A Critique*, Social Justice, vol. 26, nr. 4 (78), 1999.
- Curtea Internațională de Justiție, *Avizul consultativ cu privire la aplicarea obligației de a arbitra*, 1988.
- Liga Națiunilor, *Convenția pentru prevenirea și pedepsirea terorismului*, 1937.
- Liga Națiunilor, *Convenția privind crearea unei Curți Penale Internaționale*, 1937.
- Organizația Națiunilor Unite, *Raport al Comitetului ad-hoc înființat prin Rezoluția 51/210 a Adunării Generale din 17 decembrie 1996*, New York, 1997.
- Organizația Națiunilor Unite, *Carta Organizației Națiunilor Unite*, San Francisco, 1945.
- Organizația Națiunilor Unite, Comisia de Drept Internațional, *Proiect de Cod al crimelor împotriva păcii și securității omenirii*, 1996.
- Organizația Națiunilor Unite, Adunarea Generală, *Rezoluția 51/160*, 1996.
- Organizația Națiunilor Unite, *Proiectul Statutului de la Roma*, 1998.
- Organizația Națiunilor Unite, *Statutul de la Roma*, 1998.
- Organizația Națiunilor Unite, Consiliul de Securitate, *Rezoluția 1373*, New York, 2001.
- Organizația Națiunilor Unite, Consiliul de Securitate, *Rezoluția 1566*, New York, 2004.

- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția cu privire la dreptul tratatelor* din 23.05.1969, vol. 1155, Vienna, 1969.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția referitoare la infracțiuni și la anumite alte acte săvârșite la bordul aeronavelor*, vol. 704, Tokyo, 4 septembrie 1963.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția pentru reprimarea capturării ilicite a aeronavelor*, vol. 1670, p. 343, Haga, 16 decembrie 1970.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția pentru reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței aviației civile*, vol. 974, Montreal, 23 septembrie 1971.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția privind prevenirea și sancționarea infracțiunilor contra persoanelor care se bucură de protecție internațională, inclusiv agenții diplomatici*, vol. 1035, New York, 14 decembrie 1973.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția internațională împotriva luării de ostatici*, vol. 1316, p. 205, New York, 17 decembrie 1979.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția privind protecția fizică a materialelor nucleare*, vol. 1456, p. 101, New York, 8 februarie 1980.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Protocol pentru reprimarea actelor ilicite de violență în aeroporturile care deservește aviația civilă internațională, suplimentar la Convenția pentru reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței aviației civile*, Montreal, 24 februarie 1988.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția pentru reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței navigației maritime*, vol. 1678, p. 222, Roma, 10 martie 1988.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, vol. 1678, *Protocolul pentru reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței platformelor fixe situate pe platoul continental*, Roma, 10 martie 1988.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția cu privire la marcajul explozibililor plastici și în folie în scopul detectării*, Montreal, 1 martie 1991.

- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția internațională privind reprimarea atentatelor teroriste cu explozibili*, vol. 2149, p. 256, New York, 15 decembrie 1997.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția internațională privind reprimarea finanțării terorismului*, vol. 2178, p. 197, New York, 9 decembrie 1999.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția internațională privind reprimarea actelor de terorism nuclear*, vol. 2445, p. 89, New York, 13 aprilie 2005.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Amendamentul la Convenția privind protecția fizică a materialelor nucleare*, vol. 3132, Viena, 8 iulie 2005.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Protocolul din 2005 la Convenția privind reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței navigației maritime*, vol. 1678, p. 222, Londra, 14 octombrie 2005.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Protocolul din 2005 la Protocolul privind reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței platformelor fixe situate pe platoul continental*, vol. 1678, Roma, 14 octombrie 2005.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Convenția pentru reprimarea actelor de intervenție ilicită îndreptate împotriva aviației civile internaționale*, Beijing, 10 septembrie 2010.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Protocol suplimentar la Convenția pentru reprimarea capturării ilicite a aeronavelor*, Beijing, 10 septembrie 2010.
- Seria de tratate ale Organizației Națiunilor Unite, *Protocol de modificare a Convenției referitoare la infracțiuni și la anumite alte acte săvârșite la bordul aeronavelor*, Montréal, 4 aprilie 2014.
- Guvernul României, *Raport voluntar privind aplicarea dreptului internațional umanitar la nivel național*, 2021.
- Administrația Prezidențială, *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024 „Împreună, pentru o Românie sigură și prosperă într-o lume marcată de noi provocări”*, București, 2020.

Partidul Național Liberal, Partidul Social Democrat, Uniunea Democrată Maghiară din România, *PROGRAM DE GUVERNARE 2021-2024 Coaliția pentru reziliență, dezvoltare și prosperitate*, București, 2021.

<https://www.mae.ro/node/34523>

<https://www.mae.ro/node/34449>

<https://www.mae.ro/en/node/59754>

<https://romania.europalibera.org/a/31449631.html>

ACTIVITATEA MEDICO-LEGALĂ, COMPONENTĂ A SISTEMULUI DE ORDINE ȘI SIGURANȚĂ PUBLICĂ

Autor: Lilioara-Alexandra Oprinca-Muja¹
Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu

Rezumat: Medicina legală este o specialitate medicală de sinteză, situată la granița dintre științele medico-biologice și cele socio-juridice. Această disciplină a apărut ca răspuns atât la nevoia societății de a afla adevărul, cât și pentru a fundamenta justiția pe baza unor dovezi medicale. Prin activitatea medico-legală se furnizează probe pertinente și concludente în domeniul dreptului.

Din cele mai vechi timpuri, de când a devenit evidentă nevoia de justiție, medicii au fost chemați să își aducă aportul la actul de dreptate socială în vederea menținerii ordinii și siguranței publice. În prezent, activitatea medico-legală în România se desfășoară în Institutul Național de Medicină Legală „Mina Minovici” București, în cele cinci institute de medicină legală, precum și în servicii și cabinete de medicină legală, reușind să acopere întreg teritoriul național. Activitatea medico-legală din România se desfășoară în conformitate cu prevederile stipulate în acte normative, ce se actualizează pe măsură ce nevoile societății se schimbă.

Domeniul activității medico-legale este împărțit în două mari categorii: tana-tologia medico-legală (studiul asupra cadavrelor) și clinica medico-legală (studiul asupra persoanei/documentelor medicale). În activitatea medico-legală este importantă colaborarea interdisciplinară, în special cu specialiști din domeniul justiției, astfel reușind să fie parte componentă în constatarea cazurilor de omor, în identificarea cadavrelor cu identitate necunoscută și, nu în ultimul rând, în lupta anti-drog.

Având în vedere că în medicina legală „orice diagnostic devine un verdict”, se poate concluziona că eforturile activității medicilor legiști coroborate cu

¹ Adresa de email Autor 1: lilioaraalexandra.muja@ulbsibiu.ro

eforturile celor din domeniul justiției conduc la menținerea ordinii și siguranței publice.

Cuvinte-cheie: *medicină legală, interdisciplinaritate, ordine și siguranță publică*

Introducere

Pornind de la necesitatea respectării noțiunii de dreptate, statul român își canalizează atenția asupra creșterii gradului de siguranță a cetățenilor, prin efortul depus de mai multe instituții.

Ordinea și siguranța publică, părți componente a securității naționale, reprezintă starea de legalitate și de echilibru, oferind cetățenilor sentimentul de liniște și încredere. În acest context, Ministerul Afacerilor Interne reprezintă principala instituție responsabilă cu menținerea, asigurarea și restabilirea ordinii publice, respectiv garantarea siguranței cetățeanului, având o gamă largă de atribuții ce se extind în toate domeniile securității naționale.²

În vederea oferirii unui răspuns coerent pentru securitatea comunității și menținerea ordinii și siguranței publice, instituțiile statului implicate direct în acest domeniu colaborează și cu serviciile de medicină legală, dezvoltându-se astfel o punte între societatea civilă și poliție.

Medicina legală – definiție

Denumită în trecut și medicină judiciară, medicina legală este o disciplină medicală ce își aduce aportul la realizarea justiției și menținerea ordinii sociale.

O definiție care să cuprindă întreaga gamă a activităților specifice acestei specializări medicale este dificil de elaborat, însă, didactic, medicina legală ar putea fi definită ca: „o specialitate medicală care, utilizând cunoștințele și metodele medico-biologice pentru a afla și demonstra un adevăr material, se pune în slujba justiției prin probe științifice

² Strategia națională de ordine și siguranță publică 2023-2027, https://webapp.mai.gov.ro/frontend/documente_transparenta/547_1679910354_Proiect%20SNSOP%202023-2027%20%20martie%202023.pdf, pagină accesată la data de 14 august 2023

necesare desfășurării procesului judiciar” (Cocora, 2003, pag. 2). Sau, altfel formulat, medicina legală este „o disciplină medicală care își pune cunoștințele sale în slujba justiției ori de câte ori pentru lămurirea unei cauze judiciare sunt necesare anumite precizări cu caracter medical-biologic”.³

Structura rețelei de medicină legală din România

În România, activitatea medico-legală se realizează de către medicii legiști încadrați în instituțiile de medicină legală, cu respectarea principiului teritorialității și al competenței. La nivel național, rețeaua de medicină legală este organizată după o structură piramidală, fiind compusă din următoarele niveluri de competență: Institutul Național de Medicină Legală „Mina Minovici” București, Institutele de medicină legală din centrele medicale universitare (Iași, Cluj-Napoca, Timișoara, Craiova și Tg. Mureș), Serviciile Județene de medicină legală județene și cabinetele de medicină legală din orașele nereședință de județ. Pe lângă Institutul Național de Medicină Legală „Mina Minovici” București funcționează și Comisia superioară medico-legală, cu sediul la acest institut. De asemenea, în cadrul institutelor de medicină legală din centrele medicale universitare, precum și în cadrul Institutului Național de Medicină Legală „Mina Minovici” București funcționează comisii de avizare și control ale actelor medico-legale. În ceea ce privește coordonarea activității instituțiilor de medicină legală din România, aceasta este efectuată, din punct de vedere administrativ, de Ministerul Sănătății, iar, sub raport științific și metodologic, de Ministerul Sănătății și de Consiliul superior de medicină legală. Nu în ultimul rând, în vederea asigurării bunei desfășurări a activității medico-legale, Ministerul Sănătății colaborează cu Ministerul Justiției.⁴

³ S. Morar. *Medicină legală. Curs*. Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2006, pp. 12-13.

⁴ Ordonanța nr. 1 din 20 ianuarie 2000, emitent Guvernul, publicată în Monitorul Oficial nr. 22 din 21 ianuarie 2000, privind organizarea activității și funcționarea instituțiilor de medicina legală, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/20639>, pagină accesată la data de 15 august 2023.

Cadrul legislativ al activității medico-legale

Domeniul divers al activității medico-legale impune o reglementare diferențiată față de domeniul sanitar. În prezent, în afară de Legea nr. 95 din 14 aprilie 2006⁵ privind reforma în domeniul sănătății, activitatea instituțiilor de medicină legală din România se desfășoară în conformitate cu prevederile stipulate în următoarele acte normative: Ordonanța Guvernamentală nr. 1 din 20 ianuarie 2000 privind organizarea activității și funcționarea instituțiilor de medicină legală⁶; Normele procedurale din 25 mai 2000 privind efectuarea expertizelor, a constatărilor și a altor lucrări medico-legale⁷, aprobate prin Ordinul Comun al ministrului sănătății și ministrului justiției nr. 1.134/255/2000⁸ și modificate și completate prin Ordinul nr. 1.434/687/C/2023⁹.

⁵ Legea nr. 95 din 14 aprilie 2006, emitent Parlamentul, privind reforma în domeniul sănătății <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/71139>, pagină accesată la data de 15 august 2023.

⁶ Idem 5

⁷ Normele procedurale din 25 mai 2000, emitent Ministerul Justiției și Ministerul Sănătății, publicat în Monitorul Oficial nr. 459 din 19 septembrie 2000, privind efectuarea expertizelor, a constatărilor și a altor lucrări medico-legale <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/266961>, pagină accesată la data de 15 august 2023.

⁸ Ordinul nr. 1.134/255/2000, emitent Ministerul Justiției Nr. 1.134/C din 25 mai 2000 și Ministerul Sănătății Nr. 255 din 4 aprilie 2000, pentru aprobarea Normelor procedurale privind efectuarea expertizelor, a constatărilor și a altor lucrări medico-legale <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/24278>, pagină accesată la data de 15 august 2023.

⁹ Ordinul nr. 1.434/687/C/2023, emitent Ministerul Justiției și Ministerul Sănătății, pentru modificarea și completarea Normelor procedurale privind efectuarea expertizelor, a constatărilor și a altor lucrări medico-legale, aprobate prin Ordinul ministrului justiției și al ministrului sănătății nr. 1.134/C/255/2000 <https://lege5.ro/gratuit/geztmmjugmzti/ordinul-nr-1434-687-c-2023-pentru-modificarea-si-completarea-normelor-procedurale-privind-efectuarea-expertizelor-a-constatarilor-si-a-altor-lucrari-medico-legale-aprobate-prin-ordinul-ministrului-jus>, pagină accesată la data de 15 august 2023.

Domeniul de activitate

Medicina legală cuprinde o sferă largă de preocupări, domeniul de activitate putând fi împărțit în două mari categorii: tanatologia medico-legală și clinica medico-legală. Altfel spus, medicii legiști studiază atât fenomenele morții, analizând cadavre (sau fragmente din acestea) și reușind să stabilească felul și cauzele morții, cât și persoanele în viață și documentele medicale ce aparțin acestora. O altă categorie de activitate medico-legală este reprezentată de examenele complementare, în acest sens menționând analizele histopatologice și cele toxicologice privind probele biologice recoltate de la persoana în viață, de la cadavru sau cele ridicate cu ocazia cercetării la fața locului.¹⁰ O etapă importantă în dezvoltarea medicinei legale o reprezintă analiza genetică ce permite efectuarea expertizei genetice, cu important rol în stabilirea filiației, identificarea pe bază de pete de sânge, fragmente de țesuturi, fire de păr, oase și alte produse biologice.

Constatările și concluziile specialiștilor în medicină legală vor fi consemnate în scris, într-un act medico-legal ce va avea o parte introductivă, o parte descriptivă și, desigur, o parte concluzivă.¹¹

Medicina legală este atât o specialitate medicală de sinteză, cât și o specialitate de graniță între științele medico-biologice și cele juridice, având un caracter interdisciplinar, fiind în relații de interdependență cu alte ramuri medicale și cu diverse ramuri ale dreptului. Prin activitatea pe care o desfășoară, medicina legală prezintă o strânsă și permanentă corelație cu toate disciplinele medicale (anatomia patologică, psihiatria, neurochirurgia, ortopedia etc.) și cu disciplinele biologice (toxicologia, biochimia, microbiologia etc.). De asemenea, prezintă strânse legături cu domeniul vast al dreptului, fiind în măsură să probeze elementele constitutive ale unei infracțiuni în sfera dreptului penal și să elibereze documente medico-legale ajutând bunul demers în dreptul civil (eliberarea certificatului medical constatator al decesului, a certificatelor medico-legale psihiatrice în vederea întocmirii actelor de dispoziție, a expertizei medico-legale a filiației etc.).

¹⁰ V. Iftene, D. Dermengiu, *Medicină legală. Curs universitar. Ediția 3*, Editura C.H. Beck, Bucureși, 2019, p.12.

¹¹ S. Morar, *Medicină legală. Curs*. Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2006, p. 27.

Nu în ultimul rând, medicina legală are o conexiune și cu domeniul criminalisticii, participând în cadrul aceleiași echipe la rezolvarea cazurilor de omor sau de identificare a cadavrelor cu identitate necunoscută.

Parte componentă a activității în lupta antidrog

Societatea contemporană se confruntă cu o problemă reală privind consumul de droguri, existând o disponibilitate largă și o mai mare diversitate a modelelor de consum de droguri.

Din Raportul european privind drogurile din anul 2022 reținem că aproximativ 83,4 milioane de persoane din Uniunea Europeană, cu vârstă cuprinsă între 15 și 64 de ani, au consumat măcar o dată o substanță ilegală, cu o predominanță a sexului masculin (50,5 milioane). De asemenea, chiar dacă majoritatea persoanelor cu probleme legate de droguri au tendința de a încerca o serie de substanțe, canabisul rămâne cea mai consumată, peste 22 de milioane de adulți europeni raportând consumul în ultimul an.¹²

Având în vedere statisticile europene, situația este îngrijorătoare, iar în vederea diminuării acestui fenomen este necesară o abordare din diverse perspective (economică, științifică, politică etc.). Obiectivele instituțiilor vor fi canalizate pe atingerea unui nivel ridicat de protecție a sănătății și pe asigurarea unui grad ridicat de securitate socială. În vederea realizării obiectivelor propuse, se impune existența unei cooperări între instituțiile statului, printre acestea regăsindu-se și cele din domeniul medico-legal. Medicina legală este implicată în mod continuu în depistarea persoanelor consumatoare de substanțe interzise, în special prin prelucrarea probelor de la conducători auto sau în alte situații în care organele abilitate o solicită. Mai mult, în cadrul autopsiilor medico-legale se pot recolta probe în vederea testării toxicologice. Pe lângă testele rapide care au doar o valoare calitativă, în cadrul instituțiilor de medicină legală se utilizează metoda gaz cromatografică pentru o

¹² Raportul european privind drogurile - Tendințe și evoluții, 2022, Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie (EMCDDA) file:///C:/Users/User/Downloads/2022.2419_RO_02_wm.pdf, pagină accesată la data de 16 august 2023.

maximă certitudine, oferind chiar și o valoare cantitativă a substanței psihoactive folosite.

Rolul medicului legist în cadrul cercetării la fața locului

Cercetarea la fața locului este o activitate procedurală penală și constă în deplasarea la locul găsirii unui cadavru a unei echipe alcătuite din procuror, ofițer criminalist și medic legist, în vederea efectuării unui examen amănunțit al cadavrlui, al corpurilor delictive, al locului unde a fost găsit cadavru, precum și al altor locuri care pot da indicii despre cauza morții și circumstanțele în care aceasta a survenit. Deși activitatea unui criminalist și cea a unui medic legist se deosebesc prin conținutul juridic, acestea sunt unite prin scopul comun de a descoperi și identifica persoana decedată, de a stabili cauza morții și de a identifica infractorul. Rolul și importanța medicului legist în soluționarea infracțiunilor contra vieții rezultă din faptul că prin activitatea medico-legală se pot pune la dispoziția organelor judiciare date privind identificarea victimelor, stabilirea cauzei decesului, dar și date privind autorul faptelor infracționale.

Concluzii

Medicina legală este o disciplină medicală, însă, prin activitatea pe care o desfășoară aduce un aport important în rezolvarea cazurilor din sfera juridică și, nu în ultimul rând, în menținerea ordinii și siguranței publice. Prin analiza cazuisticii de la nivelul instituțiilor de medicină legală pot fi cunoscute formele uzuale de manifestare a infracționalității, în special cele contra persoanei (loviri, omor, violență sexuală, violență domestică). De asemenea, prin constatarea leziunilor victimelor evenimentelor de trafic rutier, medicina legală are un rol în siguranța rutieră. Un alt aspect de precizat este faptul că, prin efectuarea analizelor toxicologice, medicina legală își aduce aportul în lupta antidrog.

Concluzionând, rolul medicinei legale este de a oferi o privire de ansamblu asupra fenomenelor menționate, în încercarea de a se identifica noi strategii în vederea creșterii gradului de siguranță publică și protecție a cetățeanului.

Bibliografie:

Iftene Valentin, Dermengiu Dan, *Medicină legală. Curs universitar. Ediția 3*, Editura C.H.Beck, București, 2019.

Morar Silviu, *Medicină legală. Curs*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2006.

Strategia națională de ordine și siguranță publică 2023-2027, România, Ministerul Afacerilor Interne, București, 2023,

https://webapp.mai.gov.ro/frontend/documente_transparenta/547_1679910354_Proiect%20SNSOP%202023-2027%20%20m%20artie%202023.pdf

Raportul european privind drogurile – Tendințe și evoluții, 2022, Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie (EMCDDA)

file:///C:/Users/User/Downloads/2022.2419_RO_02_wm.pdf

Legea nr. 95 din 14 aprilie 2006 privind reforma în domeniul sănătății

Ordonanța nr. 1 din 20 ianuarie 2000 privind organizarea activității și funcționarea instituțiilor de medicina legală

Normele procedurale din 25 mai 2000 privind efectuarea expertizelor, a constatărilor și a altor lucrări medico-legale

Ordinul nr. 1.134/255/2000 pentru aprobarea Normelor procedurale privind efectuarea expertizelor, a constatărilor și a altor lucrări medico-legale

Ordinul nr. 1.434/687/C/2023 pentru modificarea și completarea Normelor procedurale privind efectuarea expertizelor, a constatărilor și a altor lucrări medico-legale, aprobate prin Ordinul ministrului justiției și al ministrului sănătății nr. 1.134/C/255/2000

AUTORITATEA TERITORIALĂ DE ORDINE PUBLICĂ

Autori: Daju (Togan) Ramona Maria¹

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

David Costin²

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Rezumat: Prin activitatea sa Autoritatea Teritorială de Ordine Publică reprezintă interesele comunității având ca scop asigurarea și menținerea unui climat de siguranță publică și totodată o colaborare între forțele de ordine publică bazată pe perfecționare și informare. Implicarea practică a Autorității Teritoriale de Ordine Publică, în sensul sprijinului acordat structurilor de ordine publică, constituie un real suport în desfășurarea activităților și creșterea eficienței forțelor de ordine publică.

Cuvinte-cheie: ordine publică, siguranță, securitate, comunitate, implicare.

Introducere

Liantul dintre comunitate și forțele de ordine publică este reprezentat de Autoritatea Teritorială de Ordine Publică care, prin activitatea sa asigură reprezentarea și promovarea intereselor comunității în scopul asigurării unui climat de siguranță și securitate publică.

Ordinea Publică presupune o stare armonioasă a societății în care toate evenimentele sunt conforme cu dreptul stabilit și este sinonimă cu pacea și liniștea socială.³ În conformitate cu prevederile art. 1 din

¹ Adresă de email autor 1: ramonamaria.daju@ulbsibiu.ro

² Adresă de email autor 2: costin.david@ulbsibiu.ro

³ Țuțu Pișleag, *Ordinea Publică - Un Concept Juridic Teritorial*, Universitatea Danubius din Galați, Revista Academiei de Științe ale Securității Naționale – 2/2017, p. 2, articol disponibil online la adresa: <https://papers.ssrn.com/>

Legea nr. 61/ 1991, republicată⁴, asigurarea unui climat optim de ordine publică intră în atribuția statului și în același timp și cetățenii au obligația de a avea un comportament în spiritul valorilor concrete. Menținerea siguranței și ordinii publice presupune un cumul de măsuri și de acțiuni menite să asigure respectarea legii, prevenirea situațiilor delicate și conflictuale, a tulburărilor de stradă, dar și a altor acțiuni care ar crea situații destabilizatoare periculoase⁵.

Autoritatea Teritorială de Ordine Publică este un organism cu rol consultativ, fără personalitate juridică, care se constituie și funcționează pe lângă Consiliul General al Municipiului București respectiv pe lângă fiecare consiliu județean și care își desfășoară activitatea în conformitate cu prevederile Legii nr. 218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române⁶ și ale Hotărârii nr. 787/2002 privind Regulamentul de organizare și funcționare a autorității teritoriale de ordine publică⁷, în scopul asigurării bunei desfășurări și sporirii eficienței serviciului polițienesc din unitatea administrativ-teritorială în care funcționează.

sol3/papers.cfm?abstract_id=3429581, pagina accesată la data de 23.02.2023

⁴ Legea nr. 61 din 27 septembrie 1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice, republicată (art. 1 - pentru asigurarea climatului de ordine și liniște publică necesar desfășurării normale a activității economice și social-culturale și promovarea unor relații civilizate în viața cotidiană, cetățenii sunt obligați să aibă un comportament civic, moral și responsabil, în spiritul legilor țării și al normelor de conviețuire socială).

⁵ Dragomir Andreea, *Ordinea Publică în Uniunea Europeană*, Editura Universității Lucian Blaga Sibiu, 2020, p. 32.

⁶ Legea nr.218 din 23 aprilie 2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române republicată, Legea nr. 107 din 14 mai 2015 pentru modificarea și completarea art. 17 din Legea nr. 218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române

⁷ Hotărârea nr. 787 din 25 iulie 2002 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a autorității teritoriale de ordine publică.

Constituirea Autorității Teritoriale de Ordine Publică

În vederea nominalizării membrilor autorității teritoriale de ordine publică, conform componentei prevăzute la art. 17 din Legea 218/2002, prefectii desemnează prin ordin un comitet de organizare, din care fac parte: subprefectul, un viceprimar al municipiului București, unul dintre vicepreședinții consiliului județean, trei consilieri și un reprezentant al Direcției generale de Poliție a municipiului București respectiv al Inspectoratului Județean de Poliție. În termen de 5 zile de la constituire, Comitetul de organizare solicită Consiliului General al municipiului București, respectiv Consiliului Județean, să desemneze câte 6 consilieri ca membri ai autorității teritoriale de ordine publică. O astfel de cerere se adresează și primarului general al municipiului București respectiv președintelui consiliului județean, pentru a desemna 3 reprezentanți ai comunității, precum și Consiliului Direcției Generale de Poliție a Municipiului București, respectiv Consiliului Inspectoratului de Poliție Județean, ca organe teritoriale de conducere și control ale Corpului Național al Polițiștilor, pentru a desemna un reprezentant al său.

Subprefectul, șeful Direcției Generale de Poliție a Municipiului București, respectiv șeful Inspectoratului de Poliție Județean și șeful Corpului Gardienilor publici ai Municipiului București respectiv al județului, sunt membri de drept ai autorității teritoriale de ordine publică.

Comitetul de organizare convoacă pe membrii autorității teritoriale de ordine publică în ședința de constituire, pentru alegerea președintelui autorității teritoriale de ordine publică, conform art. 17 alin. 4 din Legea nr. 218/2002 și stabilirea componentei comisiilor de lucru prevăzute la art. 13. Desemnarea nominală a membrilor autorității teritoriale de ordine publică este validată de Consiliul General al municipiului București, respectiv de Consiliul Județean, conform art. 17 alin. (3) din Legea nr. 218/2002, dată la care Comitetul de organizare se dizolvă.

Mandatul membrilor Autorității Teritoriale de Ordine Publică este valabil până la următoarele alegeri locale pentru Consiliul General al Municipiului București, respectiv pentru consiliile județene, urmând ca după alegerile locale pentru Consiliul General al municipiului București, respectiv pentru consiliile județene, să fie desemnată o altă componentă

pentru o perioadă de 4 ani. Calitatea de membru se pierde în cazul în care titularul nu mai îndeplinește funcția care a determinat desemnarea sa, iar pentru reprezentanții comunității, în situația în care își schimbă domiciliul în altă unitate administrativ teritorială ori ca urmare a revocării lor.

Autoritatea Teritorială de Ordine Publică este constituită din: șeful Direcției Generale de poliție al municipiului București sau al Inspectoratului de Poliție Județean, un reprezentant al Corpului Național al Polițiștilor, subprefect, 6 consilieri desemnați de Consiliul General al Municipiului București, respectiv de consiliul județean, 3 reprezentanți ai comunității desemnați de primarul general al municipiului București, respectiv de președintele Consiliului Județean, șeful Direcției Generale de Jandarmi a municipiului București sau al Inspectoratului Județean, șeful Inspectoratului pentru Situații de Urgență al Municipiului București sau șeful Inspectoratului pentru Situații de Urgență Județean, șeful Serviciului Teritorial al Poliției de Frontieră Române și, după caz, șeful Poliției Locale din municipiul reședință de județ.

Participarea șefului Direcției Generale de Jandarmi a Municipiului București sau al Inspectoratului de Jandarmi Județean și a șefului Inspectoratului pentru Situații de Urgență al municipiului București sau a șefului Inspectoratului pentru Situații de Urgență Județean în Autoritatea Teritorială de Ordine Publică se realizează în legătură cu activitățile desfășurate de aceste instituții în calitate de forțe de sprijin care participă la planificarea și executarea activităților de menținere a ordinii și siguranței publice sub conducerea Poliției Române.

Organizarea și funcționarea Autorității Teritoriale de Ordine Publică

În vederea realizării atribuțiilor prevăzute de Legea nr. 218/2002, Autoritatea Teritorială de Ordine Publică își desfășoară activitatea în plen și în comisii de lucru.

Plenul se întrunește trimestrial în ședința ordinară și ori de câte ori este nevoie în ședința extraordinară, la convocarea scrisă a președintelui, sau la solicitarea a cel puțin 4 membri, adresată președintelui. Președintele reprezintă autoritatea teritorială de ordine publică având în principal următoarele atribuții:

- convoacă și conduce ședințele plenului;
- coordonează activitatea comisiilor de lucru și a secretariatului executiv;
- prezintă, trimestrial, informări asupra eficienței serviciului polițienesc în ședințele Consiliului General al Municipiului București, respectiv ale Consiliului Județean;
- coordonează elaborarea raportului anual asupra activității poliției;

Atribuțiile Comisiilor de lucru sunt reglementate prin H.G nr. 787/2002 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a autorității teritoriale de ordine publică.

a) Comisia de Coordonare, situații de urgență și pentru petiții

- se întrunește lunar;
- organizează consultări cu membrii comunității locale și cu organizațiile neguvernamentale cu privire la prioritățile siguranței persoanei și ordinii publice, întocmește un plan strategic anual cu caracter de recomandare pentru unitățile de poliție;
- monitorizează activitățile poliției și sesizează eventualele deficiențe în activitatea acesteia, în vederea luării operative a măsurilor de înlăturare a acestora – face propuneri pentru soluționarea de către organele de poliție a sesizărilor care îi sunt adresate, referitoare la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;
- la propunerea unităților de poliție sau din proprie inițiativă analizează activitatea instituțiilor investite cu atribuții de sprijin al persoanelor aflate în situații de risc ori cu comportamente inadecvate (bolnavi psihic, minori, etc) recomandând acestora luarea unor măsuri pentru creșterea eficienței activității desfășurate;
- întreprinde măsuri pentru cointerесarea organizațiilor neguvernamentale în exercitarea actului de prevenire a criminalității
- identifică logistica necesară pentru eficientizarea exercitării serviciului polițienesc.

b) Comisia de planificare, stabilire și evaluare a indicatorilor de performanță minimali

- participă la elaborarea planului de activități prevăzut la art. 18 din Legea 218/2002 și la fixarea indicatorilor de performanță minimali pentru serviciul polițienesc
- urmărește îndeplinirea indicatorilor de performanță, prezentând, periodic, informări în acest sens în plenul autorității teritoriale de ordine publică;
- recomandă inițierea unor acte normative în domeniul asigurării climatului de siguranță publică;
- atât la solicitare cât și din proprie inițiativă, se deplasează la sediile unităților de poliție și, în raport de constatări formulează cereri sau recomandări ordonatorilor de credite pentru finanțare;
- elaborează studii de specialitate, lucrări și documentații în domeniul ordinii publice;
- elaborează raportul anual asupra eficienței poliției care va fi prezentat în ședința Consiliului Județean, respectiv a Consiliului General al Municipiului București și care se dă publicității.

c) Comisia pentru probleme sociale, standarde profesionale, consultanță și drepturile omului

- primește sesizări referitoare la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și face propuneri pentru soluționarea lor legală de către unitățile de poliție, organizând în acest scop audiențe;
- monitorizează din punct de vedere al ordinii publice activitățile cotidiene și face recomandări scrise celor predispuși să încalce legea pentru a-și revizui atitudinea;
- ia măsuri de antrenare a populației în activități de asigurare a ordinii publice și a siguranței bunurilor persoanei;
- recomandă tuturor structurilor cu atribuții educative luarea măsurilor necesare față de persoanele predispușe la încălcarea legii.

Atribuțiile Autorității Teritoriale de Ordine Publică

În exercitarea atribuțiilor sale Autoritatea Teritorială de Ordine Publică emite hotărâri cu caracter de recomandare.

În vederea executării atribuțiilor sale cu caracter permanent Autoritatea Teritorială de Ordine Publică (ATOP) își constituie un secretariat

executiv format din minim două persoane, încadrate în funcții stabilite prin hotărâre a Consiliului General al Municipiului București, respectiv a consiliului județean, prin suplimentarea corespunzătoare a posturilor Biroului de relații cu publicul din organigrama proprie acestora. Secretariatul asigură primirea și trimiterea corespondenței, a petițiilor cetățenilor precum și relația cu presa.

Atribuțiile Autorității Teritoriale de Ordine Publică sunt următoarele:

- contribuie la elaborarea planului de activități și la fixarea obiectivelor și indicatorilor de performanță minimali, având ca scop protejarea intereselor comunității și asigurarea climatului de siguranță publică;
- sesizează și propune măsuri de înlăturare a deficiențelor din activitatea de poliție;
- face propuneri pentru soluționarea de către organele de poliție a sesizărilor care îi sunt adresate, referitoare la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, potrivit Legii 218/2002 republicată;
- organizează consultări cu membrii comunității locale și cu organizațiile neguvernamentale cu privire la prioritățile siguranței persoanei și a ordinii publice
- prezintă trimestrial informări în ședințele Consiliului General al Municipiului București sau ale Consiliului Județean, după caz, asupra nivelului de asigurare a securității și siguranței civice a comunității;
- elaborează anual un raport asupra eficienței activității unităților de poliție, care se dă publicității;

Activitatea ATOP își desfășoară activitatea în spații puse la dispoziție de Consiliul General al Municipiului București și de consiliile județene, după caz.

Hotărârile Autorității Teritoriale de Ordine Publică sunt adoptate cu majoritatea simplă, în cvorum de cel puțin 9 membri.

ATOP nu are competențe în problemele operative ale poliției.

Pentru activitatea desfășurată în plen și în comisii membrii ATOP au dreptul la o indemnizație de ședință stabilită de Consiliul General al Municipiului București respectiv de consiliile județene.

Cheltuielile necesare pentru desfășurarea activității Autorității Teritoriale de Ordine publică se suportă din bugetul municipiului București respectiv cel al județului.

Anual, în cursul lunii decembrie pe baza concluziilor desprinse în urma consultării populației și a celor rezultate din analiza situației operative la nivelul unității administrativ-teritoriale, se întocmește un plan strategic pentru anul următor, cuprinzând principalele obiective ce trebuie îndeplinite de unitățile de poliție și indicatorii de performanță minimali.

Planul va fi analizat în consiliul de conducere al Direcției Generale de Poliție a municipiului București respectiv al Inspectoratului de Poliție Județean, prezentându-se autorității un raport asupra resurselor materiale și umane necesare îndeplinirii obiectivelor stabilite, precum și cu privire la modalitățile practice preconizate pentru realizarea indicatorilor de performanță minimali. Cu aceste amendamente planul va fi supus aprobării ATOP și va fi prezentat în prima ședință a Consiliului General al Municipiului București respectiv a consiliului județean, un extras al acestuia fiind dat publicității.

Planul strategic anual

Planul strategic anual va avea următoarele capitole:

- obiectivele naționale prioritare, identificate în programul de guvernare și în planul de activități al Ministerului de Interne și al Poliției Române;
- obiectivele și prioritățile de interes local;
- indicatorii de performanță minimali pentru serviciul polițienesc;
- bugetul și dotarea poliției, cu specificarea alocațiilor bugetare și a nevoilor de suplimentare a acestora din surse extrabugetare.

ATOP la nivelul județului Sibiu⁸

La nivelul județului Sibiu ATOP în mandatul 2020-2024 este constituită din:

1. Consilier Județean – președinte – Gheorghe Sterp Vingărzan

⁸ Informații disponibile online la adresa: <http://www.cjsibiu.ro>, secțiunea ATOP, pagină accesată la data de 23.02.2023

2. Consilier Județean – membru – Alexandru Ștefan Boboia
3. Consilier Județean – membru – Ruxandra Cibu Deaconu
4. Consilier Județean – membru – Mihai Mircea
5. Consilier Județean – membru – Friedrich Gunesch
6. Consilier Județean – membru – Daniel Ioan Cermonea
7. Membru – reprezentant al comunității – Livia Sava
8. Membru – reprezentant al comunității – Andreea Roseti
9. Membru – reprezentant al comunității – Mihai Bălăban
10. Membru – Inspector Șef al IPJ Sibiu – Tiberiu Iulian Ivancea
11. Membru – Reprezentant al Corpului Național al Polițiștilor – Bârsan Anca
12. Membru – Șeful Sectorului Poliție de Frontieră Aeroport Sibiu – Dorin Muntean
13. Membru – Director General al Poliției Locale Sibiu – Aldea Gheorghe Adrian
14. Membru – Inspector Șef al Inspectoratului pentru Situații de Urgență Cpt. Dumitru Croitoru Sibiu – Trefaș Lucian
15. Membru – Desemnat Inspector Șef al Inspectoratului de Jandarmi Județean Sibiu General de Brigadă Mihail Rasty – Dan Marius Gândilă
16. Membru – Subprefect al Județului Sibiu – Sebastian Gheorghe Șebu

Planul Strategic al ATOP Sibiu pe anul 2022

Planul Strategic este format din patru părți diferite:

Prezintă obiectivele naționale prioritare, identificate în Programul de Guvernare, Planul Strategic Instituțional al Ministerului Afacerilor Interne pentru perioada 2021-2024 și direcțiile stabilite prin Strategia Națională de Ordine și Siguranță Publică 2015-2020 (până la adoptarea unei noi strategii). Viziunea noii Strategii naționale de ordine și siguranță publică va urmări asigurarea unui grad ridicat de siguranță a persoanelor, comunităților și patrimoniului acestora, consolidarea mecanismelor de prevenire a criminalității printr-o prezență activă în segmentul stradal, în locurile sau mediile cu potențial criminogen.

Stabilește prioritățile și obiectivele de interes la nivelul Județului Sibiu.

Stabilește indicatorii minimali de performanță pentru serviciul polițienesc.

Face referire la bugetul și dotarea poliției, cu specificarea alocațiilor bugetare și a nevoilor de suplimentare a acestora din surse extrabugetare.

Obiective asumate de Poliția Română

Obiectivul strategic al Inspectoratului de Poliție Județean Sibiu pe anul 2022 îl constituie creșterea calității și eficienței activității forțelor de ordine în menținerea și asigurarea liniștii și siguranței publice, precum și angrenarea în activitățile de combatere a fenomenului infracțional.

Intensificarea activităților specifice circumscrise prevenirii și combaterii infracțiunilor stradale, a faptelor antisociale, în zonele publice, în instituțiile de învățământ, precum și în mediul rural.

Combaterea infracționalității contra persoanei patrimoniului și în domeniul armelor și munițiilor.

Reducerea timpului de intervenție la evenimente și creșterea calității serviciului prestat cetățeanului.

Creșterea siguranței rutiere, prin prevenirea și combaterea cauzelor generatoare de accidente rutiere.

Concentrarea eforturilor pentru combaterea fenomenului infracțional pe linie de silvicultură și piscicultură.

Întărirea cooperării interinstituționale (BCCO Alba Iulia, SRI, Parchet, ANV, ANAF, STS, DSVSA, etc.) în domeniul combaterii criminalității economice, și în special a celei economico-financiare.

Eficiențizarea activității de identificare în vederea confiscării bunurilor provenite din infracțiuni.

Dezvoltarea de parteneriate cu ONG-uri, comunități locale, asociații, mass-media, etc.

Valorificarea la maxim a potențialului uman, logistic și financiar și profesionalizarea polițiștilor, prin desfășurarea unor programe de pregătire teoretică și tactică, în special a polițiștilor tineri, încadrați în ultimii ani.

Asigurarea, în cele mai bune condiții, a evenimentelor importante care se vor desfășura pe raza județului Sibiu, adaptate la condițiile existente.

Studiu de caz

Activități concrete ale Autorității Teritoriale de Ordine Publică

Urmare a informațiilor solicitate în baza Legii 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public al cetățenilor, adresate unor instituții, cu privire la activitățile desfășurate în perioada 2006-2022 privind implicarea practică a ATOP, în sensul sprijinului acordat structurilor de ordine publică, am obținut următoarele informații:

Conform răspunsului primit prin adresa cu nr. 1040/2022 din partea Consiliului General al Municipiului București- ATOP în anul 2022 s-a alocat suma de 900 000 lei pentru achiziția unor camere video la intrările / ieșirile din București prin Administrația Străzilor⁹.

Conform răspunsului primit prin adresa nr. 23032/2022 din partea Consiliului Județean Argeș în perioada 2006-2022, Autoritatea Teritorială de Ordine Publică Argeș a sprijinit instituțiile care au în competență ordinea publică, prin achiziționarea de echipamente de IT, stații radio de emisie recepție și drone/ multicopter, după cum urmează: 59 de echipamente IT (calculatoare, monitoare și imprimante) între anii 2006-2013, 15 stații radio de emisie recepție în anul 2007, 2 drone / multicopter între anii 2019-2022¹⁰.

Conform răspunsului primit prin adresa nr. 110.131/14.11.2022 din partea Consiliului Județean Cluj¹¹, în perioada 2006-2015 Autoritatea Teritorială de Ordine Publică Cluj a sprijinit instituțiile care au în competență ordinea publică prin achiziționarea de mijloace tehnice, în perioada 2006-2022, după cum urmează:

În anul 2006:

Inspectoratul de Poliție Județean Cluj – pentru finanțarea obiectivului „Realizarea unor spații moderne cu facilități adecvate organizării de întâlniri cu cetățenii, pentru activități specifice de prevenire și pregătire antiinfracțională a populației, pe segmente de vârstă și tipologia

⁹ Adresa solicitare persoană fizică nr. 1040/2022 – Consiliul General al Municipiului București- ATOP

¹⁰ Adresa solicitare persoană fizică nr. 23032/2022 – Consiliul Județean Argeș

¹¹ Adresa solicitare persoană fizică nr. 110.131/14.11.2022 – Consiliul Județean Cluj

modului de operare, în scopul reducerii gradului de victimizare a locuitorilor județului Cluj”, Primul proiect s-a materializat în construirea unui corp de clădire (P + 1) cu destinație punct acces, sală de conferințe, sală de relații cu publicul, birou consiliere victime, birouri pentru Compartimentul de Prevenire a Criminalității, respectiv inspecție internă, cu dotări adecvate constând în mobilier și tehnică de calcul. A doua investiție a privit reamenajarea locațiilor destinate Consiliului de conducere și sălii de ședințe a inspectoratului și transformarea acestora în sală de conferințe și e-learning, dotate cu aparatură modernă de ultimă generație, respectiv 11 calculatoare, 2 video-proiectori cu ecrane de proiecție autonomă și instalație de sonorizare.

Direcția Poliției Transporturi – Secția Regională de Poliție Transporturi Cluj – pentru susținerea proiectului „Împreună pentru o călătorie în siguranță” s-au dotat cele 10 posturi de poliție transporturi de pe raza județului Cluj cu câte un aparat telefon – fax.

Serviciul de Cazier Judiciar din cadrul IPJ Cluj- achiziționarea a 10 calculatoare pentru implementarea unui program informatic de evidență a cazierului judiciar. Ca urmare a sprijinului financiar acordat de Consiliul Județean Cluj, Autoritatea Teritorială de Ordine Publică a achiziționat echipamente IT, începând cu data de 14 decembrie 2006 certificatele judiciare de cazier judiciar se eliberează pe loc.

În anul 2007:

Instituția Prefectului Cluj – pentru achiziționarea de echipamente IT necesare asigurării unei activități cât mai eficiente în cadrul Serviciului Public Comunitar pentru Eliberarea și Evidența Pașapoartelor Simple.

Școala de Agenți de Poliție „Septimiu Mureșan” Cluj Napoca – pentru finanțarea Proiectului de promovare a imaginii Școlii de Agenți de Poliție „Septimiu Mureșan” Cluj Napoca, cu preponderență în mediul rural – au fost achiziționate 10 stații de lucru – calculatoare și programe informatice corespundente moderne cu ajutorul cărora cadrele școlii au putut realiza prezentarea interactivă a ofertei educaționale.

În anul 2008:

Inspectoratul pentru Situații de Urgență „Avram Iancu” – SMURD – pentru dotarea Centrului de formare a personalului cu materiale de training (achiziționarea de manechine de instruire de complexitate

diferită), videoproiector, mijloace informatice (calculator, laptop), mijloace de imprimare, multiplicare a documentelor și cursurilor.

În anul 2009:

Inspectoratul de Poliție Județean Cluj – pentru susținerea proiectului „Sistem de supraveghere video a traficului rutier pe tronsoane aflate la limita de județ” – au fost achiziționate 10 camere de supraveghere video, care au fost amplasate în 5 zone pe tronsoanele de drum aflate la limită de județ.

Spitalul Clinic Județean de Urgență Cluj – achiziționarea unui defibrilator pentru necesarul de intervenție al echipajelor Serviciului Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare Cluj.

În anul 2010:

Inspectoratul de Poliție Județean Cluj – pentru finanțarea Proiectului „Dotarea cu calculatoare a polițiilor comunale și a posturilor de poliție din cadrul IPJ Cluj – computere PC – 20 bucăți.

Brigada de Combatare a Crimei Organizate și Antidrog Cluj – pentru finanțarea proiectului „Creșterea capacității operative a structurii de combatere a criminalității organizate prin crearea unui sistem informatic adecvat și eficient la nivelul Brigăzii de Combatare a Criminalității Organizate Cluj Napoca. – computere PC – 2 bucăți .

În anul 2011:

Inspectoratul de Poliție Județean Cluj pentru finanțarea proiectelor, a achiziționat: Aparat de fotografiat digital – 8 bucăți, Blitz Extern – 2 bucăți, Obiectiv NIKON AF-S – 1 bucată, Carduri de memorie – 4 bucăți, Calculator – 3 bucăți, Monitor – bucăți, Imprimantă – 1 bucată, LCD TV LG – 1 bucată, Fax CANON – 1 bucată.

În anul 2012:

Ministerul Afacerilor Interne – Departamentul de Informații și Protecție Internă- pentru Serviciul de Informații și Protecție Internă Cluj – pentru finanțarea proiectului „Dezvoltarea rețelei de comunicații și Informatică a Serviciului Județean de Informații și Protecție Internă Cluj,, s-au achiziționat: Unități Centrale, Memorie DDRIII – 3 bucăți, Monitor – 3 bucăți, Imprimantă HP LasetJet – 4 bucăți.

În anul 2013:

Ministerul Afacerilor Interne – Departamentul de Informații și Protecție Internă- pentru Serviciul de Informații și Protecție Internă Cluj – pentru finanțarea proiectului intitulat „Proiect privind îmbunătățirea capacității operaționale a sistemului informatic al Serviciului Județean de Informații și Protecție Internă Cluj, s-au achiziționat: sistem de control acces cu cartele de proximitate, server DELL POWEREDGE, aparat de îndosariat – 1 bucată, laminator DOWELL – 1 bucată, distrugător de documente – bucată, ușă acces intrare principală – 1 bucată.

Inspectoratul de Poliție Județean Cluj – pentru finanțarea proiectului intitulat „Proiectul pentru creșterea mobilității patrulilor de intervenție la solicitările cetățenilor” – s-au achiziționat – 2 autospeciale.

În anul 2014:

Agencia Națională Antidrog – Centrul Regional de Prevenire, Evaluare și Consiliere Antidrog Cluj – finanțarea Proiectului „Necenzurat,, s-au achiziționat: Multifuncțională – 1 bucată, Laptop Toshiba – 1 bucată.

Ministerul Afacerilor Interne – Departamentul de Informații și Protecție Internă – pentru Serviciul de Informații și Protecție Internă Cluj – pentru finanțarea proiectului intitulat „Proiect privind creșterea nivelului de protecție a mediului operațional în care funcționează sistemul informatic al Serviciului de Informații și Protecție Internă Cluj” s-au achiziționat: Sistem de alarmă antiefracție cu detectori de fum și prezență – 1 bucată, Modul Control acces pentru ușă secundară – 1 bucată, Modul interfon pentru control acces ușă principală – 1 bucată, Sistem Desktop – 1 bucată, Distrugător documente – 1 bucată, Instalație aer condiționat 9000 – 6 bucăți, Instalație aer condiționat 12000 – 1 bucată.

În anul 2015:

Inspectoratul de Poliție Județean Cluj – pentru finanțarea proiectului intitulat „Proiectul pentru creșterea mobilității patrulilor de intervenție la solicitările cetățenilor” a achiziționat – 1 motocicletă.

La nivelul municipiului Sibiu începând cu anul 2006 prin proiectele propuse prin Planurile Strategice au fost alocate fonduri pentru¹²:

¹² Răspuns solicitare - 15.11.2022 Consiliul Județean Sibiu.

În anul 2006:15 interfețe pentru aparatele GPS, suma aproximativă: 36.000 lei, 2 monitoare TV, suma aproximativă : 16.000 lei, 3 auto Logan, 1 videoproiector, suma aproximativă: 4.000 lei.

În anul 2009:

Montarea a 7 camere de supraveghere video pe raza Postului de Poliție Transporturi Feroviare Mediaș, suma aproximativă: 85.000 lei

În anul 2013:

Finalizarea lucrărilor de ambientale și modernizare a Centrului de Prevenire a Criminalității din Municipiul Sibiu.

Autoritatea Teritorială de Ordine Publică în scopul prioritizării siguranței persoanei și ordinii publice facilitează un dialog constructiv între cetățeni și autorități, în vederea îmbunătățirii activităților instituțiilor responsabile cu asigurarea ordinii și siguranței publice și totodată, efectuează, permanent, demersuri în vederea satisfacerii solicitărilor structurilor de ordine publică, solicitări menite să asigure desfășurarea activităților în condiții optime precum și creșterea eficienței forțelor de ordine publică.

Bibliografie:

Dragomir Andreea, *Ordinea Publică în Uniunea Europeană*, Editura Universității Lucian Blaga Sibiu, 2020.

Țuțu Pișleag, *Ordinea Publică – Un Concept Juridic Teritorial*, Revista Academiei de Științe ale Securității Naționale nr. 2/2017 – Universitatea Danubius din Galați.

Legea nr. 107 din 14 mai 2015 pentru modificarea și completarea art. 17 din Legea nr. 218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române.

2 Legea nr. 218 din 23 aprilie 2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române republicată

Hotărârea nr. 787 din 25 iulie 2002 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Autorității Teritoriale de Ordine Publică.

Legea nr. 61 din 27 septembrie 1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice, republicată

ATOP Sibiu nr. 3846/17 februarie 2022 – Planul Strategic al Autorității Teritoriale de Ordine Publică a Județului Sibiu pe anul 2022

Solicitare nr. 615/2022 (Daju Ramona) informații de interes public în baza Legii 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public al cetățeniilor adresată Consiliului General al Municipiului București – ATOP.

Răspuns nr. 1040/2022 la solicitarea 615/2022 al Consiliului General al Municipiului București – ATOP.

Solicitare nr. 23032/2022 (Daju Ramona) informații de interes public în baza Legii 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public al cetățenilor adresată Consiliului Județean Argeș- ATOP.

Răspuns la solicitarea nr. 23032/2022 al Consiliului Județean Argeș- ATOP.

Solicitare adresată Consiliului Județean Cluj (Daju Ramona).

Răspuns nr. 110131/14.11.2022 Consiliul Județean Cluj.

Solicitare adresată Consiliului Județean Sibiu (Daju Ramona).

Răspuns din 15.11.2022 Consiliul Județean Sibiu.

<http://www.cjsibiu.ro> – secțiunea ATOP

<http://www.cjarges.ro>

<http://www.cjcluj.ro>

<http://www.atop.pmb.ro>

<http://www.apador.org/publicatii/atop>

CÂTEVA CONSIDERAȚII PRIVIND POLIȚIA LOCALĂ SIBIU

Autori: Puținelu Georgel¹

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Dragomir Andreea Nicoleta²

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Rezumat: Această temă propune un scurt istoric al acestei instituții, o expunere a atribuțiilor Poliției Locale raportată la activitatea instituțională pe anul 2022 și, nu în ultimul rând, câteva concluzii și propuneri pentru îmbunătățirea acestui serviciu, ca forță complementară a sistemului de ordine și siguranță publică.

Cuvinte-cheie: Poliția Locală, ordine și siguranță publică, Poliția Comunitară, prevenire, proximitate, interesul cetățeanului.

Introducere

În literatura de specialitate contemporană, se pornește de la premisa că administrația publică este specia fenomenului administrativ care cuprinde faptele administrative ce au ca finalitate realizarea valorilor politice.

Organizarea administrativă este o realitate complexă, formată din ansamblul subiectelor de drept public: statul, colectivitățile locale și stabilimentele publice. Organizarea administrativ-teritorială reprezintă delimitarea administrativă a teritoriului de stat în unități administrativ teritoriale.

¹ Adresă de email autor 1: george.putinelu@ulbsibiu.ro

² Adresă de email autor 2: andreea.dragomir@ulbsibiu.ro

Creșterea rolului administrației publice în evoluția societății moderne românești impune o cunoaștere profundă a acesteia pentru ca, pe baza acestor cunoștințe, să fie posibilă organizarea rațională și funcționarea eficientă a acesteia.

Scurt istoric

De-a lungul istoriei, comunitățile și societățile umane și-au manifestat în mod constant nevoia de a-și apăra membrii, de a-și stabili de comun acord regulile de conviețuire atât pentru proprietatea colectivă cât și pentru cea privată. Păstrarea ordinii și liniștii în comunitate a reprezentat preocuparea de bază a comunităților și societăților umane, indiferent de perioada istorică sau orânduirea socială.

În vederea asigurării unui climat de ordine și disciplină cu privire la respectarea normelor de conviețuire socială a fost promovat dreptul de poliție al statului.

Aderarea României la Uniunea Europeană a adus, în sarcina autorităților, obligația de a alinia instituțiile de ordine publică cu cele europene. Acest lucru a determinat înființarea Poliției Locale (PL) ca instituție de menținere și asigurare a ordinii publice în vederea respectării legii.

Profesionalismul cerut de la „noul Polițist Local a determinat autoritățile publice să ia măsuri în sensul creșterii calității și gradului de pregătire.

Instituția PL a fost concepută în scopul eficientizării activităților de ordine publică la nivelul administrațiilor locale și având atribuții în plus față de Poliția Comunitară, în privința circulației și siguranței rutiere, a disciplinei în construcții, mediu, comerț și pentru menținerea ordinii publice.

Pentru prima dată această instituție de ordine și siguranță publică a fost reglementată prin Legea Nr. 26/1993 care prevedea înființarea, organizarea și funcționarea Corpului Gardienilor Publici cu scopul de a crește eficiența pazei bunurilor și activităților de ordine și liniște publică, a integrității persoanelor, instituție înființată pe lângă Consiliile Județene și Consiliul municipiului București drept corpuri ale gardienilor publici.

Odată cu aprobarea Legii Nr. 371/2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea Poliției Comunitare³, se abrogă⁴ Legea Nr. 26/1993⁵, și stabilește că Poliția Comunitară va fi un serviciu public de interes local, specializat, care are scopul de a menține și asigura ordinea și liniștea publică, dar și pentru creșterea eficienței pazei obiectivelor și a bunurilor care aparțin domeniului public și privat al unităților administrativ-teritoriale. Legea prevede posibilitatea înființării acestei instituții și la nivelul orașelor, municipiilor și chiar a comunelor.

Noutatea înființării Poliției Locale, cât și faptul că ea succedă altor două instituții, Corpul Gardienilor Publici și Poliția Comunitară, dovedește că este nevoie de o îmbunătățire a sistemului de ordine și liniște publică la nivel local și de alinierea acestuia la noile cerințe ale mileniului III.

Scopul suprem al acestui serviciu este de a pune în aplicare, în plan concret, modalitățile de prevenire și combatere a faptelor antisociale, care presupun un efort unitar deosebit de complex, perfectibil în timp în baza experiențelor anterioare, ținând totodată seama de evoluția ineluctabilă a societății care aduce cu ea noi cerințe, necesități și provocări. Bazându-se pe încredere, Poliția Locală se vrea a fi o instituție în slujba cetățeanului și a comunității, relația dintre aceste două entități bazându-se pe sprijin reciproc, respect și sperând într-o dezvoltare continuă, având în vedere dinamismul existențial evident al societății. Acesta este modul de a ajunge la finalitatea propusă.

³ Legea nr. 371 din 20 septembrie 2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea Poliției Comunitare. Textul inițial a fost publicat în M.O.nr. 878 din 27 septembrie 2004, actualizată prin ORDONANȚA DE URGENȚĂ nr. 23 din 24 martie 2005; LEGEA nr. 180 din 9 iunie 2005. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/55429>, pagină accesată la data de 26.01.2023.

⁴ Legea nr. 371 din 20 septembrie 2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea Poliției Comunitare, abroga Legea nr. 26 din 22 mai 1993 privind înființarea, organizarea și funcționarea Corpului gardienilor publici, H.G. nr.518/1993 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Corpului gardienilor publici și H.G. nr.1.367/1996 pentru modificarea și completarea Regulamentului de organizare și funcționare a Corpului gardienilor publici, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.518/1993

⁵ Legea nr. 26 din 22 mai 1993 privind înființarea, organizarea și funcționarea Corpului gardienilor publici, Publicată în M.O. nr. 109 din 28 mai 1993

Hotărârile în ceea ce privește activitatea propriu-zisă a polițiștilor locali luate de către primarul localității respective și de directorul executiv al Poliției Locale, care cu siguranță cunosc într-o măsură mai mare problemele cu care se confruntă cetățenii decât structurile de la nivel central, asigură și evidențiază un management modern, eficient și eficace. Interesul imediat de a asigura ordinea și liniștea publică, siguranța cetățeanului și a unității administrativ-teritoriale pe care o conduc determină adoptarea unor rezoluții corespunzătoare în acest sens.

În analiza factorilor ce impun reorganizarea instituției Poliției Comunitare nu poate fi omis faptul că atribuțiile acestei instituții, nu erau suficient delimitate de cele ale altor structuri cu responsabilități de inspecție și control din subordinea autorităților administrației publice locale și de cele ale unităților teritoriale ale Poliției Române sau Jandarmeriei. Atribuțiile Poliției Comunitare erau considerate insuficiente de către autoritățile administrației publice locale de la nivelul municipiilor reședință de județ. Acolo problemele cu asigurarea fluentei traficului și inspecția în disciplină în construcții, comerț și protecția mediului au o complexitate deosebită, iar pregătirea și instruirea a personalului reprezenta de asemenea o problemă.

În Legea Poliției Locale sunt prevăzute și compartimentele din aparatul de specialitate al primarului care au atribuții în disciplină în construcții, protecția mediului, comerț și evidența persoanelor. În plus, primarul este cel care stabilește obiectivele strategice de ordine publică și prioritățile comunității locale.

Integrarea în Uniunea Europeană oferă statelor membre ale Uniunii Europene, și implicit, cetățenilor acestora armonie, stabilitate și prosperitate. De acești factori, depinde în fond evoluția și echilibrul social, economic, cultural și chiar politic al fiecărei țări în parte, care au constituit și constituie o tentație permanentă pentru state de a adera la acest spațiu. Implementarea unui sistem polițienesc bazat pe sprijinul reciproc cu comunitatea reprezintă o consecință naturală a amplelor inovații survenite la nivelul întregii societăți prin aderarea și transpunerea valorilor europene și euroatlantice în cadrul instituțiilor statului de drept.

Toate provocările ce survin în plan social, economic și de mediu înconjurător reprezintă factori cu care se confruntă toate ierarhiile instituționale care asigură ordinea și liniștea publică, atât pe plan european cât și național, regional și local.

Comunitățile sunt elementele în jurul cărora statul, prin organele sale, trebuie să construiască un sistem de apărare corespunzător împotriva valurilor de criminalitate cu care ne confruntăm acum și pe viitor, de dimensiuni sporite sau reduse, în funcție de evoluția societății și de reușita implementării măsurilor propuse.

Înființarea, organizarea și funcționarea Poliției Locale

Înființarea Poliției Locale

În exercitarea atribuțiilor ce îi revin, Poliția Locală a fost înființată⁶ cu scopul apărării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, a proprietăților private și publice, pentru prevenirea și descoperirea infracțiunilor⁷:

- în domeniul ordinii și liniștii publice precum și paza bunurilor;
- în domeniul circulației pe drumurile publice;
- în cea ce privește disciplina în construcții și afișajul stradal;
- are atribuții și în domeniul de protecție a mediului ,
- al activități comerciale pe raza de competență;
- un alt domeniu îl reprezintă evidența persoanelor;
- alte domenii stabilite prin lege.

Activitatea Poliției Locale se desfășoară în interesul comunității, exclusiv pe baza și în executarea legii, a actelor autorităților deliberative cât și ale autorităților executive, ținând cont de reglementările stabilite prin acte administrative specifice fiecărui domeniu de activitate.

Misiunea de a preveni constă în a reda comunităților coeziunea internă, în așa fel încât toți cetățenii împreună și fiecare în parte să fie

⁶ Legea nr. 371/2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea Poliției Comunitare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 878 din 27 septembrie 2004, cu modificările și completările ulterioare, a fost abrogată de art. 45 alin. (3) din Legea nr. 155/2010, cu modificările ulterioare, cu excepția art. 20 și 21 referitoare la serviciile publice destinate asigurării pazei obiectivelor de interes județean.

⁷ Legea nr. 155/2010 privind înființarea poliției locale, din 12 iulie 2010 actualizată, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 488 din 15 iulie 2010

interesați atât de propria siguranță, cât și a colectivității în care trăiesc, și fiecare comunitate să protejeze viața și proprietatea membrilor ei, dezvoltând un climat de siguranță și de încredere.

Poliția Locală funcționează ca un compartiment în cadrul aparatului de specialitate al primarului sau ca instituție publică de interes local, cu personalitate juridică distinctă.

Desfășurarea activității Poliției Locale⁸ se face:

- a) în interesul comunității locale, exclusiv pe baza și în executarea legii, precum și a actelor autorității deliberative și ale celei executive ale administrației publice locale;
- b) în conformitate cu reglementările specifice fiecărui domeniu de activitate, stabilite prin acte administrative ale autorităților administrației publice centrale și locale.

În exercitarea atribuțiilor de serviciu Poliția Locală ia legătura de îndată cu organele abilitate, cărora le comunică datele cu privire la aspectele de încălcare a legii, altele decât cele care nu intră în competența sa, de care a luat sau ia la cunoștință cu ocazia îndeplinirii misiunilor și activităților specifice.

Poliția Locală cooperează în exercitarea atribuțiilor ce îi revin, cu unitățile, respectiv cu structurile teritoriale ale Poliției Române, ale Jandarmeriei Române, ale Poliției de Frontieră Române și ale Inspectoratului General pentru Situații de Urgență, cu celelalte autorități ale administrației publice centrale și locale colaborează atât cu organizații neguvernamentale, cât și cu persoane fizice și juridice, în condițiile legii sau a hotărârilor unităților administrativ teritoriale.

Poliția Locală solicită sprijinul unităților sau structurilor teritoriale competente ale Poliției Române sau ale Jandarmeriei Române în orice situație ce excedează atribuțiilor ce îi revin, potrivit legii. Totodată poate să încheie protocoale de colaborare cu alte autorități și instituții publice având ca obiect detalierea modalităților prin care, în limitele competențelor legale ale fiecărei structuri, acestea își oferă sprijin în îndeplinirea activităților sau a misiunilor specifice.

⁸ Legea nr.155/2010 privind înființarea Poliției Locale, din 12 iulie 2010 actualizată, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 488 din 15 iulie 2010

Organizarea Poliției Locale

Organizarea și funcționarea Poliției Locale se face prin hotărâre a autorității deliberative după cum urmează :

- ca un compartiment ce funcționează în aparatul de specialitate al primarului;
- are personalitate juridică fiind o instituție publică de interes local.
- În municipiul București, Poliția Locală se organizează și funcționează, după cum urmează:
- prin hotărâre a Consiliului General al Municipiului București pentru Poliția Locală a Municipiului București;
- prin hotărâre a fiecărui consiliu local al sectorului municipiului București pentru Poliția Locală a sectorului respectiv.

Poliția Locală de la nivelul unei unități administrativ-teritoriale poate detașa polițiști locali la altă unitate administrativ-teritorială, pe baza acordurilor încheiate între unitățile administrativ-teritoriale respective și în condițiile hotărârilor adoptate de consiliile locale interesate. Unitățile administrativ-teritoriale de la care se detașează polițiștii locali, încheie separat acorduri cu fiecare unitate administrativ-teritorială, care beneficiază de serviciile polițiștilor care fac obiectul detașării, cu precizarea în buget a surselor de finanțare.

Regulamentul de organizare⁹ și funcționare stabilește modul în care structura funcțională, organizarea, statul de funcții, numărul de posturi, categoriile de personal încadrat, normele de înzestrare și consum de materiale ale Poliției Locale se stabilesc pe baza Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a poliției locale. Numărul de posturi pentru personalul contractual cu atribuții de pază se stabilește în funcție de numărul și importanța obiectivelor ce trebuie asigurate cu pază.

Regulamentul de organizare și funcționare a Poliției Locale este aprobat prin hotărâre a autorității deliberative, la propunerea primarului sau primarului general, cu avizul consultativ al Comisiei locale de ordine publică, constituită conform prevederilor art. 28 din proiectul de lege¹⁰.

Organizarea Poliției Locale se face pe compartimente funcționale, la nivel de direcții generale, direcții, servicii și/sau birouri, conform

⁹ HG nr. 1332/2010 privind aprobarea Regulamentului – Cadru de organizare și funcționare a Poliției Locale.

¹⁰ HG nr. 1332/2010 privind aprobarea Regulamentului – Cadru de organizare și funcționare a Poliției Locale.

prevederilor Regulamentului-cadru de organizare și funcționare. Conducerea operativă a acesteia se asigură în condițiile prezentei legi. De aici rezultă faptul că Poliția Locală nu se subordonează organelor de poliție, și nici Ministerului Administrației și Internelor, ci autorității administrației publice care a înființat-o și căreia îi este subordonată funcțional.

În exercitarea atribuțiilor și în conformitate cu Legea 61/1991¹¹ ***Poliția Locală Sibiu*** a aplicat 810 sancțiuni în valoare de 300.290 lei, cele mai multe sancțiuni, în număr de 606, fiind date pentru apelare în mod repetat la mila publicului sau pentru îndemn la apelare la mila publicului, 38 sancțiuni fiind aplicate pentru amenințări, acte, fapte, gesturi obscene, 14 sancțiuni pentru refuz de legitimare, 7 sancțiuni pentru provocare și participare la scandal, iar pentru tulburarea ordinii și liniștii publice au fost sancționate 59 persoane. De asemenea au fost aplicate 36 de sancțiuni pentru consum de băuturi alcoolice în locuri publice (parcuri, locuri de joacă, străzi sau drumuri publice)¹².

Finanțarea Poliției Locale

Finanțarea cheltuielilor curente și de capital ale Poliției Locale care funcționează ca instituție publică cu personalitate juridică, se asigură din venituri proprii și subvenții de la bugetul local. În cazul în care Poliția Locală se organizează ca un compartiment funcțional, în

¹¹ Legea nr. 61 din 27 septembrie 1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice, publicată în M.O. nr. 125 din 18 februarie 2020, modificată prin Legea nr. 11/2020 privind modificarea art. 2 pct. 20) din Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 14 din 10 ianuarie 2020.

¹² Legea nr. 61 din 27 septembrie 1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice, publicată în M.O. nr. 125 din 18 februarie 2020, modificată prin Legea nr. 11/2020 privind modificarea art. 2 pct. 20) din Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 14 din 10 ianuarie 2020.

aparatură de specialitate al primarului, activitatea acestuia se finanțează integral din bugetul local.

Potrivit proiectului de lege¹³, până la achiziționarea întregului necesar de armament și muniție, necesare desfășurării activității Poliției Locale – care inițial trebuie asigurată din bugetul local – dotarea Poliției Locale cu aceste categorii de mijloace tehnice se poate asigura prin închiriere de la Ministerul Administrației și Internelor, prin unitățile teritoriale ale Poliției Române, în condițiile stabilite prin ordin al Ministrului Administrației și Internelor sau de la Ministerul Apărării Naționale, în condițiile stabilite prin ordin al Ministrului Apărării Naționale.

Relațiile între autoritățile administrației publice locale și Poliția Locală

Spre deosebire de reglementările anterioare și aflate în vigoare, relațiile între autoritățile administrației publice locale și Poliția Locală au parte de o reglementare mai vastă și detaliată.

Astfel, potrivit proiectului de lege, la nivelul fiecărei comune, oraș, municipiu și sector se organizează și funcționează Comisia locală de ordine publică, prin hotărâre a consiliului local, ca autoritate deliberativă, denumită în continuare Comisia locală, organism cu rol consultativ. Comisia locală este constituită, după caz, din: primar, șeful poliției locale, șeful structurii de jandarmi competente teritorial sau reprezentantul acestuia, șeful unității teritoriale a Poliției Române sau reprezentantul acestuia, secretarul unității administrativ-teritoriale și 3 consilieri locali desemnați de autoritatea deliberativă.

Ședințele Comisiei locale sunt conduse de primar, iar modul de funcționare a comisiei locale se stabilește prin Regulamentul de organizare și funcționare a acesteia.

Secretariatul Comisiei locale este asigurat de persoane cu atribuții în acest sens din aparatul de specialitate al primarului, respectiv al primarului general al Municipiului București. Comisia locală se reunește trimestrial sau ori de câte ori este necesar, la convocarea primarului/primarului general al municipiului București.

¹³ Legea nr. 155/2010 privind înființarea poliției locale, din 12 iulie 2010 actualizată, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 488 din 15 iulie 2010

În cazul Poliției Locale organizată ca instituție publică cu personalitate juridică, șeful poliției locale, în condițiile legii, numește, sancționează și dispune suspendarea, modificarea și încetarea raporturilor de serviciu sau, după caz, a raporturilor de muncă a personalului, cu excepția sa și a adjunctului său.

Poliția Locală în slujba cetățenilor

Poliția Locală ca poliție de proximitate reprezintă maniera de abordare și îndeplinire a tuturor misiunilor polițienești care vizează o mai bună cunoaștere a nevoilor și așteptărilor populației, o mai bună stăpânire a teritoriului pentru a anticipa acțiunile antisociale și o reacție de răspuns de siguranță durabil și adaptat. Poliția Locală¹⁴, în sensul larg al conceptului, este metoda modernă de lucru în care atitudinea față de muncă, stilul de conducere și strategia de organizare sunt orientate către recunoașterea preventivă și pro activă a problemelor comunității, care provoacă frică și nesiguranță, precum și a cauzelor care pot duce la infracționalitate și la fapte antisociale, abordarea acestora precum și rezolvarea sau îndepărtarea lor în strânsă legătură cu populația și cu alte instituții.

Astfel, Poliție Locală¹⁵ răspunde dorințelor cetățenilor, fixându-și următoarele priorități:

- diminuarea fricii în rândul populației prin încurajarea gândirii și acțiunilor preventive;
- favorizarea creșterii responsabilității cetățenilor, astfel încât ei să se simtă stăpâni pe viața și proprietatea lor;
- să arate populației că securitatea contribuie la creșterea calității vieții;
- sfătuirea obiectivă și gratuită a cetățenilor în domeniul securității;
- favorizarea colaborării dintre populație și poliție, încurajarea cetățenilor să informeze poliția locală atunci când cunosc un fapt antisocial;
- învățarea populației să evalueze corect infracționalitatea pentru a scădea rata acesteia și frica pe care aceasta o inspiră;
- protejarea populației numai prin măsuri polițienești nu este suficientă pentru a reduce infracționalitatea. Securitatea populației depinde într-o mare măsură de comportamentul colectivității lor.

¹⁴ Primaria Panciu, *Manualul Polițistului Local*, document disponibil la adresa: <http://www.primaria-panciu.ro>.

¹⁵ *Idem*, cap I, p.12.

Propuneri pentru optimizarea activitate Poliție Locală

În scopul optimizării activității Poliției Locale sunt necesare, reevaluarea sistemului de pregătire a personalului, ținându-se cont de standardele ocupaționale, și introducerea în cursurile de formare de module obligatorii privind disciplinele care privesc activitățile specifice profesiei de polițist local.

Pregătirea de specialitate să fie completată de instruire practică în structurile Poliției Române.

Instruirea teoretică a polițiștilor locali trebuie completată de cunoștințe practic-aplicative, iar instituția cea mai în măsură a acorda sprijinul și concursul în acest sens este Poliția Română. Vorbim din nou despre un parteneriat reciproc avantajos: degrevarea poliției naționale de o serie de prerogative, pe de o parte, și acordarea de încredere poliției locale, pe de altă parte, soluții care duc și la rezolvarea problemelor suprapunerii de atribuții ale celor două organizații. Colaborând deschis în domeniile comune de competență, automat își vor împărți sarcinile în mod judicios și nu vor mai exista disensiuni între cele două instituții.

Realizarea unei colaborări mai strânse cu structurile Poliției Române, planuri de acțiune comune, patrulă mixte

În acest caz intervine o problemă, discutabilă totuși și în actuala variantă a legiferării celor două instituții, respectiv încălcarea unor norme interne și internaționale care privesc remunerația egală pentru muncă egală, expresie a teoriei egalității de tratament și a interzicerii discriminării. Poliția Română are rolul de a coordona activitățile Poliției Locale atunci când desfășoară împreună anumite acțiuni. În măsura în care lucrătorii acesteia primesc instrucțiuni și îndeplinesc o muncă similară celei a funcționarilor publici cu statut special, se ivește din nou chestiunea motivării personalului, care se poate rezolva doar prin uniformizarea veniturilor celor care depun în aceeași măsură toate diligențele necesare îndeplinirii scopului comun de combatere a criminalității.

Stabilirea unui sistem de management care să garanteze o structură eficientă și coerență în aplicarea normelor legale.

În acest sens, deosebit de utilă ar fi organizarea de întâlniri periodice ale tuturor directorilor de Poliții Locale din țară, în scopul prezentării în mod exhaustiv a problemelor acestor servicii și a găsirii de soluții eficiente aplicabile la nivelul tuturor consiliilor locale. Deși situația operativă variază de la caz la caz, cea mai mare parte din obstacolele pe care trebuie să le depășească managerii acestor instituții sunt comune, fapt pentru care o colaborare structurată între aceștia ar aduce multe beneficii serviciilor publice la care facem referire.

Elaborarea unui cod de etică și deontologie a polițistului local.

Stabilirea unor reguli de conduită pentru polițistul local se impune cu necesitate, în vederea însușirii ideilor de bază din determinarea cu precizie a rolului și a obiectivelor acțiunilor pe care le întreprinde, contribuind la crearea unor abilități indispensabile cunoașterii misiunilor, spre eficientizarea acestora. Imaginea pe care polițiștii locali și-au format-o în ochii publicului se datorează, în parte, lipsei acordării de atenție ținutei, comportamentului și gesturilor în desfășurarea activității, în special a aceleia de teren. Respectul demnității umane, disciplina, profesionalismul și abilitățile de comunicare ale lucrătorilor din Poliția Locală gravează asupra instituției pe care aceștia o reprezintă.

Îmbunătățirea, popularizarea și uniformizarea procedurilor de lucru la nivel național

Asigurarea unui management integrat al acțiunilor pe care polițiștii locali le desfășoară la nivelul tuturor direcțiilor și serviciilor de poliție locală din țară, precum și promovarea în rândul lucrătorilor a unor proceduri de lucru bine puse la punct reprezintă un alt obiectiv de atins pentru instituțiile la care facem referire. Acest lucru implică selectarea, coordonarea și sincronizarea celor mai adecvate metode de abordare a activității cadrelor, în vederea optimizării tuturor factorilor din instituție.

Dezvoltarea unui parteneriat public-privat.

Societățile din domeniul privat pot constitui un real sprijin pentru Poliția Locală. Contracte reciproc avantajoase pot fi încheiate între cele două entități, în vederea susținerii unor campanii de interes comun,

sponsorizării unor activități care produc, avantaje atât pentru mediul public cât și pentru cel privat, a implicării persoanelor responsabile din respectivele organizații, într-o anumită măsură, în deciziile care se iau cu privire la spațiul în care își desfășoară activitatea ș.a. Acestea, ca și persoanele fizice, sunt membri ai comunităților și trebuie să aibă o implicare activă în creionarea climatului social care, până la urmă, le afectează, într-un mod pozitiv ori negativ, dezvoltarea. Conceptul de Responsabilizare Socială a Întreprinderilor, aplicat pe scară largă la nivel mondial, începe să fie implementat cu succes și în țara noastră, pentru a se alinia la cerințele Uniunii Europene, promotor al acestei platforme.

Concluzii

Politia Locală, fiind un serviciu care funcționează pe lângă autoritățile administrației publice locale, reprezintă un serviciu descentralizat, nu unul deconcentrat. Iar descentralizarea este legată de autonomia locală, în vreme ce deconcentrarea este o variantă a centralizării, după cum este admis în literatura de specialitate. Din această perspectivă, apreciem că în viitor, Poliția Locală va trebui să-și amplifice rolul și atribuțiile, dată fiind calitatea sa de serviciu public pus în slujba colectivităților locale, pentru realizarea și apărarea drepturilor, libertăților și valorilor fundamentale ale acesteia. Acest lucru presupune și perfecționarea cadrului legislativ aplicabil și de aceea ne-am străduit, prin propunerile de lege ferenda pe care le-am formulat, să venim în sprijinul acestui demers.

Dincolo de acest aspect, nu putem să nu constatăm o lipsă de interes din partea legiuitorului și a guvernanților, în general, pentru consolidarea acestei instituții, instituție care are o viață mult prea scurtă în România. Ca să încercăm o glumă metaforică, comparând perioada de la înființarea ei și până în prezent cu vârsta omului, după vârsta pe care o are, ea „nu a mers încă la școală.” sau „este în clasa pregătitoare”. Numai că, ducând metafora mai departe, această etapă de început în viața unui om și a unei instituții este foarte importantă. Structurile de Poliție Locală fac eforturi pentru a se ridica la nivelul așteptărilor cetățenilor, dar mai au nevoie să fie sprijinite de legiuitor și de guvernanți, pentru ca eforturile lor să fie eficiente.

Analizând comparativ Poliția Locală cu Poliția Română, nu putem să nu observăm o anumită diferență între ele, Poliția Română fiind, neîndoiește mai „avantajată” sub aspectul recunoașterii rolului pe care îl are în societate. În opinia noastră, și rolul Poliției Locale va trebui să se intensifice și este necesară o schimbare de viziune în acest sens. Se impune să se înțeleagă semnificația misiunii pe care Poliția Locală o are în viața comunității și a cetățeanului. Credem că ea este mult mai implicată în soluționarea problemelor oamenilor, mult mai aproape de viața lor, or acest lucru trebuie să se reflecte în statutul care i se conferă Poliției Locale și celor care o slujesc.

Bibliografie

Vedinaș V., *Drept administrativ*, Ediția a XI-a revăzută și actualizată, Editura-S.C. Universul Juridic, București, 2019.

Primăria Panciu, *Manualul Polițistului Local*, document disponibil la adresa: <http://www.primaria-panciu.ro>.

Legea nr.371 din 20 septembrie 2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea Poliției Comunitare, abroga Legea nr. 26 din 22 mai 1993 privind înființarea, organizarea și funcționarea Corpului gardienilor publici, H.G. nr.518/1993 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Corpului gardienilor publici și H.G. nr.1.367/1996 pentru modificarea și completarea Regulamentului de organizare și funcționare a Corpului gardienilor publici, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.518/1993.

Legea nr. 26 din 22 mai 1993 privind înființarea, organizarea și funcționarea Corpului gardienilor publici.

Legea nr. 371/2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea Poliției Comunitare, a fost abrogată de art. 45 alin. (3) din Legea nr. 155/2010, cu modificările ulterioare, cu excepția art. 20 și 21 referitoare la serviciile publice destinate asigurării pazei obiectivelor de interes județean.

Legea nr.155/2010 privind înființarea Poliției Locale, din 12 iulie 2010 actualizată.

Legea nr. 61 din 27 septembrie 1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice, modificată prin Legea nr. 11/2020 privind modificarea art. 2 pct. 20) din Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice.

HG nr. 1332/2010 privind aprobarea Regulamentului – Cadru de organizare și funcționare a Poliției Locale.

EXTINDEREA ȘI VECINĂTATEA UNIUNII EUROPENE

Autori: Darie Răducu Ciprian¹

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Vesmaș Daiana Maura²

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Rezumat: Extinderea Uniunii Europene se referă la aderarea de noi țări la blocul comunitar al UE, proces care este realizat în timp. Procesul de extindere depinde de pregătirile interne ale țărilor candidate, de pregătirile interne ale UE și de negocierile efective de aderare.

Extinderea se referă la eficacitatea, deschiderea și caracterul democratic al modelului comunitar. Această comunitate nu este în niciun caz un cerc închis. Închiderea acestor comunități, care este fundamental liberală, este plină de contradicții. Dacă inițial Comunitatea era formată din doar șase țări, acest lucru s-a datorat faptului că țările înseși doreau să participe la proiectul european. Comunitatea urma să includă toate democrațiile din Europa, astfel încât nicio altă țară să nu fie exclusă și, în principiu, nicio cerere să nu fie respinsă.

În ceea ce privește politica de vecinătate ea urmărește creșterea prosperității, stabilității și securității tuturor. PEV se bazează pe democrație, pe respectarea statului de drept și pe respectarea drepturilor omului și este o politică bilaterală între UE și fiecare țară parteneră, însoțită de inițiative de cooperare regională: Parteneriatul estic și Uniunea pentru Mediterana.

Cuvinte-cheie: extindere, Uniunea Europeană, Balcanii de Vest, Parteneriatul Sudic, Parteneriatul Estic.

¹ Adresă de email autor 1: raducuciprian.darie@ulbsibiu.ro

² Adresă de email autor 2: daiana.vesmas@ulbsibiu.ro

Introducere

Extinderea UE se referă la aderarea de noi țări la UE în timp. Extinderea este un proces special în comparație cu alte chestiuni ale UE și, ca problemă politică, extinderea nu este o problemă pentru instituțiile UE. Procesul de extindere depinde de pregătirile interne ale țărilor candidate, de pregătirile interne ale UE și de negocierile efective de aderare.

Extinderea se referă la eficacitatea, deschiderea și caracterul democratic al modelului comunitar. Această comunitate nu este în niciun caz un cerc închis.

Condițiile de bază pentru extinderea UE sunt stabilite în Tratatul privind Uniunea Europeană, care prevede că „orice țară europeană poate solicita să devină membră a Uniunii Europene”. În consecință, țara în cauză depune o cerere de aderare la Consiliul Uniunii Europene, care, după consultarea Comisiei Europene și cu aprobarea Parlamentului European, decide în unanimitate cu privire la aderare. Decizia Parlamentului European este luată cu majoritatea absolută a membrilor săi.

Cu 27 de state membre și o populație de aproape 500 de milioane de locuitori, Uniunea Europeană este astăzi mai sigură, mai prosperă, mai puternică și mai influentă decât Comunitatea Economică Europeană de acum 50 de ani, care era formată din doar șase state membre și mai puțin de 200 de milioane de locuitori. UE este deschisă oricărei țări europene care îndeplinește criteriile democratice, politice și economice de aderare. La fiecare extindere, UE examinează, de asemenea, capacitatea de absorbție a noilor state membre și capacitatea propriilor sale instituții de a continua să funcționeze în mod corespunzător. Seria de extinderi a consolidat democrația, a asigurat securitatea Europei și a sporit comerțul și potențialul de creștere economică.

Prima extindere a avut loc la 1 ianuarie 1973, când Regatul Unit, Irlanda și Danemarca s-au alăturat, după un proces îndelungat.

Procesul de extindere a UE a început cu o dorință clară de a crea condițiile pentru o uniune mai strânsă între popoarele Europei.

Un alt argument în favoarea extinderii este acela că, în domeniul cercetării, nicio țară europeană, oricât de avansată ar fi, nu poate supraviețui concurenței externe, dacă nu cooperează cu alte state membre în cadrul unor proiecte.

Un motiv important în favoarea extinderii europene este primirea în negocieri a țărilor musulmane și a țărilor care sunt situate geografic la confluența acestor culturi. În prezent, fundamentalismul islamic este în creștere. Mai mult, această religie a câștigat teren în țările din Maghreb (un semn îngrijorător, având în vedere că Algeria este o țară preponderent francofonă, iar țările din Maghreb sunt sub influență europeană), în Franța, unde există aproximativ 5 milioane de musulmani (a doua religie ca mărime după creștinism), de asemenea, destrămarea Iugoslaviei și războaiele etnice care au avut loc acolo.

Balcanii de Vest

Termenul de „Balcanii de Vest” a fost introdus de către Uniunea Europeană în 1996 pentru a distinge această regiune geografică de „Europa de Sud-Est”. Balcanii de Vest includ toate statele din fosta Iugoslavie, cu excepția Sloveniei și Albaniei³. Această zonă a fost abordată de către instituțiile europene printr-o perspectivă regională, cu scopul de a normaliza relațiile dintre țările din această regiune.

În 1999, Uniunea Europeană a inițiat Procesul de Stabilizare și Asociere (PSA), concomitent cu Pactul de Stabilitate, pentru a promova cooperarea și stabilitatea în Balcanii de Vest. Ulterior, Pactul de Stabilitate a fost înlocuit de Consiliul Regional de Cooperare în 2008. Aceste acțiuni au avut drept consecință recunoașterea tuturor statelor membre ale PSA ca potențiali candidați la aderarea la Uniunea Europeană.

Cu toate acestea, procesul de integrare în UE pentru statele din Balcanii de Vest a întâmpinat diverse provocări, inclusiv diferențe semnificative în ceea ce privește orientările europene ale acestor țări⁴. Inițial, s-a considerat că Balcanii de Vest pot fi abordați ca un „bloc”,

³ Parlamentul European, *The Western Balkans. FactSheet*, disponibil la: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/168/the-western-balkans>, pagină accesată la data de 04.05.2023.

⁴ Lucia Venic-Alujevic, *European Integration of Western Balkans: From Reconciliation to European Future*, Centre for European Studies, 2012, disponibil la: <https://www.martenscentre.eu/wp-content/uploads/2020/07/european-integration-westernbalkans.pdf>, pagină accesată la data de 04.05.2023.

dar, ulterior, a fost adoptată o abordare mai diferențiată, adaptată fiecărei țări în parte⁵.

Albania a devenit oficial candidată la aderarea la UE în 2009 și a primit statutul de țară candidată în 2014, iar negocierile pentru aderare au început în 2020. Bosnia și Herțegovina și-a exprimat de asemenea intenția de a deveni candidată în 2020, iar Macedonia de Nord este, de asemenea, în procesul de negocieri pentru aderare început în 2020. Kosovo, deși declarat independent în 2008, nu este recunoscut de toate statele membre ale UE, ceea ce afectează perspectiva sa de aderare.

Cooperarea regională a devenit unul dintre principalele obiective ale procesului de integrare în Balcanii de Vest, pentru a depăși diferențele complexe dintre regiuni și state. Crearea unei Zone Economice Regionale este considerată benefică pentru dezvoltarea economică și socială a regiunii, precum și pentru atragerea investițiilor străine și accelerarea integrării europene⁶.

Cu toate acestea, există riscul ca întârzierea procesului de integrare să deschidă calea către influența crescută a altor state, cum ar fi Turcia și Federația Rusă, care au legături istorice și culturale cu Balcanii de Vest. De aceea, este important ca Uniunea Europeană să ofere o viziune clară și coerentă asupra integrării în Comunitatea Europeană pentru a preveni instabilitatea și influența negativă din partea unor actori externi.

La data de 16 septembrie 2020, în cadrul discursului privind Starea Uniunii Europene, Ursula von der Leyen, actualul președinte al Comisiei Europene, a subliniat importanța cursei spre integrarea europeană a statelor din Balcanii de Vest, menționând faptul că „Viitorul întregii regiuni este în Uniunea Europeană. Împărtășim aceeași istorie,

⁵ Miruna Troncotă, *Europenizarea Balcanilor de Vest. Experimente politice și lecții încă neîn învățate*, George Anglițoiu (coord.), *Europenizarea. Studii de guvernare și securitate*, Editura C.H. Beck, București, 2015, pp. 169-197.

⁶ Comisia Europeană, *2020 Communication on EU enlargement policy*, disponibil la: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20201006-communication-on-eu-enlargementpolicy_en.pdf, pagină accesată la data de 04.05.2023.

împărtășim același destin. Balcanii de Vest sunt parte a Europei – nu doar o oprire pe Drumul Mătăsiu”⁷.

În concluzie, integrarea statelor din Balcanii de Vest în Uniunea Europeană reprezintă un proces complex, care implică dificultăți și provocări, dar care poate aduce beneficii semnificative atât pentru aceste țări, cât și pentru UE în ansamblu. Cu sprijinul și angajamentul adecvat din partea ambelor părți, acest proces ar putea contribui la consolidarea democrației, statului de drept și prosperității în regiune.

Parteneriatul Sudic

Politica europeană de vecinătate (PEV) privește Algeria, Egiptul, Israelul, Iordania, Libanul, Libia, Palestina, Siria și Tunisia, constând în acorduri bilaterale între Uniunea Europeană și cele 10 state menționate anterior, ce sunt sprijinite unui cadru regional cunoscut sub denumirea de Uniunea pentru Mediterană.

Politica europeană de vecinătate, este transpusă prin intermediul unor programe de cooperare bilaterale, regionale, locale și transfrontaliere. Aceste acorduri de cooperare asigură în prezent temeiul juridic existenței relațiilor bilaterale ale UE cu Algeria, Egipt, Israel, Iordania, Liban, Maroc, Palestina și Tunisia. În ceea ce privește Siria, nu a fost semnat niciodată un acord de asociere, chiar dacă a fost inițiat înainte de reprimarea violentă a protestelor publice din 2011. Cu Libia au fost suspendate negocierile-cadru inițiate în 2011 și iar până în prezent nu au mai fost reluate.

Parteneriatele semnate între UE cu partenerii din Sud, cu excepția Libiei și a Siriei, stabilesc directive pentru reforme și îmbunătățiri politice și economice pe termen scurt și mediu. Planurile PEV urmăresc promovarea și aplicarea sistemului democratic în aceste state, respectiv instaurarea unui sistem echitabil din punct de vedere social, promovarea integrării economice și educaționale, facilitarea circulației trans-

⁷ Comisia Europeană, *State of the Union Address by President von der Leyen at the European Parliament Plenary. Building the world we want to live in: A Union of vitality in a world of fragility*, disponibil la: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_20_1655, pagină accesată la data de 04.05.2023.

frontaliere a persoanelor, dar și dezvoltarea întreprinderilor locale a acestor state.

Un element de noutate în relațiile cu aceste state este apariția Uniunii pentru Mediterană la 13 iulie 2008, unde reprezentanți ai statelor participante au semnat o Declarație comună⁸ privind mecanismele și rolul Uniunii pentru Mediterană.

Uniunea pentru Mediterană vine în completarea și închegarea relațiilor bilaterale ale UE cu aceste țări și independent de politica de extindere a UE.

Algeria este un actor major pe plan regional și un important producător de energie, având un rol esențial în parteneriatul cu UE. Acordul de asociere dintre UE și Algeria a intrat în vigoare în 2005, stabilind prioritățile comune abia în anul 2017. Ca urmare a acordului dintre cele două părți, s-a stabilit faptul că prioritățile sunt: dezvoltarea socioeconomică și comerțul, producția de energie, protecția mediului, dialogul strategic și de securitate, respectiv migrația și mobilitatea.

Un acord între Uniunea Europeană și **Egipt** este în vigoare încă din anul 2004, iar relațiile lor au fost reconfirmate recent, mai exact în iunie 2022, în cadrul celui de-al nouălea Consiliu de asociere UE-Egipt, ocazie cu care s-au stabilit noi priorități ale parteneriatului, pentru a-și consolida relația până în anul 2027. UE și Egipt au decis de comun acord să dezvolte dialogul și cooperarea în jurul unor priorități de o deosebită importanță: dezvoltarea unei economii moderne și durabile, dezvoltarea socială și îmbunătățirea stilului de viață, cooperarea în politica externă și consolidarea stabilității.

Relațiile dintre Uniunea Europeană și **Israel** au fost stabilite prin acordul de asociere din 2000 și au înregistrat o evoluție rapidă în ultimii ani, în special în domeniile comercial și economic. Planul de activitate dintre cele două părți se bazează pe Planul de Acțiune stabilit în 2005, punând accentul pe valorile comune precum respectarea drepturilor omului, susținerea democrației, statul de drept și libertățile

⁸ *Joint declaration of the Paris Summit for the mediterranean*, Paris, 13 July 2008, http://www.ue2008.fr/webdav/site/PFue/shared/import/0713_declaration_de_paris/Joint_declaration_of_the_Paris_summit_for_the_mediterraneanEN.pdf⁹, pagină accesată la data de 04.05.2023.

fundamentale. Uniunea Europeană consideră că progresele în pacificarea Orientului Mijlociu sunt esențiale pentru a transforma relațiile cu Israelul într-o colaborare avansată.

UE consideră **Iordania** un partener strategic cu un rol stabilizator în Orientul Mijlociu, iar Acordul de asociere UE-Iordania, intrat în vigoare în mai 2002, oferă baza juridică pentru această relație bilaterală. Din zona mediteraneană, Iordania a fost primul stat care a încheiat, în anul 2010, negocierile tehnice, ce i-au adus „statutul avansat” cu Uniunea Europeană. Planul PEV a fost adoptat în anul 2012, iar în anul 2022 au fost stabilite noile priorități ale parteneriatului dintre UE și Iordania pentru a consolida relația până la finele anului 2027.

Acordul de asociere UE-**Liban** stă la baza relațiilor dintre acestea și datează din anul 2006, având în vedere prioritățile parteneriatului stabilite în anul 2016, respectiv pe Pactul care abordează criza siriană și efectele sale asupra Libanului. Prioritățile celor două părți sunt concentrate pe promovarea creșterii economice, dezvoltarea socioeconomică, îmbunătățirea nivelului de trai, consolidarea statului de drept și a securității. În decembrie 2020, s-a prognozat lansarea unui cadru de reformă, redresare și reconstrucție pentru a concepe un „Liban mai bun” de către Uniunea Europeană împreună cu ONU și Banca Mondială.⁹

În urma căderii regimului Gaddafi, **Libia** a fost prinsă într-un conflict civil, generat de divergențe politice, teritoriale, sociale și rasiale complexe. Această țară este, de asemenea, cunoscută ca un punct de tranzit pentru traficul de persoane și contrabandă în regiunea Sahel. În contextul acestor provocări, Uniunea Europeană și-a propus să sprijine construirea unui stat libian stabil, care să promoveze incluziunea socială. De asemenea, UE susține eforturile Organizației Națiunilor Unite de mediere pentru a obține încetarea ostilităților și menținerea dialogului diplomatic cu actorii libieni și regionali.

Deși Libia nu a încheiat un acord de asociere sau alte acorduri contractuale cu UE, aceasta rămâne eligibilă pentru finanțare prin politica europeană de vecinătate (PEV) și alte instrumente financiare.

⁹ Parlamentul European, *Fișe descriptive despre Uniunea Europeană*, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/173/partenerii-sudici>, pagină accesată la data de 04.05.2023.

Având în vedere instabilitatea regională și locală, Libia s-a transformat dintr-o țară de destinație pentru imigranți într-o țară de tranzit, necesitând un răspuns prompt din partea UE pentru a aborda nevoile urgente. În acest scop, UE a acordat finanțare prin Fondul fiduciar de urgență al UE pentru Africa, componente Africa de Nord. Acest fond se concentrează pe abordarea cauzelor profunde ale migrației ilegale și furnizează asistență pentru gestionarea fluxurilor migratorii.

Marocul are relații foarte dezvoltate cu Uniunea Europeană în comparație cu alte țări din regiunea sudică, întrucât a încheiat un acord de asociere care a intrat în vigoare în anul 2000, precum și un nou plan de acțiune în cadrul politicii europene de vecinătate (PEV) adoptat în 2013. În 2008, Marocului i s-a acordat „statutul avansat” în cadrul PEV, recunoscându-i-se astfel dorința și eforturile sale de a consolida cooperarea cu UE.

În iunie 2013, a fost lansat Parteneriatul pentru mobilitate UE-Maroc, în cadrul căruia se derulează negocieri pentru facilitarea eliberării vizelor și a autorizațiilor de readmisie. De asemenea, există negocieri în desfășurare pentru un acord de liber schimb aprofundat și cuprinzător.

Cu toate acestea, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a luat două hotărâri care permit UE să aplice acordurile cu Marocul, dar aceste acorduri nu se aplică în prezent în Sahara Occidentală, o regiune disputată și controversată. Acest aspect poate crea tensiuni și complicații în relațiile dintre UE și Maroc, deoarece problema statutului Sahara Occidentală rămâne nerezolvată.

Palestina este finanțată într-un mod bilateral anual cu aproximativ 300 de milioane de euro de către Uniunea Europeană. Acest sprijin oferit de Uniunea Europeană este conferit în scopul de a contribui la consolidarea unui stat independent și democratic, care să poată conviețui în condiții de securitate și pace cu state precum Israel sau ale state vecine din punct de vedere geografic. Relațiile UE-Palestina au ca bază acordul din 1977 privind asocierea interimară ce reglementează schimburile comerciale și cooperarea dintre cele două. PEV-ul semnat între UE și Palestina a intrat în vigoare în anul 2013, iar în cursul aceluiași an Uniunea Europeană a pus la dispoziție Israelului și viitorului stat Palestina, un sprijin colosal în domeniul politic, economic și al securității, urmat de sprijin financiar imens în valoare de sute de milioane de euro.

În mai 2011, UE a suspendat întreaga cooperare bilaterală cu guvernul sirian, ca răspuns la escaladarea violențelor și la situația inacceptabilă în domeniul drepturilor omului. Drept represalii Uniunea Europeană a adoptat măsuri restrictive față de **Siria**. Uniunea Europeană a fost principalul donator, ca urmare a crizei siriene, iar din 2011 și până în anul 2017 UE împreună cu statele membre au adunat fonduri de aproximativ 25 miliarde de euro pentru asistență umanitară, pentru dezvoltare, pentru stabilitate financiară și politică. An de an la Bruxelles, UE și ONU organizează conferințe în vederea atingerii scopului de a mobiliza marii actori internaționali în vederea implicării lor pentru a sprijini poporul sirian.

Tunisia, ca actor important în contextul relațiilor internaționale, s-a poziționat în proximitatea Uniunii Europene și a devenit un partener de încredere pentru aceasta. A manifestat un angajament moderat și echilibrat prin punctele de vedere și pozițiile exprimate în cadrul organizațiilor internaționale și al altor foruri relevante. Colaborarea dintre Tunisia și Uniunea Europeană s-a extins în domeniul securității și migrației, iar relațiile cu țările vecine din regiunea mediteraneeană de sud sunt cordiale.

Tunisia a jucat un rol constructiv în promovarea integrării regionale a Maghrebului, iar începând cu revoluția din 2011, Uniunea Europeană a oferit sprijin financiar, politic și tehnic pentru facilitarea tranziției către un sistem democratic în țară. Din 2012, Tunisia a intrat într-un „parteneriat privilegiat” cu Uniunea Europeană, fiind însoțit de un plan de acțiune pentru perioada 2013-2017.

În martie 2014, Tunisia și UE au lansat Parteneriatul pentru mobilitate, care a dus la inițierea negocierilor privind un acord de facilitare a eliberării vizelor și un acord de readmisie. Totodată, negocierile pentru un acord de liber schimb aprofundat și cuprinzător au fost finalizate în octombrie 2015 și sunt în prezent în curs de implementare. În ianuarie 2014, Tunisia a adoptat o nouă constituție, urmată de alegeri parlamentare și prezidențiale în octombrie-decembrie 2014, precum și de alegeri locale în 2018. Toate aceste evenimente au avut o importanță deosebită în procesul de tranziție democratică a Tunisiei.¹⁰

¹⁰ *Ibidem*.

Parteneriatul Estic

Parteneriatul Estic prin natura sa are scopul de a integra din punct de vedere politic și economic șase state aflate în Europa de est și Caucazul de sud: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina.

Acest parteneriat a fost lansat la data de 7 mai 2009, la Summitul de la Praga, având drept scop prelungirea ariei de dezvoltare și securitate în zona estică proximală Uniunii Europene.

Germania, Franța și alte state vestice ale UE și-au manifestat nemulțumirea, dat fiind faptul că Parteneriatul Estic ar fi putut fi interpretat ca un pas important în vederea obținerii pe viitor a calității de membru a UE de către aceste șase țări.

Parteneriatul Estic este reprezentat în două perspective diferite: parteneriat bilateral și parteneriat multilateral.

Parteneriatul bilateral constă în purtarea unor dialoguri și dezbatări, prin care se urmărește îndeplinirea unor obiective-cheie, stipulate în acordurile semnate între cele două entități.

Dintre acordurile semnate în cadrul Parteneriatului Estic, putem aminti Acordul CEPA (Acord de Parteneriat Consolidat și Cuprinzător) în care părțile semnatare au fost Armenia și UE, intrat în vigoare la 1 martie 2021.

Alte acorduri au fost cele semnate de către Georgia, Republica Moldova și Ucraina cu UE, sub forma unor Acorduri de Asociere prin care se urmărește o asociere politică și o integrare economică consolidată, inclusiv crearea unei Zone de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător.¹¹

În prezent sunt în desfășurare discuții între Azerbaidjan și UE în vederea conceperii unui nou acord bilateral care să-i succedă actualului Acord de Parteneriat și Cooperare.

Obiectivul Parteneriatului constă în punerea în aplicare a politicii proactive și eficiente, cu scopul de a obține rezultate palpabile pentru țările implicate și pentru cetățenii lor, prin eforturile concertate ale

¹¹ Ministerul Afacerilor Externe, *Parteneriatul Sudic*, <http://www.mae.ro/node/23363>, pagină accesată la data de 04.05.2023.

instituțiilor UE, statelor membre ale UE și țărilor din cadrul Parteneriatului Estic.

Summit-urile Parteneriatului Estic se desfășoară, de regulă, din doi în doi ani. Reuniunile la nivel înalt ale Parteneriatului estic au loc, de obicei, o dată la doi ani. Aceste reuniuni (la nivel de șefi de stat și de guvern) analizează punerea în aplicare și realizările Parteneriatului Estic, stabilesc obiective pentru anii următori și oferă o viziune pentru viitor.

La 18 martie 2020 a fost publicată comunicarea comună sub denumirea de „Politica privind Parteneriatul Estic după 2020: Consolidarea rezilienței – Un Parteneriat Estic care produce rezultate pentru toți.” Prin intermediul acestei comunicări erau relevate cinci obiective politice:

1. Crearea și dezvoltarea progresivă a unor economii puternice, pe termen lung;
2. Asigurarea existenței statului de drept;
3. Dezvoltarea politicilor privind fenomenul climatic;
4. Digitalizarea instituțiilor;
5. Formarea unor societăți reziliente.

Toate cele cinci obiective sunt susținute de un plan economic regional în valoare de aproximativ 2,5 miliarde de euro, având drept scop sprijinirea societăților în vederea redresării ca urmare a perioadei pandemice de Covid-19, respectiv pentru a accelera procesul de protejare a sistemului climatic și transpunerea digitalizării în viața curentă a cetățenilor fiecărui stat.

Parteneriatul Estic a reprezentat până în prezent un real succes având în vedere faptul că au fost create peste 1,65 milioane locuri de muncă, schimburile comerciale dintre cei doi parteneri, Uniunea Europeană și țările membre Parteneriatului estic, au ajuns la o cifră de 65 de miliarde de euro în anul 2020, aproximativ 50% dintre instituțiile locale din cadrul Parteneriatului Estic au convenit să demareze proceduri în vederea reducerii emisiilor CO₂, iar tinerilor le-au fost oferite peste 80.000 de oportunități de schimburi.

Bibliografie:

Troncotă Miruna, *Europeanizarea Balcanilor de Vest. Experimente politice și lecții încă neînvățate*, George Anglițoiu (coord.), Europeanizarea. Studii de guvernare și securitate, Editura C.H. Beck, București, 2015.

Venic-Alujevic Lucia, *European Integration of Western Balkans: From Reconciliation to European Future*, Centre for European Studies, 2012.

Comisia Europeană, *State of the Union Address by President von der Leyen at the European Parliament Plenary. Building the world we want to live in: A Union of vitality in a world of fragility*.

Comisia Europeană, *2020 Communication on EU enlargement policy*.

Joint declaration of the Paris Summit for the mediterranean, Paris, 13 July 2008.

Parlamentul European, *Fișe descriptive despre Uniunea Europeană*, Parlamentul European, *The Western Balkans. FactSheet*.

Ministerul Afacerilor Externe, *Parteneriatul Sudic*.

VICTIMA ÎN CYBERSPAȚIU – VICTIMELE CYBERBULLYINGULUI

Autori: Sasu Alexandra Mihaela¹

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Bulea Iulia²

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Rezumat: Odată cu dezvoltarea procesului tehnologic, rețelele de socializare și blog-urile au devenit elemente importante în cadrul activităților noastre cotidiene. O problemă apărută ca urmare a revoluționării modului de a comunica prin intermediul internetului, cu implicații foarte grave asupra sănătății fizice și psihice a copiilor și adolescenților, este cyberbullying-ul. Totuși, nu trebuie să blamăm procesul tehnologic pentru riscurile atașate utilizării acestuia, ci trebuie să fim conștienți de existența lor în mediul virtual, să ne cunoaștem drepturile și obligațiile și să luăm măsuri, atunci când ne confruntăm cu astfel de probleme.

O întrebare interesantă ar fi dacă există oare un mod de abordare a fenomenului infracțional care să aibă sens, care să ofere victimei cu adevărat satisfacția că „s-a făcut dreptate” și care să încerce să sădească în infractor pe lângă un sincer sentiment de vinovăție și unul de responsabilitate pentru toate acțiunile lui viitoare?

O perspectivă promițătoare pentru reșezarea legii penale și, în același timp, un concept tot mai mult acceptat pe plan mondial în interiorul sistemelor penale este conceptul de justiție restaurativă.

Cuvinte-cheie: victimă, cyberbullying, prejudicii, prevenție.

¹ Adresa de email Autor 1: alexandramihaela.sasu@ulbsibiu.ro

² Adresă de email autor 2: iulia.bulea@ulbsibiu.ro

Introducere

Responsabilitatea pe care procesul penal sau civil, dar mai ales persoana făptuitorului, de cele mai multe ori condamnat, o induc, fac ca victima, adică persoana care are cel mai mult de suferit, să treacă într-un con de umbră exact atunci când aceasta are mai multă nevoie de ajutor. Prin statutul pe care îl dobândește, victima dă naștere unor reacții afective intense datorită faptului că alimentează sentimentul de insecuritate.

Victimologia capătă o importanță deosebită în procesul investigativ și acest lucru nu doar pentru că ne dezvăluie cine sunt victimele, obiceiurile lor sociale și personalitatea lor, dar și pentru că aflăm de ce acestea au fost alese ca victime.

Dezvoltarea rapidă a tehnologiilor informației și comunicațiilor a determinat apariția unor noi componente hardware, software și a altor aplicații, ce au fost exploatate într-o formă sau alta de organizațiile criminale. Prin urmare, o nouă noțiune și disciplină a apărut, denumită „Criminologia în cyberspațiu” (Cyber Criminology), aceasta fiind definită de criminologul indian Jaishankar Karupannan în anul 2007, „studiul cauzalității infracțiunilor care se comit în cyberspațiu, un spațiu virtual și impactul lor fizic”³.

Victimizarea în cyberspațiu se referă la procesul prin care o anumită persoană sau organizație devine ținta crimelor comise în cyberspațiu. Acest tip de victimizare este diferit de formele tradiționale de criminalitate, în primul rând în ceea ce privește gravitatea faptei. Infracțiunile tradiționale, în special cele violente, pot cauza prejudicii fizice, în timp ce criminalitatea din cyberspațiu poate provoca prejudicii fizice indirecte, întrucât contactul fizic dintre victimă și infractor lipsește.

În al doilea rând, atacurile săvârșite prin intermediul sistemelor informatice determină pierderi de informații pentru victimele din cyberspațiu, sub forma furtului, manipulării, distrugerii sau refuzului de acces la datele stocate în sistemele informatice, față de spațiul real unde prejudiciile financiare se referă la bani, active financiare sau alte bunuri tangibile. Totuși, în cyberspațiu banii pot exista în format

³ A. C. Moise, *Dimensiunea criminologică a criminalității din cyberspațiu*, Ediția 2, Ed. C.H. Beck, București, 2020, pp 46-57.

digital sub forma unor date aflate în bănci, carduri bancare și conturi, aceste informații fiind stocate în sistemele informatice, prezentând un mare interes pentru infractorii din cyberspațiu.⁴

Rețelele de socializare și blog-urile au devenit elemente importante în cadrul activităților noastre cotidiene, fiind din ce în ce mai populare și pentru copii și tineri. Aceștia din urmă sunt cei mai vulnerabili pentru a fi ademeniți prin intermediul acestor tehnologii, întrucât aceste mijloace sunt deosebit de atractive pentru ei, precum și datorită faptului că de multe ori folosesc, nesupravegheați aceste mijloace.⁵ Astfel, rețelele de socializare sunt utilizate de către infractorii din cyberspațiu pentru a săvârși diverse abuzuri asupra copiilor și tinerilor, în special abuzuri de natură sexuală.

O problemă apărută ca urmare a revoluționării modului de a comunica prin intermediul internetului, extrem de frecvent întâlnită și cu un impact major asupra sănătății fizice și psihice a copiilor și adolescenților este **cyberbullying-ul**. Acesta este întâlnit de cele mai multe ori în timpul școlii, dar nu numai, infractorii fiind copiii și adolescenții care folosesc sistemele informatice și dispozitivele tehnologiei informației și comunicațiilor pentru amenințarea, hărțuirea sau intimidarea altor copii sau adolescenți care devin victime.

Victimele cyberbullyingului

Pe lângă motivații precum o stimă de sine scăzută, răzbunare, obsesie sau pur și simplu dorința de a se distra pe seama altor copii, cyberbullying-ul poate fi folosit și ca răspuns defensiv la posibilitatea de a fi victimizat în spațiul real sau în cyberspațiu (agresiune reactivă).⁶

⁴ A.C. Moise, *op. cit.*, p. 249.

⁵ <https://cig.ase.ro/wp-content/uploads/2016/06/7Dobre.pdf>, pagină accesată la data de 30.03.2023.

⁶ D.C. Campfield, *Cyber Bullying and Victimization: Psychosocial Characteristics of Bullies, Victims and Bully*, Master of Arts, The University of Montana, Missoula, Montana, *Dissertation presented in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy in Psychology, Clinical*, The University of Montana, Missoula Montana, 2008, p. 32 apud A. C. Moise, *op. cit.*, p. 347-348.

Conform studiilor criminologice, prejudiciile suferite de victimele cyberbullying-ului pot fi atât fizice, cât și morale (psihologice), atât pe termen scurt, cât și pe termen lung. Mulți tineri, victime ale acestui fenomen, nu au mai dorit să meargă pentru o anumită perioadă la cursuri, o parte din ei ajungând chiar să abandoneze școala și să se izoleze de lumea exterioară. De asemenea, victimele prezintă un risc mai mare de a avea stima de sine scăzută și de a ajunge să sufere de depresie, anxietate, singurătate, schizofrenie sau alte boli mintale, cu atât mai mult cu cât multe dintre ele raportează comportamentul la care sunt supuse doar după câțiva ani, astfel că nu pot beneficia de ajutor specializat. Totodată, aceste persoane ajung să raporteze în cele din urmă sentimente de umilință, de confuzie, stres, frustrare, tristețe, furie, jenă și chiar gânduri suicidare. Din nefericire, nici chiar părinții victimelor nu aduc la cunoștință acest comportament conducerii școlilor sau organelor legii, pe de o parte, pentru că nu sunt conștienți de problemele cu care se confruntă copiii lor, și, pe de altă parte pentru că nu consideră că acest comportament reprezintă o problemă gravă.

Cyberbullying-ul are mai multe forme de manifestare și anume: bârfa, excluderea, hărțuire/sâcâială, urmărire online, întărâtare, comentarii, insistență abuzivă, profiluri false, dezvăluire, sabotare. Pe lângă aceste 10 forme de hărțuire online, profesorul de psihologie Robin Kowalski de la Universitatea Clemson identifică alte două modalități de manifestare a cyberbullying-ului și anume happy slapping (înregistrarea video a atacurilor și distribuirea lor sporind astfel gradul de umilință la care este supusă victima) și sexting (distribuirea de materiale pornografice minorilor utilizând mijloace electronice de comunicație).⁷

Consecințele manifestării cyberbullying-ului pot fi încadrate în 3 categorii⁸:

Efecte la nivel social:

- **diminuarea dorinței de comunicare și socializare**, în online și în viața reală, motiv pentru care unele victime aleg să se izoleze;

⁷ <https://cig.ase.ro/wp-content/uploads/2016/06/7Dobre.pdf>, pagină accesată la data de 30.03.2023.

⁸ *Idem.*

- **comportament necorespunzător în societate**, victimele putând acționa agresiv sau prezenta complexe a căror manifestare inhibă socializarea;
- **Absenteismul**, victimele refuză să meargă la școală pentru a evita întâlnirea cu unii colegi care au vizualizat mesajele denigrante.

Efecte la nivel emoțional:

- **comportament agresiv sau depresie**, cauzate de reacțiile celor din jur la postările agresorului cu privire la victimă;
- **frică și anxietate**, determinate de impresia victimei că este urmărită permanent;
- **îmbufnar**, adolescentul este mereu nemulțumit și supărat, refuzând să participe la activități de grup.

Efecte la nivel fizic:

- **rănirea fizică** pricinuită de agresorul cu care victima s-a întâlnit anterior față în față;
- **sinuciderea (cyberbullicide)**, fie din convingerea că este singura modalitate de a opri agresorul, fie pentru că nu mai poate îndura tratamentul abuziv al agresorului sau reacțiile celor din jur.

Un caz foarte mediatizat legat de acest ultim efect la nivel fizic al hărțuirii online este cazul Amandei Todd, o adolescentă de 16 ani din Canada care, îndemnată de un necunoscut pe internet să își expună părțile intime, a ajuns să fie hărțuită de acesta constant, sub amenințarea că va posta poza cu ea, dacă nu i se va supune. Adolescenta a refuzat cerințele agresorului, iar acesta a publicat fotografia cu ea, motiv pentru care a fost nevoită să se mute de la un liceu la altul, dintr-un oraș în altul, spre a ascunde rușinea. Agresorul a continuat să o amenințe și să trimită poza ei către fiecare liceu unde se muta, iar fata a început să sufere de depresie, frică, atacuri de panică, a încercat să se automutileze și să se sinucidă, rezultatele școlare fiind din ce în ce mai slabe. În ciuda terapiilor și tratamentului medicamentos la care a fost supusă, Amanda a fost găsită spânzurată în apartamentul ei, în octombrie 2012, nu înainte de a posta pe You Tube un clip video care a devenit viral: „My Story: Struggling, bullying, suicide and self harm”, în care,

folosindu-se de cartonașe, adolescența povestește tragică sa experiență privind cyberbullying-ul.

La nivel european și internațional există puține țări care au elaborat legi împotriva cyberbullying-ului, însă metodele cyberbullying-ului pot fi investigate în conformitate cu legislațiile penale de la nivelul statelor naționale, care incriminează deja faptele de amenințare, hărțuire și folosire a comunicațiilor electronice pentru a provoca prejudicii. Totuși statele membre ale Uniunii Europene au început să elaboreze reglementări specifice pentru a incrimina cyberbullying-ul sau pentru a elabora prevederi care să cuprindă anumite forme de hărțuire realizate prin comunicațiile electronice alături de formele tradiționale de hărțuire.⁹

Legiuitorii români au ales să incrimineze acest fenomen în cadrul articolului 208 C.Pen, care se referă la infracțiunea de hărțuire. De asemenea, a fost adoptată Legea Nr. 221/2019¹⁰ pentru modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011, care definește în cuprinsul art. 1 pct. 6, pentru prima dată în mod expres, fenomenul de bullying comis în cyberspațiu. Astfel, conform acestui articol „bullying este acțiunea sau seria de acțiuni fizice, verbale, relaționale și/sau cibernetice, într-un context social dificil de evitat, săvârșite cu intenție, care implică un dezechilibru de putere, au drept consecință atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptate împotriva unei persoane sau grup de persoane și vizează aspecte de discriminare și excludere socială, care pot fi legate de apartenența la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau categorie defavorizată, ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală, caracteristicile personale, acțiune sau serie de acțiuni, comportamente ce se desfășoară în unitățile de învățământ și în toate spațiile destinate educației și formării profesionale.”

În scopul prevenirii și combaterii acestui fenomen, toate persoanele implicate ar trebui să coopereze, respectiv părinții victimelor și infractorilor, reprezentanții unităților școlare și organele de punere în

⁹ C.M.Kokkinos, N. Antoniadou, A.Markos, *Cyberbullying: An investigation of the psychological profile of university student participants*, în *Journal of Applied Developmental Psychology*, no.35/2014 apud A. C. Moise, *op. cit.*, p. 351.

¹⁰ *M.Of. nr. 929* din 19 noiembrie 2019.

aplicare a legii. Victimele pot avea nevoie de sprijin suplimentar din partea unui profesor sau consilier în domeniul sănătății psihice, iar părinții trebuie să fie informați de organele legii cu privire la investigarea acestui comportament. Un plan de prevenire și combatere a acestui fenomen ar trebui să includă: determinarea stadiului actual al acestuia în școli, prin interviuri în rândul elevilor, informarea elevilor despre conținutul și efectele bullying-ului, impunerea de reguli stricte privind utilizarea dispozitivelor electronice, filtrarea conținutului online, acordarea de suport emoțional și protecție a victimelor, organizarea de dezbateri și discuții libere ce implică atât copiii, cât și părinții și autoritățile locale.

Sondaj/ Studiu de caz Cyberbullying¹¹

Studiile realizate de Organizația Salvați Copiii de-a lungul timpului arată că fenomenul de cyberbullying continuă să reprezinte principala amenințare pentru copii în mediul virtual.

Doar 3 din 10 victime ale abuzului cibernetic au avut încredere să discute cu cineva despre incident, de obicei un prieten. Pentru că traumele afectează modul de funcționare și randamentul școlar, este crucial ca părinții și profesorii să înțeleagă că într-o astfel de situație toți copiii implicați sunt victime, indiferent de rolul pe care îl au (victima, agresor, martor) și au nevoie de ajutor din partea adulților pentru a gestiona situația și a reduce efectele.

Pentru a marca Ziua Siguranței pe Internet, Organizația Salvați Copiii, alături de reprezentanți ai autorităților și partenerii proiectului de siguranță online – Ora de Net, a organizat o dezbatere, sub forma unui panel de discuții urmat de o masă rotundă, unde au fost analizate, alături de adolescenți, principalele probleme care apar ca urmare a cyberbullyingului între elevi.

În 2022, numărul de sesizări primite la linia de raportare esc_ABUZ se menține la un nivel ridicat: 8.804 solicitări, dintre care 6.092 cu conținut dăunător ilegal: 5.686 fiind imagini sau materiale înfățișând

¹¹ <https://www.salvaticopiii.ro/sci-ro/media/Documente/SONDAJ-Doi-din-cinci-copii-sunt-victime-ale-cyberbullying.pdf>, pagină accesată la data de 1.05.2023.

abuz sexual asupra copiilor. Din 2016 până în prezent, mai mult de 27.000 de sesizări au fost făcute prin punctul civil de raportare esc_ABUZ.

- **București, 7 februarie 2023:** Doi din cinci copii spun că au fost jigniți sau au primit mesaje supărătoare pe internet, în creștere cu aproximativ 3 puncte procentuale, comparativ cu anul trecut. Cu toate acestea, doar 17% dintre copii admit că au trimis altora astfel de mesaje cu conținut ofensator. Ponderea fetelor care afirmă că au fost jignite pe internet este cu 12 puncte procentuale mai mare decât a băieților care au avut o astfel de experiență, iar copiii din mediul rural afirmă într-o măsură mai ridicată că au fost jigniți / deranjați pe internet comparativ cu cei din mediul urban, arată datele unei anchete realizate de Salvați Copiii România în luna ianuarie. Organizația atrage atenția că hărțuirea online, cyberbullying-ul, are consecințe socio-emoționale pe termen lung și se adaugă cazurilor de violență fizică din școli.
- *Studiu de caz: Fetița mea are 13 ani și este în clasa a VII-a. A fost mereu o fetiță veselă, cu mulți prieteni. De o lună, ceva s-a schimbat. Este mereu tristă, nu mai comunică cu mine așa cum o făcea și nu mai vrea să iasă afară din casă, nici măcar la ziua prietenei ei. Într-un final, am aflat calvarul prin care trecea: câteva fete i-au creat un profil pe instagram, unde au postat din fotografiile pe care ea le trimisese pe grupul lor privat de whatsapp. Erau fotografii de la noi din casă, cu ea în pijama sau într-un tricou vechi. De atunci, colegii au început să râdă de ea la școală. Era umilită. Prietenele ei, în loc să o sprijine, contribuiau și ele la glume și jigniri.*

Materialele identificate au fost trimise de către specialiștii Salvați Copiii către IGPR, unde acestea sunt investigate, urmărind eliminarea conținutului de pe internet, identificarea și asistența oferită victimei, precum și anchetarea agresorilor.

Un copil din trei, dintre cazurile care au apelat la serviciile de consiliere ale psihologilor organizației în 2020-2021, s-a confruntat cu stări de anxietate și a avut nevoie de consiliere și suport psiho-emoțional, procentul crescând la peste 50% în cazul adolescenților, mergând până la consecințe extrem de grave (tentative de suicid).

Astfel, sondajul online realizat printre copiii care au acces la internet, cu vârsta cuprinsă între 8 și 17 ani, relevă că:

- **77 %** dintre copii afirmă că petrec cel puțin 3 ore zilnic, pe internet.
- Fetele afirmă într-o măsură semnificativ mai ridicată că petrec peste 6 ore online, comparativ cu băieții, la fel adolescenții comparativ cu copiii de vârstă mai mică.
- **40%** dintre copii afirmă că au fost jigniți sau deranjați pe internet, în creștere cu aproximativ 3 puncte procentuale comparativ cu anul trecut.
- Ponderea fetelor care afirmă că au fost jignite pe internet este cu **12%** mai mare decât a băieților care au avut o astfel de experiență.
- **20%** dintre copiii care au fost jigniți pe internet afirmă că acest lucru se întâmplă cel puțin o dată pe săptămână.
- Persoanele cunoscute online, alături de prieteni, sunt principalii autori indicați de copii când vorbesc de jigniri pe internet.
- **17%** dintre copii afirmă că au postat sau trimis mesaje jignitoare.

Conform datelor oficiale, în sistemul de educație a fost înregistrată o creștere cu aproape o treime a situațiilor de bullying sesizate, în anul școlar 2021-2022, prin comparație cu anul școlar anterior (10.971 de situații de bullying constatate, față de 7.715). În realitate însă, fenomenul este mult mai grav: analiza recentă a Organizației Salvați Copiii (finalul anului 2022) arată că bullying-ul în școală ori în clasă și perpetuarea lui în mediul online afectează emoțional, an de an, sute de mii de elevi care devin victime ale situațiilor de violență fizică și de amenințare sau ale mesajelor umilitoare transmise online (49%), care asistă în calitate de martori (82%) sau care recunosc că au comis ei înșiși astfel de fapte (27%).

Considerând că grupurile de acțiune anti-bullying reprezintă cea mai bună cale de limitare a fenomenului de violență dintre elevi în spațiile școlare, Organizația Salvați Copiii a solicitat Ministerului Educației o evaluare a stadiului implementării Normelor metodologice privind constituirea acestor grupuri și elaborarea unei strategii naționale de respectare întocmai a dispozițiilor legale.

În școlile în care există grup de acțiune anti-bullying și este funcțional, se observă o îmbunătățire a climatului educațional, care se traduce într-o mai bună colaborare a cadrelor didactice cu părinții, astfel încât elevii primesc același mesaj la școală și acasă. Se simt sprijiniți pentru a deveni mai toleranți și se îndreaptă cu mai mare încredere către adulți, atunci când întâmpină situații dificile.

Intervenția Salvați Copiii

În anul 2022, în cadrul programului „Școli fără bullying”, Organizația Salvați Copiii a organizat sesiuni de informare și pregătire pentru un număr de 800 de cadre didactice din 138 de școli pentru aplicarea de metode educaționale bazate pe disciplină pozitivă și implementarea normelor metodologice anti-bullying. În aceste activități de informare și prevenire, au fost implicați 947 de părinți și 5.626 de copii (din care aproape 800 au devenit ambasadori anti-bullying în școlile lor). Astfel, „Salvați Copiii” a facilitat constituirea și funcționarea grupului de acțiune anti-bullying în 80 de școli partenere, în alte 58 grupul fiind în curs de constituire (www.scolifarabullying.ro).

Concluzii

Investigațiile de până acum reflectă faptul că victima, în cele mai multe cazuri, joacă un rol mai mult sau mai puțin activ în săvârșirea infracțiunii, și astfel o parte din vină cade asupra ei. Cum rezultă din cercetări, azi oricine și oriunde poate fi victimizat, ceea ce implică necesitatea unei acțiuni sociale preventive de mare amploare. Trebuie desființată total falsă credință că infracțiunile despre care lumea citește în ziare sau cele prezentate prin mijloace de comunicare „se întâmplă doar altora”. Acest optimism neîntemeiat dovedește că măsurile de autoprotecție nu sunt nici bine cunoscute, nici practicate.

Chiar dacă în urma revoluționării modului de comunicare prin intermediul internetului au apărut și probleme precum cyberbullyingul, nu trebuie să blamăm procesul tehnologic pentru riscurile atașate utilizării acestuia, ci trebuie să fim conștienți de existența lor în mediul virtual, să ne cunoaștem drepturile și obligațiile și să luăm măsuri atunci când ne confruntăm cu acest tip de probleme.

Cyberbullying-ul este o problemă serioasă și afectează negativ viața victimelor. Este nevoie de eforturi concentrate pentru a preveni și a combate acest fenomen, fapt care nu este posibil decât asigurând sprijin și protecție adecvată pentru victime și promovând comportamentul online responsabil și respectuos. Așadar, sprijinul emoțional și psihologic acordat victimelor cyberbullyingului este crucial. Persoanele afectate ar trebui să caute ajutor din partea familiilor, prietenilor, consilierilor școlari sau specialiștilor în domeniul sănătății mentale pentru a face față consecințelor și a găsi strategii de reziliență. Astfel, este esențială încurajarea raportării incidentelor de cyberbullying către părinți, profesori, administratorii platformelor online și autoritățile competente.

Atunci când ne gândim însă la suferința victimei ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni este oare suficient ca autorul să fie identificat și pedepsit? O întrebare interesantă ar fi dacă există oare un mod de abordare a fenomenului infracțional care să aibă sens, care să ofere victimei cu adevărat satisfacția că „s-a făcut dreptate” și care să încerce să stârnească în infractor un sentiment sincer de vinovăție și mai ales unul de responsabilitate pentru toate acțiunile lui viitoare?

O perspectivă promițătoare pentru reșezarea legii penale și în același timp un concept tot mai mult acceptat pe plan mondial în interiorul sistemelor penale este conceptul de justiție restaurativă. Justiția restaurativă reprezintă, în esență, o redescoperire și o îmbunătățire a practicilor specifice „actelor de justiție” din istoria nu foarte îndepărtată a comunităților și a societăților, atunci când procesul se încheia rezolvând situația creată prin dialog și negociere între părți, cu participarea tuturor celor care au fost direct sau indirect afectați de conflict.

Conform dr. Mark S. Umbreit (Universitatea Minnesota- S.U.A.) justiția restaurativă se fundamentează pe valori care subliniază importanța implicării active în procesul de: oferire de suport și asistență victimelor infracțiunilor, responsabilizare a infractorilor față de persoanele și comunitățile cărora le-au făcut rău; repararea pierderilor emoționale și materiale ale victimelor; oferirea mai multor oportunități de dialog și de rezolvare a problemelor între victime, infractori, familii și alte persoane; oferirea de șanse de dezvoltare corectă și reintegrare

în viața comunitară infractorilor și consolidarea siguranței publice prin construcție comunitară.”¹²

O altă definiție interesantă dată acestui concept este cea a criminologului britanic Tony Marshall, conform căreia justiția restaurativă este un „proces prin care toate părțile implicate într-o anumită infracțiune se adună la un loc pentru a decide în mod colectiv modul cum trebuie rezolvate consecințele infracțiunii și implicațiile viitoare.”¹³

Spre deosebire de sistemul tradițional de justiție penală în care atât infractorul, cât și victima părăsesc sala de judecată cu un puternic sentiment de nemulțumire (infractorul deoarece consideră pedeapsa prea severă, iar victima deoarece nimeni nu i-a solicitat cu adevărat părerea în privința sentimentelor sale reale), niciunul neavând un rol activ în proces, în conceptul de justiție restaurativă infractorul și victima sunt încurajați să se implice direct în rezolvarea conflictului prin intermediul dialogului și negocierii, în prezența familiilor celor doi, precum și a altor persoane care pot oferi suport activ în acest proces de reconciliere. Astfel, se urmărește atingerea unor obiective precum responsabilizarea, respectul, reintegrarea, repararea și evitarea etichetării.

În acest fel, relația infractor-victimă, caracterizată la început prin conflict și tensiune se modifică pe parcursul procesului, atunci când infractorul devine conștient de sentimentele victimei, iar aceasta înțelege dorința infractorului de a fi iertat pentru acțiunile sale și de a găsi soluții pentru comportamentul său viitor. Astfel se trece de la o inițială blamare a infractorului, la dorința victimei, infractorului și comunității de a găsi soluții pentru viitor. Schimbul de opinii și informații, o mai bună cunoaștere reciprocă, acceptarea responsabilității și obligației morale de a repara prejudiciul cauzat permit părților să privească infracțiunea ca pe ceva ce aparține trecutului și să-și concentreze atenția asupra consecințelor pe care infractorul le va avea de înfruntat în viitor și a beneficiilor care pot apărea pentru victimă și comunitate. Ca rezultat logic al acestei acțiuni, infractorul trage multe învățăminte și

¹² T. Butoi, L. Nicolae, D. Dinuică, D. Voinea, C. Zărnescu, V. Iftenie, I.T. Butoi, A. Butoi, M. Prodan, *Victimologie*, Editura. Prouniversitaria, București, 2019, p. 221.

¹³ *Idem*, p. 222.

devine conștient că ajutorul acordat victimelor și comunității nu reprezintă un semn de slăbiciune, ci o dovadă de umanism și că acest lucru îi aduce beneficii chiar lui însuși.

Bibliografie:

Butoi Tudorel Badea, Nicolae Luminița Georgeta, Dinuică Doinel, Voinea Dan, Zărnescu Constantin, Iftenie Valentin, Butoi Ioana Teodora, Butoi Alexandru, Prodan Manuela Cristina, *Victimologie (curs universitar)*, Editura Pro Universitaria, București, 2019.

Moise Adrian Cristian, *Dimensiunea Criminologică a criminalității din cyberspațiu*, Ediția 2, Editura C.H. Beck, București, 2020.

<https://cig.ase.ro>.

<https://www.salvaticopiii.ro>

INTERVENȚIA MINISTERULUI APĂRĂRII NAȚIONALE ÎN CRIZA DIN UCRAINA

Autori: Ioniță Mihaela Cristina¹
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu
Dragomir Andreea Nicoleta²
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Rezumat: *Poziția geografică pe care o are România pe hartă nu este tocmai una favorabilă în actualul context geopolitic de la nivel mondial, însă securitatea națională este stabilă în momentul de față.*

Transformarea mediului de securitate la nivel mondial duce la apariția unor noi riscuri și amenințări pentru securitatea internațională și pentru cea națională. Bazinul Mării Negre reprezintă un factor de risc pentru statul nostru, însă, fiind membru a NATO, putem spune că avem mai multă siguranță.

De-a lungul timpului, între Rusia și Ucraina au avut loc nenumărate conflicte, însă, având o intensitate scăzută, prognozele de ordin geopolitic indicau un procent scăzut în ceea ce privea posibilitatea unui conflict armat în secolul XXI.

La nivel global, dar mai ales la nivel național, atacul armat la adresa Ucrainei a generat panică și instabilitate din punct de vedere a securității internaționale. Odată cu începerea războiului dintre Rusia și Ucraina, NATO, SUA, ONU și UE au impus o măsuri preventive în zonele de vulnerabilitate. Principala măsură a fost întărirea cu 500 de militari a misiunilor desfășurate în Bosnia și Herțegovina pentru a menține securitatea statelor sub control. NATO a fost nevoită să ia măsuri specifice pentru mediul de securitate internațional, astfel au întărit trupele situate în vecinătatea Ucrainei și au trimis militari

¹ Adresă de email autor 1: ionitacristina999@yahoo.com

² Adresa de email autor 2: andreea.dragomir@ulbsibiu.ro

din alte state membre ale Alianței să desfășoare diferite exerciții în colaborare cu trupele vecine.

România a mărit vigilența, a întărit frontierele, iar la granița cu Ucraina au fost suplimentate forțele de ordine, Forțele Navale Române desfășoară misiuni de patrulare în Bazinul Mării Negre și previn apariția oricăror elemente de muniție care ar putea pune în pericol securitatea țării noastre.

Cuvinte-cheie: securitatea națională, carieră militară, Marea Neagră, conflict armat, NATO.

Introducere

Cariera militară presupune multe sacrificii dacă o persoană este devotată și își dorește să facă o carieră în domeniul militar. Oportunitățile sunt numeroase, însă nu oricine este dispus să se sacrifice. De-a lungul carierei, armata duce la bun sfârșit misiunile interne, dar și pe cele externe. Putem afirma faptul că în fiecare zi militarii sunt într-o misiune. Misiunea lor este să apere țara și să fie întotdeauna pregătiți de orice. Pe lângă aceste lucruri, regăsim misiuni specifice precum cele de alimentare, de aprovizionare și așa mai departe. Atât pe plan intern, cât și pe plan extern regăsim misiuni cu diferite grade de dificultate, misiuni foarte complexe sau misiuni mai ușoare.

Misiunile de patrulare sau de pază a obiectivelor reprezintă o altă misiune îndeplinită de către militari. Participarea militarilor români la misiuni din afara teritoriului pentru combaterea terorismului sau de sprijinire a păcii demonstrează profesionalismul și seriozitatea de care dau dovadă.

Datorită situației pandemice și a războiului epidemiologic din anii precedenți, militarii au fost nevoiți să respecte cu strictețe normele de prevenire ale virusului. Astfel misiunile au fost mult mai grele, iar militarii nu au mai avut parte de aceeași libertate ca până atunci în timpul misiunilor.

Astfel s-au constituit patrule mixte, formate din militari și personal care aparțineau Jandarmeriei sau Poliției Române, care se deplasau zilnic prin spațiul public și asigurau siguranța cetățenilor. Aceștia erau însărcinați să legitimizeze cetățenii și să se asigure că aceștia respectă restricțiile și nu încalcă legislația în vigoare.

La punctele de trecere a frontierei, militarii au acționat în sprijinul autorităților abilitate de a întări paza și controalele, au transportat echipamente medicale și alte materiale folosite pentru combaterea pandemiei. S-au efectuat foarte multe teste pentru depistarea infectării cu virusul Sars-Cov-2.

De la începutul pandemiei și până la încheierea acesteia, Ministerul Apărării Naționale a sprijinit forțele de ordine publică pentru a fluidiza traficul și a patrula. Conform paginii oficiale a Ministerului Apărării Naționale, s-au desfășurat peste 6000 de misiuni pentru fluidizarea traficului, aproximativ 570 de misiuni de sprijinire a forțelor Ministerului Afacerii Interne și 151 de executare a triajului epidemiologic în punctele de trecere a frontierei, iar peste 60 de misiuni au reprezentat montarea unor corturi în apropierea unor spitale municipale și județene pentru efectuarea triajului epidemiologic al pacienților.³

Tot în perioada pandemică au fost instalate 3 spitale de campanie, unul de tip ROL-2, la Institutul de Geriatrie și Gerontologie „Ana Aslan” din Otopeni, iar celelalte 2 Sisteme Modulare Medicale de Izolare și Tratament, unul amplasat în Constanța, iar celălalt în Timișoara.⁴

Medicii militari, precum și personalul medical din cadrul Ministerului Apărării Naționale au sprijinit activitatea unor spitale civile din țară, totodată oferind sprijin medical și cetățenilor din Republica Moldova pentru a limita răspândirea COVID-19.

Structurile logistice ale Comandamentului Logistic Întrunit, Statului Major al Forțelor Terestre, Statului Major al Forțelor Aeriene, precum și o echipă de specialiști din Academia Tehnică Militară „Ferdinand I” (ATM) au produs viziere de protecție pentru acoperirea nevoilor structurilor de forțe ce participă la efortul național împotriva răspândirii COVID-19. De asemenea, Academia Tehnică Militară „Ferdinand I”, universitate politehnică de prestigiu a Ministerului Apărării Naționale, și BlueSpaceTechnology (BST), un operator economic

³ https://www.mapn.ro/cpresa/16638_Misiunile-MApN-de-limitare-a-efecte-lor-pandemiei-de-COVID--19-pana-la-incetarea-starii-de-urgenta- site accesat în data de 08.03.2023.

⁴ https://www.mapn.ro/cpresa/16638_Misiunile-MApN-de-limitare-a-efecte-lor-pandemiei-de-COVID--19-pana-la-incetarea-starii-de-urgenta- site accesat în data de 08.03.2023.

recunoscut în Industria Națională de Apărare, au proiectat un ventilator mecanic pentru a veni în sprijinul spitalelor și autorităților din România în lupta împotriva pandemiei.⁵

Printre celelalte misiuni din perioada pandemiei se numără și cele de sprijin pentru persoanele vârstnice și pentru sprijinul altor state, dar și repatrierea persoanelor infectate cu acest virus.

Militarii au dat dovadă de sprijin, seriozitate și implicare pe toată perioada pandemiei, aceștia și-au îndeplinit misiunile cu succes și au primit respect din partea societății.

După finalizarea crizei pandemice, a apărut războiul dintre statele vecine, Rusia și Ucraina, alt motiv de îngrijorare în mediul militar. Pentru a ajunge să dezvolt subiectul, va trebui să prezint anumite aspecte din trecutul relației dintre Rusia și Ucraina.

Este oare adevărat? Ne apără NATO?

Începând cu anul 1989, Alianța Nord-Atlantică a parcurs un proces prin care dorea să adopte atât la nivel organizațional, cât și la nivelul activităților la care a participat, o alianță care să asigure și să mențină pacea din afara zonelor de responsabilitate. Cea mai mare schimbare a fost dublarea numărului de membri, de la 16 în anul fondării (1991), la 30, iar cu aderarea Suediei și a Finlandei va ajunge la 32 de state membre.⁶

Transformarea mediului de securitate la nivel mondial duce la apariția unor noi riscuri și amenințări pentru securitatea internațională și pentru cea națională. Dezvoltarea tehnologiei și a mijloacelor de comunicare duce la apariția războaielor cibernetice, să nu vorbim însă de războaiele nucleare care au avea un impact major asupra omenirii.⁷

⁵ https://www.mapn.ro/cpresa/16638_Misiunile-MAPN-de-limitare-a-efec-telor-pandemiei-de-COVID--19-pana-la-incetarea-starii-de-urgenta- site accesat în data de 08.03.2023.

⁶ Petre Duțu, *Misiunile strategice ale Armatei României în cadrul Alianței Nord-Atlantice*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2012, pp. 22-26.

⁷ Victor Strîmbeanu, *Strategie pentru viitorul României*, Editura militară, București, 2015, p. 14.

Bazinul Mării Negre reprezintă un factor de risc pentru statul nostru, însă fiind membru NATO putem spune că avem mai multă siguranță. Este oare adevărat? Ne apără NATO?

NATO este o alianță politico-militară care are ca sarcini fundamentale asigurarea libertății, securitatea tuturor membrilor prin mijloace politice și militare.

Pornind de la articolul 5 din Tratatul Atlanticului de Nord putem spune că da, NATO ne apără, însă între mit și realitate este o diferență în opinia cetățenilor români.

Articolul 5 consacră sarcina fundamentală de apărare colectivă, intitulat astfel: „un atac armat împotriva unui aliat din Europa sau America de Nord, este considerat un atac împotriva tuturor”. Pornind de la acest articol, observăm că NATO ne garantează sprijin reciproc în cazul unui conflict armat, de asemenea și noi oferim sprijin altor state membre în cazul unui conflict.

Mediul de securitate actual se află într-o continuă schimbare, totalitatea factorilor politici, economici și militari care contribuie la instabilitatea securității internaționale scoate în evidență prezența factorilor de risc la adresa siguranței și securității naționale⁸.

Securitatea internațională se confruntă cu o serie de provocări la adresa ordinii și a securității, precum:

- instabilitatea securității, provocată de conflictele armate dintre Rusia și Ucraina;
- dezvoltarea tehnologiei și apariția noilor riscuri/atacuri de natură cibernetică;
- provocări politice precum determinate de criză economică și financiară generată de situația pandemică din anii anteriori;
- dependența energetică față de alte state importatoare de energie și gaze naturale;
- crima organizată și actele de terorism;
- migrația generată de conflictul armat din statul vecin.

⁸ Nicolae Dolghin, Alexandra Saracinschi, Mihai Ștefan Dinu, *Riscuri și amenințări la adresa securității României. Actualitate și perspectivă.*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004, pp.56-59.

Poziția geografică pe care o are România pe hartă nu este întocmai una favorabilă în actualul context geopolitic de la nivel mondial, însă securitatea națională este stabilă în momentul de față.

Situația politică și militară din Ucraina

Situația politică și militară din Ucraina la începutul anului 2014 era foarte dificilă în absența unui ajutor financiar extern, în condițiile în care criza economică deja se extinsese. Armata ucraineană era net inferioară armatei ruse, mulți specialiști afirmând faptul că ucrainenii ar fi fost înfrânți repede într-o confruntare cu rușii.

Potrivit unor opinii, ocuparea Crimeii ignoră principiul anexării nonviolente, acest conflict încalcă integritatea și suveranitatea statului, fapt care creează tensiuni între acordurile de drept internațional și care produce instabilitate internațională.⁹

Strategia Rusiei a fost compusă din două faze. În primul rând, viza să instaureze instabilitatea în Crimeea pentru a opri efortul Ucrainei de a se alătura NATO. Mitingurile anti-NATO și anti-SUA din iunie din Crimeea au întărit îngrijorările membrilor NATO, care considerau că aspirația de aderare a Kievului la organizație devenea imposibilă în viitorul apropiat.

În al doilea rând, Moscova părea să dorească să facă uz de vocalitatea politică crescută în Crimeea ca o modalitate de a presa Kievul să-și caute asistență care să-i sporească acesteia influența asupra vecinului său. La sfârșitul lunii octombrie, președintele Putin s-a oferit să acorde asistență Ucrainei, având în vedere tensiunea slavo-tătară crescândă în Crimeea. O astfel de protecție amintește de tacticile similare folosite în cele două enclave separatiste ale Georgiei, în care Rusia a inițiat prima tensiune interetnică și apoi a oferit „trupe de menținere a păcii” din Comunitatea Statelor Independente (CIS), în realitate fiind trupe rusești, care au înghețat conflictul în favoarea Moscovei. După cum a afirmat președintele rus, Vladimir Putin: „Rusia nu poate fi indiferentă față de ceea ce se întâmplă în Ucraina și Crimeea”.¹⁰

⁹ http://www.utgjiu.ro/revista/lit/pdf/2014-04/04_Paul%20Duta.pdf site accesat în data de 24.03.2023.

¹⁰ http://www.taraskuzio.com/media22_files/2.pdf site accesat în data de 24.03.2023.

De-a lungul timpului, între Rusia și Ucraina au avut loc nenumărate conflicte, însă având o intensitate scăzută, prognozele de ordin geopolitic indicau un procent scăzut în ceea ce privea posibilitatea unui conflict armat în secolul XXI.

În ceea ce privește securitatea pe continentul european, aceasta a fost îngreunată în ultimele patru decenii de violența armată și de războaiele care au însoțit dezintegrarea mai multor state din estul Mediteranei, Balcanii de Vest și teritoriul fostei Uniuni Sovietice. În literatura de relații internaționale situația unor entități (Cipru de Nord, Transnistria, Abhazia, Osetia de Sud, Nagorno-Karabakh și Kosovo) a ajuns să fie tratată drept conflict „înghețat” în Europa și în vecinătatea sa. În primăvara anului 2014, un nou venit în rândul acestora era reprezentat de către conflictul dintre Ucraina și Rusia asupra Crimeii. Acest conflict este în strânsă legătură cu încercările de separare din Ucraina a Republicii Populare Donetsk și a Republicii Populare Lugansk, dar și cu violența armată din Ucraina de Est, în care Federația Rusă este puternic implicată, în principal prin intermediul războaielor.

Nimeni din Occident nu își imagina că în anul 2014, cel mai recent conflict care are loc în Crimeea a fost dezvoltat încă din anul 1991 de-a lungul liniei etnice, lingvistice și culturale. În Ucraina această linie a separat majoritatea din națiunea titulară, pe de-o parte, și o parte considerabilă a minorității ruse și a vorbitorilor de limbă rusă, pe de altă parte.¹¹

Planurile rusești de urgență pentru anexarea Crimei au fost probabil pregătite și actualizate periodic timp de cel puțin două decenii. Deja în anul 1997, un proeminent geostrateg rus Serghei Karaganov a scris despre posibila dezintegrare a Ucrainei și absorbția părților sale, de către Rusia.

Pe data de 22 februarie 2014, Președintele Victor Ianukovici și un grup de înalți oficiali ucraineni, în strânsă legătură cu serviciile ruse de securitate, au fugit brusc din Ucraina și au cerut refugiu în Rusia, probabil temându-se pentru viața lor. Vacuumul temporar de putere și confuzia generală de la Kiev au oferit Kremlinului oportunitatea ideală

¹¹ <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-EF319ZSW>- site accesat în data de 24.03.2023.

de a realiza cea mai recentă versiune a planurilor de urgență pentru a anexa Crimeea.¹²

Aceste planuri au fost executate excepțional de bine de către partea militară și mai puțin de partea politică. Confruntări între protestatarii pro-ruși și pro-ucraineni au izbucnit la data de 26 februarie 2014 în fața clădirii Parlamentului din Simferopol. În timpul acestor ciocniri și al altor mitinguri, protestatarii pro-ruși cereau secesiunea de Ucraina și, de asemenea, cereau asistență de la Moscova.

La 28 februarie 2014, un grup de peste 20 de deputați, membrii Dumei de Stat au prezentat un proiect de amendament la legea constituțională cu privire la admiterea de noi subiecte în Federația Rusă.

Proiectul a justificat în mod special încorporarea unor părți ale Ucrainei în Federația Rusă pe baza presupusei discriminări ucrainene împotriva minorităților naționale. O zi mai târziu, Qurultai (Adunarea tătarilor din Crimeea) a votat „Punerea în aplicare a dreptului tătarilor din Crimeea la auto-determinare pe teritoriul lor istoric – Crimeea”.

Cu 212 voturi pentru, unul împotrivă și patru abțineri, s-a decis inițierea procedurilor politice și legale pentru a restabili autonomia națională-teritorială a tătarilor din Crimeea.¹³

Lansate în acțiune la data de 28 februarie 2014, forțele rusești, asistate de structuri armate de „autoapărare”, au preluat rapid strategia Perekop Isthmus, au blocat sau au întrerupt toate legăturile terestre, maritime și aeriene ale Crimei cu restul Ucrainei, au preluat toate porturile și aeroporturile din Crimeea, posturile de radio și de televiziune, au blocat și au ocupat toate sistemele armatei ucrainene și au depozitat în mod ilegal practic toate stocurile de arme și muniții.

De asemenea, aceștia au asistat și au protejat acțiunile ilegale ale separatiștilor ruși și astfel au permis amputarea Crimeii din Ucraina.¹⁴

Anexarea Crimeii de către Rusia marchează începutul unui nou secol în care Rusia și Occidentul se află în război. Ucraina se află la mijloc, încercând să dețină credința pe care a avut-o și Polonia în

¹² Ibidem, pp 8-9.

¹³ <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-EF319ZSW/ea58a5c1-af2c-4b0e89c5-6009e6d50012/PDF>- site accesat în data de 24.03.2023

¹⁴ Ibidem, pag. 9.

secolul al XVIII-lea, existând totodată o legătură strânsă între primăvara arabă și crizele din Ucraina.

Secolul XXI a inaugurat o tranziție în conducerea Rusiei: Vladimir Putin. Rusia și Putin au avut un impact puternic asupra Ucrainei. Putin a eliminat orice opoziție politică, a revizuit resursele economice ale Rusiei, a revitalizat elementele militare și informaționale. Viziunea sa asupra politicii externe a fost concepută pentru a reînvia un mare imperiu sovietic.

Obiectivele expansioniste și revizioniste ale lui Putin ar consolida supremația Rusiei asupra fostelor republici sovietice, creând o nouă civilizație și comunitate rusă. Ucraina ar urma să fie o parte vitală a acestei noi civilizații, o civilizație eurasiatică.¹⁵

În discursul său, după anexarea Crimei, Vladimir Putin a negat toate acuzațiile privind invazia militară, susținând că trupele rusești au fost trimise în Crimeea în conformitate cu un tratat negociat anterior, iar milițiile care au ocupat clădirile guvernului local din Crimeea, aeroporturile și alte facilități nu erau militari ruși, ci forțe pro-ruse locale. Astfel, potrivit Președintelui rus, Rusia nu a încălcat niciodată legea internațională, deoarece armata sa nu a invadat niciodată Crimeea.

Potrivit lui Bebler, au existat trei factori care au facilitat o operație militară de succes. În primul rând, trupele rusești erau deja prezente în mod legal în peninsula Crimeea. În al doilea rând, distanțele scurte între cele mai importante locații strategice din Crimeea „au permis introducerea rapidă a trupelor transportate pe calea aerului și alegerea țintelor”. Iar în al treilea rând, milițiile ucrainene din Crimeea au primit o ordonanță din partea Guvernului ucrainean pentru a nu rezista. Astfel, circa 20.000 de militari ucraineni au capitulat fără un singur foc tras.

Mai mult, majoritatea populației a decis să rămână în Crimeea și s-a supus drapelului rus. Deși Rusia a ocupat de facto Crimeea, nu s-a stabilit un regim militar de ocupație. Unul dintre avantajele pe care Rusia le are după ce a anexat Crimeea este faptul că anexarea „a permis o creștere a capacităților militare rusești prin preluarea majorității

¹⁵ https://calhoun.nps.edu/bitstream/handle/10945/45838/15Jun_Dickey_Everett_Galvach_Mesk_o_Soltis.pdf?sequence=1- site accesat în data de 24.03.2023.

flotei ucrainene de la Marea Neagră, aproximativ 190 de instalații militare ucrainene, stocuri de arme, muniții și alte echipamente”.¹⁶

România

După aproximativ 8 ani de la anexarea Crimei, Rusia a pus la cale un alt atac armat în vecinătatea României. Astfel pe 24 februarie 2022, Ucraina a fost invadată de trupe rusești și a început să desfășoare un conflict armat cu trupele acesteia.

La nivel global, dar mai ales la nivel național, atacul armat la adresa Ucrainei a generat panică și instabilitate din punct de vedere al securității internaționale. Fiind situată în apropierea României, Ucraina duce lupte grele începând din data de 24 februarie 2022¹⁷, conform surselor oficiale.

O data cu începerea războiului dintre Rusia și Ucraina, NATO, SUA, ONU și UE au impus o serie de măsuri preventive în zonele de vulnerabilitate. Principala măsură a fost întărirea cu 500 de militari a misiunilor desfășurate în Bosnia și Herțegovina pentru a menține securitatea statelor sub control.

Rusia a fost sancționată și condamnată din mai multe puncte de vedere și de către numeroase state pentru faptele de violență și chiar de ucidere la adresa statului vecin, Ucraina.

Anexarea Peninsulei Crimeea este un alt factor care a stârnit controverse în mediul de securitate internațional și prezintă un pericol pentru securitatea României și a statelor vecine. Investițiile Rusiei în domeniul militar au reprezentat o amenințare pentru că Federația Rusă deține supremația în Marea Neagră și limitează accesul capacităților NATO în această regiune pentru a putea avea o bună monitorizare a spațiului din apropiere.¹⁸ Totuși, la aproximativ 8 ani distanță, nimeni nu s-ar fi gândit că Rusia va invada Ucraina și va porni un război armat, în secolul

¹⁶ <http://scholarcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=7416&context=etd>- site accesat în data de 24.03.2023.

¹⁷ https://www.mapn.ro/publicatii_militare/arhiva_infosfera/documente/2022/3_2022.pdf- site accesat în data de 24.03.2023

¹⁸ https://www.mapn.ro/publicatii_militare/arhiva_infosfera/documente/2022/3_2022.pdf- site accesat în data de 24.03.2023.

vitezei și al tehnologiei, când conflictele sunt de natură cibernetică și nu implică armament și muniție.

NATO a fost nevoită să ia măsuri specifice pentru mediul de securitate internațional, astfel au întărit trupele situate în vecinătatea Ucrainei și au trimis militari din alte state membre ale Alianței să desfășoare diferite exerciții în colaborare cu trupele vecine.

România a mărit vigilența, a întărit frontierele, iar la granița cu Ucraina au fost suplimentate forțele de ordine, Forțele Navale Române desfășoară misiuni de patrulare în Bazinul Mării Negre și previn apariția oricăror elemente de muniție care ar putea pune în pericol securitatea țării noastre.

Precum și alte state din Uniunea Europeană și din NATO, România a oferit ajutor statului vecin, atacat de ruși, astfel forțele armate au trimis armament și muniție, dar și echipamente specifice, însă toate acestea fiind limitate.

Am putea aminti că România a oferit sprijin umanitar Ucrainei, pe partea civilă a fost mult mai implicată în conflictul dintre statele vecine, însă pe parte militară s-a limitat și a încercat să își mențină neutralitatea, oferind sprijin doar dacă NATO a impus acest lucru.

Deși NATO oferă sprijin Ucrainei, se limitează la exportul de armament, muniție și tehnica din dotare datorită temerii de câștig al rușilor, când tehnica din dotarea NATO ar ajunge în mâna acestora și ar putea fi pusă în pericol din mai multe puncte de vedere, precum ar fi anumite softuri și sisteme de localizare specifice tehnicii NATO.

Precum și celelalte state europene, România se teme de un război cu Rusia datorită poziției geografice și a altor factori precum dimensiunea, populația, tehnica și forțele armate ale statului din apropiere. SUA respectă deciziile și reținerile țărilor europene și recunoaște că teama de începere a unui război cu Rusia este mai mare la statele europene, decât la SUA, astfel ține cont de acest motiv și nu dorește să dezbine Alianța Nord-Atlantică.¹⁹

¹⁹ <https://www.dw.com/ro/de-ce-livrez%C4%83-sua-ucrainei-arme-mai-slabe-%C5%9Fi-cum-se-descure%C4%83-armata-ucrainean%C4%83-cu-ele/a-65121034>- site accesat în data de 24.03.2023.

Armata României desfășoară în permanență exerciții în colaborare cu Armata Franceză și cu cea Americană, precum bine știm, în Baza Aeriană de la Mihail Kogălniceanu sunt numeroși militari aparținând Armatei Americane, dar începând din 2022, foarte multe exerciții au loc în parteneriat și cu Armata Franceză.

Prea multe date oficiale nu se știu despre implicarea fiecărui stat membru NATO în sprijinirea conflictului din Ucraina pe parte militară, se știu doar cele civile. Cu toate acestea, România nu este foarte implicată în conflictul armat dintre Rusia și Ucraina datorită faptului că nu dorește să stârnească controverse în mediul militar cu Rusia.

Parteneriatele cu armatele străine au devenit o tradiție pentru Armata României, având ca scop cunoașterea și perfecționarea modului de acțiune specific fiecărei structuri, fiind totodată un bun prilej pentru perfecționarea și validarea tacticilor de acțiune specifice fiecărei structuri în parte, ca reacție la o situație operațională.

NATO oferă sprijin, iar la rândul său și Armata Română face același lucru, fiind membră a Alianței. Sprijinul oferit pe parte militară de la statele membre NATO către Ucraina se referă la tehnică militară și la armament și muniție, însă fiind modificate sau limitate la anumite dotari, tocmai pentru a nu fi descoperite anumite componente sau strategii folosite la nivelul NATO de către Rusia, în cazul unei victorii militare sau a anumitor cuceriri pe parte militară de către ruși.

Concluzii

Mediul de securitate internațional este într-un proces continuu de schimbare, globalizarea este principalul factor care influențează acest lucru, așadar conflictele din mediul internațional au o influență destul de mare și asupra țării noastre.

Un exemplu reprezentativ pentru riscurile la care România este expusă este criza din Ucraina. Datorită poziției geografice pe care o are țara noastră, fiind situată în imediata apropiere a zonei de conflict și cu deschidere la Bazinul Mării Negre este suficient pentru a ne pune în pericol securitatea.

Chiar dacă termenul criză este suficient explicat, definit și înțeles, există dificultăți în a determina momentul în care se produce o criză. De asemenea, este deosebit de dificil să putem stabili care este punctul

de plecare și sfârșitul acesteia. Ucraina continuă să facă obiectul unei crize și nu se știe cu certitudine când va lua sfârșit acest război început de către Rusia.

Evoluțiile care au avut loc în Ucraina sunt cele mai critice din Europa după încheierea Războiului Rece. Nimeni nu a preconizat că în această era a tehnologiei va începe un război în stil tradițional, bazat pe lupta propriu-zisă și pe cucerirea teritoriilor. Un alt factor de risc la adresa securității internaționale este o percepție reînnoită a amenințărilor care a provocat îngrijorări legate de utilizarea rachetelor intercontinentale și chiar a armelor nucleare.

Anexarea peninsulei Crimeea din 2014 și conflictul armat început în 2022 și desfășurat și în prezent a condus la înclinarea balanței militare în zona Mării Negre în favoarea Rusiei, care a determinat o creștere militară a acesteia în zonă. Pentru țara noastră, situația creată de anexarea Crimei, precum și izbucnirea războiului generează riscuri geostrategice și de securitate, deoarece consider că Rusia dorește să țină întregul bazin al Mării Negre sub stăpânirea sa.

Putem susține într-o oarecare măsură faptul că Rusia a pornit conflictul împotriva Ucrainei ca răspuns pentru ca nu cumva noul regim să facă încercarea de aderare la Uniunea Europeană. Replica Rusiei a fost una rapidă și neașteptată. Mai mult, de-a lungul Războiului Rece, relația dintre Rusia și SUA s-a concentrat asupra modului de a câștiga sau de a diminua puterea celuilalt, acest lucru creând un dezechilibru în ordinea mondială. Dacă această relație dintre Rusia și SUA nu este luată în serios, există șanse mari ca evenimentele similare să se întâmple în viitor și, astfel, să apară un alt război rece care ar putea să înflorească și să afecteze nu doar fostele state sovietice, ci și restul Europei.

Rusia s-a angajat în război pentru a slăbi capacitatea Ucrainei de a rezista agresiunii unilaterale și pentru a limita aderarea la alte asociații economice sau defensive. Eforturile de război au devenit din ce în ce mai mari și cu mult peste așteptări când Rusia a angajat în luptă numeroase forme militare. Ucraina a rezistat eroic de la începutul anului 2022 și până în prezent, atât pe cont propriu, cât și cu ajutor din partea NATO.

Se spune că „logistica nu a câștigat niciun război, însă niciun război nu a fost câștigat fără logistică”, acest lucru mi-a fost menționat de

foarte multe ori de-a lungul carierei mele, însă nu se știe cu certitudine cine a afirmat acest fapt. Pornind de la acest citat putem trage concluzii referitoare atât la războaie în general, făcând referire la faptele istorice în care niciun război nu a fost câștigat fără o bună organizare și planificare a forțelor de sprijin și a celor logistice, cât și la războiul actual dintre Ucraina și Rusia în care domeniul logistic al Armatei Ruse nu este foarte bine pus la punct. Conform surselor de pe internet, militarii ruși au rămas fără elementele de subzistență, fără muniție și chiar fără carburanți pentru a se putea deplasa sau a înainta pe traseul stabilit, fapte ce țin de buna organizare a logisticii. Cu toate acestea, nu putem ști cu certitudine ce se petrece în Ucraina și nici când va lua sfârșit acest conflict armat care a avut un puternic impact la nivel mondial.

În încheiere aș dori să amintesc importanța securității care stă la baza oricărui stat și care este un element fundamental pentru viața cetățenilor. Implicarea Armatei la menținerea păcii și securității internaționale este o obligație care are baze legale și face cetățenii să se simtă în siguranță. Cu toate acestea, deși sunt anunțate evenimentele desfășurate pentru antrenarea trupelor, cetățenii se panichează într-o oarecare măsură când văd personalul militar și tehnica militară pe domeniul public.

Exercițiile desfășurate în parteneriat cu militarii din alte state cresc nivelul de interoperabilitate dintre militari și duc la dezvoltare pe plan profesional, fiind gata într-o mare măsură să facă față unui adevărat conflict.

Bibliografie:

Dolghin Nicolae, Alexandra Saracinschi, Mihai Ștefan Dinu, *Riscuri și amenințări la adresa securității României. Actualitate și perspectivă*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004.

Duțu Petre, *Misiunile strategice ale Armatei României în cadrul Alianței Nord-Atlantice*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2012.

Strîmbeanu Victor, *Strategie pentru viitorul României*, Editura militară, București, 2015.

<https://www.mapn.ro>.

<http://www.utgjiu.ro>.

<http://www.taraskuzio.com>.

<https://www.dlib.si>.

<https://calhoun.nps.edu>.

<http://scholarcommons.usf.edu>.

<https://www.dw.com/ro>.

PRINCIPALELE OBLIGAȚII PENTRU OPERATORII DE DATE ÎN APLICAREA RGDP

Autori: Manciu Roxana Georgiana¹
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu
Bulea Iulia²
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Rezumat: RGPD stabilește cerințele detaliate pentru companii și organizații în ceea ce privește colectarea, stocarea și gestionarea datelor cu caracter personal. Se aplică atât în cazul organizațiilor europene care prelucrează datele cu caracter personal ale cetățenilor din UE cât și în cazul organizațiilor din afara UE care vizează cetățeni din UE. RGPD se aplică în cazul în care: compania procesează date cu caracter personal și are sediul în UE, indiferent de locul în care se desfășoară prelucrarea efectivă a datelor și compania are sediul în afara UE, dar procesează date cu caracter personal în contextul furnizării de bunuri ori servicii către cetățeni din UE sau monitorizează comportamentul cetățenilor din UE. RGPD nu se aplică în cazul în care: datele se referă la o persoană decedată, sau când datele se referă la o persoană juridică sau dacă procesarea datelor este realizată de o persoană care acționează în scopuri aflate în afara activității sale comerciale sau profesionale.

Cuvinte-cheie: protecția datelor, prelucrare, Uniunea Europeană, regulament, personal.

¹ Adresă de email autor 1: andrabianca.iacob@ulbsibiu.ro

² Adresă de email autor 2: daiana.vesmas@ulbsibiu.ro

Introducere

Regulamentul General privind Protecția Datelor (RGPD) a intrat în vigoare la 25 mai 2018 și are ca scop protejarea datelor cu caracter personal ale cetățenilor Uniunii Europene și EEA (Spațiul Economic European).

Responsabilitatea de a respecta principiile RGPD. Operatorii de date trebuie să respecte principiile de prelucrare a datelor cu caracter personal, cum ar fi: principiul transparenței, principiul minimizării datelor, principiul acurateței, principiul limitării stocării, principiul integrității și confidențialității, principiul responsabilității și principiul conformității.

Baza legală pentru prelucrarea datelor cu caracter personal. Operatorii de date trebuie să aibă o bază legală pentru prelucrarea datelor cu caracter personal, cum ar fi consimțământul persoanei vizate, îndeplinirea unui contract, respectarea unei obligații legale sau protejarea intereselor vitale ale persoanei vizate sau ale unei alte persoane.

Informarea persoanelor vizate. Operatorii de date trebuie să informeze persoanele vizate în mod clar și concis cu privire la: prelucrarea datelor cu caracter personal, inclusiv scopurile prelucrării, baza legală, durata stocării datelor, drepturile persoanei vizate și informații despre transferul datelor în afara UE/SEE.

Protecția datelor cu caracter personal. Operatorii de date trebuie să ia măsuri tehnice și organizatorice adecvate pentru a proteja datele cu caracter personal împotriva pierderii, distrugerii sau accesului neautorizat.

Evaluarea impactului asupra protecției datelor. Operatorii de date trebuie să efectueze o evaluare a impactului asupra protecției datelor în cazul prelucrării datelor cu caracter personal cu un risc ridicat pentru drepturile și libertățile persoanelor vizate.

Notificarea încălcărilor de securitate a datelor. În cazul în care are loc o încălcare a securității datelor cu caracter personal, operatorii de date trebuie să notifice autoritățile de supraveghere a protecției datelor în termen de 72 de ore de la descoperirea incidentului și să informeze persoanele vizate, dacă există un risc pentru drepturile și libertățile acestora.

Îndeplinirea drepturilor persoanelor vizate. Operatorii de date trebuie să permită persoanelor vizate să-și exercite drepturile prevăzute de RGPD, cum ar fi: dreptul la acces, dreptul la rectificare, dreptul la ștergere, dreptul la restricționarea prelucrării, dreptul la portabilitatea datelor și dreptul la opoziție.

1. Informarea persoanelor vizate – operatorii de date trebuie să furnizeze persoanelor vizate informații clare, concise și transparente cu privire la prelucrarea datelor lor personale, inclusiv scopul prelucrării, destinatarii datelor, drepturile persoanelor vizate și durata stocării datelor.
2. Obținerea consimțământului persoanelor vizate – operatorii de date trebuie să obțină consimțământul explicit al persoanelor vizate pentru prelucrarea datelor lor personale în cazurile în care aceasta este necesară.
3. Respectarea principiilor de prelucrare a datelor personale – operatorii de date trebuie să respecte principiile de prelucrare a datelor personale, inclusiv principiile de legalitate, echitate, transparență, minimizare a datelor, exactitate, limitare a stocării, integritate și confidențialitate.
4. Implementarea măsurilor de securitate adecvate – operatorii de date trebuie să implementeze măsuri de securitate adecvate pentru a proteja datele personale împotriva pierderii, distrugerii sau accesului neautorizat.
5. Notificarea încălcărilor de securitate – operatorii de date trebuie să notifice autoritatea de supraveghere și persoanele vizate în cazul unei încălcări de securitate care ar putea afecta drepturile și libertățile persoanelor vizate.
6. Respectarea drepturilor persoanelor vizate – operatorii de date trebuie să respecte drepturile persoanelor vizate, cum ar fi: dreptul de acces la datele personale, dreptul la rectificare, dreptul la ștergere a datelor, dreptul la restricționarea prelucrării, dreptul la portabilitatea datelor și dreptul de a se opune la prelucrarea datelor.

Acestea sunt doar câteva dintre principalele obligații impuse operatorilor de date de către RGPD. Este important să se înțeleagă că aceste

obligatii sunt destinate să protejeze datele personale și să asigure respectarea drepturilor persoanelor vizate.

Desemnarea unui responsabil cu protecția datelor

Desemnarea unui responsabil cu protecția datelor (DPO – Data Protection Officer) este o obligație prevăzută de Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR) pentru anumite organizații.

Conform GDPR, DPO este responsabil pentru supravegherea protecției datelor personale în cadrul unei organizații și asigură respectarea prevederilor GDPR. DPO trebuie să fie independent și să aibă cunoștințe specializate în domeniul protecției datelor personale.

Organizațiile care sunt obligate să desemneze un DPO sunt cele care:

- procesează date personale în mod regulat și sistematic la scară largă
- monitorizează persoanele în mod sistematic și extins
- procesează date sensibile sau referitoare la infracțiuni
- sunt autorități sau organisme publice.

Desemnarea unui DPO poate fi realizată fie intern, angajând o persoană în cadrul organizației, fie extern prin angajarea unui DPO din afară, care să ofere servicii de consultanță în acest domeniu. Este important să se asigure că persoana desemnată are abilitățile și cunoștințele necesare pentru a îndeplini responsabilitățile de DPO și că este independentă și imparțială în exercitarea funcției.³

Desemnarea unui responsabil cu protecția datelor (RPD) este obligatorie pentru toate organizațiile care procesează date cu caracter personal în Uniunea Europeană, conform Regulamentului General privind Protecția Datelor (RGPD).⁴

Rolul RPD este de a asigura că organizația respectă legislația privind protecția datelor, precum și de a se asigura că datele cu caracter personal sunt procesate într-un mod legal, transparent și justificat.

³ <https://gdpr.algolia.com/ro/gdpr-article-37>, accesat la data de 1 iunie 2023.

⁴ https://www.dataprotection.ro/?page=Responsabilul_cu_protectia_datelor, accesat la data de 1 iunie 2023.

Totodată, RPD trebuie să se asigure că toți angajații și partenerii organizației sunt conștienți de obligațiile lor în ceea ce privește protecția datelor.

RPD trebuie să aibă o înțelegere solidă a RGPD și a altor legi și reglementări relevante privind protecția datelor. De asemenea, trebuie să fie capabil să evalueze riscurile și să identifice problemele cu privire la protecția datelor și să propună soluții pentru a le remedia.

În funcție de mărimea și complexitatea organizației, RPD poate fi un angajat intern sau poate fi externalizat către o companie specializată în servicii de protecție a datelor.

Desemnarea unui responsabil cu protecția datelor (DPO) este o cerință prevăzută de Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR) pentru anumite organizații care procesează date cu caracter personal. Acesta este o persoană care are ca responsabilitate asigurarea respectării legislației privind protecția datelor în cadrul organizației și este responsabil pentru gestionarea riscurilor și asigurarea conformității cu GDPR.

DPO trebuie să fie numit în cazul în care organizația procesează date cu caracter personal la scară largă, adică atunci când se procesează date despre un număr mare de persoane sau date sensibile și confidențiale, cum ar fi cele referitoare la sănătate, orientare sexuală, religie sau afiliere politică.

În plus, DPO poate fi desemnat și în alte situații, în funcție de necesitățile organizației și de cerințele legale. În general, este recomandat ca organizațiile să numească un DPO indiferent de obligativitatea legală, deoarece aceasta poate ajuta la asigurarea unei gestionări mai bune a datelor cu caracter personal și la construirea unui nivel mai mare de încredere între organizație și clienți.

Cartografierea prelucrării de date cu caracter personal

Cartografierea prelucrării de date cu caracter personal reprezintă un proces prin care se identifică și se documentează toate activitățile de prelucrare a datelor cu caracter personal, cu scopul de a evalua riscurile pentru drepturile și libertățile persoanelor vizate și de a pune în

aplicare măsuri de protecție adecvate.⁵ Această procedură este obligatorie conform Regulamentului General privind Protecția Datelor (GDPR) și presupune identificarea tuturor categoriilor de date cu caracter personal procesate, precum și a scopului, duratei și modalităților de prelucrare a acestora. De asemenea, este necesară evaluarea riscurilor pentru drepturile și libertățile persoanelor vizate, precum și a măsurilor de protecție adecvate care trebuie implementate pentru a minimiza aceste riscuri.

Cartografierea prelucrării de date cu caracter personal trebuie să fie realizată în mod transparent și disponibilă autorității de supraveghere și persoanelor vizate, în cazul în care acestea solicită informații referitoare la prelucrarea datelor lor cu caracter personal.⁶

Prioritizarea acțiunilor de întreprins

Pentru a prioritiza acțiunile de întreprins, sunt următorii pași:

Stabilirea obiectivelor specifice și măsurabile și se asigură că acestea sunt aliniate cu valorile și viziunea pentru afacerea sau viața personală.

Evaluarea sarcinilor. Se face o listă a tuturor sarcinilor și activităților. Se va lua în considerare timpul, resursele și efortul necesare pentru fiecare sarcină.

Prioritizarea sarcinilor. Sarcinile importante și urgente trebuie să fie făcute prima dată, în timp ce sarcinile importante, dar mai puțin urgente, pot fi făcute în timpul liber sau programate pentru mai târziu. Sarcinile mai puțin importante pot fi eliminate sau externalizate.⁷

Atribuirea responsabilităților. În funcție de sarcinile prioritare, se decide cine va fi responsabil pentru fiecare sarcină și când trebuie să fie finalizată. Se asigură ca există un plan clar și realist pentru finalizarea fiecărei sarcini.

Monitorizarea progresului. Se urmărește progresul în realizarea sarcinilor și se ajustează, planul în consecință, dacă este necesar.

⁵ https://www.avocat-data-protection.eu/protectia_datelor_gdpr.php?id=32, pagină accesată la data de 2 iunie 2023.

⁶ *Idem.*

⁷ <https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2018/07/Metodologia-de-managemnt-al-riscurilor-2018.pdf>, pagină accesată la data de 2 iunie 2023.

Gestionarea riscurilor

Gestionarea riscurilor reprezintă procesul de identificare, evaluare și gestionare a riscurilor care pot afecta o organizație sau o activitate. Aceasta este o practică esențială în orice domeniu de activitate, deoarece orice activitate implică riscuri, iar gestionarea acestora poate ajuta la reducerea sau prevenirea impactului lor negativ.

În general, gestionarea riscurilor implică următoarele etape:

1. Identificarea riscurilor: identificarea tuturor evenimentelor care ar putea avea un impact negativ asupra organizației sau activității.
2. Evaluarea riscurilor: evaluarea probabilității și a impactului fiecărui risc identificat, pentru a determina care sunt cele mai importante riscuri care trebuie abordate.
3. Dezvoltarea unui plan de gestionare a riscurilor: dezvoltarea unui plan pentru a reduce sau preveni riscurile identificate și pentru a gestiona impactul acestora dacă se întâmplă.
4. Implementarea planului: implementarea planului de gestionare a riscurilor și monitorizarea rezultatelor.
5. Revizuirea și actualizarea planului: revizuirea și actualizarea planului pe măsură ce noi riscuri apar sau impactul riscurilor existente se schimbă.
6. Gestionarea riscurilor poate fi aplicată la o gamă largă de activități, inclusiv la nivelul organizațiilor, proiectelor, programelor sau chiar la nivel personal. În general, abordarea trebuie să fie proactivă și să ia în considerare atât riscurile interne cât și cele externe, astfel încât să se poată identifica și gestiona cu succes toate riscurile posibile.⁸

Organizarea procedurilor interne

Organizarea procedurilor interne este esențială pentru buna funcționare a unei companii. În general, procedurile interne sunt procese sau reguli care trebuie urmate în cadrul organizației pentru a asigura eficiența, consistența și conformitatea cu politicile și obiectivele companiei.

⁸<https://academy.binance.com/ro/articles/a-beginners-guide-to-understanding-risk-management>, pagină accesată la data de 2 iunie 2023.

Câteva sfaturi pentru organizarea procedurilor interne:

1. Identificați și documentați toate procesele-cheie ale organizației, de la gestionarea stocurilor și a contabilității până la managementul resurselor umane și al proiectelor.
2. Clarificați obiectivele fiecărei proceduri și asigurați-vă că acestea sunt aliniate cu obiectivele organizației.
3. Dezvoltați și implementați un sistem de raportare și monitorizare a performanței procedurilor interne.
4. Asigurați-vă că toți angajații cunosc și înțeleg procedurile interne și că acestea sunt actualizate în mod regulat.
5. Păstrați documentele și procedurile interne într-un sistem centralizat și ușor de accesat.
6. Asigurați-vă că procedurile interne respectă legile și reglementările aplicabile.
7. Revizuiți, regulat, procedurile interne și actualizați-le în funcție de schimbările în organizație sau în mediul de afaceri.
8. Prin organizarea și implementarea procedurilor interne adecvate, organizația poate îmbunătăți eficiența, reduce erorile și riscurile și-și poate îndeplini mai bine obiectivele.¹⁰

Concluzii

RGPD se aplică prelucrării datelor cu caracter personal în cadrul activităților derulate la sediul unui operator sau al unei persoane împuternicite de operator pe teritoriul Uniunii, indiferent dacă prelucrarea are loc sau nu pe teritoriul Uniunii, prelucrării datelor cu caracter personal ale unor persoane vizate care se află în Uniune de către un operator sau o persoană împuternicită de operator care nu este stabilit(ă) în Uniune, atunci când activitățile de prelucrare sunt legate de:

- oferirea de bunuri sau servicii unor astfel de persoane vizate în Uniune, indiferent dacă se solicită sau nu efectuarea unei plăți de către persoana vizată;
- monitorizarea comportamentului lor, dacă acesta se manifestă în cadrul Uniunii sau a prelucrării datelor cu caracter personal de către un operator care nu este stabilit în Uniune, ci într-un loc în care dreptul intern se aplică în temeiul dreptului internațional public.

Desemnarea unui responsabil cu protecția datelor este obligatorie din 25 mai 2018, raportat la dispozițiile art. 37-39 din Regulamentul General privind Protecția Datelor, în cazul în care operatorul sau persoana împuternicită de operator:

- este o autoritate publică sau un organism public, cu excepția instanțelor în exercitarea funcției lor jurisdicționale;
- desfășoară o activitate principală care conduce la realizarea unei monitorizări constante și sistematice pe scară largă a persoanelor;
- desfășoară o activitate principală care constă în prelucrarea pe scară largă de date sensibile (exemplu: date privind originea rasială sau etnică, convingerile religioase, apartenența sindicală, date genetice, biometrice, privind starea de sănătate) sau referitoare la condamnări penale și infracțiuni.

Toți operatorii din sistemul public, persoanele împuternicite de operator, precum și operatorii din sistemul privat cu peste 250 de angajați, au obligația cartografierii prelucrărilor de date cu caracter personal efectuate, raportat la prevederile art. 30 din Regulamentul General privind Protecția Datelor. Chiar și operatorii din sistemul privat cu mai puțin de 250 de angajați au obligația cartografierii prelucrărilor în cazurile în care prelucrarea pe care o efectuează este susceptibilă să genereze un risc pentru drepturile și libertățile persoanelor vizate, în cazul în care prelucrarea nu este ocazională sau prelucrarea include categorii speciale de date ori date cu caracter personal referitoare la condamnări penale și infracțiuni.

Operatorul și persoana împuternicită de operator identifică acțiunile care trebuie întreprinse pentru conformarea la cerințele impuse de RGPD. Se prioritizează aceste acțiuni în funcție de riscurile pe care le prezintă prelucrările efectuate pentru drepturile și libertățile persoanelor vizate. După identificarea prelucrărilor de date cu caracter personal efectuate în cadrul entității, se stabilesc, pentru fiecare dintre acestea, acțiunile care trebuie întreprinse în vederea respectării obligațiilor impuse de Regulamentul General privind Protecția Datelor.

În cazul în care au fost identificate prelucrări de date cu caracter personal susceptibile de a prezenta riscuri ridicate pentru drepturile și

libertățile persoanelor fizice, operatorul va efectua o evaluare a impactului asupra protecției datelor, în condițiile art. 35 din Regulamentul General privind Protecția Datelor. Evaluarea impactului asupra protecției datelor se realizează anterior colectării datelor cu caracter personal și efectuării prelucrării. Se va pune accent pe estimarea riscurilor asupra protecției datelor din punctul de vedere al persoanelor vizate, luând în considerare natura datelor, domeniul de aplicare, contextul și scopurile prelucrării și utilizarea noilor tehnologii.⁹

Bibliografie:

Regulamentul nr. 679/2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor).

<https://academy.binance.com>

<https://www.avocat-data-protection.eu>.

<https://www.dataprotection.ro>.

<https://sgg.gov.ro>.

⁹ *Idem*.

CHINA – NOUL POL DE INFLUENȚĂ GLOBALĂ

Autori: Chirteș Marius¹

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Dragomir Andreea Nicoleta²

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Rezumat: Sfârșitul Războiului Rece a însemnat dispariția lumii bipolare în care sferele de influență erau împărțite între SUA și URSS. Deși la nivel global mai multe țări se erijează în lideri regionali, totuși acestea nu au capacitățile necesare în a fi considerate puteri globale. Urmând calea prin care decenii la rând a avut o creștere economică, care a surprins de multe ori și pe cei mai optimiști analiști economici, China mizează în continuare pe dezvoltarea sa economică, și, pentru a-și impulsiona economia, demarează programe prin care să crească dependența altor state de produsele provenite din China. Totuși, strategiile economice sunt însoțite și de alte instrumente prin care Beijingul încearcă să își crească influența, nelipsind componenta militară, bancară, investițiile care au scopul de a-i asigura un anumit control politic în țările sărace. În plan internațional, China este, cel puțin pentru moment, o putere necombatantă, care, deși este membru permanent al Consiliului de Securitate al ONU și unul dintre statele semnatare ale Memorandumului de la Budapesta din 1994 – în urma căruia Ucraina a renunțat la arsenalul său nuclear în schimbul garanțiilor de securitate oferite de acest act, nu a luat nicio poziție prin care să determine încetarea ostilităților și nici nu a condamnat în termeni radicali agresiunea Rusiei asupra Ucrainei.

Cuvinte-cheie: China, SUA, inițiative economice, BRI, Xi Jinping.

¹ Adresă de email autor 1: marius.chirtes@ulbsibiu.ro

² Adresă de email autor 2: andreea.dragomir@ulbsibiu.ro

Introducere

*„Lasă China să doarmă.
Când se va trezi, lumea se va cutremura”*
Napoleon Bonaparte.

În analiza de față am prezentat cele mai consistente instrumente pe baza cărora China vrea să acceadă la rolul de primă putere economică globală. Inițiativele economice au ca scop facilitarea accesului produselor chinezești în întreaga lume, dominarea comerțului mondial și crearea dependenței consumatorilor finali față de aceste produse. Totuși aceste inițiative economice par a nu urmări doar interese economice, afluxul de capital și investițiile masive urmăresc supra-îndatorarea țărilor beneficiare, scopul Chinei fiind de a-și asigura un control politic în aceste state. Drumurile comerciale și asigurarea securității acestora reprezintă un motiv de proiecție a puterii militare chineze prin deschiderea de baze militare pe traseul acestor rute.

În cea de-a doua parte am expus câteva aspecte privitoare la poziționarea Chinei față de conflictul din Ucraina, modul de susținere tacită a Rusiei în schimbul avantajelor oferite de efectele sancțiunilor occidentale aplicate statului rus.

Inițiativele economice ale Chinei

Aflat în vizită în Kazahstan în septembrie 2013, președintele Chinei, Xi Jinping, lansa unul dintre pilonii inițiativei „One Belt, One Road”³, sau drumul terestru al noului Drum al Mătăsii, aceasta rută reprezentând legătura terestră a proiectului chinez, ulterior în octombrie 2013 în vizita din Indonezia, Xi Jinping, a prezentat și ruta maritimă a inițiativei. Proiectul va primi o nouă denumire sub care este cunoscut și astăzi, „Belt and Road initiative” (BRI).

BRI face parte din strategia de dezvoltare a Chinei care are ca scop să o transforme într-un actor de talie mondială din punct de vedere economic, grație investițiilor realizate sub controlul statului. Printre obiectivele vizate se urmărește creșterea influenței Chinei în străinătate, inclusiv în UE și în statele membre. Se urmărește extinderea diplomației

³ „O centură, un drum”

economice a Chinei la nivel mondial, prin susținerea creșterii interne, dezvoltarea comerțului între țările aflate de-a lungul rutelor inițiativei prin asigurarea conectivității dintre piețele de desfacere, promovând dezvoltarea infrastructurii, extinderea comunicațiilor rutiere, feroviare și maritime, având potențialul de a deveni cea mai mare platformă de cooperare economică din lume. Inițiativa este o dezvoltare a strategiei de poziționare a Chinei pe scena mondială, care a fost adoptată în 1999 și prin care *s-a pus accentul, în principal, pe importul de resurse petroliere și de alte materii prime pentru a sprijini economia Chinei caracterizată de o utilizare intensivă a forței de muncă, în timp ce produsele fabricate cu valoare adăugată scăzută (industria grea, de exemplu fier, oțel și utilaje de bază) erau cu preponderență exportate la nivel mondial*⁴.

Figura 1. Inițiativa „O centură, un drum”:
ruta terestră și ruta maritimă⁵

⁴ Fondul Monetar Internațional, *People's Republic of China 2018 Article IV Consultation*, Press Release; Staff Report; Staff Statement and Statement by the Executive Director for the People's Republic of China, Raportul de țară nr. 18/240, FMI, iulie 2018, p. 1.

⁵ Sursa: https://www.researchgate.net/figure/Map-showing-areas-under-one-belt-one-roadinitiative_fig1_324563885, pagină accesată la data de 12.02.2023.

Inițiativa BRI se estimează a fi finalizată în 2049, iar costurile privind investițiile ce urmează a fi realizate de China în cadrul acestei inițiative variază între 1 000 de miliarde de dolari americani și 8 000 de miliarde de dolari americani⁶.

SUA privesc cu reticență acest proiect, identificându-l mai degrabă ca pe un instrument al Chinei de a-și proiecta puterea la nivel mondial. De altfel și acțiunile din Marea Chinei de Sud de creare a unor insule artificiale pe care China și-a construit infrastructuri militare, creșterile bugetare anuale a cheltuielilor pentru apărare, instalarea în 2013 a primei baze militare chineze, în afara țării, în Djibouti, o locație strategică care se află la capătul sudic al strâmtoării Bab-el-Mandeb și care permite supravegherea și controlul accesului în Marea Roșie dinspre Canalul Suez și Golful Aden din Oceanul Indian, fiind cea mai aglomerată rută de transport maritim din lume. Dezvoltarea în paralel a unei rute terestre reprezintă *„opțiunea indestructibilă pentru situația în care porturile chineze ar putea fi restricționate. Cu aceste „perle” strategice, Djibouti, un punct de control pe traseul dintre Oceanul Indian și Mediterana, prin care se scurge petrolul către Europa și portul Gwadar (Pakistan), situate în largul Golfului Oman, aproape de Strâmtoarea Hormuz, prin care trebuie să treacă petrolul destinat Indiei, Japoniei și Taiwanului, China devine actorul global capabil să supravegheze traseele resurselor energetice globale”*⁷. Analistul de politică externă, Iulian Chifu, afirma despre BRI că *„se traduce prin dominație majoră, mai ales că formulele de supra-îndatorare și preluare de active strategice, lipsa dezvoltărilor pe orizontală, competiția neloială cu investițiile mici locale sau cu finanțările competitive globale avantajează preluarea controlului major al Chinei în terțe spații”*⁸.

Un proiect complementar BRI, destinat îmbunătățirii cooperării în segmentele de transport și infrastructură cu statele din Europa Centrală

⁶ CSIS, *Cât de mare este centura și drumul Chinei?*, articol disponibil la adresa: <https://www.csis.org/analysis/how-big-chinas-belt-and-road>, pagină accesată la data de 12.02.2023.

⁷ <https://monitorulapararii.ro/relatia-sua-china-belt-and-road-initiative-un-su-biect-controversat-1-32932>, pagină accesată la data de 12.02.2023.

⁸ <https://adevarul.ro/blogurile-adevarul/proiectele-chineze-de-dominatie-globala-belt-and-1863309.html>, pagină accesată la data de 12.02.2023.

și de Est îl reprezintă Platforma 17+1, dintre China și 17 țări (Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Cehia, Croația, Estonia, Letonia, Lituania, Macedonia de Nord, Muntenegru, Polonia, România, Serbia, Slovacia, Slovenia, Ungaria și Grecia). Obiectivele Inițiativei sunt „*de a consolida cooperarea economică între China și cele 17 state, îmbunătățirea sectorului de afaceri și a altor domenii financiare, organizarea de întâlniri la nivel oficial, coordonarea forurilor comerciale și implementarea rezultatelor obținute*”⁹.

Dintre proiectele convenite în cadrul formatului pot fi enumerate: „*(i) autostrada și linia de cale ferată dintre Belgrad și Budapesta, (ii) construcția podului Peljesac și a conexiunilor sale rutiere, (iii) achiziția unor companii poloneze de către investitori chinezi (divizia de inginerie civilă și construcții de mașini Huta Stalowa Wola, respectiv KFLT Rulmeņi Polonia), (iv) liniile expres terestre și maritime între Europa de Est și de Sud și China*”.¹⁰

Prin intermediul acestei Platforme, China a reușit să își crească interacțiunile la nivel înalt cu cele 17 țări cu mențiunea că relațiile individuale dintre China și fiecare stat în parte s-au dezvoltat independent de dezideratele platformei de cooperare, fluxul de investiții chineze s-a concentrat mai ales în Ungaria, Cehia, Polonia și Serbia, relațiile comerciale sunt dezechilibrate, balanța comercială fiind net favorabilă Chinei. Sunt și țări din regiune care se feresc în a-și dezvolta mai mult relațiile cu China, pentru a-și proteja relațiile tradiționale stabilite cu SUA, China fiind susceptibilă că utilizează platforma pentru divizarea Europei.

În 2015, China a lansat o nouă inițiativă economică, denumită „*Made in China 2025*”. Lansarea acesteia „*a reprezentat o reorientare către o economie axată mai mult pe sectoare cu valoare adăugată ridicată, pe consumul intern și pe exporturi. Aceasta demonstrează ambiția Chinei de a deveni o putere tehnologică la nivel mondial*”¹¹. Strategia introdusă, așa cum o arată și denumirea ei, era prevăzută a se întinde

⁹ http://www.china-ceec.org/eng/jj/zyjz/202112/t20211228_10476286.htm, pagină accesată la data de 12.02.2023.

¹⁰ <https://www.contributors.ro/lungul-drum-al-matasii-%c8%99i-rabdarea-chinezeasca/>, pagină accesată la data de 12.02.2023.

¹¹ Curtea de Conturi Europeană, *Răspunsul UE la strategia de investiții controlată de stat aplicată de China, Document de analiză nr. 03,2020*, p.78.

pe o perioadă de 10 ani, scopul fiind de a transforma China într-un lider la nivel global până în 2025 în 10 domenii industriale. Industriile vizate sunt: „robotică, vehicule propulsate de noi energii, biotehnologie, industria aerospațială, transport maritim de vârf, echipament feroviar avansat, echipament electric, materiale noi (cum ar fi cele utilizate pentru ecrane și celule solare), tehnologia informației de ultimă generație și software (inclusiv circuite integrate și dispozitive de telecomunicații), precum și mașini agricole. Există, de asemenea, o strategie de dezvoltare separată pentru inteligență artificială, publicată în 2017, China dorind să devină principalul centru de inovare pentru inteligență artificială din lume până în 2030. Proiectul chinez se bazează pe raționamentul că, pe măsură ce economia țării se îndepărtează de industriile intensive în forță de muncă cum ar fi industria de confecții și de încălțăminte, trecerea sa la industrii de prelucrare cu tehnologie mai înaltă constituie o componentă esențială a dezvoltării sale. Costurile cu forța de muncă cresc pe măsură ce populația în curs de îmbătrânire rapidă determină scăderea forței de muncă, subminând competitivitatea în industriile de confecții și de încălțăminte, care au susținut creșterea acesteia. Pentru a prospera, China trebuie să aibă în vedere mutarea spre industriile care sunt dominate în prezent de economiile dezvoltate”¹².

Inițiativa Chinei s-a lovit de opoziția SUA, care a perceput proiectul ca pe un factor de amenințare pentru securitatea națională și competitivitatea sa economică, dar și ca pe un instrument de spionaj. Administrația președintelui Donald Trump a hotărât să impună taxe vamale ridicate produselor chineze, decizia transformându-se într-un război comercial, deoarece China a hotărât și ea să impună aceeași măsură produselor americane. Așa-zisul război comercial nu s-a încheiat, însă la Summit-ul G20, desfășurat la Buenos Aires, Argentina, în perioada 30 noiembrie – 1 decembrie 2018, președinții Donald Trump și Xi Jinping au ajuns la o înțelegere temporară cu privire la aplicarea taxelor vamale.

Cu toate că reprezintă a doua putere economică a lumii, China nu face parte din Grupul G7(cele mai dezvoltate state din punct de vedere economic, tehnologic și militar). Ca o contrapondere la acest grup,

¹² A. Ghibuțiu, *Războiul comercial dintre SUA și China. Ce este în joc?*, Revista de Economie Mondială, 10(4), 2018, p. 15.

China împreună cu alte state, care au o economie puternică, o populație numeroasă, dar și perspective de creștere economică peste media țărilor din G7, au fondat, cu ocazia desfășurării primului summit la data de 16 iunie 2009 în orașul Ekaterinburg din Rusia, BRIC, acronim care face referire la statele fondatoare (Brazilia, Rusia, India, China). Din anul 2011, Africa de Sud a fost inclusă în formatul inițial, în urma summit-ului desfășurat în orașul Sanya din China, iar grupul a fost redenumit BRICS. Având în vedere faptul că din BRICS fac parte atât țări care au dezvoltată industrie manufacturieră și de servicii, cât și țări care au bogate resurse de materii prime, scopul înființării acestui grup a fost acela de a dezvolta cooperarea dintre statele fondatoare pentru a dinamiza economiile acestora. Pentru a-și dezvolta propriul sistem de plată și creditare țările BRICS, reunite la summit-ul din 2012, au decis să creeze o bancă de dezvoltare nouă, văzută ca o alternativă a Băncii Mondiale, care să se numească Noua Bancă de Dezvoltare (NBD)¹³.

Poziția Chinei față de conflictul din Ucraina

Ultimul summit UE – China a avut loc la 1 aprilie 2022, care, deși s-a desfășurat în sistem de videoconferință, a dezbătut cel mai fierbinte subiect al agendei internațional din prezent, conflictul din Ucraina. Liderii europeni au cerut sprijinul Chinei de a-și oferi suportul în calitate de membru permanent al Consiliului de Securitate al ONU, pentru a stopa acțiunea ilegală și neprovocată a Rusiei, de a înceta atacurile asupra populației și infrastructurii civile. Președintele Consiliului European, Charles Michel, a declarat că „*în calitate de puteri globale majore, UE și China trebuie să colaboreze pentru a opri războiul purtat de Rusia în Ucraina cât mai curând posibil. Avem responsabilitatea comună de a menține pacea și stabilitatea, precum și o lume sigură și durabilă*”¹⁴. În cadrul summit-ului s-au discutat și probleme referitoare la redresarea în urma crizei cauzate de COVID-19,

¹³ https://www.economica.net/noua-banca-de-dezvoltare-a-statelor-brics-va-emite-prima-emisiune-de-obligatiuni-denominata-in-yuani_116992.html, pagină accesată la data de 12.02.2023.

¹⁴ <https://www.consilium.europa.eu/ro/meetings/international-summit/2022/04/01/>, pagină accesată la data de 12.02.2023.

accesul pe piață și la mediul de investiții din China. Liderii UE și-au exprimat îngrijorările cu privire la situația drepturilor omului în China, înmulțirea amenințărilor la adresa securității cibernetice, sancțiunile nejustificate impuse de China, dar și necesitatea adoptării unor măsuri suplimentare în cadrul cooperării din domeniul schimbărilor climatice și al tranziției energetice.

În ceea ce privește conflictul din Ucraina, liderii UE, dar și SUA sunt îngrijorați de modul în care China se situează față de acest conflict. Președintele Consiliului European, Charles Michel, a încercat să-l determine pe președintele chinez Xi Jinping să își folosească „influența” sa asupra lui Vladimir Putin pentru a se ajunge la un final al războiului.

Trebuie reamintit faptul că China alături de Rusia, SUA, Marea Britanie și Franța au oferit Ucrainei garanții de securitate în urma semnării Memorandumului de la Budapesta din 1994, prin care Ucraina a renunțat la arsenalul său nuclear moștenit de la fosta Uniune Sovietică.

Temerea guvernelor occidentale este amplificată de acordul istoric dintre China și Rusia, semnat cu puțin timp înainte ca Rusia să invadeze Ucraina. Prin parteneriatul istoric „fără limite” din 4 februarie 2022, președintele Xi Jinping și omologul său rus, Vladimir Putin, au afirmat că *„prietenia dintre cele două state nu are limite, nu există zone interzise de cooperare”*¹⁵. Cele două țări au convenit să își acorde sprijin reciproc în problemele cu care fiecare dintre ele se confruntă, Rusia și-a exprimat *„sprijinul pentru poziția Beijingului conform căreia Taiwan este o parte inalienabilă a Chinei și opoziția față de orice formă de independență a insulei. Cele două țări și-au exprimat, de asemenea, opoziția față de alianța AUKUS dintre Australia, Marea Britanie și Statele Unite, susținând că parteneriatul indo-pacific ar crește pericolul unei curse a înarmărilor în regiune; China s-a alăturat Rusiei în conflictul cu Occidentul și a sprijinit cerințele Moscovei de garanții de securitate privind extinderea NATO și dezarmarea statelor care s-au alăturat Alianței după 1997 – probleme aflate în centrul*

¹⁵ <https://www.g4media.ro/rusia-si-china-se-aliaza-impotriva-nato-intr-un-parteneriat-istoric-fara-limite-putin-si-xi-au-anuntat-acorduri-strategice-in-domeniile-gazelor-si-tehnologiei-beijingul-sprijina.html>, pagină accesată la data de 21.02.2023.

*confruntării Rusiei cu Statele Unite și aliații săi asupra Ucrainei*¹⁶”. De altfel, China nu a adus critici ferme regimului de la Kremlin pentru declanșarea războiului din Ucraina, catalogând doar la modul general că este îngrijorată de situația existentă și a îndemnat părțile combatante să caute soluții pentru a pune capăt conflictului. Poziția Chinei este totuși ambiguă, deoarece mai mulți diplomați chinezi au făcut referire la faptul că integritatea teritorială a statelor trebuie să primeze în relațiile internaționale, iar în privința Ucrainei, Mao Ning, purtătorul de cuvânt al Ministerului de Externe chinez a afirmat: „*poziția Chinei în problema Ucrainei este consecventă și clară. Susținem întotdeauna că integritatea suverană și teritorială a tuturor țărilor ar trebui respectată*”¹⁷.

La aproape un an de la debutul invaziei din Ucraina, în data de 30 decembrie 2022, într-o convorbire prin videoconferință a președintelui chinez Xi Jinping cu președintele rus Vladimir Putin, cei doi și-au reconfirmat angajamentele adoptate în 4 februarie 2022. După discuție, Xi Jinping a declarat: „*China este gata să lucreze cu Rusia și cu toate forțele progresiste pentru a se opune hegemoniei și politicii de putere, pentru a se opune unilateralismului, protecționismului și intimidării, precum și pentru a proteja suveranitatea, securitatea, echitatea și justiția internațională*”¹⁸. China vede războiul din Ucraina ca o oportunitate prin care se aprovizionează cu resurse din Rusia la prețuri scăzute, datorită sancțiunilor economice impuse de Occident. De asemenea, în condițiile în care ambiția principală a Chinei este cea de a reunifica Taiwanul, actualul război din Ucraina este privit ca o diminuare a influenței globale a SUA și a aliaților ei, prin consumul de resurse pus la dispoziția Ucrainei, diminuarea sau chiar epuizarea stocurilor de echipamente militare, subminarea coeziunii europene datorată creșterii prețurilor în urma sancțiunilor economice impuse Rusiei.

¹⁶ Idem

¹⁷ <https://www.euractiv.ro/extern/china-solicita-respectarea-integritatii-teritoriale-a-ucrainei-30887>, ultima accesare la data de 21.02.2023.

¹⁸ https://www.economica.net/presedintele-chinei-afirmatii-care-pun-pe-jar-intreaga-lume-china-si-rusia-trebuie-sa-injecteze-stabilitate_637738.html, ultima accesare la data de 21.02.2023.

Cercetătorii Bonny Lin și Jude Blanchette, de la Center for Strategic and International Studies prevăd ca, după încheierea conflictului din Ucraina, China să își dezvolte o nouă strategie denumită „Inițiativa de Securitate Globală” care să îi consolideze rolul în cadrul conceptului de „ordine globală”¹⁹.

Concluzii

„A-ți stăpâni o clipă de mânie înseamnă a evita un secol de regrete”, spune un proverb chinezesc.

China este precum un păianjen care își țese cu răbdare pânza în care odată căzută prada, aceasta nu va mai avea scăpare. Crearea instrumentelor necesare pentru a-și asigura dominația economică, investiția masivă în forțele armate, politica externă pragmatică, dar cu un scop clar definit, sunt bazele construcției viitoarei hegemonii globale ale statului chinez. Din păcate, Occidentul reprezentat de SUA și UE nu și-a calibrat încă strategiile de politică externă în așa fel încât acestea să convergă spre același țel. Samuel Huntington trăgea un semnal de alarmă cu privire la China, menționând că „*ascensiunea Chinei poate provoca un mare război inter-civilizațional între state nucleu*”²⁰. Regretatul politolog anticipa această evoluție încă din 1996, iar până acum timpul pare să îi dea dreptate.

Bibliografie

Huntington Samuel, *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, trad. din lb. engleză de Liana Stan-București, Editura Litera, 2018.

Ghibuțiu Aurel, *Războiul comercial dintre SUA și China. Ce este în joc?*, Revista de Economie Mondială, 2018.

Fondul Monetar Internațional, *People's Republic of China 2018 Article IV Consultation*, Press Release; Staff Report; Staff

¹⁹ <https://www.euractiv.ro/extern/china-in-ofensiva-30129>, ultima accesare la data de 21.02.2023.

²⁰ S. Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, trad. din lb. engleză de Liana Stan, Editura Litera, București, 2018, p.185.

Statement and Statement by the Executive Director for the People's Republic of China, Raportul de țară nr. 18/240, FMI, iulie 2018.

Răspunsul UE la strategia de investiții controlată de stat aplicată de China, în Document de analiză nr. 03, Curtea de Conturi Europeană, 2020.

www.csis.org.

www.researchgate.net.

<https://monitorulapararii.ro>.

<https://adevarul.ro>.

www.china-ceec.org.

www.contributors.ro.

www.economica.net.

www.consilium.europa.eu.

www.g4media.ro.

www.euractiv.ro.

CÂTEVA CONSIDERAȚII ÎN CEEA CE PRIVEȘTE TRAFICUL DE PERSOANE

Autori: Bazarcă Geanina¹

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Dragomir Andreea Nicoleta²

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Rezumat: Traficul de persoane, o gravă încălcare a drepturilor fundamentale, este un fenomen global răspândit, însă doar un număr limitat de victime beneficiază de asistență pentru reintegrare. România este o țară de origine și tranzit pentru victimele traficului de persoane. Grupările criminale își adaptează constant modul de operare în fața eforturilor antitrafic, iar practica judiciară arată schimbări în categoriile vulnerabile, scopurile de exploatare și metodele de control. Pentru a răspunde noilor provocări, sunt necesare o colaborare internațională intensificată, sincronizarea acțiunilor și armonizarea metodelor de intervenție. Implicarea agențiilor și instituțiilor românești în combaterea traficului de persoane, în conformitate cu standardele internaționale și măsurile naționale și internaționale, poate reduce numărul victimelor și combate această infracțiune.

Cuvinte-cheie: trafic, victimă, traficant, cadru legislativ, criminalitate, infracțiune.

Introducere

Termenul de *transport* nu este nou și a fost folosit pentru prima dată ca sinonim pentru *comerț* în secolul al XVI-lea. Prin urmare, termenul nu a avut o conotație negativă. În secolul al XVII-lea însă, comerțul era mai des asociat cu vânzarea ilegală și/sau ilicită de mărfuri.

¹ Adresă de email autor 1: geanina.bazarca@ulbsibiu.ro

² Adresă de email autor 2: andreea.dragomir@ulbsibiu.ro

În primele secole, comerțul însemna în primul rând vânzarea de droguri și arme, dar până în secolul al XIX-lea termenul includea și comerțul cu oameni tratați ca mărfuri și vânduți ca sclavi. Acest comerț „tradițional” cu sclavi a fost scos în afara legii spre sfârșitul secolului al XIX-lea. La începutul secolului al XX-lea, termenul de *trafic de persoane* se referea în primul rând la „comerțul cu sclavi albi”, care era mișcarea transfrontalieră a femeilor și copiilor în scopul prostituției. Abia la sfârșitul anilor 1990, traficul a devenit asociat cu prostituția și exploatarea sexuală a femeilor și copiilor.

Pe lângă Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate (denumită în continuare Protocolul privind traficul de persoane), adoptarea Protocolului pentru prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special femei și copii (2000), două inovații legislative au rezultat a fost introduse. În primul rând, a fost elaborată o definiție internațională cuprinzătoare a traficului. În al doilea rând, și mai important, definiția Protocolului este foarte largă și include munca forțată ca unul dintre scopurile traficului, pe lângă scopurile exploatarei sexuale. Protocolul face o distincție clară între traficul de persoane în scop de exploatare sexuală și traficul de persoane în scop de muncă sau servicii (și acte legate de sau similare sclaviei sau servituții), care sunt sexuale. Trebuie remarcat faptul că, de fapt, OIM (Organizația Internațională a Muncii) ia în considerare conceptele de prostituție forțată și exploatare sexuală în contextul muncii forțate. Traficul de persoane, în general, este un fenomen tratat acum ca o activitate comercială, care se referă la deplasarea ilegală a persoanelor în străinătate sau pe teritoriul aceleiași țări, având ca rezultat exploatare prin muncă sau sexuală³.

Una dintre problematicile cu privire la protecția victimelor traficului se referă la implicațiile consimțământului în cazul victimelor traficate. Chiar dacă inițial victima și-a acordat consimțământul, aceasta nu implică o restricționare a dreptului învinutului de a-și formula apărarea sau o diminuare a prezumției de nevinovăție. Protocolul referitor la trafic nu trebuie interpretat ca transferând responsabilitatea de

³ Ioan Gârbuleț, Traficul de persoane, Editura Universul Juridic, București, 2010, p. 45.

aducere a probelor pe umerii victimei. În linii generale, consimțământul furnizat de o victimă adultă nu este considerat relevant, atunci când a fost aplicată oricare dintre măsurile de constrângere stipulate în cadrul Protocolului.

În contextul circulației persoanelor în scopul muncii forțate și al prestației de servicii, apare în mod recurent interacțiunea dintre un agent sau recrutor, un transportator și, în final, un angajator, acesta din urmă urmărind să obțină un anumit profit din exploatarea individului traficant. În unele cazuri, aceeași persoană poate desfășura simultan mai multe roluri în acest proces. Într-un cadru global în care opțiunile de călătorie și instrumentele informaționale au evoluat considerabil, alături de o cerere în creștere pentru forță de muncă cu costuri reduse în statele industrializate, și în contextul limitărilor privind obținerea vizelor, căile legale de emigrare au fost semnificativ restrânse.

În cazul victimelor traficului, decizia de a pleca peste hotare aduce deja un nivel semnificativ de risc, deoarece locurile de muncă din țările de destinație se desfășoară într-un cadru nereglementat, caracterizat de condiții precare, denigrante și periculoase. În ciuda faptului că anumite state dezvoltate manifestă o cerere susținută pentru forță de muncă și pentru brațe de muncă dispuse să accepte remunerații modeste și condiții de muncă precare, deseori în cadrul unor angajări sezoniere, cetățenii acestor state evitând aceste tipuri de ocupații. Această realitate generează un cadru în care victimele traficului nu intră în competiție cu cetățenii țărilor de destinație în ceea ce privește accesul la poziții de muncă, contribuind astfel la crearea unui excedent de oferte care accentuează și mai mult degradarea condițiilor de muncă.

Informații generale privind traficul de ființe umane

Traficul de persoane constituie o încălcare gravă a drepturilor fundamentale și se manifestă ca un fenomen larg răspândit la nivel global. Cu toate acestea, trebuie subliniat că doar un contingent restrâns de indivizi afectați reușește să fie identificat și, în consecință, să beneficieze de resursele de asistență necesare pentru a se reintegra în structura societății. În acest context, România se profilează ca o sursă preponderentă de origine pentru victimele traficului de persoane, de asemenea fiind implicată ca zonă de tranzit în acest circuit nefast. Este de

notorietate faptul că cetățenii români reprezintă un segment semnificativ din totalul victimelor traficului de persoane confirmate în Europa, prin cifre ce se repetă anual⁴.

Cele mai comune forme de exploatare includ exploatarea sexuală, munca forțată și cerșetoria forțată. De-a lungul anilor, au fost vizate țări precum Italia, Spania, Franța, Germania, Marea Britanie și Grecia, dar în ultimii ani, un număr tot mai mare de cetățeni români au fost exploatați în țări precum Norvegia, Suedia și Danemarca. Victimele traficului de persoane reprezintă un grup social cu risc ridicat de excluziune socială și, pe termen mediu și lung, au acces adecvat la servicii de sprijin cuprinzătoare și complexe în ceea ce privește recuperarea fizică și psihologică și reintegrarea socială.

Traficul de ființe umane sau sclavie modernă, reprezintă „recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, inclusiv schimbul sau transferul de control asupra persoanelor în cauză, efectuate sub amenințare sau prin uz de forță sau prin alte forme de constrângere (răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere) sau profitând de starea de vulnerabilitate sau prin oferirea sau primirea de bani sau de alte foloase pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra alteia, în vederea exploatării.”⁵

Conform datelor Agenției Naționale Împotriva Traficului de Persoane (ANITP), în Europa peste jumătate din victimele traficului de ființe umane sunt exploatare în scopuri sexuale. În 2022, în România au fost înregistrate 180 de persoane care au fost exploatare pe teritoriul României sau al altor state și pentru care sistemul românesc a fost notificat sau s-a autosesizat cu privire la faptele de exploatare și trafic.

Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane (ANITP) reprezintă o entitate specializată ce se situează sub incidența Ministerului Administrației și Internelor și îndeplinește funcții cruciale de coordonare,

⁴ George-Cristinel Zaharia, *Științe penale. Traficul de persoane*, Editura C.H. Beck, București, 2012, p.88.

⁵ https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/organised-crime-and-human-trafficking/together-against-trafficking-human-beings_en?breadCrumbReset=true&path=Legislation+and+Case+Law%2FEU+Legislation%2FCriminal+Law%2FEU+Directive+trafficking+in+human+beings, pagină accesată la data de 05.05.2023.

evaluare și supraveghere la nivel național a punerii în practică a politicilor în două direcții majore:

- în sfera abordării traficului de persoane de către instanțele de stat;
- în ceea ce privește furnizarea de protecție și sprijin către victimele acestui tip de fenomen.

În prima parte a anului 2022, atenția publică a fost îndreptată către criza refugiaților din Ucraina și necesitatea imperioasă de a implementa o suită exhaustivă de acțiuni cu scopul de a asigura protecția acestor indivizi, inclusiv pentru a contracara pericolul încremenirii într-o stare vulnerabilă, susceptibilă de a fi exploatată în contextul traficului de persoane. În conformitate cu datele furnizate la nivel intern, nu a fost înregistrat niciun caz de trafic de persoane în rândul migranților aflați sub protecție pe teritoriul României sau cei aflați în tranzit. Cu toate că au fost formulate suspiciuni în privința unor situații de trafic de persoane, acestea au fost investigate în detaliu de către entitățile abilitate și ulterior s-a concluzionat că acestea nu au fost confirmate.

Etapele traficului

În sfera literaturii specializate, se observă o segmentare a traficului de ființe într-o serie de stadii distincte. Astfel:

- Prima fază implică racolarea individului și demararea procesului de plecare către o anumită țară.
- Al doilea stadiu coincide cu etapa transportului, cuprinzând inclusiv tranzitarea teritoriilor până la atingerea destinației finale;
- A treia etapă se materializează în exploatarea individului în țara de destinație;
- Al patrulea stadiu acoperă momentul identificării victimei, urmată de reținerea acesteia de către autoritățile polițienești din țara în care s-a desfășurat exploatarea. Urmează procesul de deportare în țara de origine și inițierea acțiunilor judiciare corespunzătoare.
- Stadiul al cincilea se concentrează pe procesul de reabilitare, cuprinzând reintegrarea individului în societate, măsuri de

prevenire a rețraficării, și gestionarea impactului imediat și pe termen lung.⁶

Tipuri de trafic

Traficul în vederea exploataării sexuale:

Acest tip de trafic implică constrângerea unei femei, a unui copil sau a unui adolescent să se angajeze în prostituție, sau să participe la producția de conținut pornografic în spații publice sau private. De asemenea, acest tip de trafic cuprinde transportul femeilor în scopul violării lor, așa cum se întâmplă în zonele afectate de conflicte armate sau pe rutele imigranților ilegali.

Traficul cu scopul exploataării sexuale afectează toate regiunile și națiunile lumii, fie ca sursă, destinație sau loc de tranzit. Victimele, în mare parte femei, minori sau adolescenți, adesea călătoresc cu documente falsificate, în timp ce rețele ilegale de transport sunt implicate în aducerea lor în țara de destinație. Acești indivizi se găsesc într-o situație de sclavie sexuală, trăind în condiții subumane și într-o perpetuă stare de teroare și anxietate.

Căsătoriile forțate sau de servitudine:

Acest aspect implică căsătoria unei femei sau a unei fete fără consimțământul acesteia, sau ca parte a unei tranzacții pentru a rambursa o datorie sau pentru a restaura onoarea unei familii. De asemenea, intră în această categorie și situația în care o femeie se căsătorește cu un străin și este supusă condițiilor de sclavie, violență sau izolare. Adesea, contactul inițial este realizat prin intermediul internetului, agențiilor matrimoniale sau ca urmare a dorinței femeii de a obține cetățenia unei alte țări, plătind bărbatul pentru a se căsători cu ea.

Traficul de organe:

Această formă de trafic implică privarea unei persoane de libertate în scopul vânzării și traficului de organe (de exemplu ficat, rinichi, ovare, țesuturi etc.) împotriva voinței sale. De asemenea, această

⁶ <http://prorefugiu.org/wp-content/uploads/2015/10/Manual.pdf>, pagină accesată la data de 05.05.2023.

categorie include situațiile în care femeile sunt violate și ulterior sunt obligate să își vândă copiii, după ce rămân însărcinate.

Munca forțată în condiții de sclavie:

Munca forțată în condiții de sclavie se caracterizează prin utilizarea violenței, tratamentului inuman sau impunerea de condiții de muncă extreme. Muncitorii sunt plătiți cu sume extrem de mici sau chiar deloc. Această formă de exploatare poate avea loc în mediul casnic, în fabrici, în agricultură sau în mine. De asemenea, această categorie include cerșetoria forțată, atunci când adulții sau copiii sunt obligați de către alții să cerșească, adesea fiind obligați să fure sau să vândă droguri.

Cadrul legislativ în România privind traficul de persoane

În România, cadrul legislativ principal în domeniul traficului de persoane este asigurat de:

- Codul Penal și Codul de Procedura Penală;
- legea 678 / 2001 privind prevenirea traficului de persoane, amendată prin OUG 79 / 2005 și aprobată prin Legea 287 / 2005;
- HG nr.299 / 2003 – regulament de aplicare a Legii 678 / 2001;
- HG nr. 1.654 / 2006 privind aprobarea Strategiei naționale împotriva traficului de persoane pentru perioada 2006-2010;
- HG nr. 1.720 / 2006 privind aprobarea Planului național de acțiune 2006- 2007 în vederea implementării Strategiei naționale împotriva traficului de persoane pentru perioada 2006-2010;
- Legea nr. 211 / 2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor;
- Legea nr. 682 / 2002 privind protecția martorului;
- HG nr. 1585 / 2005 pentru organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Prevenire a Traficului de Persoane și Monitorizare a Asistenței Acordate Victimelor Traficului de Persoane modificată de OUG nr.1083 / 2005;
- Declarația Universală a Drepturilor Omului;
- Convenția Europeană a Drepturilor Omului, 1953;

- Declarația Drepturilor Copilului, adoptată de Adunarea Generală a ONU în anul 1959.⁷

Având în vedere impactul pandemiei de COVID-19 asupra capacității acesteia de a combate traficul de persoane, guvernul României a încercat să depună un efort față de perioada de raportare anterioară. Aceste eforturi includ investigarea altor cazuri de trafic, urmărirea penală și condamnarea mai multor traficanți și implementarea unui program-pilot pentru aprobarea finanțării pentru ONG-urile locale care oferă servicii pentru victime. Au fost adoptate reforme de drept penal pentru a elimina termenul de prescripție pentru infracțiunile legate de trafic, oferind autorităților mai mult timp pentru a urmări penal autorii acestor tipuri de infracțiuni. Guvernul adoptă ordonanțe de urgență și planuri de acțiune menite să îmbunătățească capacitatea de a ajuta minorii vulnerabili și alte categorii de risc și de a investiga diferite infracțiuni împotriva minorilor, inclusiv traficul. Totodată a instituit proceduri de identificare a victimelor dintre solicitanții de azil și migranți și de a le îndruma către unități care pot oferi asistență. Guvernul a modificat, de asemenea, legislația muncii care îi protejează pe cetățenii români care lucrează în străinătate pentru a include definiții mai ample ale termenilor „lucrător temporar”, „lucrător sezonier” și „drepturi ale salariaților”. Încălcărilor legislației muncii sunt supuse unor amenzi mai mari.⁸

Eforturile autorităților s-au intensificat în ceea ce privește aplicarea legii în domeniul traficului de persoane. În acest context, a fost operată o modificare în cadrul Codului penal prin introducerea articolelor 210 și 211, care incriminează traficul de persoane în vederea exploatarei sexuale și a muncii forțate. Aceste articole prevăd obținerea de pedepse privative de libertate cu durate cuprinse între 3 și 10 ani pentru infracțiunile comise asupra victimelor adulte și între 5 și 10 ani pentru infracțiunile care implică minori. Este demn de menționat că aceste sancțiuni se situează într-un cadru de proporționalitate cu pedepsele aplicate pentru alte infracțiuni grave, precum violul.

⁷ https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@declaration/documents/instructionalmaterial/wcms_088507.pdf, , pagină accesată la data de 05.05.2023.

⁸ <https://ro.usembassy.gov/ro/raportul-privind-traficul-de-persoane-2022/>

În anul 2021, s-a înregistrat adoptarea unor amendamente la Codul penal care vizează incriminarea comportamentului de a fi conștient de anumite forme de trafic de persoane și de a nu notifica imediat autoritățile competente. Aceste amendamente elimină, de asemenea, termenul de prescripție pentru infracțiunile legate de traficul de persoane. Prin aceasta, se conferă autorităților un timp mai îndelungat pentru a efectua investigații și urmăriri penale cazul unor astfel de infracțiuni. Amendamentele anterioare aduse Codului penal au redus termenul de prescripție pentru toate infracțiunile legate de traficul de minori, afectând, astfel, abilitatea instituțiilor statului român de a obține condamnări în aceste cazuri. Noul context legislativ răspunde direct preocupărilor exprimate de Consiliul Europei și de organizațiile societății civile, care susțineau că durata excesivă a procedurilor legale, adesea cauzată de amânări, facilitează eforturile unor oficiali corupți de a atinge termenul de prescripție. Acest fapt, în anumite situații, a avut ca rezultat imunitatea traficantilor.

Direcția Generală de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT) și Direcția Generală de Combateră a Criminalității Organizate (DCCO) sunt responsabile de investigarea și urmărirea penală a cazurilor de trafic. În anul 2021, DIICOT a înființat un serviciu profesional antitrafic format din șapte procurori. Scopul acestuia este de a investiga infracțiunile legate de traficul de persoane și de a instrui și asista procurorii din organizațiile regionale ale DIICOT. Odată cu crearea acestui serviciu, DIICOT și DCCO au înființat o echipă profesionistă de polițiști și procurori dedicată combaterii traficului de persoane. Procurorii DIICOT au remarcat necesitatea modificării legii pentru a evita prevederile inconsistente ale Codului penal. În prezent, cercetările privind „traficul de persoane, traficul de minori și proxenetismul de către grupuri infracționale organizate” rămân în responsabilitatea DIICOT. Este responsabilitatea altor procurori să investigheze cazurile de „proxenetism obișnuit”, „proxenetism forțat” și „exploatare forțată a minorilor pentru cerșit și tâlhărie”.

În perioada de raportare, DIICOT și DCCO au sugerat că restricțiile impuse de pandemie și numărul mare de cazuri de COVID-19 în rândul poliției și procurorilor le-au limitat capacitatea de a continua investigațiile în timp util. Cu toate acestea, în anul 2021, autoritățile au inițiat 628 de noi cazuri de trafic de persoane (571 de exploatare

sexuală, 35 de muncă forțată și 22 nespecificate), în creștere cu 552 față de 2020. Autoritățile au urmărit penal 522 de traficanți suspecți (506 pentru exploatare sexuală, 6 nespecificați). Condamnările pentru trafic au fost de 162 (127 pentru exploatare sexuală și 35 pentru muncă forțată), în creștere de la 142 în 2020, o creștere semnificativă de la 234 în anul 2020.

Cu toate acestea, 39 de traficanți condamnați (24%) au primit pedepse cu închisoarea mai mici de trei ani, care nu respectă pedeapsa minimă prevăzută în Articolele 210 și 211, iar 30 de traficanți condamnați (19%) au primit pedepse cu suspendare. Astfel de pedepse lax date traficantilor condamnați au slăbit descurajarea, nu au reflectat adecvat natura infracțiunii și au zădărnicit eforturile generale de luptă împotriva traficului de persoane. În 2021, DIICOT și DCCO au făcut parte din 20 de echipe de anchetă mixtă, alături de omologii europeni (comparativ cu 35 în anul 2020). În unul dintre cazuri, autoritățile din România au cooperat cu cele din Irlanda de Nord într-o anchetă a infracțiunilor de trafic de persoane pentru exploatare sexuală, în care au fost implicate mai mult de 20 de românce, forțate să presteze servicii sexuale comerciale în Belgia, Germania, România, Spania și Marea Britanie – ancheta s-a sfârșit cu punerea sub acuzare a 11 dintre suspecții de trafic de persoane. Într-un alt caz, cunoscut drept „Operation Bear” autoritățile române și cele scoțiene au cooperat cu EUROPOL în cadrul unei anchete de trafic de persoane în scop de exploatare sexuală, în care a fost implicat un grup infracțional organizat, care opera în Scoția, Anglia și România. Ancheta a rezultat în arestarea a 27 de cetățeni români acuzați în România și identificarea a peste 30 de victime ale traficului din toată Europa.⁹

Aproximativ 500.000 de refugiați au intrat în România de la invazia rusă din Ucraina din februarie 2022, potrivit Ministerului Afacerilor Externe. Ca răspuns la aflusul de refugiați ucraineni, autoritățile au consolidat securitatea frontierei, au organizat cursuri pentru polițiștii de frontieră de recunoaștere a semnelor de trafic de ființe umane, și pentru personalul ONG autorizat pentru a ajuta refugiații la punctele

⁹ <https://ro.usembassy.gov/ro/raportul-privind-traficul-de-persoane-2022/>, , pagină accesată la data de 05.05.2023.

de trecere a frontierei și au asigurat transportul traficului de la granițe la adăposturi de urgență. În plus, guvernul a stabilit o serie de proceduri de înregistrare și urmărire a minorilor neînsoțiți și a fost implementat la nivel județean, cuprinzând reprezentanți ai Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului, ONG-uri, comunitatea internațională și educație. și instituțiile de învățământ. A fost înființat un grup de lucru oficial de sănătate publică. Majoritatea ONG-urilor și reprezentanților societății civile au salutat răspunsul imediat al autorităților de a răspunde nevoilor imediate ale refugiaților, dar unii și-au exprimat îngrijorarea cu privire la planurile pe termen mediu și lung pentru grupurile deosebit de vulnerabile. Am avut și un caz. ONG-urile au subliniat necesitatea unor proceduri de frontieră mai eficiente pentru a evalua nevoile medicale, sociale și psihologice ale refugiaților și pentru a evalua vulnerabilitățile acestora, inclusiv semnele de trafic și exploatare.

De asemenea, ONG-urile au subliniat necesitatea unei mai bune informări și consiliere juridică pentru a reduce șansele ca refugiații să devină victime ale traficului, în special în țările cu rețele criminale notorii de trafic. Societatea civilă și autoritățile au considerat că incidente de trafic ar putea fi rare și izolate, în ciuda riscului inerent de subraportare din cauza barierelor lingvistice și a vulnerabilității generale a refugiaților. Poliția a identificat potențiale victime ale traficului transfrontalier care au primit asistență din partea guvernului.

Studiu de caz

La data de 24.09.2014 a fost înregistrat la DIICOT – BT Sibiu, urmare a sesizării din oficiu a organelor de cercetare penală din cadrul SCCO SIBIU pentru săvârșirea infracțiunilor de constituire a unui grup infracțional organizat, prev. și ped. de art. 367 Cod Penal, trafic de persoane, prev. și ped. de art. 210 Cod penal, trafic de minori prev. și ped. de art. 211 Cod penal și proxenetism, prev. și ped. de art. 213 Cod penal. În sesizare s-a reținut că pe raza județului Sibiu s-a constituit un grup infracțional organizat, de către persoane din municipiul Mediaș, având ca scop săvârșirea de fapte de exploatare prin obligare la practicarea prostituției în afara țării, în Germania.

În acest sens membrii grupării recrutează persoane de sex feminin vulnerabile, de pe raza localității Mediaș și din împrejurimi, provenite din medii dezavantajate, cel mai adesea sub pretextul găsirii unor locuri de muncă licite în străinătate, pe care apoi le transportă în Germania, unde le exploatează prin obligarea practicării prostituției, toți banii obținuți de persoanele vătămate revenindu-le traficantilor. Practic gruparea infracțională „Veltenii” s-a constituit în vederea săvârșirii de infracțiuni pe linia traficului de persoane și proxenetismului în perioada 2009-2010. Primii care s-au deplasat în Germania, împreună cu persoane de sex feminin, pe care urmau să le plaseze în cluburi de noapte au fost numiții Anghel Ovidiu și Bîrcea Mircea-Constantin, aceștia promovând un stil de viață parazitar, dar în același timp un „model de succes” pentru multe persoane din anturajul lor, care au ajuns ulterior să adere la nucleul format de aceștia și să desfășoare același tip de activități ilicite, beneficiind de conexiunile create de primii și sprijinindu-se reciproc pentru exploatarea cât mai eficientă a cât mai multor persoane de sex feminin ce urmau a fi convinse prin diverse metode să practice prostituția în beneficiul membrilor grupului. Astfel, gruparea infracțională inițiată de primii inculpați mai sus-menționați, s-a constituit cu ajutorul numiților Vieru Gabriel, Nicula Cosmin, Nicula Liviu-Casian și Fărcaș Gabriel (toți trei fiind frați), iar rând pe rând aderând persoane precum inculpații Bîrcea Alin, Grancea Victor-Cristi, Hența Vasile-Sorin, Munteanu Ioan-Călin, Mureșan Ilie-Rareș, totodată în anturajul grupării existând bineînțeles și alte persoane din municipiul Mediaș, cu preocupări similare.

Structura grupului nu a fost întotdeauna aceeași; ca orice grupare cu astfel de preocupări infracționale, membrii s-au succedat și au aderat în perioade diferite de timp. De asemenea, de-a lungul timpului au existat situații conflictuale, care au făcut ca unii dintre membrii cercetați în prezent să se depărteze de nucleul grupului (cum e situația numiților Bîrcea Mircea-Constantin și Bîrcea Alin) sau sprijinirea grupului nu a fost urmat și de dobândirea statutului de membru, (cum e situația numitului Hațegan Vasile).

Membrii grupării au dezvoltat în timp o activitate premeditată și bine organizată de exploatare a prostituției, în cadrul grupului infracțional organizat constituit în acest sens, activitate destinată să le aducă

beneficii materiale ilicite importante, aceștia profitând de ignoranța, naivitatea persoanelor de sex feminin capturate și devenite dependente de aceștia, transformate în surse de venit pentru a le asigura inculpaților un stil de viață infracțional. Mai mult, în situațiile în care nu se reușea crearea sau menținerea relației de dependență a persoanei de sex feminin – sursă de venit, inculpații aflați în această situație au întreprins inclusiv acțiuni de constrângere fizică și morală asupra persoanelor vătămate, specifice infracțiunilor de trafic de persoane, a căror gravitate nu mai trebuie discutată, fiind evidentă.

De asemenea, inculpații acționează ca un veritabil grup infracțional nu numai în ceea ce privește săvârșirea infracțiunilor de trafic de persoane și proxenetism, ci și inclusiv în scopul intimidării altor persoane cu care unul sau mai mulți membrii intră în conflict, sau cu care au diverse neînțelegeri, pericolul social în ceea ce-i privește fiind cu atât mai grav.

Astfel, aceștia își asigură venituri însemnate, perpetuând un stil de viață parazitar, întreținându-se exclusiv de pe urma acestor activități ilicite, și s-a arătat că, în cvasitotalitate membrii grupării nu au fost niciodată angajați, nici pe teritoriul României, nici pe teritoriul Germaniei (din cele comunicate de autoritățile germane în urma verificărilor efectuate prin comisie rogatorie, reiese că mai mulți dintre membrii grupării își suplinesc veniturile obținute din activități de proxenetism tot prin alte activități ilicite, respectiv săvârșirea de infracțiuni contra patrimoniului – furturi, inclusiv din magazine, înșelăciune, tăinuire ș.a).

Ca și mod de operare, numiții recrutează tinere cu o situație materială precară, în special din localitățile rurale de pe raza județelor Sibiu, Alba și Mureș, pe care ulterior le transportă în Germania.

Modalitatea predominantă prin care membrii unei grupări induc persoane de sex feminin în practica prostituției în favoarea lor este cunoscută sub denumirea de metoda „loverboy”. Această tactică implică cultivarea încrederii în rândul tinerelor, adesea provenite din medii vulnerabile, printr-un comportament afectuos. Persoanele implicate în traficul de ființe, de obicei minore, vizează în mod special fetele care nu au avut relații anterioare. După ce câștigă încrederea acestor fete, traficanții intră într-o relație intimă de cuplu cu ele, pentru a le determina ulterior să se implice în prostituție.

Astfel, după ce tinerelor vulnerabile li se insuflă sentimente de afecțiune față de traficant sau proxenet, acesta exercită o autoritate emoțională constantă pentru a le convinge să se implice în practicarea prostituției. Argumentul prezentat este că această activitate nu va fi prelungită în timp, ci va avea doar caracter temporar, necesar pentru acumularea de capital care le va permite să își întemeieze o familie și să trăiască în condiții decente. În realitate, această activitate se prelungește nejustificat în timp, devenind practic unica sursă de venit și modul de viață cunoscut de femeile implicate, în timp ce întregul grup infracțional beneficiază de veniturile obținute în acest mod.

O altă tactică des întâlnită constă în recrutarea tinerelor sub pretextul unor oportunități de lucru în Germania, cum ar fi îngrijirea persoanelor în vârstă sau activități de prostituție, iar veniturile urmau să fie distribuite între membrii grupării și cele care practică prostituția. Odată ajunse în Germania, aceste femei sunt forțate să se implice în practicarea prostituției, fiind permanent supravegheate de către membrii grupării și fiind supuse unor reguli stricte. În acest context, veniturile obținute din prostituție sunt confiscate în întregime de către membrii grupului infracțional. Pentru a menține controlul asupra victimelor, acestea sunt supuse unei presiuni psihologice intense, fiind amenințate cu moartea sau cu violență fizică, inclusiv mutilări ale corpului, pentru a asigura supunerea și subordonarea față de traficanți.

Numărul persoanelor recrutate și transportate în vederea exploataării este foarte mare, existând de asemenea numeroase persoane care au fost abordate și s-a încercat recrutarea lor, însă acestea au refuzat propunerea membrilor grupării.

Și în cauza de față, cum este în general specificul infracțiunilor de trafic de persoane și proxenetism, persoanele exploatare devin în timp dependente emoțional de exploatare sau, aflându-se într-o perpetuă stare de temere indusă de aceștia, chiar găsim-le justificări în ceea ce privește abuzurile la care sunt supuse, rămânând sub controlul acestora perioade lungi de timp.

Astfel, fenomenul traficului de persoane și al exploatare în contextul prostituției manifestă un impact direct asupra individului prin afectarea unuia dintre drepturile fundamentale, respectiv libertatea individuală. Concomitent, societatea suportă consecințele negative ale

acestei fenomenologii, exprimate prin intensificarea comportamentelor antisociale și violente, generarea de mecanisme infracționale care aduc profituri substanțiale din aceste activități, având capacitatea de a influența stabilitatea economică și securitatea regională.

Pe de altă parte, în ceea ce privește strategiile de constrângere și manipulare aplicate victimelor traficului de persoane, cercetările din domeniul în cauză au identificat că, în perioada recentă, abuzul emoțional, împreună cu recurgerea la acte de violență fizică, reprezintă cele mai frecvente metode adoptate de traficanți pentru a subordona victimele lor. Această tendință a intensificării utilizării diverselor forme de constrângere, supunere și manipulare psihologică devine tot mai evidentă în ultimii ani, fapt subliniat și de specialiști începând cu anul 2010. Această evoluție este amplificată de faptul că, în multe cazuri, această formă de constrângere poate exercita un efect de supunere mai puternic decât aplicarea violenței fizice.¹⁰

Concluzii

În urma analizei rapoartelor din ultimii 5 ani, traficanții de ființe umane exploatează români și străini în România, iar traficanții exploatează victimele din România în străinătate. România rămâne, în principal, o țară-sursă pentru traficele victimelor în scopul exploatarei sexuale și a exploatarei prin muncă forțată în Europa. Majoritatea covârșitoare a victimelor identificate în anul 2021 (77%) sunt victime ale traficului de persoane în scopul exploatarei sexuale. De obicei, traficanții sunt cetățeni români care fac parte dintr-un grup infracțional organizat, bazat pe legături etnice sau de familie, care exploatează românce și copii români în România și în alte țări din Europa, printre care Cehia, Finlanda, Franța, Spania și Marea Britanie. Experții continuă să semnaleze creșterea numărului de femei din România recrutate pentru căsătorii false în Europa de Vest; după încheierea acestor căsătorii, traficanții le forțează pe femei să practice sexul comercial sau să muncească. Minorii constituie mai mult de o treime din numărul total de victime ale

¹⁰ Rechizitoriu din 20.07.2015 - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism Biroul Teritorial Sibiu - Dosar nr. 56/D/P/2014

traficului de persoane identificate în România. Funcționarii publici și ONG-urile semnalează o intensificare a acțiunilor de racolare a copiilor prin intermediul internetului și al rețelelor de socializare, pe fondul pandemiei.

România este țară de destinație pentru migranți din Africa, Europa și din sudul și sud-estul Asiei, exploatați în industriile construcțiilor, hotelieră și alimentară. Migranții din estul Asiei, care lucrează în domeniul construcțiilor și industria ospitalității, sunt supuși în mod special riscului de a fi victime ale traficului de persoane, pe fondul lipsei de acces la informații în limba lor maternă și a practicilor înșelătoare ale angajatorilor. ONG-urile semnalează, în ultima vreme, o creștere a numărului de migranți, menționând intrarea în România a unui număr neobișnuit de ridicat de migranți din Orientul Mijlociu și din sudul și centrul Asiei pe la granița cu Serbia. Aproximativ jumătate de milion de cetățeni străini și refugiați ucraineni, predominant femei, copii și vârstnici, care fug din calea invaziei continuate a Rusiei în Ucraina din februarie 2022 și trec granița în România, în căutare de adăpost, sunt foarte vulnerabili în fața riscului de a cădea victime ale traficului de persoane; aproximativ 80.000 rămân în țară, dintre care mai bine de o treime sunt minori.

De la continuarea invaziei Rusiei în Ucraina, autoritățile de frontieră au permis accesul a aproximativ 460 de minori care fuseseră instituționalizați în Ucraina; circa 168 de minori ucraineni rămân în centrele pentru protecția copilului din România. Corupția la nivel guvernamental din domeniul aplicării legii și din sistemul judiciar continuă să înlesnească anumite infracțiuni care țin de trafic de persoane, iar funcționarii au fost anchetați pentru suspiciuni de implicare în acțiuni caracteristice traficului de persoane.¹¹

Conform datelor prezentate de SIMEV, persistă o prezență semnificativă a victimelor exploatate sexual și se menține un profil caracteristic acestora: genul feminin, nivel scăzut de educație, vârste tinere, proveniență din familii dezorganizate, monoparentale sau din sistemul de plasament. În aceeași ordine de idei, doar cinci județe nu au raportat

¹¹ <http://prorefugiuu.org/wp-content/uploads/2015/10/Manual.pdf>, pagină accesată la data de 05.05.2023.

incidente de trafic de persoane în această perioadă. Traficul intern rămâne principalul context în care victimele sunt exploatare, cu o atenție deosebită asupra minorilor care sunt subiecte ale exploatarei sexuale. Nu s-au semnalat noi destinații externe pentru traficul de persoane originar din România, victimele continuând să fie exploatare în țările de destinații tradiționale, precum Marea Britanie, Germania și Italia.

Se anticipează că urmările pandemiei, conflictul din Ucraina și criza energetică vor influența dinamica traficului de persoane în viitorul apropiat. În același timp, copiii din familii dezorganizate sau cu resurse socio-economice foarte limitate, precum și refugiații din Ucraina, în special femeile, prezintă o vulnerabilitate crescută față de exploatare din partea traficantilor, cu accent pe exploatarea sexuală și pornografia în spațiul intern. De asemenea, cei care caută locuri de muncă, în special bărbații care susțin familii, afectați de criza economică și pierderea locurilor de muncă, devin vulnerabili la exploatare în domeniul agricol, construcțiilor sau muncilor casnice..¹²

Raportându-mă la concluziile deja citate apreciem că acest domeniu al infracțiunii de trafic de persoane este un subiect inepuizabil. Dramele prin care trec zeci de mii de oameni, anual, constituie fiecare o poveste unică, care merită toată atenția agențiilor de aplicare a legii pentru a diminua efectele produse. Practica judiciară ne arată că traficul de persoane este un fenomen în continuă schimbare, în care grupările criminale își perfecționează permanent modul de operare, drept răspuns la eforturile antitrafic. Elementele tradiționale suferă ceva schimbări atât în ceea ce privește categoriile de persoane vulnerabile, cât și scopurile de exploatare sau modalitățile de manipulare și control. Sunt de părere că pentru a putea face față noilor provocări se impune intensificarea colaborării internaționale, sincronizarea acțiunilor și intervențiilor, precum și armonizarea metodelor de abordare a cazurilor de trafic de persoane. Implicarea și preocuparea constantă a agențiilor și instituțiilor de aplicare a legii din România pentru diminuarea numărului de persoane victime ale traficului vor avea rezultate în ceea ce privește combaterea acestei infracțiuni, dacă se va ține seama, bineînțeles, de

¹² <https://anitp.mai.gov.ro/subiectele/cercetare/analize/>, pagină accesată la data de 05.05.2023.

standardele internaționale și măsurile impuse la nivel național și internațional.

Bibliografie:

Ioan Gârbuleț, *Traficul de persoane*, Editura Universul Juridic, București, 2010.

George-Cristinel Zaharia, *Științe penale. Traficul de persoane*, Editura C.H. Beck, București, 2012.

<https://home-affairs.ec.europa.eu/>

<http://prorefugiu.org/wp-content/uploads/2015/10/Manual.pdf>

<https://childhub.org>

<https://www.diicot.ro>

<https://anitp.mai.gov.ro>

<https://www.ilo.org>

SECȚIUNEA 3.
MANAGEMENTUL,
DIGITALIZAREA
ȘI FINANȚAREA
SISTEMULUI DE ORDINE
PUBLICĂ

NOI CONȚINUTURI ALE CONCEPTELOR DE EVAZIUNE FISCALĂ ȘI FRAUDĂ FISCALĂ

Autor: Conf. univ. dr. Oneț Cristina¹
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Rezumat: Deși legislația românească nu definește conceptul de evaziune fiscală și nici pe acela de fraudă fiscală, doctrina de specialitate abundă în opinii cu privire la întinderea și conținutul acestor concepte, unele dintre ele fiind de inspirație europeană.

În același timp, legislația europeană a evoluat în ultimii ani, mai ales având în vedere seria de șapte directive privind cooperarea administrativă în domeniul fiscal (Directive on Administrative Cooperation), care reflectă nevoia autorităților de a avea acces la o cantitate cât mai mare de informații pentru a putea calcula corect impozitele și în special impozitul pe profiturile realizate de companii și, implicit, pentru a combate fraudele și evaziunea fiscală.

Așadar, prima Directivă din seria de 7 (DAC 1) a introdus schimbul automat de informații de interes pentru autoritățile fiscale, iar standardele de transparență fiscală s-au extins din ce în ce mai mult. Următoarele directive includ informațiile financiare în standardul de raportare, apoi concepte noi precum soluția fiscală individuală anticipată și acordul de preț în avans, după care s-a trecut la raportarea țară cu țară, iar DAC 5 include standardele privind accesul autorităților la informații care să evite spălarea banilor. Astfel, pe baza acestor directive, informațiile fiscale cu privire la contribuabili dintr-o anumită țară pot circula liber între autoritățile fiscale din UE. DAC 6 (Directiva 2018/822) instituie regula raportării operațiunilor transfrontaliere cu risc fiscal, precum și cerința ca nu numai contribuabilii, dar și anumiți terți (sau intermediari) să raporteze fiscolei informații cu privire la riscurile fiscale din tranzacțiile transfrontaliere. DAC 7 (Directiva nr. 514/2021 de

¹ Adresă de email autor 1: cristina.onet@ulbsibiu.ro

modificare a Directivei 2011/16/UE privind cooperarea administrativă în domeniul fiscal) este cea mai recentă directivă europeană ce își propune să combată evaziunea și să ofere o nouă viziune asupra veniturilor generate prin intermediul platformelor digitale. Așadar, lucrarea de față abordează concepte noi cum ar fi acelea de planificare fiscală agresivă, eroziunea bazelor de impunere, comportament fiscal adecvat/inadecvat, conformare fiscală, risc fiscal și analiza de risc fiscal pentru a întregi noul conținut atribuit evaziunii fiscale și celei de fraudă fiscală.

Nu în ultimul rând, lucrarea face o analiză critică a legislației naționale privind combaterea evaziunii fiscale, mai ales prin prisma evoluțiilor produse la nivel european și chiar global.

Cuvinte-cheie: *planificare fiscală agresivă, eroziunea bazelor de impunere, evaziune fiscală, fraudă fiscală, schimb de informații, analiza de risc fiscal.*

Introducere

Are valoare axiomatică opinia potrivit căreia unele dintre cele mai grave încălcări ale normei de drept fiscal, sub aspectul pericolului social, se concretizează în actele și faptele de evaziune fiscală. Diversitatea mijloacelor de evazionare sau de fraudare fiscală este nelimitată și exclude efectuarea unui inventar exhaustiv.

Stricta limitare a puterii fiscale a fiecărui stat la propriile sale frontiere comportă riscul de a antrena, fie o dublă impunere a aceleiași materii impozabile, fie o favorizare a evaziunii și fraudei fiscale. În consecință, rezultă necesitatea ca măsurile adoptate prin dispoziții legale, mai precise din punct de vedere conceptual, să fie completate cu acorduri internaționale care să permită intensificarea cooperării dintre state în scopul combaterii evaziunii și fraudei fiscale internaționale.

Pentru explicarea acestui fenomen, în literatura de specialitate² au fost identificați, de-a lungul timpului, mai mulți factori favorizatori, care au cunoscut importante nuanțări, odată cu schimbările intervenite în plan economic și în felul de desfășurare a tranzacțiilor, mai ales a celor internaționale. Dintre care enumerăm:

² Patrick Dibout, *Regards sur la fraude fiscale, Travaux et recherches*, Série Faculté de Sciences Juridiques de Rennes, Université de Rennes, 1986, pp. 187-203.

- dispariția unor sisteme fiscale și amplificarea diferențelor de presiune fiscală de la un stat la altul, fapt ce a determinat și apariția așa numitelor „paradisuri fiscale” ce motivează căutarea unei localizări preferențiale a bunurilor sau veniturilor impozabile ori taxabile;
- dezvoltarea relațiilor comerciale internaționale și a societăților multinaționale de capitaluri, fapt ce a determinat efectuarea de operațiuni financiare transnaționale;
- conjunctura economică generală și tendința statelor industriale de a îngreuna presiunea fiscală, pentru a face față deficitelor bugetare mereu crescânde, fapt ce a determinat așa numita „goană fiscală spre cer”;
- tendința permanentă a statelor în curs de dezvoltare de a atrage investițiile străine și de a determina companiile multinaționale să inițieze afaceri pe teritoriul lor național a determinat apariția „concurenței fiscale”, adică o permanentă reducere a fiscalității naționale ce afectează companiile, ca argument determinant pentru investitorii străini;
- dezvoltarea mijloacelor de transport și comunicare, care facilitează circulația persoanelor, mărfurilor și capitalurilor;
- dezvoltarea tranzacțiilor prin mijloace electronice de comunicare la distanță și, mai ales, extinderea comerțului electronic.

2. Conceptul de evaziune fiscală în România

Unele dintre concepțiile actuale asupra conținutului noțiunii de evaziune fiscală au la bază ideile marilor juriști români de la începutul secolului al XX-lea, așa încât cunoașterea lor ne permite o mai bună înțelegere a instituției și a evoluției acesteia.

Examinând problema evaziunii fiscale în România, se poate constata că, de la marea reformă a impozitelor directe din anul 1921, dar în special de la cea din anul 1929, legiuitorul fiscal a fost îndeosebi preocupat de organizarea unui sistem de impunere și de găsirea celor mai eficiente mijloace pentru prevenirea și represiunea evaziunii fiscale.

În anul 1923, desființându-se impunerea minimală și atenuându-se sancțiunile severe prevăzute de Legea din 1921 împotriva practicilor evazioniste, fiscul se vede lipsit de instrumentele de luptă împotriva

practicilor evazioniste și a spiritului antifiscal manifestat de anumite categorii de contribuabili, accentuat și de lipsa de pregătire a organelor în aplicarea legii, aspecte care au fost ignorate în parte de legiuitorul din 1921, dar mai ales de acela din 1923. Această situație determină legiferarea specială a măsurilor de represiune a evaziunii fiscale și o modificare radicală a metodelor de impunere pentru acele categorii de contribuabili care se puteau sustrage cu multă ușurință de la onorarea obligațiilor fiscale. Astfel, „legiferarea măsurilor de represiune a evaziunii fiscale în anul 1929, marchează în România începutul luptei antievazioniste”³.

Iată de ce una dintre definițiile de referință ale evaziunii fiscale, în literatura juridică română, poate fi considerată ca fiind foarte veche. Potrivit acesteia, prin evaziune fiscală se înțelege „totalitatea procedurilor ilicite cu ajutorul cărora cei interesați sustrag, în totalitate sau o parte din averea lor obligațiunilor stabilite prin legile fiscale”⁴.

S-a considerat în aceeași perioadă în literatura de specialitate, că evaziunea fiscală este „rezultanta logică a defectelor și inadvertențelor unei legislațiuni imperfecte și încă rău asimilate, a metodelor și modalităților defectuoase de aplicare, precum și neprevăderii și nepriceperii legiuitorului, a cărui fiscalitate excesivă este tot așa de vinovată ca și acei pe care îi provoacă prin aceasta la evaziune”⁵.

Dacă în perioada interbelică acest concept era considerat a fi un instrument modern de muncă al specialiștilor din sfera fiscalității, în perioada comunistă care a urmat celui de Al Doilea Război Mondial, legislația românească nu a mai făcut referire la evaziunea fiscală, limitându-se la a reglementa sancțiuni, în cazul săvârșirii de contravenții, abateri administrative, ori infracțiuni cuprinse în sfera generală a răspunderii juridice și constrângerii de stat în domeniul veniturilor bugetare.

În perioada post-decembristă, odată cu schimbarea formei de guvernământ și a modului de așezare a relațiilor economice prin trecerea la economia de piață, activitatea fiscală a statului român a redevenit o

³ Virgil Cordescu, *Evaziunea fiscală în România*, Teză de doctorat, Tipografia Alex. Terek, Iași, 1936, p. 119.

⁴ Oreste Anastasiu, *Formele principale ale evaziunii fiscale*, Editura Cartea românească, București, p. 5.

⁵ Virgil Cordescu, op. cit., p. 6.

chestiune de interes fundamental. În aceste împrejurări luarea unor măsuri legislative concrete și coerente de combatere a evaziunii fiscale devenise vitală pentru economia României, oricum afectată profund de schimbările structurale și sistemice ce aveau loc. Totuși, considerăm că adoptarea primei legi pentru combaterea evaziunii fiscale⁶ s-a lăsat așteptată prea mult, ținând seama de importanța problemei și de gravitatea fenomenului..

La scurt timp după adoptarea primei legi menite să realizeze combaterea evaziunii fiscale, în literatura de specialitate românească se produce un val de frământări conceptuale. Astfel, concepțiile doctrinare din perioada interbelică, precum și o mare parte din definițiile mai sus menționate au fost preluate de către unii autori⁷, în timp ce alții, deși recunosc importanța lor în evoluția concepției doctrinare globale asupra instituției juridice a evaziunii fiscale, critică totuși clasificarea acesteia în legală și ilicită⁸.

Din păcate, prin legislația în vigoare legiuitorul român a ales să nu mai definească noțiunea de evaziune fiscală, motiv pentru care adeseori urmărirea și sancționarea unor astfel de fapte este mult îngreunată de disputele de interpretare a legii chemate să prevină și să combată acest fenomen.

Singura definiție legală a noțiunii de evaziune fiscală a fost dată de Legea nr. 87/1994, acum abrogată, dar care reprezintă un punct de plecare în realizarea unei astfel de analize. Așadar, evaziunea fiscală era considerată a fi **„sustragerea prin orice mijloace, în întregime sau în parte, de la impunerea și de la plata impozitelor, taxelor și a altor sume datorate bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor speciale extrabugetare, de către persoanele fizice și persoanele juridice, române sau străine”**.⁹

⁶ Legea nr. 87/1994 pentru combaterea evaziunii fiscale, în prezent abrogată.

⁷ Dan Drosu Șaguna, *Drept financiar și fiscal*, Ed. Oscar Print, București, 1997, pp. 422-425.

⁸ Doina Petică Roman, *Dreptul finanțelor publice*, Casa de editură și presă Tribuna, Sibiu., p. 146.

⁹ Art. 1 din Legea nr. 87/1994 pentru combaterea evaziunii fiscale, republicată în 2003 și abrogată prin Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale.

Dacă, însă, ne referim la **conceptul de fraudă fiscală**, legislația românească nu îl consacră în niciun fel, neavând, așadar, nicio pârghie care să ne permită să îl raportăm la conceptul de evaziune fiscală (al cărui conținut rămâne și el a fi delimitat și precizat exclusiv de către literatura de specialitate).

Făcând distincția dintre evaziune fiscală și fraudă fiscală, **legislația și doctrina franceză** arată faptul că prima presupune o exploatare a carențelor legislative, în timp ce a doua presupune încălcarea textelor legale, dobândind astfel un profund caracter ilegal. Atât evaziunea, cât și fraudă au ca rezultat prejudicierea statului, cu diferența că evaziunea fiscală se realizează prin mijloace aparent legale, în timp ce fraudă fiscală se realizează prin mijloace evident ilegale.

În sensul celor arătate mai sus, evaziunea fiscală este acțiunea vizând sustragerea de la impunere, în tot sau în parte, a materiei impozabile, utilizând defectele sau tăcerea legii, fără, însă, a fi înfrânate formal normele juridice în vigoare. Prin comparație, fraudă fiscală este definită ca fiind violarea directă sau indirectă a legii, săvârșită cu scopul de a face să scape impunerii o anumită materie impozabilă.¹⁰

De asemenea, în cadrul **sistemului fiscal anglo-saxon** se face distincție între ideea de înfrângere a legii fiscale cu consecința diminuării ilegale a obligației fiscale (tax evasion sau tax fraud) și aceea de evitare a legislației fiscale, fără încălcarea acesteia (tax avoidance). După cum se poate observa, în sistemul fiscal anglo-saxon nu este sancționată evitarea sarcinilor fiscale datorată imperfecțiunilor legislative, ori chiar carențelor acesteia. Totuși, trebuie subliniat că se recunoaște existența acestui fenomen, dar este desemnat, din punct de vedere terminologic, după un termen diferit de cel de evaziune sau cel de fraudă fiscală, între ultimele două concepte nefăcându-se nicio diferență.

Drept urmare, relativ recent, se propune în **doctrina românească**, la nivel convențional, să se accepte următoarele două formulări conceptuale:

¹⁰ Jacques Percebois, Jacques Aben, Alain Euzeby, *Dictionnaire de finances publiques*, Ed. Armand Colin, Paris, 1995, pp.101-110, citat de Mircea Ștefan Minea, Cosmin Flavius Costaș, *Dreptul finanțelor publice*, Vol. I *Drept financiar*, ediția a II-a revizuită, Editura Universul Juridic, București, 2011, p. 216.

- a) evaziunea fiscală reprezintă totalitatea faptelor de scoatere de sub incidența legii fiscale a materiei impozabile, fără încălcarea dispozițiilor legale în vigoare;
- b) fraudă fiscală reprezintă actele și faptele de sustragere de la impunere, prin eludarea (violarea) normelor legale.¹¹

Autorii își fundamentează această propunere pe modul în care s-a procedat în legislația franceză și cea engleză, fără a neglija nici literatura românească interbelică.

La ora actuală, cea mai mare parte a legislațiilor naționale ale statelor europene consideră ca fiind evaziune fiscală exploatarea carențelor legislative în scopul diminuării contribuțiilor către bugetele publice, dar fără ca legea să fie înfrântă, însă cu rezultate extrem de păgubitoare pentru fondurile publice.

Alături de aceasta, tot mai mult se evidențiază conceptul de fraudă fiscală ca activitate de sustragere ilegală a masei impozabile de la impunere, având efecte cel puțin la fel de păgubitoare pentru bugetele publice ale statelor europene. Dacă această din urmă categorie de situații este lăsată la latitudinea statelor pentru a fi înlăturate prin măsuri legislative naționale, cele dintâi intră tot mai mult în atenția structurilor multinaționale de natura OCDE ori în atenția Uniunii Europene, la fel de interesată, direct și indirect, de combaterea ambelor categorii de situații.

3.Tendințe actuale în combaterea evaziunii fiscale și a fraudei fiscale la nivel european și internațional

În actualul context în care companiile multinaționale generează o importantă parte din produsul brut mondial, tranzacțiile transfrontaliere s-au diversificat și au evoluat dramatic ca volum și complexitate. Operațiunile având caracteristici naționale specifice, au fost treptat înlocuite cu un model global, bazat pe anumite scheme de management și lanțuri de furnizare și dezvoltare integrate, care centralizează la nivel global anumite funcții. Componenta necorporală a prestațiilor și

¹¹ Mircea Ștefan Minea, Cosmin Flavius Costăș, Diana Maria Ionescu, *Legea evaziunii fiscale. Comentarii și explicații*, Editura C.H.Beck, București, 2006, p. 15.

ponderea crescândă a serviciilor digitale livrate prin medii virtuale au făcut ca structura economiilor naționale și a celei globale să se schimbe semnificativ, permițând ca localizarea centrelor de producție sau de aprovizionare să se afle la mare distanță de beneficiari, evident în scopul maximizării profiturilor acestora.

Guvernele au sesizat preocuparea acerbă a companiilor de a-și minimiza sarcina fiscală, dar nu prin brutala neconformare sau ignorare a prevederilor legale, ci prin abuz de interpretare, prin disimularea substanței și transformarea arhitecturii tranzacțiilor față de realitatea faptică. S-au obținut, astfel, avantaje fiscale prin „optimizare”, ceea ce le-a permis companiilor să afișeze o imagine aparentă de bun contribuabil. Procesul s-a derulat pe parcursul mai multor zeci de ani și s-a manifestat la nivel global, iar inițiatorii și creatorii săi au ridicat la rang de artă capacitatea de a nu încălca litera, ci doar spiritul legii. Așa se face că singura care a fost înfrântă, în cadrul acestui proces, a fost etica, dar cine se mai împiedică de morală, atunci când miza este creșterea exponențială e profiturilor reale? Răspunsul ar trebui să fie, „desigur. Statele cărora li s-ar fi convenit sume importante de bani în baza principiului suveranității fiscale.”

În acest climat al actualei globalizări, OECD a demarat în anul 2013 proiectul „Erodarea Bazei de Impunere și Transferul Profitului” (BEPS), având ca scop analizarea fenomenului care conduce fie la o dublă neimpozitare, fie la o impozitare mult mai redusă a tranzacțiilor transfrontaliere. În anul 2015 a fost emis „Planul de Acțiune”, ce conține 15 acțiuni menite a contracara acea planificare fiscală agresivă săvârșită cu scopul de a evazona prin evitarea plății impozitelor directe.

BEPS urmărește, la nivel internațional, să elimine erorile și să acopere lacunele din legislațiile fiscale naționale. Grupul de state G20 a susținut acest proiect, iar primele măsuri de implementare au început în anul 2016 pentru statele implicate în proiect, membre OECD și nu numai. În acest sens, la 24 noiembrie 2016 a fost adoptată la nivelul OECD „Convenția multilaterală pentru implementarea în cadrul tratatelor fiscale a măsurilor legate de prevenirea erodării bazei impozabile și a transferului profiturilor”, care a fost semnată și de România la Paris la data de 7 iunie 2017 și ratificată prin adoptarea Legii nr. 5 din 4 ianuarie 2022.

La nivelul Uniunii Europene pot fi observate eforturile constante ale Comisiei Europene pentru combaterea evaziunii fiscale și a fraudei fiscale, nu doar cu privire la fondurile europene, ci și cu privire la fondurile naționale, mai ales că procente din încasările din TVA se fac venit la bugetul UE, alături de încasările din taxe vamale de import. Asta face ca reglementări europene succesive să se alăture efortului demarat de către OECD pentru limitarea efectelor dăunătoare ale practicilor fiscale neconforme.

DAC e un acronim pentru o serie de șapte directive europene privind cooperarea administrativă în domeniul fiscal (Directive on Administrative Cooperation), care reflectă nevoia autorităților de a avea acces la o cantitate cât mai mare de informații privitoare la activitățile comerciale ale contribuabililor. Prin aceste directive, autoritățile fiscale din statele membre au agreeat să coopereze între ele pentru a calcula corect sarcinile fiscale pe care le datorează și pentru a combate fraudele și evaziunea fiscală.

De la publicarea în anul 2011 a primei directive din serie care a introdus schimbul automat de informații de interes pentru autoritățile fiscale, standardele de transparență fiscală s-au extins din ce în ce mai mult.

Următoarele directive includ informațiile financiare în standardul de raportare, apoi soluția fiscală individuală anticipată și acordul de preț în avans, după care raportarea țară cu țară, iar DAC 5 include standardele privind accesul autorităților la informații, astfel încât să se evite spălarea banilor. Pe baza acestor directive, informațiile fiscale cu privire la contribuabilii dintr-o anumită țară pot circula liber între autoritățile fiscale din UE.

DAC 6 (Directiva nr. 822/2018) instituie obligația raportării modalităților transfrontaliere cu risc fiscal, aceste informații putând fi, evident, schimbate între autorități. Această directivă necesită o atenție specială pentru importanța măsurilor pe care le instituie. Astfel, s-a stabilit *cerința ca nu numai contribuabilii, dar și anumiți terți (intermediari) să raporteze fiscului informații cu privire la riscurile fiscale din tranzacțiile transfrontaliere*. Această directivă aliniază obiectivele UE cu obiectivele OECD și acoperă regulile de divulgare a strategiilor de *planificare fiscală agresivă*. Chiar dacă obiectivele sunt comune, DAC

6 pare că depășește aspirațiile OECD instituind reguli mai bine conturate ce trebuie transpuse de statele membre în legislațiile naționale într-un viitor foarte apropiat.

DAC 7 (Directiva nr. 514/2021 de modificare a Directivei 2011/16/UE privind cooperarea administrativă în domeniul fiscal) își concentrează atenția asupra veniturilor generate prin intermediul platformelor digitale și asupra evaziunii fiscale ce poate fi săvârșită prin ascunderea acestor baze de impunere. În România, DAC 7 a fost implementată cu o lună întârziere față de termenul prevăzut, regulile DAC 7 fiind incluse în Codul de procedură fiscală la începutul anului 2023.

Este de presupus că anul 2023 va marca și primele reglementări europene privind fiscalizarea veniturilor rezultate din tranzacții cu monede crypto, căci DAC 8 va face pionierat în această materie complexă, dificilă și foarte păgubitoare pentru bugetele publice ale tuturor statelor lumii.

În același timp, au devenit tot mai evidente anumite tipuri de comportamente, ca urmare a dorinței investitorilor de a-și potența profiturile. Astfel, pe fondul schimbării tipurilor și complexității tranzacțiilor financiare, coroborat cu aplicarea de scheme de optimizare fiscală agresivă, reglementările fiscale s-au văzut cu câțiva pași în urma realității pieței. S-au putut observa frecvente operațiuni de transferuri de profituri din jurisdicțiile unde ar fi fost normal să fie impozitate către zone mai favorabile din punct de vedere fiscal în contextul unei respectări aparente a prevederilor legale.

Planificarea fiscală, în înțelesul de optimizare fiscală, este tehnica prin care contribuabilul procedează la alegerea celei mai favorabile soluții oferite de legislația fiscală care îi este sau îi poate fi aplicabilă. Este un fapt permis, situat la limita legalității, chiar dacă uneori tinde spre limita negativă a acesteia.

Prin comparație cu planificarea fiscală, planificarea fiscală agresivă constă în a profita de detaliile tehnice ale unui sistem fiscal sau de neconcordanțele dintre două sau mai multe sisteme fiscale în scopul reducerii obligațiilor fiscale. Scopurile urmărite prin practici de natura „planificării fiscale agresive” sunt fie obținerea de deduceri duble sau multiple din partea a două sau mai multor sisteme fiscale naționale, fie neimpozitarea masei impozabile de către niciun sistem fiscal național.

Planificarea fiscală agresivă are drept consecință imediată erodarea bazelor de impozitare și, desigur, scăderea încasărilor către bugetele publice. Dincolo de efectul imediat și direct, planificarea fiscală agresivă prezintă și o serie de consecințe imediate și pe termen lung. Astfel, ea va afecta funcționarea pieței interne cu consecințe asupra concurenței, în special între firmele mici și mijlocii, și va distorsiona echitatea sistemelor fiscale în raport cu contribuabilii.

Interesul autorităților fiscale este să se asigure că:

- veniturile obținute pe teritoriul lor sau de către rezidenții lor sunt taxate corespunzător;
- în aplicarea Convențiilor de evitare a dublei impuneri, cazurile de scutire se aplică doar dacă există o impozitare în celălalt stat și să fie clar stipulată interzicerea impozitării unui venit în condițiile în care acesta a fost taxat în celălalt stat membru;
- statul care trebuie să impoziteze conform Convenției, să nu aplice reguli de scutire, sau de credit fiscal integral sau o rată a impozitului de 0%.

Contribuabilii sunt interesați, în mod firesc, să obțină profituri nete cât mai ridicate fie prin maximizarea profitului brut (influențat de factori externi, cum ar fi piața, concurența sau contextul geopolitic), fie prin minimizarea impozitării (prin alegerea celei mai favorabile formule de impunere), aceasta din urmă putând fi privită ca fiind planificare fiscală agresivă.

Așadar, scopurile urmărite de către cei ce apelează la asemenea practici sunt de natură evazionistă. Dată fiind frecvența acestor situații în spațiul Uniunii Europene unde există libera circulație a mărfurilor, capitalurilor și forței de muncă, dar există și sisteme fiscale extrem de variate și, mai ales dată fiind gravitatea prejudiciilor cauzate bugetelor publice ale diferitelor state, prin documente internaționale mai recente planificarea fiscală a primit o consacrare juridică și au început să fie instituite măsuri de combatere a ei.

4. Considerații critice asupra Legii nr 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale

Potrivit art. 1 din Legea nr. 241/2005, se instituie măsuri de prevenire și combatere a infracțiunilor de evaziune fiscală și a unor infracțiuni aflate în legătură cu acestea. Așadar, dispozițiile acestui act normativ nu vor viza doar infracțiunile de evaziune fiscală, ci și alte infracțiuni. O astfel de concluzie ne îndreptățește să întrebăm: care sunt infracțiunile de evaziune fiscală și cum ar trebui să fie ele identificate? Care ar putea fi infracțiunile „aflate în legătură cu acestea” și în ce ar putea consta această „legătură”?

La prima întrebare, considerăm că sigurul răspuns acceptabil este acela că infracțiunile de evaziune fiscală sunt cele reglementate prin actul normativ în discuție. Această concluzie este impusă de lipsa altor criterii de apreciere, însă, substanța lor de fapte de evaziune fiscală nu poate fi exprimată printr-un criteriu formal, mai ales în lipsa unei definiții a noțiunii de evaziune fiscală.

În același timp, legiuitorul denumeste drept „infracțiuni de evaziune fiscală” doar pe acelea reglementate în art. 9 din Legea nr. 241/2005, care se referă, în principiu, la „ascunderea” masei impozabile.

Pe de altă parte, toate infracțiunile reglementate prin Legea nr. 241/2005 au ca rezultat prejudicierea bugetelor publice ale statului și ale unităților administrativ-teritoriale, ceea ce le face să intre tot în sfera evaziunii fiscale.

Răspunsul dorit de legiuitor pentru cea de a doua întrebare pare a fi acela că infracțiunile aflate în legătură cu infracțiunile de evaziune fiscală sunt cele reglementate tot prin Legea nr. 241/2005, dar prin art. 3 – art. 8.

Pentru a putea stabili precis care dintre infracțiuni sunt de evaziune fiscală, ar trebui să știm ce este evaziunea fiscală. Din păcate, legiuitorul nu ne spune, așa că revine doctrinei sarcina de a formula în continuare aprecieri, mai mult sau mai puțin exacte, ori mai mult sau mai puțin obiective cu privire la acest aspect.

O altă problemă importantă de stabilit atunci când se analizează domeniul de aplicare al Legii nr. 241/2005 se referă la categoriile de creanțe protejate prin aceasta. Deși am mai discutat despre efectele

Deciziei nr. 9 din 6 aprilie 2020 a ICCJ – CDCD¹² care pot fi devastatoare pentru felul în care ar putea fi determinată în viitor sfera de aplicare a Legii nr. 241/2005, credem că este util să reiterăm faptul că prin acest act normativ sunt combătute faptele de evaziune fiscală ce prejudiciază toate bugetele publice ale statului și ale unităților administrativ-teritoriale, adică toate bugetele cuprinse în bugetul general consolidat. Acest lucru rezultă din faptul că întregul act normativ este plasat în sfera de cuprindere a noțiunii de buget general consolidat, potrivit art. 2 pct. a). Această concluzie este susținută și de dispozițiile art. 14 din Legea nr. 241/2005 potrivit căreia „în cazul în care, ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni, nu se pot stabili, pe baza evidențelor contribuabilului, sumele datorate bugetului general consolidat, acestea vor fi determinate de organul competent potrivit legii, prin estimare, în condițiile Codului de procedură fiscală”. Așadar, se discută în conținutul legii despre felul în care vor fi estimate creanțele bugetare cuvenite bugetului consolidat al statului și nu doar creanțele fiscale stabilite prin dispozițiile Codului fiscal, căci legislația fiscală nu se limitează (din păcate) doar la acesta.

Cu privire la regimul sancționator trebuie să evidențiem câteva aspecte. Astfel, pentru unele infracțiuni s-a stabilit doar pedeapsa închisorii, fără a exista alternativa amenzii penale, cum ar fi cele de la art. 3, art. 4 și art. 5, așa cum unele dintre infracțiuni prevăd și pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi, respectiv cele prevăzute la art. 7 alin. (1) și (2), art. 8 alin. (1) și (2) și art. 9. De dată recentă observăm faptul că nou introdusa infracțiune de la art. 6¹ prevede pentru prima dată în cadrul acestui act normativ, posibilitatea ca sancțiunea aplicată să fie și amenda alături de pedeapsa închisorii. Același lucru a fost stipulat și cu privire la dispozițiile art. 8 alin. (1) și (2). Putem observa în ambele cazuri o disproporție vădită între cele două sancțiuni alternative. Astfel, în cazul art. 6¹ pedeapsa închisorii este stabilită între 1 și 5 ani, alături de care este așezată posibilitatea aplicării pedepsei

¹² Pentru explicații suplimentare, a se vedea Cristina Oneț, *Efectele Deciziei nr. 9 din 6 aprilie 2020 a ICCJ - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, asupra Legii nr 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale*, în Cluj Tax Forum Journal, nr.5/2020.

amenzii. Considerăm că reținerea ori încasarea de la contribuabil a unor sume de bani cu titlu de impozit sau de contribuție socială obligatorie și nevărsarea acestora către bugetele publice, căroră le erau cuvenite, reprezintă fapte ce pot fi considerate grave, căci în felul acesta făptuitorul se interpune între contribuabil și bugetul public, acționând cu rea-credință și însușindu-și, fără drept acele sume de bani. Această activitate echivalează cu un furt care produce prejudicii atât pentru bugetul public, cât și pentru contribuabil. Astfel, nu credem că este cazul să mai explicăm consecințele păgubitoare generate de neîncasarea sumelor cuvenite bugetelor publice ale statului, dar la acestea se adaugă faptul că și contribuabilul pierde contribuțiile la bugetul asigurărilor sociale de stat și pierde, implicit, beneficiul unei pensii mai consistente ce i s-ar fi cuvenit dacă sumele pe care el le-a suportat ar fi fost virate către bugetul asigurărilor sociale de stat. Față de acest rezultat prejudiciant pentru ambii subiecți ai raportului juridic fiscal, și prin comparație cu pedepsele instituite în cazul celorlalte infracțiuni reglementate prin Legea nr. 241/2005, considerăm că limitele minime și maxime ale pedepsei cu închisoarea sunt relativ scăzute. În aceste împrejurări, credem că oricât de mare ar fi nevoia de bani în bugetele publice, nu este justificată sancțiunea alternativă a amenzii, căci existența ei nu va descuraja astfel de practici, ci dimpotrivă, fapt pentru care nu se va realiza funcția preventiv-educativă a pedepsei penale.

În cazul infracțiunii prevăzute la art.8 din Legea nr. 241/2005 situația este chiar și mai gravă, căci limitele pedepsei cu închisoarea sunt de la 3 la 10 ani. Suntem de părere că disproporția dintre cele două sancțiuni alternative este atât de mare încât nu poate fi justificată nici chiar prin nevoia de a spori încasările la bugetele statului. Însă, orice analiză asupra regimului sancționator instituit prin Legea nr. 241/2005 trebuie să evidențieze relația dintre cuantumul prejudiciului cauzat și limitele minime și maxime ale pedepselor aplicabile. Astfel, în cazul infracțiunilor considerate de evaziune fiscală (reglementate la art. 9) pentru prejudicii mai mari de 100.000 euro limitele minime și maxime ale pedepsei cresc cu 5 ani, iar pentru prejudicii mai mari de 500.000 euro, aceleași limite vor crește cu 7 ani.

Tendința evidentă a legiuitorului de a facilita creșterea încasărilor către bugetele publice ne ridică un alt semn de întrebare, și anume: de

ce nu se revine la incriminarea contravențiilor în materia evaziunii fiscale? Suntem de părere că, pentru acele categorii de fapte ce prezintă, prin modul lor de săvârșire, un pericol social mai scăzut, ar fi bine-venită o schimbare de paradigmă în această materie a evaziunii fiscale. În felul acesta s-ar putea identifica și sancționa mult mai operativ asemenea fapte, căci în materie contravențională poate fi organ constator și organul fiscal, care ar putea aplica imediat sancțiunea amenzii, ce s-ar constitui într-o nouă sursă de venit bugetar. În același timp, prin proceduri administrative s-ar putea recupera mult mai eficient prejudiciul cauzat bugetelor publice.

Deși întreaga filosofie a legislației românești în materia combaterii evaziunii fiscale se întemeiază pe necesitatea combaterii acestui flagel prin sancțiuni aspre, prin OUG nr. 130/2021 au fost reglementate situații care pot genera fie reducerea pedepselor, fie nepedepsirea faptelor săvârșite, și toate acestea în speranța colectării unor sume suplimentare de bani în bugetele publice.

Așadar, potrivit art. 10, alin. (1) din Legea nr. 241/2005 în forma sa actuală, „în cazul săvârșirii unei infracțiuni prevăzute la art. 6[^]1, 8 sau 9, dacă în cursul urmăririi penale sau al judecării prejudiciul cauzat este acoperit integral, iar valoarea acestuia nu depășește 100.000 euro, în echivalentul monedei naționale, se poate aplica pedeapsa cu amendă. Dacă, însă, prejudiciul cauzat și recuperat în aceleași condiții este de până la 50.000 euro, în echivalentul monedei naționale, se aplică pedeapsa cu amendă”. Observăm, așadar, că sunt create două ipoteze. Pentru un prejudiciu de până la 50.000 de euro și recuperarea integrală a acestuia, sancțiunea aplicabilă este exclusiv amendă. Pentru prejudicii mai mari, respectiv de până la 100.000 de euro, pedeapsa aplicabilă este alternativă, putând să fie stabilită fie o sancțiune de natura închisorii, fie una de natura amenzii. Dar chiar și în această ipoteză, art. 10 alin.(1[^]1) din Legea nr. 241/2005 aduce rezolvarea financiară dorită. Astfel, „în cazul în care prejudiciul produs prin comiterea faptelor de la art. 6[^]1, 8 sau 9 nu depășește valoarea de 100.000 euro, în echivalentul monedei naționale, iar în cursul urmăririi penale sau în cursul judecării până la pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive, acesta, majorat cu 20% din baza de calcul, la care se adaugă dobânzile și penalitățile, este acoperit integral, fapta nu se pedepsește, aplicându-se dispozițiile art.

16 alin.(1) lit.h din Codul de procedură penală”. Oricât de uluitoare ar părea o asemenea reglementare, mai ales cu privire la infracțiuni considerate până acum de o mare gravitate, nevoia de fonduri suplimentare în bugetele publice a determinat o schimbare de esență a politicii penale a statului român. Altfel spus, pentru 20% din prejudiciul cauzat (inclusiv dobânzile și penalitățile de întârziere) statul este dispus să „uite” de pedeapsă și de rolul său preventiv-educativ. Este greu de spus dacă filosofia unei astfel de schimbări se întemeiază pe ideea că plata unor astfel de sume reprezintă în sine o pedeapsă, ori pe ideea că încasarea unor sume (adeseori considerabile) de bani în bugetele publice reprezintă finalmente „scopul” urmărit prin combaterea evaziunii fiscale, dar noua paradigmă pe care se întemeiază răspunderea penală în materie fiscală pare a fi intensificarea colectărilor de bani în bugetele publice. Dispozițiile art.10 alin. (1²) vin să întărească această concluzie și chiar să încurajeze un astfel de comportament, stabilind că beneficiul situației de nepedepsire „se aplică tuturor inculpaților chiar dacă nu au contribuit la acoperirea prejudiciului prevăzut la alin. (1) și (1¹)”.

Sigur că atât politica financiar-fiscală, cât și politica penală sunt înfăptuite de către stat, dar ne vedem obligați să subliniem faptul că prin aceste reglementări se dă „frâu liber” infracțiunilor sancționate prin art. 6¹, art. 8 (care conține incriminarea a 2 infracțiuni) și art. 9 (unde sunt reglementate nu mai puțin de 7 infracțiuni). Orice contribuabil se vede încurajat să încerce să evazioneze. Propunem doar un exercițiu de imaginație. Dacă din 10 infracțiuni săvârșite, este prins o singură dată, dar acoperă prejudiciul provocat prin fapta respectivă (nu și prin celelalte 9 fapte, căci pentru acelea nu a fost prins) și adaugă 20% din acesta, avem toate motivele să presupunem că respectivul evazionist a obținut un „câștig”, care poate fi chiar consistent. Acest „câștig” reprezintă un prejudiciu efectiv și direct pentru bugetul public, dar și o nefericită încurajare a tuturor contribuabililor pentru a adopta astfel de comportamente.

Dacă la toate aceste aspecte mai adăugăm și faptul că limitele minime și maxime ale sancțiunii închisorii sunt mari, chiar foarte mari în cazul infracțiunilor reglementate în art. 8 [3 la 10 ani pentru fapta incriminată la alin. (1) și 5 la 15 ani pentru fapta incriminată la alin.

(2)], atunci cauza de nepedepsire devine un instrument de „cumpărare a libertății”, ceea ce nu prea mai are multe în comun cu o politica penală serioasă, consecventă și coerentă a statului.

Totuși, dispozițiile art. 10, alin. (2) din Legea nr. 241/2005 ameliorează, cel puțin în parte, efectele catastrofale la care am făcut referire mai sus, stabilind că aceste prevederi „nu se aplică, dacă făptuitorul a mai săvârșit o infracțiune prevăzută de Legea nr. 241/2005 într-un interval de 5 ani de la comiterea faptei pentru care a beneficiat de prevederile alin. (1) sau (1¹)”, pe care le-am prezentat și noi în observațiile de mai sus. Desigur că o astfel de prevedere are menirea de a limita, într-o oarecare măsură, tendința firească a contribuabililor de a evadiza și, prin aceasta de a abuza de astfel de dispoziții legale, dar este la fel de limpede pentru orice persoană familiarizată cu fenomenul evazionist, că dispozițiile art. 10 alin. (2) pot fi evitate cu succes, de către contribuabilii „interesați”.

Concluzii

Potrivit noilor reglementări, conținutul noțiunii de evaziune fiscală se desprinde tot mai clar de cel al noțiunii de fraudă fiscală. Dacă aceasta din urmă este lăsată în grija statelor membre ale UE să o urmărească și să o sancționeze, pentru combaterea evaziunii fiscale au fost gândite instrumente noi și variate de combatere, în funcție de natura pericolului care trebuie înlăturat.

Planificarea fiscală agresivă poate fi, așadar, considerată o formă de manifestare a evaziunii fiscale în materia impozitării directe, iar extinderea ei este favorizată de libera circulație a mărfurilor, a capitalurilor și a forței de muncă. Ea poate fi un flagel pentru bugetele naționale ale statelor membre, dar, așa cum se întâmplă adesea, combaterea ei poate afecta nedorit și injust activitatea economică a contribuabililor.

Devine tot mai evident faptul că o combatere eficientă a evaziunii fiscale este o misiune mult mai subtilă și mai complexă decât combaterea fraudelor, astfel că atât legiuitorul român, cât și cel european, trebuie să abordeze acest subiect din mai multe direcții. Una dintre aceste direcții ar putea fi o regândire a paradigmei în care se desfășoară controlul financiar și mai ales inspecția fiscală.

Premisa general admisă este că administrației fiscale îi este imposibil să verifice în totalitate masa uriașă de declarații depuse de către contribuabili, având în vedere efectivele și mijloacele acesteia. Pentru acest considerent, legiuitorul român este în căutarea unor criterii noi care să eficientizeze activitatea de inspecție fiscală.

Potrivit unor modificări recente ale legislației procedural fiscale, singurul criteriu agreat de legiuitor pentru a selecta contribuabilii ce urmează a fi supuși verificărilor în scopul combaterii evaziunii fiscale, a fraudei fiscale ori a planificării fiscale agresive în scop de evazionare este cel al nivelului riscului, care se stabilește pe baza analizei de risc fiscal.

De asemenea, la data de 14 decembrie 2022, a fost adoptată Directiva (UE) nr. 2523/2022 a Consiliului, privind asigurarea unui nivel minim global de impozitare a grupurilor de întreprinderi multinaționale și a grupurilor naționale de mari dimensiuni în Uniunea Europeană. Acest document conține un set de reguli comune pentru impozitarea minimă a profiturilor companiilor multinaționale și este rezultatul unui acord istoric obținut la summitul OCDE din luna decembrie 2022. Prin care a fost convenit, prin negocieri acceptate de către 137 de state, un nivel minim de impozitare a profiturilor companiilor multinaționale de 15%. Reglementarea europeană vizează veniturile combinate de peste 750 de milioane euro ale grupurilor multinaționale de întreprinderi care au fie o companie-mamă, fie o filială într-un stat membru al UE. În cazul în care cota minimă efectivă nu este impusă de țara în care își are sediul filiala, statul membru va trebui să aplice un „impozit complet”.¹³

Așadar, directiva asigură o impozitare minimală și obligatorie a profiturilor, iar o astfel de reglementare este considerată echitabilă, căci înlătură dezechilibrele de impunere create prin „concurența fiscală”. Ea va trebui implementată în legislațiile naționale ale statelor membre până la data de 31 decembrie 2023.

¹³ C.F. Costaș, *Impozitarea echitabilă: Comisia salută acordul privind impozitarea minimă a companiilor multinaționale*, Cluj Tax Forum Journal, nr.6/2022, Edit. Hamangiu, p.406-407.

Bibliografie

- Oreste Anastasiu, *Formele principale ale evaziunii fiscale*, Editura Cartea românească, București, 1932.
- Virgil Cordescu, *Evaziunea fiscală în România*, Teză de doctorat, Tipografia Alex. Terek, Iași, 1936.
- Patrick Dibout, *Regards sur la fraude fiscale, Travaux et recherches*, Série Faculté de Sciences Juridiques de Rennes, Université de Rennes, 1986.
- Mircea Ștefan Minea, Cosmin Flavius Costas, *Dreptul finanțelor publice*, Vol. I Drept financiar, ediția a II-a revizuită, Ed. Universul Juridic, București, 2011.
- Mircea Ștefan Minea, Costas Cosmin Flavius, Ionescu Diana Maria, *Legea evaziunii fiscale. Comentarii și explicații*, Ed. C.H.Beck, București, 2006.
- Jacques Percebois, Jacques Aben, Alain Euzeby, *Dictionnaire de finances publiques*, Editura Armand Colin, Paris, 1995.
- Doina Petică Roman, *Dreptul finanțelor publice*, Casa de editură și presă Tribuna, Sibiu., p. 146.
- Dan Drosu Șaguna, *Drept financiar și fiscal*, Eitura. Oscar Print, București, 1997.
- Cosmin Flavius Costas, *Impozitarea echitabilă: Comisia salută acordul privind impozitarea minimă a companiilor multinaționale*, Cluj Tax Forum Journal, nr.6/2022, Edit. Hamangiu.
- Cristina Oneț, *Efectele Deciziei nr. 9 din 6 aprilie 2020 a ICCJ – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, asupra Legii nr 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale*, în Cluj Tax Forum Journal, nr.5/2020.
- EU Council Directive 2011/16 on administrative cooperation in the fiscal field.
- EU Council Directive 2018/822 amending EU 2011/16 Directive regarding the mandatory automatic exchange of information in the tax field regarding the cross border modalities that are the subject of reporting.

EU Council Directive 2021/514 amending EU 2011/16 Directive regarding administrative cooperation in the fiscal field.

OECD (2013), Base erosion and profit shifting, (BEPS).

OECD (2016), The multilateral Convention for the implementation within the fiscal treaties of the measures related to the prevention of the erosion of the taxable base and the transfer of profits.

Codul de procedură fiscală

Codul de procedură penală

Legea nr. 87/1994 pentru combaterea evaziunii fiscale, abrogată.

Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare

Legea nr. 87/1994 pentru combaterea evaziunii fiscale, în prezent abrogată.

Legea nr.5/2022 privind ratificarea Convenției Multilaterale de implementare a tratatelor privind prevenirea erodării bazelor de impunere și transferul profiturilor.

MANAGEMENTUL INTEGRAT ÎN DOMENIUL SIGURANȚEI RUTIERE, AL PREVENIRII INCIDENTELOR DE TRAFIC ȘI AL ASIGURĂRII STĂRII DE LEGALITATE

Autor: Lector univ. dr. Tarnu Lucian¹

Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu

Rezumat: Transportul rutier reprezintă pentru România principalul mijloc de realizare și asigurare a deplasării persoanelor și mărfurilor. În conformitate cu datele furnizate anual de către Institutul Național de Statistică, în țara noastră, sunt transportați zilnic pe cale rutieră în medie 400.000 pasageri, ceea ce reprezintă circa 78% din totalul pasagerilor transportați și 250.000 tone mărfuri, ceea ce înseamnă 62% din totalul de mărfuri.

Așadar, sistemul de management al siguranței rutiere, modern și durabil pentru infrastructura rutieră, trebuie să includă permanent măsuri concrete, prevederi legale și instituționale adecvate și eficiente, ca de altfel și tehnici și metode ce vor fi folosite de către toate agențiile și factorii responsabili cu gestionarea și managementul infrastructurii rutiere.

Managementul siguranței și securității rutiere este un proces care implementează eficient politicile de siguranță rutieră, incluzând grupurile organizate, coordonarea și managementul intervențiilor de siguranță rutieră menite să reducă rata mortalității(decese), precum și accidentele grave sau ușoare din trafic. Managementul integrat al cercetării incidentelor de trafic este o abordare eficientă folosită în statele membre ale Uniunii Europene pentru a coordona și coopera între diversele servicii specializate, cu scopul de a asigura o intervenție eficientă la fața locului, în cazul producerii unui incident

¹ Adresă de email autor: lucian.tarnu@ulbsibiu.ro

de trafic, cum ar fi alunecări de teren, surpări, incendii, accidente rutiere sau explozii.

Cuvinte-cheie: siguranță, management, accident rutier, infrastructură.

Introducere

Siguranța rutieră reprezintă totalitatea acțiunilor și măsurilor destinate îmbunătățirii comportamentului uman, vehiculelor și infrastructurii rutiere, care să conducă la circulația în condiții de securitate a tuturor participanților la trafic, prin reducerea accidentelor și diminuarea acestora.²

Siguranța rutieră necesită un ansamblu complex de măsuri bine coordonate, iar îmbunătățirea să impună participarea activă a tuturor părților implicate, inclusiv a utilizatorilor drumurilor și a autorităților de reglementare. În dezvoltarea inițială a conceptului, accentul pe eroarea șoferului a subestimat importanța unui sistem robust de siguranță. Siguranța circulației rutiere ia în considerare evenimentele cuprinse între clipa apariției pericolului de accident rutier și până când starea sa de sănătate a victimei îi permite să-și reia activitatea. Nivelul siguranței rutiere reprezintă o caracteristică foarte importantă, deoarece se referă la două domenii, respectiv accidentologie și traumatologie de urgență. Acesta este analizat și în funcție de numărul și frecvența accidentelor rutiere cu victime, refacerea stării de sănătate a victimelor, de consecințele și pagubele materiale produse și nu în cele din urmă de efectele generate în plan economic și social³.

Transporturile rutiere reprezintă o componentă esențială a sistemului național de transport, de o importanță semnificativă și cu provocări specifice. Abordarea integrată a infrastructurii și vehiculelor reprezintă o necesitate pentru asigurarea funcționării optime și sigure a întregului sistem rutier.

Transportul rutier joacă un rol esențial în România pentru asigurarea deplasării de persoane și mărfuri. Conform datelor oferite de

² MAI-IGPR, *Buletinul siguranței rutiere*, Direcția Rutieră și Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității, București, 2018.

³ Radu Gaiginschi, Sechelarie Adrian, Sava Dan Iulian, *Accidentologie Rutieră*, Editura Tehnopress, Iași, 2021.

Institutul Național de Statistică, aproximativ 78% din totalul pasagerilor și 62% din totalul mărfurilor sunt transportate zilnic pe cale rutieră, ceea ce indică o dependență semnificativă de acest mod de transport în țară.⁴

În ceea ce privește mortalitatea cauzată de accidente rutiere, România se confruntă cu o situație îngrijorătoare, fiind clasată pe ultimele locuri în cadrul Uniunii Europene și în ultima treime a listei țărilor din întreaga lume. Indiferent de metricile utilizate – numărul absolut de decese, raportarea la un milion de locuitori sau la 10.000 de autovehicule înmatriculate – țara noastră se regăsește într-o poziție defavorabilă.

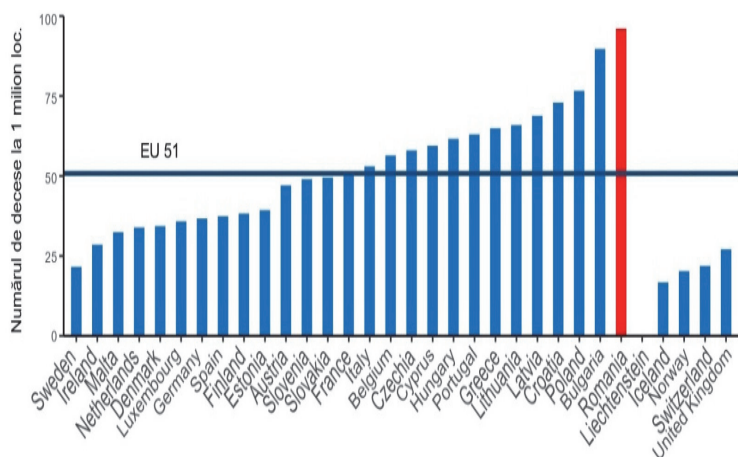

Figura 1. Numărul de decese rutiere pe un milion de locuitori (2019)
– Sursa: EAC, CARE & EUROSTAT

În perioada 2010-2020, România a înregistrat o reducere a numărului de persoane decedate în accidente rutiere cu 21,6%. Cu toate acestea, acest progres rămâne sub media europeană de 23,7%. Astfel, în ciuda scăderii înregistrate în ultimul deceniu, România este situată pe ultimul loc în comparație cu alte țări membre ale Uniunii Europene. Un alt aspect alarmant este că în anul 2019, România a înregistrat 96 de decese rutiere la un milion de

⁴ Institutul Național de Statistică, *Mărfuri transportate, pe moduri de transport*, TRN 137A – Tempo Home.

locuitori, depășind semnificativ media Uniunii Europene de 51 de decese la același număr de locuitori. Această discrepanță indică o situație critică și necesită abordări și măsuri urgente pentru a îmbunătăți siguranța rutieră și a reduce numărul de decese cauzate de accidentele pe drumurile din țară.

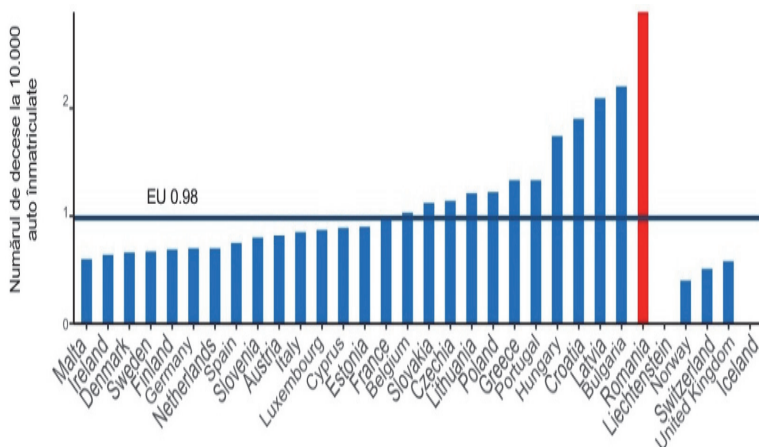

Figura 2. Numărul de decese rutiere la 10.000 de mașini înmatriculate (2018).

Potrivit raportului Forumului Economic Mondial din 2019, România ocupă locul 119 din 141 de țări analizate și este ultima în Uniunea Europeană în ceea ce privește calitatea infrastructurii rutiere și numărul de km de autostradă raportat la 100.000 de locuitori.

La sfârșitul anului 2020, România avea o rețea de drumuri publice cu o lungime totală de 86.791 km, din care 20,6% erau drumuri naționale, 40,4% drumuri județene și 39,0% drumuri comunale. Densitatea drumurilor și a autostrăzilor din România este mult mai mică decât media UE, fiind reprezentată de 358 km/1000 km² pentru drumuri și 3 km/1000 km² pentru autostrăzi, în comparație cu media UE de 944 km/1000 km² pentru drumuri și 17 km/1000 km² pentru autostrăzi⁵.

În anul 2020, doar 45,2% din lungimea totală a drumurilor din România erau modernizate și asfaltate, în timp ce 19,7% erau pietruite

⁵ Conform datelor publicate de EUROSTAT în 2019.

și 10,3% erau de pământ. În anul 2022, lungimea totală a drumurilor s-a menținut aproximativ la fel, cu o ușoară creștere de 6,2% a numărului de kilometri de autostradă, ajungând la 920 km.

Realitatea reclamă recunoașterea faptului că sistemul de transport rutier din România suferă de probleme semnificative, afectând parametrii caracteristici și calitatea interacțiunii dintre elemente. Aspectele relevante includ infrastructura rutieră învechită și neadaptată realităților actuale, comportamentul riscant al utilizatorilor drumurilor, flota auto învechită și tehnica deficitară a intervențiilor post-accident. În plus, managementul deficitar al siguranței rutiere agravează problema, conducând la rezultate nefavorabile, cum ar fi numărul ridicat de accidente și decese în trafic.

Managementul integrat în domeniul siguranței rutiere, al prevenirii incidentelor de trafic și al asigurării stării de legalitate

Conceptul de „management integrat în domeniul siguranței rutiere, al prevenirii incidentelor de trafic și al asigurării stării de legalitate” implică toate instituțiile, autoritățile și factorii responsabili în domeniul siguranței rutiere și vizează eficientizarea politicilor de siguranță rutieră, coordonarea intervențiilor și reducerea riscului și mortalității asociate accidentelor rutiere⁶. Această abordare integrată se bazează pe cooperarea și coordonarea tuturor entităților relevante, având ca obiectiv reducerea numărului de accidente și a consecințelor acestora, inclusiv a deceselor și accidentelor grave sau ușoare din trafic. Managementul integrat în domeniul siguranței rutiere a avut succes în țările membre ale Uniunii Europene, iar scopul său este de a asigura o intervenție eficientă la locul incidentelor rutiere, care pot fi și evenimente care afectează siguranța rutieră, (de exemplu: alunecări de teren, incendii, ceață, animale prezente pe drum etc.).

Prin implementarea acestui concept, se urmărește să asigurăm siguranță, eficiență și predictibilitate acțiunilor și intervențiilor în domeniul

⁶ Poliția Română, Autoritatea Rutieră Română, Registrul Auto Român, Compania Națională a Autostrăzilor și Drumuri Naționale din România etc.

siguranței rutiere, atât în măsurile preventive, cât și în situațiile de urgență.⁷

Pentru a avea un sistem modern și durabil de management al siguranței rutiere pentru infrastructura rutieră, este necesară o abordare integrată și coordonată, care să implice implementarea eficientă a măsurilor, reglementărilor legale și instituționale, precum și aplicarea tehnicilor și metodelor adecvate de către toți cei responsabili cu gestionarea și dezvoltarea infrastructurii rutiere. Sectorul public are un rol esențial în acest proces, având responsabilitatea principală pentru asigurarea securității rutiere și promovarea siguranței în trafic, deoarece are impact asupra tuturor factorilor implicați în sistemul rutier. În acest context, existența și punerea în aplicare a măsurilor prevăzute în Strategia Națională pentru siguranță rutieră și Planul de Acțiune corespunzător reprezintă elemente-cheie pentru atingerea obiectivelor și implementarea acțiunilor de îmbunătățire a siguranței rutiere într-un mod coordonat și coerent. Scopul acestui document strategic este să contureze cadrul și să planifice implementarea obiectivelor și planurilor de acțiune în domeniul siguranței rutiere. Obiectivele generale cuprind îmbunătățirea legislației și controlului respectării acesteia în domeniul transporturilor și siguranței rutiere, identificarea soluțiilor de finanțare adecvate, îmbunătățirea comunicării și coordonării privind siguranța rutieră, implementarea sistemelor automate pentru detecția, procesarea și sancționarea abaterilor, precum și utilizarea tehnologiei pentru prevenire, monitorizare și intervenții.

În ceea ce privește mortalitatea cauzată de accidentele rutiere, România se confruntă cu o situație îngrijorătoare, fiind clasată pe ultimele locuri în cadrul Uniunii Europene și în ultima treime a listei țărilor din întreaga lume. Indiferent de metricile utilizate – numărul absolut de decese, raportarea la un milion de locuitori sau la 10.000 de autovehicule înmatriculate – țara se regăsește într-o poziție defavorabilă.

În perioada 2010-2020, România a înregistrat o reducere a numărului de persoane decedate în accidente rutiere cu 21,6%. Cu toate acestea, acest progres rămâne sub media europeană de 23,7%. Astfel,

⁷ Tarnu Lucian Ioan, *Anliza, investigarea și reconstrucția accidentelor rutiere*, Editura Universul Juridic, București, 2012.

în ciuda scăderii înregistrate în ultimul deceniu, România se situează cu aproximativ o treime mai puțin performantă în comparație cu alte țări membre ale Uniunii Europene. Un alt aspect alarmant este că în anul 2019, România a înregistrat 96 de decese rutiere la un milion de locuitori, depășind semnificativ media Uniunii Europene de 51 de decese la același număr de locuitori. Această discrepanță indică o situație critică și necesită abordări și măsuri urgente pentru a îmbunătăți siguranța rutieră și a reduce numărul de decese cauzate de accidente pe drumurile din țară.

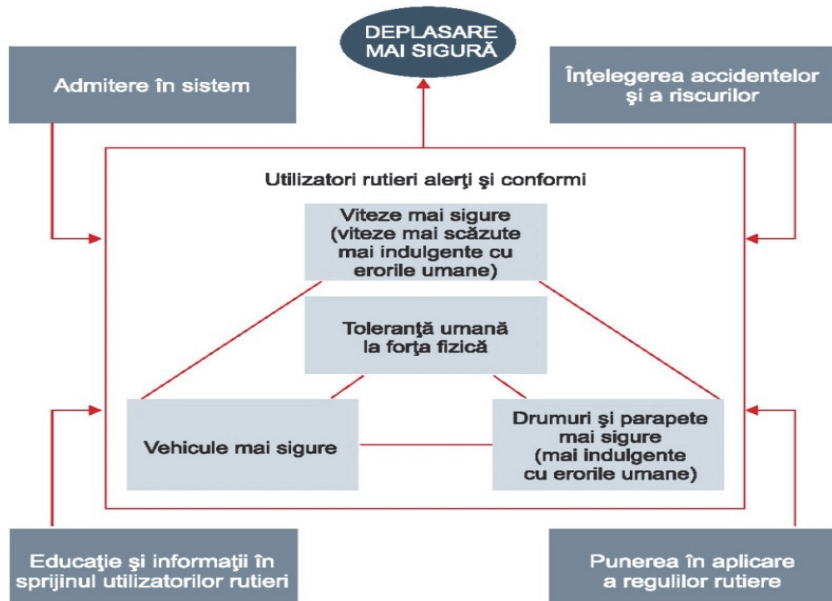
Abordarea sistemului de siguranță rutieră – SISTEMUL SIGUR

Abordarea durabilă a sistemului de siguranță rutieră, aplicată cu succes în multe state membre ale Uniunii Europene, dar și în Australia și Noua Zeelandă, reprezintă baza pentru orice acțiune în domeniul siguranței circulației rutiere. Soluția pentru un sistem de trafic sigur și durabil constă în aplicarea consecventă și sistematică a principiilor de siguranță, având ca punct de plecare utilizatorul drumului și capacitățile sale. Această abordare, numită „sistemul de siguranță”, este descrisă în raportul OECD: „Spre Zero: Obiective Ambițioase ale Siguranței Rutiere și Abordarea Sistemului Sigur⁸” și implică proiectarea și adaptarea sistemului rutier pentru a preveni și a se adapta la erorile umane, astfel încât să se atingă un nivel de zero decese și vătămări grave rutiere.

Abordarea sistemului de siguranță rutieră se caracterizează prin recunoașterea inevitabilității erorilor și a accidentelor rutiere, în ciuda eforturilor de prevenire. Această abordare implică responsabilitatea împărtășită între toți cei implicați în proiectarea și utilizarea sistemului de transport rutier, în scopul asigurării siguranței. Deciziile privind managementul de siguranță sunt aliniate cu obiectivele mai largi de transport și planificare, având în vedere aspecte economice, sociale și de mediu. În același timp, intervențiile sunt modelate pentru a atinge obiective pe termen lung, depășind intervențiile tradiționale cu limite restrânse în perspectiva siguranței rutiere. Prin această abordare siste-

⁸ Spre Zero: Obiective Ambițioase ale Siguranței Rutiere și Abordarea Sistemului Sigur – OECD/ITF, 2008.

mică, se urmărește o perspectivă complexă și integrată, recunoscând importanța factorilor umani și adoptând strategii pentru obținerea unor rezultate ample și durabile în domeniul siguranței rutiere.

Abordarea sistemului de siguranță rutieră⁹

Abordarea sistemului siguranței rutiere, adoptată prin Declarația de la Valleta, se concentrează pe obiective pe termen lung în care se vizează apropierea de un nivel zero al deceselor și vătămarilor grave cauzate de accidente rutiere până în 2050. În cadrul acestei abordări, accentul este pus pe reducerea impactului accidentelor rutiere, recunoscând faptul că erorile sunt inevitabile în trafic. Se promovează o combinație de măsuri pe mai multe niveluri, având în vedere vulnerabilitatea umană.

Sistemul sigur pune în centrul său omul și vizează să prevină în mare măsură decesele și vătămarile grave, considerând că acestea nu

⁹ http://www.kiwirap.org.nz/safe_road_system.html și <http://www.roadwise.asn.au/safesystem-approach-to-road-safety.aspx>, pagină accesată la data de 25.05.2023.

trebuie să fie un preț inevitabil al mobilității. Abordarea¹⁰ se bazează pe implementarea măsurilor optime pentru a preveni erorile umane și pentru a asigura un mediu rutier sigur, incluzând aspecte precum proiectarea vehiculelor și îmbunătățirea infrastructurii rutiere. Implementarea acestui concept necesită o acțiune multisectorială și consecventă, cu implicarea guvernelor și a diverselor domenii, iar Strategia pentru siguranță rutieră integrează această abordare, având în vedere că erorile pot apărea, dar obiectivul este protejarea vieților și prevenirea consecințelor grave.

Viziunea Zero

Viziunea urmărită în domeniul siguranței rutiere este Viziunea Zero, care se materializează prin implementarea conceptului „sistemului sigur”¹¹. Această abordare este fundamentată pe principii etice și pe etalonul că nu este acceptabil ca oamenii să fie grav răniți sau uciși pe rețelele rutiere. Principalul rol al autorităților rutiere și al celorlalte instituții implicate este de a sprijini utilizatorii drumurilor să ajungă la destinație în condiții de siguranță.

Abordarea sistemului sigur presupune o responsabilitate partajată între proiectanții de sisteme rutiere și utilizatori. Proiectanții au datoria de a crea un mediu rutier sigur și trebuie să prioritizeze soluțiile de sistem combinate, mai degrabă decât să se concentreze exclusiv pe responsabilizarea utilizatorului drumului. Scopul final al abordării sistemului sigur este eliminarea victimelor în accidentele rutiere. Această abordare implică dezvoltarea unor strategii de intervenție la nivelul întregului sistem pentru a preveni accidentele grave și a asigura o asistență de urgență și medicală adecvată pentru victime. Utilizarea tehnologiilor inovatoare joacă un rol crucial în protejarea pasagerilor vehiculelor noi și moderne.

Într-o rețea rutieră, abordarea sistemului sigur se dovedește a fi cea mai eficientă modalitate de a identifica și anihila riscurile asociate cu accidentele rutiere mortale și grave. În consecință, această viziune

¹⁰ Cadru de politică al Uniunii Europene privind siguranța rutieră 2021-2030 – Următorii pași în direcția „Viziunii zero”, 2019

¹¹ PIARC-World Road Association, 2020

se concentrează pe implementarea de măsuri concrete, bazate pe principii de proiectare și funcționare, pentru a preveni într-o măsură cât mai mare accidentele cu consecințe tragice.

Abordarea propusă pentru îmbunătățirea siguranței rutiere se bazează pe implicarea tuturor entităților cu responsabilități în acest domeniu, inclusiv mediul privat (operatorii de transport, constructorii de drumuri, producătorii de vehicule și prestatorii de servicii de asigurare), societatea civilă (ONG-uri și asociații), alte autorități/instituții publice centrale, locale și mediul academic.

Abordarea integrată și multidisciplinară propusă în domeniul siguranței rutiere are ca obiective specifice implementarea unui sistem de management al vitezei, cu măsuri menite să sporească respectarea legii și să impună sancțiuni mai aspre pentru încălcările regulilor de circulație. În paralel, aceasta urmărește dezvoltarea de programe educaționale și de formare continuă, atât formale, cât și informale, pentru a educa și conștientiza utilizatorii drumurilor cu privire la riscurile din trafic și adoptarea unui comportament responsabil. În același timp, abordarea integrată vizează pregătirea infrastructurii și a legislației pentru acomodarea vehiculelor „inteligente”, prin conformarea la standardele tehnice și normele specifice referitoare la siguranța vehiculelor autonome. Totodată, ea urmărește îmbunătățirea sistemului național de intervenții de urgență prin actualizarea cadrului legal, pentru asigurarea unui management unitar și eficient al intervențiilor serviciilor specializate în vederea reducerii impactului evenimentelor rutiere. În final, abordarea propusă include adoptarea unor măsuri pentru asigurarea utilizării drumurilor în condiții de siguranță, precum: reducerea limitelor de viteză în zonele cu risc crescut, introducerea elementelor obligatorii de siguranță, revizuirea normelor de circulație și acordarea priorității pentru utilizatorii vulnerabili, astfel încât să se creeze un mediu rutier mai sigur și responsabil.

Aceste obiective sunt menite să promoveze un mediu rutier mai sigur și să reducă numărul de accidente și victime pe drumurile naționale. Prin integrarea unor astfel de măsuri, se urmărește atingerea Viziunii Zero, care presupune eliminarea completă a deceselor și răniilor grave cauzate de accidente rutiere.

Instituții, factori, autorități și servicii implicate în cooperarea instituțională

În România, „Managementul integrat în domeniul siguranței rutiere, al prevenirii incidentelor de trafic și al asigurării stării de legalitate” reprezintă o cooperare interinstituțională permanentă a următoarelor instituții, autorități, factori și servicii:

- Ministerul Afacerilor Interne- Inspectoratul General al Poliției Române, prin Direcția Rutieră, Direcția de Ordine Publică, Institutul pentru Cercetarea și Prevenirea Criminalității, Inspectoratul pentru Situații de Urgență ;
- Ministerul Transporturilor;
- Consiliul Interministerial pentru Siguranță Rutieră – C.I.S.R
- Compania Națională de Administrare a Infrastructurii din România denumită CNAIR;
- Autoritatea Rutieră Română A.R.R., denumită în continuare ARR;
- Regia Autonomă Registrul Auto Român, denumită în continuare RAR;
- Inspectoratul de Stat pentru Controlul în Transportul Rutier, denumit în continuare ISCTR;
- Ministerul Educației Naționale (incluzând domeniul academic și universitar);
- Ministerul Sănătății;
- Ministerul Apărării Naționale;
- Ministerul Finanțelor Publice;
- Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor publice și Administrației;
- Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor;
- Ministerul Comunicațiilor și Societății Informaționale;
- Ministerul Muncii;
- Serviciul de Telecomunicații Speciale;
- Administrațiile – Autoritățile Publice Județene și Locale;
- Poliția Locală¹²;
- Federația Autorităților Locale din România;
- Asociația Comunelor din România;

¹² Legea nr 155 din 2010, Legea poliției locale, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 483 din 14 iulie 2010.

- Asociația Orașelor din România;
- Asociația Municipiilor din România;
- Uniunea Națională a Consiliilor Județene din România.
- Instituții Publice¹³;
- Companii Naționale sau Internaționale;
- Organizații non-guvernamentale;
- Asociații;
- Mass Media.

Pentru a obține rezultate semnificative în domeniul siguranței rutiere, este crucial să se stabilească un set clar de norme și reguli, care trebuie respectate de toți partenerii implicați, pentru a asigura o cooperare și coordonare eficiente. Astfel, pentru ca această cooperare să fie cu adevărat eficientă, este necesar să fie stabilite sarcini și măsuri concrete, atât comune, cât și independente, pentru fiecare dintre instituțiile implicate.

Concluzii, propuneri si măsuri

În vederea îmbunătățirii siguranței rutiere pe drumurile publice din România, este necesară adoptarea unei abordări integrate și multidisciplinare, implicând o serie de măsuri și acțiuni pragmatice. Acestea includ tratarea siguranței rutiere ca o problemă de sănătate publică, crearea unei imagini comune asupra viitorului siguranței rutiere, identificarea și abordarea tuturor aspectelor legate de siguranța circulației rutiere.

O atenție deosebită trebuie acordată managementului performant al siguranței rutiere, dezvoltării infrastructurii în conformitate cu cerințele traficului, promovării utilizării vehiculelor sigure și derulării unor campanii de educație și conștientizare cu privire la riscurile rutiere.

Pentru atingerea acestor obiective, sunt necesare măsuri precum: introducerea unui sistem de management al vitezei, educație și formare continuă, adaptarea infrastructurii și legislației pentru vehicule inteligente, consolidarea intervențiilor de urgență și monitorizarea la fața locului, aplicarea regulilor și limitelor de viteză adecvate, stabilirea res-

¹³ Serviciul Telecomunicații Speciale, Reprezentanța Permanentă a OMS, Reprezentanța Comisiei Europene, Biroul Băncii Mondiale în România, Fond de Protecție a Victimelor Străzii;

ponsabilităților și a rolurilor instituționale, crearea unui mecanism de finanțare sustenabil și transparent, transferarea responsabilităților la nivel regional sau local, o mai bună comunicare și educare a publicului și factorilor de decizie, analiza permanentă a situației traficului rutier și luarea măsurilor necesare, introducerea sistemelor tehnice automate pentru detectarea și sancționarea abaterilor de la regulile de circulație.

În plus, este esențială crearea unor structuri independente de urmărire și evaluare a rezultatelor, intensificarea cercetării în domeniul siguranței rutiere și introducerea unui rating de siguranță a infrastructurii rutiere pentru a clasifica tronsoanele rutiere în funcție de gradul de risc. Toate aceste măsuri, luate în ansamblu, pot contribui la îmbunătățirea semnificativă a siguranței rutiere în România.

Bibliografie

Gaiginschi Radu, Sechelarie Adrian, Dan Iulian Sava, *Accidentologie Rutieră*, Editura Tehnopress, Iași, 2021.

Tarnu Lucian Ioan, *Analiza, investigarea și reconstrucția accidentelor rutiere*, Editura Universul Juridic, București, 2012.

Legea nr 155 din 2010, Legea politiei locale, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 483 din 14 iulie 2010.

Strategia Națională privind Siguranța Rutieră pentru perioada 2022-2030 aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.682/2022

Institutul Național de Statistică, Mărfuri transportate, pe moduri de transport, TRN 137A – Tempo Home;

Cadrul de politică al UE privind siguranța rutieră 2021-2030 – Următorii pași în direcția „Viziunii zero”, 2019

Buletinul siguranței rutiere, MAI-IGPR, Direcția Rutiera și Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității, București, 2018

Spre Zero: Obiective Ambițioase ale Siguranței Rutiere și Abordarea Sistemului Sigur – OECD/ITF, 2008

http://www.kiwirap.org.nz/safe_road_system.html și <http://www.roadwise.asn.au/safesystem-approach-to-road-safety.aspx>

CONSIDERAȚII PRIVIND DIGITALIZAREA SERVICIILOR PUBLICE ÎN ROMÂNIA

Autor: Lector univ. dr. Șoneriu Laurențiu¹
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Rezumat: *Lucrarea de față își propune o analiză a procesului de transformare digitală a administrației publice din România, în contextul legislativ și instituțional actual.*

Reforma administrației publice românești, în contextul digitalizării sectorului public, este centrată pe simplificarea procedurilor și sarcinilor birocratice ale persoanelor fizice și juridice, creșterea eficienței și eficacității actului administrativ și asigurarea accesibilității și transparenței utilizării datelor de către autoritățile și instituțiile publice.

Totodată, în prezentul studiu sunt abordate și aspecte ce vizează actul administrativ electronic, securitatea cibernetică, respectiv securitatea datelor cu caracter personal a utilizatorilor platformelor și sistemelor informatice.

Cuvinte-cheie: *digitalizare, servicii publice, interoperabilitate, securitate cibernetică.*

Introducere

Situația generată de pandemia de COVID-19 a dat României un nou impuls pentru a depune eforturi în scopul accelerării tranziției tehnologice. Viitorul administrației publice nu poate fi conceput în afara digitalizării serviciilor publice.

Reforma administrației publice, pe fondul digitalizării sectorului public, este centrată pe simplificarea procedurilor și sarcinilor birocratice ale

¹ Adresă de email autor: laurentiu.soneriu@ulbsibiu.ro

persoanelor fizice și juridice, creșterea eficienței și eficacității actului administrativ și asigurarea accesibilității și transparenței utilizării datelor de către autoritățile și instituțiile publice.

Conform Indicelui Economiei și Societății Digitale (DESI) 2022 al Comisiei Europene², România se clasează pe locul 27 din cele 27 de state membre ale Uniunii Europene, principalele cauze fiind lipsa competențelor digitale de bază ale cetățenilor dar și nivelul foarte scăzut al serviciilor publice, atât pentru cetățeni, cât și pentru întreprinderi.

România are, în schimb, rezultate relativ bune în ceea ce privește conectivitatea, obținând cel mai bun punctaj la acest capitol. Proporția utilizării serviciilor de acoperire de bandă largă fixă de cel puțin 100 Mbps (57 %) și prin rețelele fixe de foarte mare capacitate (87 %) depășește media UE.

1. Autoritățile și instituțiile publice implicate în procesul de transformare digitală

1.1 Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării

Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării este autoritatea de stat cu rol de sinteză și coordonare în domeniile cercetării dezvoltării experimentale și tehnologice, inovării, comunicațiilor și digitalizării, securității cibernetice, serviciilor poștale, radiocomunicațiilor, tehnologiei informației, societății informaționale și cadrului național de interoperabilitate.³

În domeniul digitalizării, Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării asigură coordonarea interinstituțională a politicilor publice, a investițiilor și a resurselor de tehnologie a informației în scopul alinierii acestora cu obiectivele strategice din domeniul tehnologiei informației și cu cadrul național de interoperabilitate.⁴

² Raportul privind Indicele Economiei și Societății Digitale (DESI) 2022, accesibil la adresa: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>, pagină accesată la data de 15.05.2023.

³ Hotărârea Guvernului nr. 371/2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 333 din 1 aprilie 2021.

⁴ *Ibidem*.

1.2 Autoritatea pentru Digitalizarea României

Autoritatea pentru Digitalizarea României (ADR) este o structură cu personalitate juridică care se organizează și funcționează în cadrul aparatului de lucru al Guvernului și în coordonarea prim-ministrului cu rolul de a realiza și coordona implementarea strategiilor și politicilor publice în domeniul transformării digitale și societății informaționale.⁵

Așa cum rezultă din cuprinsul art. 3 din Hotărârea de Guvern nr. 89/2020, ADR își propune să contribuie la: *„transformarea digitală a economiei și societății românești, realizarea guvernării electronice la nivelul administrației publice din România și îndeplinirea obiectivelor pentru România ale programelor de asistență financiară ale Uniunii Europene în domeniul său de competență.”*⁶

1.3 Consiliul Național pentru Transformare Digitală

Consiliului Național pentru Transformare Digitală (CNTD) este organ consultativ al Autorității pentru Digitalizarea României, fără personalitate juridică care colaborează, în activitatea sa, cu instituțiile publice și mediul academic, reprezentanții acestora putând fi invitați la lucrările grupurilor la inițiativa Autorității pentru Digitalizarea României.⁷

2. Identitatea electronică

2.1 Semnătura electronică

Referitor la semnătura electronică, articolul, 25 din Regulamentul (UE) Nr. 910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014⁸ stabilește că: *„unei semnături electronice nu i se refuză*

⁵ Hotărârea de Guvern nr. 89 din 28 ianuarie 2020 privind organizarea și funcționarea Autorității pentru Digitalizarea României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 113 din 13 februarie 2020.

⁶ Ibidem.

⁷ <https://www.adr.gov.ro/cntd/>, pagină accesată la data de 20.05.2023.

⁸ Regulamentul UE nr. 910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE, accesibil la adresa: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/HTML/?uri=OJ%3AL%3A2014%3A257%3AFULL>, pagină web accesată la data de 28.05.2023.

efectul juridic și posibilitatea de a fi acceptată ca probă în procedurile judiciare doar din motiv că aceasta este în format electronic sau că nu îndeplinește cerințele pentru semnăturile electronice calificate.”

O semnătură electronică calificată are **efectul juridic echivalent al unei semnături olografe fiind recunoscută** drept semnătură electronică calificată **în toate celelalte state membre.**⁹

La nivel național, în perioada pandemiei de Covid-19, pentru implementarea dispozițiilor Regulamentului UE nr. 910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE, Guvernul României a adoptat Ordonanța de Urgență nr. 38/2020 privind utilizarea înscrisurilor în formă electronică la nivelul autorităților și instituțiilor publice.¹⁰

2.2 Sigiliul electronic (ștampila electronică)

Unui sigiliu electronic nu i se refuză efectul juridic și posibilitatea de a fi acceptat ca probă în procedurile judiciare doar din motiv că acesta este sub formă electronică sau că nu îndeplinește cerințele pentru sigiliile electronice calificate.¹¹

Un sigiliu electronic calificat beneficiază de prezumția integrității datelor și a corectitudinii originii respectivelor date la care se referă acesta, fiind recunoscut drept sigiliu electronic calificat în toate celelalte state membre.¹²

3. Interoperabilitatea

O etapă importantă în crearea cadrului legislativ necesar implementării transformării digitale a administrației publice românești este adoptarea Legii nr. 242/2022 privind schimbul de date între sisteme

⁹ Ibidem.

¹⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 289 din 7 aprilie 2020.

¹¹ A se vedea art. 35 din Regulamentul UE nr. 910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE.

¹² Ibidem.

informatică și crearea Platformei Naționale de Interoperabilitate.¹³ Platforma Națională de Interoperabilitate va fi administrată de către Autoritatea Română pentru Digitalizare.

În esență, prin acest act normativ, legiuitorul își propune crearea condițiilor tehnice în vederea facilitării interconectării sistemelor informatice ale autorităților și instituțiilor publice de la nivel central și local și facilitarea schimbului de date între acestea, în scopul furnizării de servicii publice electronice integrate de calitate, accesibile în orice moment, adaptate nevoilor beneficiarilor acestor servicii. Spre exemplu, solicitantul unei autorizații de construire, nu va mai fi nevoit să apeleze la o suită de autorități și instituții publice în vederea obținerii avizelor și acordurilor și a celorlalte documente necesare obținerii autorizației de construire, cise va adresa doar autorității competente de la nivel local care, prin intermediul sistemelor informatice și a bazelor de date interconectate, va comunica cu celelalte autorități, instituții, structuri implicate în procedura de autorizare, în scopul soluționării cererii de eliberarea a autorizației de construire, bineînțeles, în limita atribuțiilor conferite de lege fiecareia dintre acestea, în acest caz, fiind vorba despre competențe partajate. Există, deja, un act normativ în vigoare, care statuează, *expressis verbis*, **interdicția instituțiilor și organelor de specialitatea ale administrației publice centrale** „*de a solicita persoanelor fizice sau juridice, în vederea soluționării unui serviciu public, copii de pe avize sau alte documente care au fost emise de instituții publice sau organe de specialitate.*”¹⁴

4. Cloud-ul Guvernamental

Cloud-ul Guvernamental a primit consacrare odată cu adoptarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 89/2022 privind înființarea, administrarea și dezvoltarea infrastructurilor și serviciilor informatice

¹³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 752 din 27 iulie 2023.

¹⁴ Legea nr. 267/2021 pentru completarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 41/2016 privind unele măsuri de simplificare la nivelul administrației publice centrale și pentru modificarea și completarea unor acte normative.

de tip cloud utilizate de autoritățile și instituțiile publice.¹⁵ Acest act normativ reglementează o paletă largă de beneficii atât pentru cetățeni și pentru mediul de afaceri, cât și pentru activitatea administrativă. Cloud-ul Guvernamental este foarte util atât în ceea ce privește stocarea și gestionarea mai eficientă a datelor și informațiilor, cât și în ceea ce privește consolidarea securității cibernetice a acestora, în eventualitatea unor amenințări sau atacuri cibernetice, care pot cauza scurgerea sau pierderea datelor personale ale cetățenilor români, cu repercusiuni negative și în ceea ce privește accesarea fondurilor disponibile prin P.N.R.R. Serviciul Român de Informații, în colaborare cu Serviciul de Telecomunicații Speciale, va asigura securitatea cibernetică a Cloudului Guvernamental, în limitele atribuțiilor lor legale.

Platforma informatică de tip cloud va fi administrată operațional tot de către ADR.

5. Securitatea cibernetică

În vederea asigurării securității cibernetice a Platformei naționale de Interoperabilitate, Autoritatea pentru Digitalizarea României (ADR) va colabora cu Directoratul Național de Securitate Cibernetică și cu Serviciul Român de Informații.

În vederea asigurării securității comunicațiilor prin rețelele de transmisii de date utilizate de Platforma națională de interoperabilitate, ADR va colabora cu Serviciul de Telecomunicații Speciale.

La data de 30 decembrie 2021, Guvernul României a adoptat Strategia de Securitate Cibernetică a României, pentru perioada 2022-2027 și Planul de Acțiune pentru implementarea Sistemului Național de Securitate Cibernetic, pentru perioada 2022-2027.¹⁶ Acest document are ca scop stabilirea principalelor linii directoare și a abordărilor generale privind domeniul securității cibernetice. Noua Strategie

¹⁵ Publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 638 din 28.06.2022.

¹⁶ Hotărârea Guvernului nr. 1321 din 30 decembrie 2021 privind aprobarea Strategiei de securitate cibernetică a României, pentru perioada 2022-2027, precum și a Planului de acțiune pentru implementarea Strategiei de securitate cibernetică a României, pentru perioada 2022-2027, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 2 din 3 ianuarie 2022.

promovează o viziune actualizată, care să vină în ajutorul întregii societăți: autorități și instituții ale administrației publice și entități private, mediul academic, cetățeni.

Legea nr. 58 din 14 martie 2023 privind securitatea și apărarea cibernetică a României¹⁷, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative stabilește cadrul juridic și instituțional privind organizarea și desfășurarea activităților din domeniile securitate și apărare cibernetică, mecanismele de cooperare și responsabilitățile instituțiilor cu atribuții în domeniile menționate.

Securitatea și apărarea cibernetică se realizează prin adoptarea și implementarea de politici și măsuri în scopul cunoașterii, prevenirii și contracarării vulnerabilităților, riscurilor și amenințărilor în spațiul cibernetic.

6. Actul administrativ electronic

Actul administrativ reprezintă principala formă concretă prin care se realizează activitatea administrației publice. Din punct de vedere procedural, regula în ceea ce privește emiterea/adoptarea/încheierea acestuia este forma scrisă.

Transformarea digitală a administrației publice vizează inclusiv aspectele referitoare la actul administrativ electronic, ca alternativă la actul administrativ clasic, care se particularizează prin forme procedurale specifice, care includ semnătura electronică, respectiv eliminarea ștampei. La nivel național, în prezent, există un cadru legislativ având ca obiect actul administrativ electronic în materie fiscală.

Potrivit dispozițiilor art. 46 alin. (2) și (3) din Codul de procedură fiscală, coroborate cu cele ale Ordinului ministrului finanțelor publice nr. 691/2017 privind stabilirea mijloacelor electronice de transmitere la distanță a actelor de executare și a procedurii de comunicare a acestora, actul administrativ fiscal se emite în scris, pe suport de hârtie sau în formă electronică.

Actul administrativ fiscal emis în formă electronică de organul fiscal central sau local se semnează cu semnătură electronică extinsă a

¹⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 214 din 15 martie 2023.

Ministerului Finanțelor Publice, bazată pe un certificat calificat. Pe cale de consecință, actul administrativ fiscal emis în formă electronică este lipsit de unele dintre elementele esențiale de conținut, specifice celui clasic, emis pe suport de hârtie, și anume „semnătura persoanelor împuternicite ale organului fiscal”, potrivit legii, respectiv „ștampila organului fiscal emitent”.

Legea nr. 169/2019 pentru modificarea și completarea art. V din Ordonanța Guvernului nr. 17/2015 privind reglementarea unor măsuri fiscal-bugetare și modificarea și completarea unor acte normative prevede eliminarea obligativității aplicării ștampilei de către persoanele juridice de drept public de pe:

- a) declarații, cereri, contracte sau orice alte documente sau înregistrări depuse la instituțiile sau autoritățile publice ori emise sau încheiate în relația cu instituțiile sau autoritățile publice [art. V alin. (21)];
- b) documente sau orice alte înregistrări emise în relația dintre acestea și persoanele fizice, persoanele juridice de drept privat, entitățile fără personalitate juridică [art. V alin. (22)];

De la regula instituită prin dispozițiile legale menționate mai sus sunt exceptate instituțiile sau autoritățile publice cărora, prin acte normative de rangul legii, cu caracter special față de prezenta ordonanță, li se impune expres folosirea ștampilelor [art. V alin. (23)].

7. Finanțarea procesului de transformare digitală

Cu precădere, Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR)¹⁸ reprezintă principalul instrument de finanțare al reformelor și investițiilor în domeniul digitalizării sectorului public și nu numai.

În acest sens, **Pilonul II al PNRR al României**, intitulat *Transformare digitală*, evidențiază convergența dintre viziunea și Strategia digitală a UE și Strategia națională în ceea ce privește procesul de transformare digitală în favoarea cetățenilor și a întreprinderilor. Toate

¹⁸ Planul Național de Redresare și Reziliență al României, pp. 13-14, accesibil la adresa: [rehttps://mfe.gov.ro/wpcontent/uploads/2021/10/facada6fdd5c00de72eecd8ab49da550.pdf](https://mfe.gov.ro/wpcontent/uploads/2021/10/facada6fdd5c00de72eecd8ab49da550.pdf), pagină consultată la data de 27.05.2023.

aceste perspective gravitează în jurul a 4 puncte cardinale care alcătuiesc „busola pentru dimensiunea digitală”: digitalizarea serviciilor publice, competențe, infrastructuri digitale sigure și durabile, transformarea digitală a întreprinderilor.¹⁹

Conform Componentei C7 – Transformare digitală, din PNRR, bugetul total alocat este de **1.884,96 mil. euro**, iar reformele vizează:

- a) „Dezvoltarea unui cadru unitar pentru definirea arhitecturii unui sistem de tip **cloud guvernamental**.
- b) Tranziția către **atingerea obiectivelor de conectivitate UE 2025** și stimularea investițiilor private pentru dezvoltarea rețelelor de foarte mare capacitate.
- c) Asigurarea **securității cibernetice** a entităților publice și private care dețin infrastructuri cu valențe critice.
- d) Creșterea **competențelor digitale** pentru exercitarea funcției publice și educație digitală pe parcursul vieții pentru cetățeni.”²⁰

Concluzii

Conchizând, transformarea digitală a administrației publice românești, atât în componenta sa care vizează prestarea de servicii publice electronice prompte, eficiente și accesibile, cât și în componenta sa decizională, este în curs de realizare.

În pofida faptului că, actualmente, nu ne situăm pe un loc onorabil în clasamentul statelor membre ale UE în materia digitalizării serviciilor publice, apreciez că statul român a făcut pași importanți la nivel legislativ, instituțional, tehnic și investițional pentru realizarea obiectivelor strategice în domeniul tehnologiei informației în sectorul public.

Pentru a facilita accesul la serviciile publice electronice, este necesar ca autoritățile și instituțiile publice implicate în procesul de digitalizare a serviciilor publice să desfășoare campanii de informare și să finanțeze cursuri de instruire pentru cetățenii care dețin competențe digitale de bază precare, respectiv cursuri de formare și dezvoltare profesională a personalului din administrația publică, în domeniul IT&C.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Ibidem.

Bibliografie

Cătană Emilia-Lucia, *Modernizarea dreptului administrativ în era transformării digitale. Actul administrativ electronic*, în Revista de drept public, nr. 4 din 2019

Regulamentul UE nr. 910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE.

Directiva 2014/55/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 aprilie 2014 privind facturarea electronică în domeniul achizițiilor publice.

Legea nr. 207 din 20 iulie 2015 privind Codul de procedură fiscală, cu modificările și completările ulterioare.

Legea nr. 169/2019 pentru modificarea și completarea art. V din Ordonanța Guvernului nr. 17/2015 privind reglementarea unor măsuri fiscal-bugetare și modificarea și completarea unor acte normative, cu modificările și completările ulterioare.

Legea nr. 58 din 14 martie 2023 privind securitatea și apărarea cibernetică a României

Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 38/2020 privind utilizarea înscrisurilor în formă electronică la nivelul autorităților și instituțiilor publice.

Hotărârea Guvernului nr. 89/2020 privind organizarea și funcționarea Autorității pentru Digitalizarea României.

Hotărârea Guvernului nr. 1321 din 30 decembrie 2021 privind aprobarea Strategiei de securitate cibernetică a României, pentru perioada 2022-2027, precum și a Planului de acțiune pentru implementarea Strategiei de securitate cibernetică a României, pentru perioada 2022-2027.

Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 691/2017 privind stabilirea mijloacelor electronice de transmitere la distanță a actelor de executare și a procedurii de comunicare a acestora.

Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR)

Raportul privind Indicele Economiei și Societății Digitale (DESI)
2022.

<https://www.adr.gov.ro/>

<https://mfe.gov.ro/pnrr/>

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

DIGITALIZAREA MEDIULUI DE AFACERI – AVANTAJE ȘI RISCURI PENTRU MARKETINGUL INTERNAȚIONAL

Autori: Lector univ. dr. Fuciu Mircea¹

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Asist. drd. David Costin-Dan²

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Ministerul Afacerilor Interne

Rezumat: Strategiile de marketing internațional în lumea digitală implică utilizarea diferitelor canale și platforme digitale pentru a ajunge la o audiență globală. Aceste strategii includ, printre altele, marketingul prin social media, optimizarea motoarelor de căutare, marketingul de conținut, marketingul prin influenceri și marketingul prin e-mail. Un avantaj-cheie al marketingului digital este capacitatea sa de a oferi un nivel ridicat de personalizare, permițând afacerilor să își direcționeze mesajul către segmente specifice de clienți și să îl adapteze la interesele și preferințele lor. În plus, marketingul digital permite urmărirea și analizarea în timp real a eforturilor de marketing, permițând afacerilor să își adapteze și să își rafineze rapid strategiile. Cu toate acestea, există provocări în marketingul internațional în lumea digitală care trebuie abordate. Diferențele culturale, barierele lingvistice și reglementările variate din diferite regiuni pot crea obstacole pentru afacerile care doresc să se extindă la nivel global. De asemenea, trebuie să ia în considerare că platformele și canalele diferite utilizate de clienți în diferite regiuni, precum și nivelul de infrastructură digitală și conectivitate la internet în aceste zone. Scopul actualului articol este de a evidenția importanța dezvoltării unor strategii de marketing sigure și eficiente într-un mediu digital în continuă schimbare.

¹ Adresă de email autor 1: mircea.fuciu@ulbsibiu.ro

² Adresă de email Autor 2: costin.david@ulbsibiu.ro

Cuvinte-cheie: *marketing internațional, digitalizare, strategii, tehnologii informaționale și de comunicare.*

Introducere

În mediul de afaceri global de astăzi, strategiile de marketing internațional sunt puternic influențate de lumea digitală. Odată cu apariția tehnologiilor digitale, afacerile au acum acces la o audiență mai largă și o oportunitate mai mare de a interacționa cu clienții la nivel global. Ca atare, afacerile trebuie să adopte strategii eficiente de marketing internațional adaptate peisajului digital pentru a rămâne competitive. Mediul de marketing internațional a evoluat puternic în ultimele decenii sub influența schimbărilor generate, pe de o parte, de evoluția tehnologiilor informaționale și de comunicare, iar, pe de altă parte, fiind puternic modificat de schimbările care au avut loc pe plan mondial în comerțul internațional.

Contextul mediului de afaceri internațional a suferit modificări profunde în ultimii decenii, modificări survenite mai ales din necesitatea generată de evoluția economică și socială a lumii în care trăim. Dacă la începutul secolului trecut, comerțul internațional era dominat de *Imperiul Britanic* și de creșterea puternică a *Statelor Unite ale Americii*, ca o consecință a efectelor celui de Al Doilea Război Mondial, la ora actuală acest context s-a modificat puternic de schimbările generate de revoluția tehnologiei, de bula .com din anii 2000, de crizele economice din anul 2008, de creșterea economică a Chinei ca principal furnizor de produse (la nivel mondial)³ și bineînțeles de efectele pandemiei Covid-19 din anii 2020 sau de conflictul militar ruso-ucrainean început în anul 2022.

Așadar, toate aceste premise au generat schimbări majore în ceea ce privește mediul de marketing internațional, efecte asupra modului de lucru, asupra economiilor emergente, dar mai ales a modului în care se gândesc, se dezvoltă și se implementează noi strategii de marketing internațional, într-un mediu tot mai puternic dominat de comunicarea prin internet, utilizând platforme de comunicare social media /

³ Cateora, P., Money, B.R., Gilly, M.C., Graham, J.L., *International Marketing*, 18th Edition McGraw-Hill Education, New York, USA, 2020, p. 14.

digitale, menite să faciliteze comunicarea cu tot mai mulți consumatori din orice punct al globului pământesc.

Schimbările și evoluția tehnologică din ultimele decenii au forțat consumatorii naționali și internaționali, dar mai ales afacerile să genereze noi metode de interacțiune cu clienții și furnizorii, să se adapteze unei noi realități create în contextul în care generația de consumatori *millennials* și *digital natives* devin tot mai prezenți în mediul de afaceri ai secolului XXI.

Marketingul internațional - evoluții în era digitală

Un prim pas în descrierea evoluției marketingului internațional în acest mediu puternic influențat de dezvoltările tehnologiilor informaționale și de comunicare este definirea acestui concept.

Pornind de la definiția clasică a marketingului ca fiind „*un proces social și managerial prin care indivizii sau grupurile de indivizi obțin ceea ce au nevoie și își doresc prin crearea, oferirea și schimbul de produse și servicii având o anumită valoare*”⁴, se poate astfel, o definiție a conceptului de marketing internațional, acesta reprezentând „*desfășurarea activităților de afaceri concepută pentru a planifica, stabili prețul, promova și direcționa fluxul de bunuri și servicii ale unei companii consumatorilor sau utilizatorilor din mai multe națiuni pentru un profit*”⁵.

Observăm, așadar, o similitudine în abordarea celor două definiții și o tranziție de la varianta clasică la o direcție prin care autorii doresc să facă o delimitare clară a zonei geografice a activităților de marketing internațional.

Progresele în tehnologia informației și alte domenii ale tehnologiei au afectat marketingul internațional în cel puțin două moduri. În primul rând, comerțul cu produse și servicii legate de tehnologie a crescut rapid, mai ales în contextul pandemic și post-pandemic. În al doilea rând, îmbunătățirile în tehnologia informației și a comunicațiilor, dar și organizarea au condus la dezvoltarea de noi canale de comunicare, costuri mult mai reduse și un flux crescut de informații. Aceasta, la rândul său,

⁴ Kotler, P., Armstrong, G., *Principles of Marketing*, 17th edition, Pearson Education, Harlow, UK, 2018, p. 29.

⁵ Cateora, P., Money, B.R., Gilly, M.C., Graham, J.L., *Op.Cit.*, 2020, p. 10.

a condus la dezvoltarea unor sisteme de producție și distribuție din ce în ce mai eficiente și receptiv⁶.

Utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare moderne a condus la apariția ideii de marketing global, nu doar internațional. Marketingul global înseamnă că o companie adoptă aceleași tactici de promovare în întreaga lume (de ex: companii precum: Caterpillar, Nike, Adidas sau grupuri precum: Volkswagen, Renault-Nissan etc.). În activitatea de marketing global, afacerile afectează întreaga lume ca un spațiu de operare și nu-și adaptează produsele sau serviciile, comunicarea canale și canale de distribuție la cerințele interne ale zonele teritoriale respective, ci gândesc global⁷.

Dezvoltarea și digitalizarea mediului de afaceri prin utilizarea de tehnologii informaționale și de comunicare precum: Radio-frequency identification systems (RFID), sisteme și software-uri e-business sau CRM (Customer Relationship Management), sisteme de poziționare globală (GPS) au condus la eficientizarea activității de comerț internațional, dar și la dezvoltarea de noi strategii de marketing internațional, orientate atât spre consumatorii finali (B2C) cât și pentru consumatorii organizaționali (B2B).

Abordările antreprenoriale în contextul noii ere digitale sunt prezente și în cazul activităților de marketing internațional, mai ales în cazul întreprinderilor mici și mijlocii, care reprezintă marea majoritate a entităților economice din cadrul unei economii. Unele dintre aceste abordări antreprenoriale au fost posibile datorită progreselor tehnologice, în special în comunicații, e-business și logistică. Altele au apărut ca oportunități generate de contextul mediului de afaceri în care funcționează firma.

Avantaje și riscuri pentru marketingul internațional

Indiferent de domeniul de activitate al companiei, indiferent de gradul de adaptare și implementare a tehnologiilor digitale sau de gradul de adoptare al acestora de către clienți, întotdeauna există o serie de

⁶ Albaum, G., Duerr, E., Josiassen, A., *International Marketing and Export Management*, 8th Edition, Pearson Education, 2016, p. 36.

⁷ Popovici, M., *International marketing and global marketing – delimitation, comparisons and strategic approaches*. Romanian Statistical Review, supplement no. 8 / 2017, pp. 74-79.

riscuri, dar și avantaje pentru companie, dar și pentru activitatea de marketing internațional.

Printre cele mai importante avantaje ale digitalizării mediului de afaceri asupra activității de marketing internațional merită menționate⁸:

- *Dezvoltarea de noi modele de afaceri bazate pe tehnologie* – crearea și utilizarea de canale și metode de comunicare bazate pe tehnologia digitală, menită să crească vizibilitatea companiei, a brandului sau a produselor oferite pe piață.
- *Atragerea de noi segmente de consumatori* – utilizarea tehnologiilor digitale în marketingul internațional permite comunicarea și țintirea unor categorii de consumatori care nu puteau fi atrași prin mijloace sau din arealul geografic național. Odată cu contextul pandemic, care a condus și totodată a forțat o creștere a utilizării tehnologiilor digitale, servicii educaționale, seminarele sau workshop-urile online au devenit din ce în ce mai utilizate de consumatorii care nu au avut posibilitatea de a părăsi domiciliul. Aceste noi segmente de consumatori au rămas și la ora actuală activi și continuă tendința de utilizare a tehnologiilor digitale din ce în ce mai mult.
- *Oferirea de produse sau servicii personalizate* – tehnologiile informaționale permite companiilor să își vizeze eforturile de marketing către anumite segmente de clienți pe baza preferințelor (likes), intereselor (interests) și comportamentelor lor (hobbies). Acest lucru permite companiilor să creeze mesaje de marketing mai personalizate, care rezonază cu publicul țintă, rezultând campanii mai eficiente și un rezultat economic mai bun.
- *Reducerea costurilor și eficientizarea activităților* – digitalizarea poate ajuta compania să își eficientizeze procesul de afaceri și să reducă costurile. De exemplu, prin automatizarea sarcinilor de rutină (utilizarea roboților/inteligenței artificiale în call-center-uri), compania poate alocă resurse (materiale, financiare sau

⁸ Roy, C.B., *Unlocking the benefits of digitalization: simple strategies for rapid success*, Forbes, April 7, 2023 – online, <https://www.forbes.com/sites/forbescoachescouncil/2023/04/07/unlocking-the-benefits-of-digitalization-simple-strategies-for-rapid-success/?sh=2869ff1f7877>

umane) spre alte activități sau chiar spre alte alternative strategice de afaceri.

- *Dezvoltarea de noi avantaje competitive* – implementarea tehnologiilor digitale sau cercetarea dezvoltarea în acest domeniu pot conduce la generarea unor noi avantaje competitive. Combinarea de tehnologii (Google sau Bing cu ChatGPT) poate genera noi avantaje competitive mai ales în momentul generarea de conținut, designul strategiilor SEO (Search Engine Optimisation) sau adaptarea la particularitățile culturale ale grupului țintă din diverse țări.

În același timp, digitalizarea poate conduce la o serie de dezavantaje sau riscuri pentru companie, mai ales în context internațional. Riscurile digitale pot fi definite ca incertitudinea sau întreruperea cauzată de digitalizare în țările în care își desfășoară activitatea sau concurează compania și care generează un impact negativ asupra operațiunilor companiei⁹.

În literatura de specialitate au fost identificate trei categorii de riscuri asociate activității de digitalizare:

- *Riscul de interdependență digitală* – apariția de întreruperi ale conectivității legăturilor digitale cu filiale din alte țări, parteneri sau clienți¹⁰.
- *Riscul de securitate cibernetică informațională* – reprezintă vulnerabilitatea informațională a unei companii multinaționale în contextul în care are operațiuni în multiple țări, fiecare cu propriile sisteme de comunicare informațională. Un alt aspect al securității cibernetice este generat de riscul de atacuri informaționale.
- *Riscul reglementărilor digitale* – legislația, reglementările și regulile privind utilizarea tehnologiilor informaționale și de

⁹ Luo, Y. *A general framework of digitization risks in international business*. Journal of International Business Studies 53, 2022, pp. 344-361 <https://doi.org/10.1057/s41267-021-00448-9>.

¹⁰ McKinsey, *Risk, resilience, and rebalancing in global value chains*. New York: McKinsey Global Institute, 2020, <https://www.mckinsey.com/capabilities/operations/our-insights/risk-resilience-and-rebalancing-in-global-value-chains>

comunicare din diferite țări pot genera incompatibilități și, automat, pot conduce la apariția de pierderi sau eficiență scăzută în comunicarea cu clienții internaționali. La ora actuală multe guverne gândesc posibilitatea de a impune limite cu privire la tipul de informații ce pot fi transmise dincolo de granițele țării (indiferent de tipul companiei).

Și totuși care sunt principalele riscuri ale utilizării tehnologiilor informaționale și de comunicare (social media, web sites, SEO, influencer marketing sau e-mail marketing etc.) asupra mediului de afaceri în general și asupra marketingului internațional în special¹¹:

- *Lipsa unei strategii de marketing digital* – este absolut esențial ca întreaga activitate de comunicare strategică generată de companie trebuie să fie subscrisă unui plan de marketing și de comunicare digitală clar definit.
- *Riscul expunerii și al defăimării online* – prin utilizarea unor platforme de comunicare prin social media, pe lângă efectele pozitive (comunicare în masă, personalizată etc.) există și riscul că anumite mesaje pot fi defăimătoare sau că pot produce efecte negative asupra brandului, produselor și companiei în general.
- *Lipsa studierii grupului țintă* – tehnologiile informaționale și de comunicare permit țintirea clară a consumatorilor, dar există riscul potrivit căruia ca companiile să nu studieze / analizeze cu atenție aspectele legate de grupul țintă: comportamentul de cumpărare, aspectele demografice și psihografice, factorii analitici generați de platformele social media, Google etc.
- *Traficul înșelător pe platformele companiei* – odată cu dezvoltarea tehnologiilor de comunicare și-au făcut apariția boții / inteligența artificială destinată minării de date, căutării de informații despre concurență etc. Astfel de tehnologii pot conduce la alterarea datelor privind traficul de pe site-urile companiei și automat pot duce la luarea unor decizii strategice bazate pe aceste date.

¹¹ The IRM, *Top 7 risks associated with digital marketing*, March 16, 2021, <https://www.theirmindia.org/blog/top-7-risks-associated-with-digital-marketing/>

- *Lipsa utilizării omni-channel marketing* – în contextul actual companiile trebuie să fie capabile să utilizeze multiple canale de comunicare: *email marketing, social media, influencer marketing* etc. Există riscul ca unele companii să se concentreze pe utilizarea unuia sau cel mult a două canale de comunicare, în detrimentul altor canale de comunicare existente, indiferent de dimensiunea și impactul celorlalte canale de comunicare.

Compania de consultanță și cercetare Deloitte a prezentat, în Raportul privind riscul digital pentru anul 2022, o serie de rezultate și direcții la care companiile trebuie să fie foarte atente în zona activității de marketing. Astfel¹²:

- Peste 70% dintre consumatori au avut parte de un incident neplăcut asociat cu activitatea digitală;
- În medie doar 40% dintre organizații consideră că tehnologiile digitale utilizate sunt sigure sau foarte sigure (calculând pe o scală de la 1 la 5);
- Doar 22% dintre consumatori consideră că tehnologiile digitale utilizate să ofere produsele sau serviciile dorite sunt sigure, față de 40% raportat de manageri.
- Principalii factori care cresc încrederea în tehnologiile digitale sunt: *transparența în utilizare (60%); reglementările (55%); etica în utilizare (60%)*.

Digitalizarea are un impact semnificativ asupra marketingului internațional, aducând cu sine o serie de riscuri specifice. Pentru a gestiona aceste riscuri, companiile trebuie să își dezvolte o strategie bine definită pentru marketingul internațional, să investească în formarea resursei umane, dar și în resurse materiale și informaționale eficiente. Menținerea și dezvoltarea comunicării cu clienții, dar și flexibilitatea în adaptare la schimbările rapide din mediul digital este esențială.

¹² *Global Digital Risk Survey 2022*, Deloitte UK, <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/uk/Documents/risk/deloitte-uk-global-digital-risk-survey-2022.pdf>

Concluzii

Observăm așadar importanța pe care trebuie să o acordăm avantajelor, dar mai ales riscurilor digitalizării mediului de afaceri și impactului pe care această digitalizare poate să-l aibă asupra activităților de marketing internațional. Studiile și cercetările realizate pe eșantioane reprezentative mari¹³ arată încă o dată că de cele mai multe ori riscul este asociat cu digitalizarea generat pe de-o parte de aspecte tehnice, dar și de gradul diferit de încredere perceput de utilizatori / consumatori.

Utilizarea brandurilor diferite, utilizarea tehnologiilor diferite de comunicare, accesul la tehnologie, gradul de cunoștințe în utilizare, barierele lingvistice, gradul diferit de alfabetizare dintre țări, diferențele socio-economice și mai ales cele culturale dintre piețele naționale sunt doar câteva dintre aspectele pe care companiile trebuie să le ia în considerare când și dacă doresc să reducă riscurile digitalizării mediului de afaceri în activitatea de marketing internațional.

Mai mult decât atât, pe lângă aspectele menționate mai sus, companiile care doresc să utilizeze în activitatea lor antreprenorială, națională sau internațională, tehnologia digitală trebuie să dezvolte un plan de acțiune și o serie de strategii digitale și de comunicare clare, să creeze premisele unui Customer Relationship Management (CRM) funcțional, să asigure consumatorii sau utilizatorii săi că utilizarea tehnologiilor este sigură și nu implică riscuri de securitate, iar datele confidențiale obținute de la aceștia vor fi utilizate conform legislației și reglementărilor din țara de origine, dar și din țara de destinație.

Doar prin luarea în considerare a acestor aspecte poate crește încrederea consumatorilor / utilizatorilor în activitatea companiei, iar utilizarea tehnologiilor digitale poate constitui un punct forte și poate conduce la eficientizarea mediului de afaceri (național, internațional sau global) în care compania își desfășoară activitatea.

¹³ McKinsey, *Why trust really matters*, September 12, 2022, Survey – <https://www.mckinsey.com/capabilities/quantumblack/our-insights/why-digital-trust-truly-matters#/>

Bibliografie:

- Albaum, G., Duerr, E., Josiassen, A., *International Marketing and Export Management*, 8th Edition, Pearson Education, 2016.
- Cateora, P., Money, B.R., Gilly, M.C., Graham, J.L, *International Marketing*, 18th Edition McGraw-Hill Education, New York, USA, 2019.
- Kotler, P., Armstrong, G., *Principles of Marketing*, 17th edition, Pearson Education, Harlow, UK, 2018.
- Luo, Y. *A general framework of digitization risks in international business*. Journal of International Business Studies 53, 2022, <https://doi.org/10.1057/s41267-021-00448-9>.
- Popovici, M., *International marketing and global marketing – delimitation, comparisons and strategic approaches*. Romanian Statistical Review, supplement no. 8 / 2017.
- Roy, C.B., *Unlocking the benefits of digitalization: simple strategies for rapid success*, Forbes, April 7, 2023 – online, <https://www.forbes.com/sites/forbescoachescouncil/2023/04/07/unlocking-the-benefits-of-digitalization-simple-strategies-for-rapid-success/?sh=2869ff1f7877>
- *** Deloitte UK, *Global Digital Risk Survey 2022*, <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/uk/Documents/risk/deloitte-uk-global-digital-risk-survey-2022.pdf>
- *** McKinsey, *Risk, resilience, and rebalancing in global value chains*. New York: McKinsey Global Institute, 2020, <https://www.mckinsey.com/capabilities/operations/our-insights/risk-resilience-and-rebalancing-in-global-value-chains>
- *** McKinsey, *Why trust really matters*, September 12, 2022, Survey – <https://www.mckinsey.com/capabilities/quantumblack/our-insights/why-digital-trust-truly-matters#/>
- *** The IRM, *Top 7 risks associated with digital marketing*, March 16, 2021, <https://www.theirmindia.org/blog/top-7-risks-associated-with-digital-marketing/>

DESPRE COMUNICAREA ON-LINE ÎN MEDIUL PENITENCIAR ROMÂNESC, EXPRESIE A DIGITALIZĂRII ȘI MIJLOC DE ASIGURARE A CONTACTULUI CU LUMEA EXTERIOARĂ, PENTRU DEȚINUȚI

Autor: Pojan Radu-Vlad¹

Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu

Rezumat: Mediul penitenciar nu se poate separa de lumea digitală care îl înconjoară, prin urmare digitalizarea este prezentă în numeroase sisteme penitenciare europene, atât în țări precum: Belgia, Franța, Italia, Marea Britanie, cât și în penitenciarele românești, unde se folosesc info-chioșcuri electronice, prin care deținuții pot accesa în mod liber informații din propriul dosar de penitenciar, sisteme informatice care permit efectuarea de cumpărături de la magazinul din penitenciar și apeluri telefonice, de la telefoane instalate în camerele de deținere sau în spații comune, pe bază de carduri cu coduri de bare, videoconferința, pentru audieri în diferite proceduri legale, pentru e-learning sau pentru convorbiri on-line cu aparținătorii.

Importanța tehnologiei ITC pentru facilitarea asigurării legăturii persoanelor private de libertate cu mediul exterior, cu familia, prin intermediul comunicărilor on-line, a fost pusă în evidență de pandemia de COVID-19 și s-a menținut și ulterior.

Comunicările on-line, în legislația românească, sunt reglementate ca o veritabilă soluție alternativă la vizitele în format fizic.

¹ Adresă de email autor 1: vladpojan2@gmail.com

Cadrul normativ românesc prevede un drept al persoanelor condamnate la comunicare on-line cu categorii largi de potențiali interlocutori, acoperindu-se în mod adecvat nevoia de contact cu lumea exterioară. Acest drept consacră un standard de protecție cu un grad de specificitate superior Convenției Europene a Drepturilor Omului.

Legislația românească de executare a pedepselor penale este în conformitate cu standardele europene în materie de asigurare a legăturii cu mediul de suport a deținuților, reglementarea comunicărilor on-line reprezentând un pas hotărât spre modernitate, care a anticipat evoluția ulterioară a recomandărilor europene în materia standardelor privitoare la condițiile materiale de detenție aplicabile penitenciarelor.

Cuvinte-cheie: digitalizare, penitenciar, drepturi deținuți, comunicare on-line.

Introducere

Lucrarea abordează problema digitalizării sistemului penitenciar românesc și în special rolul comunicărilor on-line, ca drept și modalitate concretă de realizare a legăturii dintre persoanele private de libertate și mediul lor de suport, din afara penitenciarului.

În timp, jurisprudența, doctrina și chiar legiuitorul, prin expunerile de motive ale actelor normative reformatoare, care s-au succedat în materia executării pedepselor penale, au evidențiat anumite deficiențe, la un moment dat, ale legislației românești de executare a pedepselor privative de libertate, în raport cu standardele europene în materie de protecție a drepturilor deținuților.

Fără a avea pretenția unei abordări exhaustive a problematicii, lucrarea își propune să determine, dacă reglementarea națională, românească, în materia comunicării on-line din penitenciar, este în acord cu bunele practici din alte state europene în domeniul utilizării digitalizării în penitenciare, precum și cu standardele Consiliului Europei și ale Uniunii Europene în materie, utilitatea cercetării constând, pe de o parte într-o anumită clarificare a problematicii pe acest segment de nișă, iar pe de altă parte, pentru a facilita uniformizarea practicii.

Utilitatea digitalizării în mediul penitenciar, din perspectiva respectării drepturilor persoanelor private de libertate

Raportat la fenomenul digitalizării, în literatură s-a opinat că mediul penitenciar nu poate fi separat de lumea digitală, care îl înconjoară și că digitalizarea stimulează dobândirea unor competențe digitale de către deținuți.²

Unii autori au arătat că digitalizarea are impact asupra relațiilor dintre personal și deținuți, având potențialul de a face mediul penitenciar mai uman.³

Tehnologia de tip Cloud a fost folosită în Europa, de mai mulți ani, pentru a oferi deținuților posibilitatea de a efectua convorbiri telefonice, cumpărături de la magazinele din penitenciare, de a viziona programe de televiziune sau de a comunica cu personalul unității de deținere, în acest sens edificator fiind programul „Prison Cloud” implementat în sistemul penitenciar din Belgia.⁴

Într-un studiu privitor la utilizarea tehnologiei digitale în Marea Britanie s-a concluzionat că info-chioșcurile amplasate pe secțiile de deținere, care permiteau deținuților să efectueze diferite activități administrative, au reprezentat o îmbunătățire față de sistemul bazat pe utilizarea formularelor de hârtie.⁵

² Eeva Järveläinen, Teemu Rantanen, *Incarcerated people's challenges for digital inclusion in Finnish prisons*, în *Nordic Journal of Criminology*, nr.2/2021, pp.240-259, DOI:10.1080/2578983X.2020.1819092, disponibil la adresa: <https://doi.org/10.1080/2578983X.2020.1819092>.

³ Victoria Knight, Steven Van De Steene, *Digitizing the Prison: The Light and Dark Future*, în *Prison Service Journal*, nr.231/2017, pp. 22-30, disponibil la adresa: <https://www.crimeandjustice.org.uk/sites/crimeandjustice.org.uk/files/PSJ%20231%20May%202017.pdf>.

⁴ Tuuli Siiskonen, Pierre Wilderiane, *Cloud and Data Protection in Offender Digital Services, Case study*, EuroPris ICT in Prisons Expert Group 2016, pp.5-9, disponibil la adresa: <https://www.europris.org/file/cloud-and-data-protection-in-offender-digital-services-case-study/>.

⁵ Emma J. Palmer, Ruth M. Hatcher, Matthew J. Tonkin, *Evaluation of digital technology in prisons*, Ministry of Justice Analytical Series, 2020, pp.15-30, disponibil la adresa: www.justice.gov.uk, <https://assets.publishing.service>.

În Italia, videoconferința a fost utilizată frecvent în mediul penitenciar, mai ales pentru activități educative, în timpul pandemiei de COVID-19.⁶

Utilizarea videoconferinței se întâlnește și în sistemul penitenciar francez, unde autoritățile au lansat programul „Numerique En Détention (NED)” pentru ca deținuții să țină pasul cu tehnologiile ITC și să încurajeze legătura cu aparținătorii.⁷

Digitalizarea este prezentă și în penitenciarele românești, unde se folosesc infochioșcuri electronice, prin care deținuții pot accesa în mod liber informații din propriul dosar de penitenciar, sisteme informatice care permit efectuarea de cumpărături de la magazinul din penitenciar și apeluri telefonice, de la telefoane instalate în camerele de deținere sau în spații comune, pe bază de carduri cu coduri de bare, videoconferința, pentru audieri în diferite proceduri legale, pentru e-learning sau pentru convorbiri on-line cu aparținătorii.⁸

Datele statistice cuprinse în rapoartele de activitate ale Administrației Naționale a Penitenciarelor din România, pentru intervalul 2016-2021 relevă o creștere spectaculoasă a utilizării videoconferinței pentru audierea deținuților, de către instanțele de judecată, ajungându-se

gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/899942/evaluation-digital-technology-prisons-report.PDF.

⁶ ***, *Il carcere al tempo del coronavirus XVI rapporto di Antigone su le condizioni di detenzione*, Associazione Antigone, 2020, disponibil la adresa: <https://www.antigone.it/news/antigone-news/3301-il-carcere-al-tempo-del-Q7coronavirus-xvi-rapporto-diantigone-sulle-condizioni-di-detenzione>.

⁷ Nathalie Aubin-Gardé, *L'apport du Numérique en Détention (le NED) dans le maintien des liens familiaux et de la réinsertion professionnelle*, Mémoire, Master 2, Institut de Droit et Economie d'Angen, anul 2019-2020, pp.23-33, disponibil la adresa: https://www.enap.justice.fr/sites/default/files/master2_aubin_garde.pdf.

⁸ Radu-Vlad Pojan, *The Effects of Digital Technologies on the Rights of Detainees, in the Romanian Penitentiary System During the COVID-19 Pandemic*, în *Proceedings of the U.L.B.S. International Conference for Doctoral Students 2021*, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, Sibiu, 2023, p. 310.

de la un număr de 49 de audieri în 2016, la un număr de 104.643 audieri prin videoconferință în 2021.⁹

Raportul de activitate al Administrației Naționale a Penitenciarelor din România pentru anul 2022 reflectă importanța tehnologiei ITC pentru facilitarea asigurării legăturii persoanelor private de libertate cu mediul exterior, cu familia, prin intermediul comunicărilor online, care în anul 2021 s-au ridicat la un număr total de 261.409, pe fondul restricțiilor impuse din cauza pandemiei de COVID-19, care a dus la o scădere a vizitelor fizice, comunicările online menținându-se la un nivel ridicat, respectiv la 93.498 și în anul 2022, deși numărul vizitelor fizice, cu sau fără mijloace de separare a crescut semnificativ în anul 2022.¹⁰

Datele statistice invocate anterior, argumentează rolul comunicărilor on-line, ca o veritabilă soluție alternativă la vizitele în format fizic.

Putem concluziona că, din punct de vedere al implementării și utilizării digitalizării în penitenciarele românești, există o corespondență cu bunele-practici întâlnite în sisteme penitenciare din alte țări europene, regăsindu-se aplicații similare ale tehnologiilor digitale.

⁹ Administrația Națională a Penitenciarelor, *Raport anual de activitate 2017*, București, 2018, p.6, disponibil la adresa: <http://anp.gov.ro/wp-content/uploads/2018/03/Raport-activitate-ANP-2017.pdf>; Administrația Națională a Penitenciarelor, *Raport anual de activitate 2018*, București, 2019, pp.10-12, disponibil la adresa: <http://anp.gov.ro/wp-content/uploads/2019/03/Raport-activitate-ANP-2018-1.pdf>; Administrația Națională a Penitenciarelor, *Raport anual de activitate 2020*, București, 2021, pp. 14-15, p. 25, disponibil la adresa: <http://anp.gov.ro/wp-content/uploads/2021/05/Raport-de-activitate-al-Administra%C8%9Biei-Na%C8%9Bionale-a-Penitenciarelor-pe-anul-2020.pdf>; Administrația Națională a Penitenciarelor, *Raport anual de activitate 2021*, București, 2022, p. 22, disponibil la adresa: <https://anp.gov.ro/wp-content/uploads/2022/03/BILANT-ANP-2021.pdf>

¹⁰ Administrația Națională a Penitenciarelor, *Raport anual de activitate 2022*, București, 2023, p.14, disponibil la adresa: <https://anp.gov.ro/wp-content/uploads/2023/03/Raport-de-activitate-ANP-2022-1.pdf>.

Cadrul juridic național privitor la comunicarea on-line din penitenciar și conformitatea sa cu normele europene

Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 56 din 25 iunie 2003 privind unele drepturi ale persoanelor aflate în executarea pedepselor privative de libertate¹¹, aprobată prin Legea nr.403/2003¹², a reprezentat primul pas de reformare a legislației execuțional-penale românești, după 1989, acest act normativ abrogând unele prevederi din Legea nr. 23 din 18 noiembrie 1969 și integral Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 2.282 din 15 decembrie 1969. În expunerea de motive¹³ aferentă proiectului Legii nr.403/2003 de aprobare a Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 56 din 25 iunie 2003, se invocă în mod expres jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a se justifica măsura reformatoare de instituire a controlului judecătoresc asupra măsurilor referitoare la drepturile deținuților, statul urmărind să se conformeze solicitărilor Comitetului Miniștrilor din cadrul Consiliului Europei.

Legea nr.275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal¹⁴ a abrogat Legea nr.23/1969 privind executarea pedepselor și Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 56 din 25 iunie 2003 precum și a oricărei alte dispoziții contrare.

¹¹ Publicată în Monitorul Oficial nr. 457 din 27 iunie 2003.

¹² Legea nr. 403 din 7 octombrie 2003 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 56/2003 privind unele drepturi ale persoanelor aflate în executarea pedepselor privative de libertate, publicată în Monitorul Oficial nr. 708 din 10 octombrie 2003.

¹³ *Expunere de motive* aferentă Proiectului de Lege pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.56/2003 privind unele drepturi ale persoanelor aflate în executarea pedepselor privative de libertate, materializat în Legea nr.404/2003, document disponibil la adresa: <http://www.cdep.ro/proiecte/2003/400/40/4/em444.pdf>.

¹⁴ Publicată în Monitorul Oficial nr. 627 din 20 iulie 2006.

Expunerea de motive¹⁵ a proiectului Legii nr.275/2006, exprimă dorința de armonizare a legislației românești cu standardele internaționale, cu recomandările Consiliului de Miniștri al Consiliului Europei și cu hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului.

Legea nr.254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal¹⁶ a abrogat Legea nr.275/2006. Expunerea de motive a proiectului Legii nr.254/2013 demonstrează că autoritățile au avut în vedere norme internaționale și europene, inclusiv jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și recomandările Consiliului Europei în materie de penitenciare.¹⁷

Potrivit opiniilor doctrinare, prevederile Legii nr.254/2013, referitoare la drepturile deținuților, în principiu, sunt inspirate din standardele internaționale pentru drepturile omului, legiuitorul urmărind să se conformeze acestora.¹⁸

Așadar, se poate afirma că mai multe reforme legislative, întinse de-a lungul unui deceniu, au urmărit modernizarea legislației execuțional-penale românești, astfel încât aceasta să corespundă standardelor internaționale și europene în materie de drepturi ale omului, în general, respectiv ale deținuților în particular.

¹⁵ *Expunere de motive* aferentă Proiectului Legii nr.275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, document disponibil la adresa: <http://www.cdep.ro/proiecte/2005/500/30/8/em538.pdf>.

¹⁶ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 514 din 14 august 2013.

¹⁷ *Expunerea de motive* aferentă proiectului Legii nr.254/2013, disponibilă la adresa: http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck.proiect?idp=13253, respectiv la adresa: <http://www.cdep.ro/proiecte/2013/100/20/8/em243.pdf>.

¹⁸ William Gabriel Brînză, *Drept execuțional penal. Legea nr.254/2013, comentarii și jurisprudență*, Universul Juridic, București, 2015, pp. 153-158 și Aurel Ciobanu, Teodor Manea, Elena Lazăr, Dragoș Pârgaru, *Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal. Comentată și adnotată*, Editura Hamangiu, București, 2017, pp. IX-X.

Legea nr. 254/2013, la Articolul 66, a reglementat, pentru prima dată, „dreptul la comunicări on-line” pentru persoanele condamnate astfel : „(1) Pentru anumite categorii de persoane condamnate, se poate facilita comunicarea on-line cu membrii de familie sau alte persoane.(2) Categoriile de persoane condamnate, numărul și durata comunicărilor on-line, precum și modalitatea de acordare a acestora se stabilesc prin regulamentul de aplicare a prezentei legi.”

Hotărârea Guvernului Nr. 157/2016 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr.254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal¹⁹, la Art.2 lit. m), definește o importantă sintagmă, care conturează sfera posibililor interlocutori în cadrul comunicărilor on-line, din penitenciar, respectiv „membrii de familie, aparținători sau alte persoane – soț, soție, rude până la gradul IV, persoane care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copii, reprezentanți legali când sunt desemnați, precum și, în cazuri excepționale, persoane față de care s-au stabilit puternice relații afective și care mențin legătura cu deținutul prin vizite, telefon, corespondență și comunicări on-line”.

Tot Hotărârea Guvernului Nr. 157/2016, la articolul 134, intitulat „Dreptul la comunicări on-line”, stabilește categoriile de persoane condamnate care pot beneficia de comunicări on-line, cu mediul de suport respectiv: (1) deținuții cu grad ridicat de vulnerabilizare sau identificați cu nevoi speciale; (2) cei confrunțați cu distanțe mari de la domiciliu la penitenciar sau cu alte motive justificate care nu sunt vizitați de membrii de familie, aparținători sau alte persoane; (3) cei ai căror membri de familie, aparținători sau alte persoane se află în situații de catastrofe, calamități, boală gravă, deces sau în alte cazuri temeinic justificate.

Același act normativ stabilește că, în cazul deținuților din cele trei categorii prezentate anterior, aflați în locuri de deținere diferite, directorul general al Administrației Naționale a Penitenciarelor poate aproba efectuarea de comunicări on-line. Deci, deținuții au posibilitatea legală să comunice on-line atât cu persoane apropiate, aflate în afara sistemului penitenciar, cât și cu alți deținuți.

¹⁹ Publicată în Monitorul Oficial nr. 271 din 11 aprilie 2016.

Prin această reglementare, comunicările on-line, apar în legislația românească drept o veritabilă opțiune alternativă la vizitele în format fizic.

În mod expres, cu privire la comunicările on-line, prevăzute de legislația execuțional-penală românească, în cauza Ciupercescu c. României (2020), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că, deși „conduita autorităților de a permite sau de a facilita menținerea contactului deținutului cu familia apropiată constituie o parte importantă a respectului pentru dreptul deținutului la viață privată”, art. 8 din Convenție „nu garantează un drept al persoanei private de libertate de a comunica cu lumea exterioară cu ajutorul dispozitivelor online”, mai ales atunci când sunt disponibile mijloace alternative, adecvate.²⁰

Deci, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, s-a pronunțat în sensul că dreptul deținuților la comunicări on-line, *per se*, nu se regăsește în sfera celor ocrotite expres de către Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

În sistemul Convenției Europene a Drepturilor Omului, soluția din cauza Ciupercescu c. României (2020), nu exclude, cel puțin la nivel teoretic, în anumite contexte, interpretări viitoare în sensul ca astfel de comunicări on-line să fie totuși protejate, indirect, sub incidența art.8, prin jurisprudența Curții, dacă se va constata lipsa altor mijloace alternative, adecvate pentru menținerea contactului deținutului cu familia apropiată, ca parte a respectului pentru dreptul său la viață privată, ocrotit de art.8 din Convenție.

Rămânând în sfera Consiliului Europei, se observă că abordarea acestei chestiuni este nuanțată prin normele cu caracter de recomandare. Astfel, cu privire la „contactul cu lumea exterioară”, Regula 24.1 din Regulile penitenciare europene Rec (2006)2, deși prevede necesitatea ca autoritățile să permită deținuților să comunice prin corespondență, telefon sau alte mijloace cu mediul exterior, nu consacră în mod expres comunicările on-line printre aceste mijloace, dar nici nu le

²⁰ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Cauza Ciupercescu c. României, Nr. 3, 2020, par.104-111, disponibilă la adresa: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-200045%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-200045%22]}).

excluce, sintagma „alte mijloace” fiind suficient de cuprinzătoare din acest punct de vedere.

Tot în sfera normelor de recomandare, dar de această dată sub umbrela Uniunii Europene, ca un element de noutate, se observă o abordare mai explicită, cu privire la includerea instrumentelor digitale în panopia celor utilizate pentru asigurarea „contactului cu lumea exterioară”, deoarece punctul (56) din Recomandarea Comisiei din 08.12.2022 privind drepturile procedurale ale persoanelor suspectate și acuzate care fac obiectul arestării preventive și privind condițiile materiale de detenție C(2022) 8987 prevede că: „Statele membre ar trebui să ia în considerare posibilitatea de a permite comunicarea prin mijloace digitale, cum ar fi apelurile video, pentru a le permite deținuților, printre altele, să mențină contactul cu familiile lor, să candideze pentru un loc de muncă, să urmeze cursuri de formare sau să caute cazare în anticiparea eliberării.”

Astfel Recomandarea Comisiei din 08.12.2022, evocată anterior, enumeră, în mod expres, mijloacele digitale, de tipul comunicărilor on-line, prin apeluri video, ca mijloace recomandate pentru a asigura persoanelor private de libertate menținerea „contactului cu lumea exterioară”.

Din această perspectivă, se poate afirma că legislația românească de executare a pedepselor penale privative de libertate, care încă din anul 2013 a reglementat utilizarea mijloacelor digitale sub forma comunicărilor on-line, ca mijloace de menținere a legăturii persoanelor private de libertate cu mediul lor de suport, a reușit într-o notă avangardistă, prin armonizare cu bune-practici din alte state europene, să anticipeze direcția de reglementare spre care s-au îndreptat în timp standardele europene în materie de asigurare a dreptului deținuților la menținerea contactului cu mediul exterior.

În armonie cu principiul subsidiarității, acest drept la comunicări on-line, al persoanelor condamnate, prevăzut în legislația românească, consacră un standard de protecție cu un grad de specificitate superior Convenției Europene a Drepturilor Omului, în sensul că legislația națională reglementează în mod expres existența acestui drept, spre deosebire de Convenție.

Concluzii

Digitalizarea este prezentă în sistemele penitenciare din mai multe țări europene, printre care și România.

În penitenciare se folosesc diferite aplicații ale digitalizării, precum infochioscuri electronice, sisteme informatice care permit efectuarea de cumpărături de la magazinul din penitenciar și apeluri telefonice, videoconferința, pentru audieri în proceduri legale, pentru e-learning sau pentru convorbiri on-line cu aparținătorii.

Importanța tehnologiei ITC pentru facilitarea asigurării legăturii persoanelor private de libertate cu mediul exterior, prin intermediul comunicărilor on-line, a fost pusă în evidență de pandemia de COVID-19, fiind confirmată și de evoluțiile ulterioare.

Comunicările on-line, în legislația românească, sunt reglementate ca o veritabilă soluție alternativă la vizitele în format fizic.

Cadrul normativ românesc prevede un drept al persoanelor condamnate la comunicări on-line cu categorii largi de potențiali interlocutori, acoperindu-se în mod adecvat nevoia de contact a persoanelor private de libertate cu lumea exterioară.

Reglementarea națională, românească, în materia comunicării on-line din penitenciar, este în acord cu bunele practici din alte state europene în domeniul utilizării digitalizării în penitenciare și nu contravine standardelor Consiliului Europei și ale Uniunii Europene în materie de asigurare pentru deținuți a contactului cu lumea exterioară.

Bibliografie

Brînză William Gabriel, *Drept execuțional penal. Legea nr. 254/2013, comentarii și jurisprudență*, Universul Juridic, București, 2015.

Ciobanu Aurel, Manea Teodor, Lazăr Elena, Pârgaru Dragoș, *Legea nr.254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal. Comentată și adnotată*, Editura Hamangiu, București, 2017.

Aubin-Gardé Nathalie, *L'apport du Numérique en Détention (le NED) dans le maintien des liens familiaux et de la réinsertion professionnelle*, Mémoire, Master 2, Institut de Droit et Economie d'Angen, anul 2019-2020.

Järveläinen Eeva, Rantanen Teemu, *Incarcerated people's challenges for digital inclusion in Finnish prisons*, în *Nordic Journal of Criminology*, nr.2/2021.

Knight Victoria, Van De Steene Steven, *Digitizing the Prison: The Light and Dark Future*, în *Prison Service Journal*, nr.231/2017.

Palmer Emma J., Hatcher Ruth M., Tonkin Matthew J., *Evaluation of digital technology in prisons*, în *Ministry of Justice Analytical Series*, 2020.

Pojan Radu-Vlad, *The Effects of Digital Technologies on the Rights of Detainees*, in *The Romanian Penitentiary System During the COVID-19 Pandemic*, în *Proceedings of the U.L.B.S. International Conference for Doctoral Students 2021*, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, Sibiu, 2023.

Siiskonen Tuuli, Wilderiane Pierre, *Cloud and Data Protection in Offender Digital Services, Case study*, EuroPris ICT in Prisons Expert Group 2016.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului, amendată și completată

Legea nr.254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 514 din 14 august 2013.

Legea nr.275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, publicată în Monitorul Oficial nr. 627 din 20 iulie 2006.

Legea nr. 403 din 7 octombrie 2003 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 56/2003 privind unele drepturi ale persoanelor aflate în executarea pedepselor privative de libertate, publicată în Monitorul Oficial nr. 708 din 10 octombrie 2003.

Hotărârea Guvernului Nr. 157/2016 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr.254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, publicată în Monitorul Oficial nr. 271 din 11 aprilie 2016.

Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 56 din 25 iunie 2003 privind unele drepturi ale persoanelor aflate în executarea pedepselor privative de libertate, publicată în Monitorul Oficial nr. 457 din 27 iunie 2003.

Regulile penitenciare europene Rec (2006)2, *Recommendation Rec(2006)2-rev of the Committee of Ministers to member States on the European Prison Rules*, Adopted by the Committee of Ministers on 11 January 2006, at the 952nd meeting of the Ministers' Deputies and revised and amended by the Committee of Ministers on 1 July 2020 at the 1380th meeting of the Ministers' Deputies

Recomandarea Comisiei din 08.12.2022 privind drepturile procedurale ale persoanelor suspectate și acuzate care fac obiectul arestării preventive și privind condițiile materiale de detenție C(2022) 8987/Recomandarea (UE) 2023/681 a Comisiei (J.O.U.E. nr. L 86/44 din 24.03.2023).

Administrația Națională a Penitenciarelor, Raport anual de activitate 2017.

Administrația Națională a Penitenciarelor, Raport anual de activitate 2018.

Administrația Națională a Penitenciarelor, Raport anual de activitate 2020.

Administrația Națională a Penitenciarelor, Raport anual de activitate 2021.

Administrația Națională a Penitenciarelor, Raport anual de activitate 2022.

„Expunere de motive” aferentă Proiectului de Lege pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.56/2003 privind unele drepturi ale persoanelor aflate în executarea pedepselor privative de libertate, materializat în Legea nr.404/2003.

„Expunere de motive” aferentă Proiectului Legii nr.275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal.

Expunerea de motive aferentă proiectului Legii nr.254/2013.

***, Il carcere al tempo del coronavirus XVI rapporto di Antigone su le condizioni di detenzione, Associazione Antigone, 2020.

Acknowledgement: Această lucrare a beneficiat de sprijin financiar prin proiectul „Dezvoltarea competențelor de cercetare avansată și aplicată în logica STEAM+ Health”, POCU/993/6/13/153310, proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020.

MANAGEMENTUL SISTEMULUI DE ORDINE PUBLICĂ DIN ROMÂNIA PRIN DIGITALIZARE

Autor: Comisar de poliție Malea Bogdan-Nicolae¹
Poliția Română – I.P.J. Sibiu

Rezumat: *Articolul abordează importanța și impactul digitalizării în managementul sistemului de ordine publică din România, în contextul priorității internaționale acordate climatului de ordine și siguranță publică și al rolului crucial pe care îl are tehnologia în prezent.*

În prima parte sunt prezentate conceptele de ordine publică, digitalizare și beneficiile aduse în gestionarea sistemului de ordine publică din România, într-o abordare integrată.

Se evidențiază beneficiile oferite de digitalizare, care facilitează colaborarea și schimbul de informații între diferitele entități responsabile de menținerea ordinii și siguranței publice, respectiv transparența decizională, creșterea eficienței și rapidității intervențiilor, îmbunătățirea colectării și analizării datelor pentru prevenirea și combaterea criminalității, precum și optimizarea resurselor și reducerea costurilor prin digitalizarea proceselor.

În același timp, sunt reliefate provocările și riscurile asociate cu impactul implementării digitalizării în managementul sistemului de ordine publică din România, cum ar fi protecția datelor cu caracter personal, respectarea drepturilor fundamentale și securitatea cibernetică, subliniind și necesitatea unei abordări strategice și integrate pentru asigurarea succesului prin interoperabilitate.

Cuvinte-cheie: *digitalizare, implementare, transparență, interoperabilitate, eficiență.*

¹ Adresă de email autor: bogdan.88@icloud.com

Introducere

În contextul actual al securității globale, gestionarea și menținerea ordinii și siguranței publice reprezintă o preocupare de prim rang pentru guvernele și comunitățile din întreaga lume, având în vedere faptul că managementul ordinii și siguranței publice este marcat de o serie de provocări și amenințări complexe, cum ar fi creșterea criminalității transnaționale, terorismul, infracțiunile cibernetice, migrația ilegală și alte forme de instabilitate socială.

Digitalizarea și utilizarea tehnologiilor avansate devin tot mai importante în managementul ordinii și siguranței publice. Astfel, adoptarea și implementarea soluțiilor digitale și a sistemelor inteligente pot spori eficiența operațională, pot facilita colectarea și analiza datelor, precum și coordonarea și comunicarea între forțele de ordine, contribuind astfel la îmbunătățirea capacității de intervenție și prevenirea infracțiunilor.

Prioritatea internațională acordată managementului ordinii și siguranței publice se reflectă în eforturile și colaborarea dintre state și organizații pentru dezvoltarea de politici, strategii și măsuri eficiente în acest domeniu.

Exemple notabile sunt date de Organizația Națiunilor Unite, care promovează și susține eforturile de menținere a păcii și securității la nivel global, precum și de Uniunea Europeană, care adoptă anumite politici și reglementări pentru a asigura ordinea și siguranța publică în statele membre.

Beneficiile digitalizării în procesul managementului ordinii publice din România sunt reprezentate de creșterea eficienței operaționale, monitorizarea și supravegherea eficientă, colectarea și analiza datelor, îmbunătățirea comunicării și colaborării, transparență și încredere în instituțiile de ordine publică și reducerea birocrăției și a costurilor administrative.

1. Conceptele de ordine publică și digitalizare

Ordinea publică, văzută ca parte componentă a securității naționale, reprezintă acea stare de legalitate, echilibru și pace, corespunzătoare unui nivel social acceptabil de respectare a normelor legale și

de afișare a unui comportament civic, inclusiv în mediul digital. Se menține, se asigură și se restabilește în caz de tulburare, prin măsuri specifice polițienesci.²

Siguranța publică exprimă sentimentul de liniște și încredere pe care îl conferă serviciul polițienesc societății, prin aplicarea măsurilor de ordine publică și prin dezvoltarea parteneriatului societate civilă – poliție.³

Digitalizarea se referă la transformarea proceselor și activităților tradiționale în forme digitale sau electronice, prin utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor. Aceasta implică înlocuirea formatului fizic, analogic, cu forme digitale, în care informațiile sunt stocate, procesate și distribuite într-un mod electronic.

În ansamblu, digitalizarea poate aduce multiple beneficii în managementul ordinii publice, contribuind la îmbunătățirea eficienței, la sporirea securității și la consolidarea relației dintre cetățeni și forțele de ordine. Implementarea soluțiilor digitale în acest domeniu este esențială pentru adaptarea la evoluția tehnologică și asigurarea unui mediu cât mai sigur și mai eficient pentru comunitate.

Începând din anul 2014, la nivelul Comisiei Europene au fost monitorizate toate creșterile înregistrate de statele membre în domeniul digital și, anual, a publicat rapoarte privind Indicele Economiei și Societății Digitale (DESI). De fiecare dată, rapoartele includ profiluri de țară, care ajută statele membre să-și identifice domeniile de acțiune prioritară, precum și capitole tematice care oferă o analiză la nivelul Uniunii Europene în principalele domenii de politică digitală. Prin indicele DESI statele membre sunt clasificate în funcție de nivelul lor de digitalizare și, totodată, sunt analizate progresele relative înregistrate de fiecare dintre acestea în ultimii cinci ani, ținându-se cont de nivelul inițial de dezvoltare.⁴

² Termenul se utilizează cu sensul extins de poliție a statului, exercitat în România de către Poliția Română, Jandarmeria Română, Poliția de Frontieră Română și Inspectoratul General pentru Imigrări.

³ Strategia Națională de Ordine și Siguranță Publică 2023 – 2027, p.3

⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/library/digital-economy-and-society-index-desi-2022>, pagină accesată la data de 01.06.2023.

În ediția din anul 2022 a Indicelui Economiei și Societății Digitale România se clasează pe ultimul loc din totalul de 27 de state membre ale Uniunii Europene. Țara noastră, pe linia indicatorilor privind dimensiunea capitalului uman cu un nivel foarte scăzut de competențe digitale de bază în comparație cu media Uniunii Europene a rămas în urmă, dar își menține locul 2 în ceea ce privește raportul femeilor specialiste în domeniul TIC din forța de muncă. De asemenea România ocupă locul 4 în ceea ce privește numărul absolvenților în domeniul TIC.

Pe linia conectivității, rezultatele sunt relativ bune, aceasta reprezentând dimensiunea pentru care obține cel mai bun punctaj. Proportia utilizării serviciilor de acoperire de bandă largă fixă de cel puțin 100 Mbps este la nivel de 57 % și prin rețelele fixe de foarte mare capacitate la nivel de 87 %, ceea ce depășește considerabil media Uniunii Europene.

Cu toate acestea, performanțele României în ceea ce privește integrarea tehnologiilor digitale și a serviciilor publice digitale sunt slabe în comparație cu cele ale celorlalte state membre ale Uniunii Europene. Ponderea IMM-urilor care au cel puțin un nivel de bază de intensitate digitală este de 22 % și procentajul întreprinderilor care fac schimb de informații în mod electronic se situează la nivelul de 17 %, fiind cele mai scăzute din Uniune.⁵

Astfel, nivelul redus de digitalizare și progresele relativ lente împiedică economia României să profite din plin de oportunitățile oferite de tehnologiile digitale. Această situație este agravată în fiecare zi și mai mult de nivelul destul de scăzut al serviciilor publice digitale, atât pentru cetățeni, cât și pentru întreprinderi.

2. Beneficiile digitalizării în procesul managementului ordinii publice din România

În cazul exercitării managementului ordinii publice din România prin digitalizare au fost identificate mai multe beneficii, cele mai importante fiind considerate:

⁵ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/library/digital-economy-and-society-index-desi-2022>, pagină accesată la data de 01.06.2023.

1. Creșterea eficienței operaționale

Prin utilizarea tehnologiilor digitale se poate optimiza procesul de gestionare a resurselor și a informațiilor în cadrul forțelor de ordine. Aceasta duce la o utilizare mai eficientă a timpului și a resurselor disponibile, contribuind la îmbunătățirea performanței și a rapidității intervențiilor polițienești.

2. Monitorizarea și supravegherea eficientă

Utilizarea sistemelor de supraveghere video și a analizei automate a imaginilor poate spori capacitatea de monitorizare a spațiilor publice și identificarea rapidă a activităților suspecte sau a situațiilor de risc. Aceasta permite intervenții mai prompte și mai eficiente în prevenirea și combaterea infracțiunilor.

3. Colectarea și analiza datelor

Digitalizarea facilitează colectarea, stocarea și analiza datelor relevante pentru managementul ordinii publice. Prin intermediul bazelor de date și a instrumentelor de analiză a datelor, se pot identifica tendințe, modele și factori de risc în infracționalitate, permițând luarea de decizii mai informate și eficiente în prevenirea și combaterea criminalității.

4. Îmbunătățirea comunicării și colaborării

Tehnologiile digitale facilitează comunicarea rapidă și eficientă între diferitele entități implicate în gestionarea ordinii publice. Aceasta permite o coordonare mai bună a eforturilor și schimbul de informații în timp real, asigurând un răspuns eficient în situații de urgență și intervenții coordonate în prevenirea și combaterea infracțiunilor.

5. Transparență și încredere în instituțiile de ordine publică

Digitalizarea poate contribui la creșterea transparenței în activitățile instituțiilor de ordine publică prin furnizarea de informații și servicii online, accesibile cetățenilor. Astfel se poate consolida încrederea publicului în acțiunile poliției și în capacitatea acesteia de a asigura siguranța și ordinea publică.

6. Reducerea birocrăției și a costurilor administrative

Digitalizarea poate reduce sau chiar elimina activitățile administrative manuale și redundante, facilitând fluxurile de lucru și economisind

timp și resurse. Aceasta poate duce la o eficientizare a cheltuielilor administrative și la o alocare mai bună a resurselor bugetare în domeniul ordinii publice.

3. Modul de implementare și impactul digitalizării

La data de 27 iunie 2022 Guvernul României a adoptat Ordonanța de Urgență cu nr. 89/2022 privind înființarea, administrarea și dezvoltarea infrastructurilor și serviciilor informatice de tip cloud utilizate de autoritățile și instituțiile publice.

Astfel se introduce termenul de cloud guvernamental care este considerat pilonul fundamental al investițiilor în transformarea digitală a României din Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR), care va reuni într-o arhitectură informatică sigură, rapidă și consolidată toate instituțiile administrației publice de la nivel central.

Autoritatea pentru Digitalizarea României (ADR) va avea ca sarcină administrarea cloudului guvernamental în mod operațional și va consta într-un ansamblu de resurse informatice, de comunicații și de securitate cibernetică, aflate în proprietatea statului român, care va fi interconectat la nivel de servicii cu anumite clouduri publice sau cu clouduri private, precum și cu ambele tipuri, după caz.⁶

Cloudul guvernamental operațional va produce multe beneficii cuantificabile în reducerea costurilor și în creșterea calității pe linia activităților din sectorul public, pe linia prestării serviciilor publice și accesibilității acestor servicii.

Cloudul guvernamental asigură interconectarea sistemelor digitale ale sectorului public, după cum urmează:

1. One-stop shop – acces direct la toate serviciile publice, prin integrarea celor 36 de evenimente de viață și a serviciilor de e-guvernare în aceeași platformă;
2. Statul român, accesibil la un click distanță – cetățeanul va putea astfel solicita și primi documente oricând și de oriunde;
3. Economie de timp – până la nicio deplasare fizică la instituțiile publice, fără cozi interminabile;

⁶ <https://www.adr.gov.ro/cloud/>, pagină accesată la data de 01.06.2023.

4. Trasabilitate – fiecare cetățean va putea avea un istoric detaliat al interacțiunilor sale cu toate instituțiile administrative;
5. Jurnalizare – procesarea datelor se va face la nivelul sistemelor IT gestionate la nivelul instituțiilor publice beneficiare în mod transparent, astfel încât cetățenii să aibă posibilitatea de vizualizare a acestor accesări;
6. Siguranță – cloudul guvernamental va beneficia de cele mai avansate sisteme de securitate cibernetică disponibile pe piață în mod constant actualizat.⁷

Principalele elemente ale O.U.G. nr. 89/2022 asigură baza juridică pentru:

- servicii publice digitale transparente și rapide;
- implicarea activă a mediului privat, în parteneriat cu mediul public, într-o variantă de cloud hibrid;
- jurnalizare și transparență pentru cetățeni, prin utilizarea tehnologiei de tip blockchain, iar aplicația va notifica atunci când o instituție le accesează datele precum și motivul;
- date păstrate într-o infrastructură centrală rezilientă și performantă;
- reducerea fragmentării sistemelor informatice la nivelul instituțiilor publice, care va conduce la reducerea costurilor de achiziție, de operare și de mentenanță.⁸

Cele mai importante beneficii ale proiectului de cloud guvernamental sunt reliefate astfel:

- Stabilirea unui cadru care să vizeze siguranța și reziliența sistemelor informatice ale instituțiilor publice;
- Eliminarea instituțiilor publice care desfășoară achiziții separate de sisteme informatice, dacă serviciile aferente pot fi furnizate prin cloudul guvernamental;

⁷ <https://www.adr.gov.ro/cloud/>, pagină accesată la data de 01.06.2023.

⁸ Ordonanța de Urgență nr. 89/2022 privind înființarea, administrarea și dezvoltarea infrastructurilor și serviciilor informatice de tip cloud utilizate de autoritățile și instituțiile publice.

- Transparență și responsabilitate prin jurnalizare, audit, notificări, respectarea strictă a drepturilor și libertăților cetățenești;
- Interconectarea instituțiilor publice, reducând birocrăția și drumurile la ghișee, pe principiul „o singură dată” – statul cere o singură dată o informație sau un document cetățeanului.⁹

La data de 9 iunie 2022 Parlamentul României a adoptat Legea nr. 242/2022 privind schimbul de date între sisteme informatice și crearea Platformei Naționale de Interoperabilitate.

Astfel, interoperabilitatea reprezintă baza infrastructurii digitale și temelia administrației publice de nivel european.

Pornind de la principiile și obiectivele Cadrului European de Interoperabilitate prin Legea nr. 242/2022 se reglementează adoptarea unor măsuri cu referire la tehnologii, echipamente, programe software și toate datele utilizate în vederea conducerii la creșterea gradului de interconectare dintre sistemele informatice ale autorităților și instituțiilor publice, precum și la facilitarea schimbului de date dintre acestea.

Actul normativ menționat se aplică atât instituțiilor publice din administrația centrală, cât și celor din administrația locală, astfel încât arhitectura integrată a serviciilor digitale și cadrul legislativ garantează centrarea serviciilor publice în jurul utilizatorului final, care este cetățeanul.

Este prevăzută crearea Platformei naționale de interoperabilitate, care va fi implementată în baza normelor de aplicare pe care entitățile le vor folosi în vederea conectării și integrării serviciilor publice la nivel național.¹⁰

Prin implementarea principiului „doar o singură dată” se va face creșterea eficacității actului administrativ prin sporirea gradului de interconectare dintre sistemele informatice ale instituțiilor și cele ale

⁹ <https://www.old.research.gov.ro/ro/articol/5766/comunicare-br-mass-media-pas-important-in-procesul-de-transformare-digitala-a-romaniei-ordonan-a-de-urgen-a-privind-cloudul-guvernamental-a-fost-adoptata-guvern>, pagină accesată la data de 01.06.2023.

¹⁰ Legea nr. 242/2022 privind schimbul de date între sisteme informatice și crearea Platformei Naționale de Interoperabilitate

autorităților publice, facilitarea schimbului de date între acestea și simplificarea proceselor administrative.

Legea interoperabilității vizează și creșterea transparenței utilizării datelor de către autoritățile și instituțiile publice, creșterea calității serviciilor publice prin facilitarea schimbului de date între sistemele informatice și reducerea sarcinilor birocratice și administrative. Ea conferă funcția de reglementare în domeniul implementării Platformei naționale de interoperabilitate la nivelul Ministerului Cercetării, Inovării și Digitalizării (MCID), iar funcția de monitorizare, control și evaluare rămâne la nivelul Autorității pentru Digitalizarea României (ADR).¹¹

4. Sistemele și tehnologiile digitale utilizate în managementul ordinii publice din România

În managementul ordinii publice din România, sunt utilizate diverse sisteme și tehnologii digitale pentru îmbunătățirea eficienței și eficacității intervențiilor polițienești. Astfel pot fi detaliate următoarele:

1. Sisteme de supraveghere video, folosite pe scară largă pentru monitorizarea spațiilor publice, precum străzi, parcuri, gări sau aeroporturi. Aceste sisteme înregistrează și stochează imagini în timp real, permitând supravegherea și identificarea activităților suspecte sau a infracțiunilor în desfășurare. De asemenea, tehnologiile avansate, cum ar fi analiza automată a imaginilor și recunoașterea facială, pot spori capacitatea de detectare și identificare a infractorilor.
2. Bazele de date și sistemele de gestionare a informațiilor sunt esențiale pentru colectarea, stocarea și gestionarea datelor relevante în domeniul ordinii publice. Acestea pot include informații despre infracțiuni, profiluri criminale, date demografice, antecedente penale și alte informații relevante. Accesul rapid și eficient la aceste informații sprijină procesul de luare a deciziilor și permite poliției să identifice tendințe și modele în infracționalitate.

¹¹ <https://www.adr.gov.ro/interoperabilitate/>, pagină accesată la data de 01.06.2023.

3. Sistemele de comunicații și mesagerie, (rețelele de radio și dispozitivele electronice) facilitează comunicarea rapidă și eficientă între polițiști și alte entități implicate în gestionarea ordinii publice. Aceste sisteme asigură schimbul de informații în timp real, permit coordonarea intervențiilor și sprijină colaborarea între diferitele unități de poliție și agenții de aplicare a legii.
4. Dezvoltarea aplicațiilor mobile și a platformelor online aduce beneficii semnificative în managementul ordinii publice. Acestea permit cetățenilor să raporteze infracțiuni, să solicite asistență sau să acceseze informații și servicii oferite de poliție. De asemenea, poliția poate utiliza aplicații mobile pentru a accesa și a actualiza informații în timp real, precum și pentru a coordona echipajele din teren.
5. Utilizarea sistemelor de analiză a datelor contribuie la procesarea și interpretarea informațiilor relevante pentru gestionarea ordinii publice. Aceste sisteme pot identifica modele, tendințe și factori de risc în infracționalitate, oferind poliției informații valoroase pentru luarea deciziilor și planificarea intervențiilor.
6. Sistemele de avertizare și alertă permit transmiterea rapidă a mesajelor de avertizare către populație prin intermediul mesajelor text, apelurilor telefonice sau a altor canale de comunicare. Acest lucru ajută la informarea rapidă a cetățenilor și la coordonarea evacuărilor sau a altor măsuri de siguranță.

În România, cel mai cunoscut sistem de avertizare și alertă este RO-ALERT, care facilitează diseminarea de mesaje de tip Cell Broadcast în vederea avertizării și alarmării populației în posibile situații de urgență, conform prevederilor legale. Sistemul de avertizare și alertă RO-ALERT este folosit în general în situații în care viața și sănătatea cetățenilor sunt puse în pericol, precum fenomene meteo importante, inundații cu grad mare de risc, atacuri teroriste sau oricare alte situații de urgență care pot amenința grav comunitățile.

RO-ALERT este implementat la nivelul României de către Ministerul Afacerilor Interne, prin Inspectoratul General pentru Situații de

Urgență și cu suportul tehnic asigurat de Serviciul de Telecomunicații Speciale, în baza Ordonanței de Urgență nr. 72 din 05.10.2017.¹²

Concluzii

Digitalizarea poate aduce multiple beneficii în managementul sistemului de ordine publică din România. Ea facilitează schimbul rapid și eficient de informații între diferitele instituții și agenții implicate în gestionarea ordinii publice. Comunicarea în timp real și coordonarea între poliție, unități de intervenție și alte entități devin mai ușor de realizat, ceea ce conduce la răspunsuri mai prompte și la o gestionare mai eficientă a situațiilor de urgență prin creșterea capacității de răspuns și optimizarea resurselor disponibile.

De asemenea, prin colectarea și analiza datelor, digitalizarea poate ajuta la dezvoltarea de politici și strategii mai eficiente pentru combaterea infracționalității având în vedere utilizarea tehnologiilor de supraveghere inteligentă și a algoritmilor avansați în identificarea modelelor și tendințelor în criminalitate și comportamentul infracțional. Aceasta poate contribui la dezvoltarea de strategii preventive mai eficiente și la alocarea resurselor în mod inteligent pentru a preveni infracțiunile și a reduce rata infracționalității.

Sistemele de monitorizare video, recunoaștere facială și de analiză automată a imaginilor pot ajuta la detectarea rapidă a incidentelor și la identificarea suspectilor.

Cu toate acestea, pentru a beneficia de aceste avantaje, este necesară o investiție semnificativă în tehnologie și în pregătirea personalului forțelor de ordine pentru utilizarea noilor instrumente digitale. Este important ca digitalizarea să fie abordată într-un mod strategic și coerent, astfel încât să fie asigurată interoperabilitatea între diferitele sisteme și aplicații și să se evite fragmentarea și incompatibilitatea tehnologică.

În final, se poate concluziona că digitalizarea reprezintă un pas important și o direcție esențială în dezvoltarea sistemului de ordine publică din România, dar trebuie abordată responsabil, echilibrat și însoțită de politici și reglementări adecvate privind aspectele de securitate, protecția datelor personale și respectarea drepturilor cetățenilor. Este

¹² <https://ro-alert.ro/>, pagină accesată la data de 01.06.2023.

necesară dezvoltarea de politici și măsuri adecvate pentru a preveni utilizarea abuzivă sau nejustificată a datelor cu caracter personal și pentru a asigura transparența și controlul în ceea ce privește accesul la acestea, contribuind astfel la o societate mai sigură și mai bine gestionată.

Îmbunătățirea continuă a capacităților tehnologice și investițiile în infrastructura digitală reprezintă aspecte critice pentru realizarea acestui deziderat, respectiv menținerea managementului sistemului de ordine publică din România la un nivel ridicat de eficiență și durabilitate.

Bibliografie

Strategia Națională de Ordine și Siguranță Publică 2023-2027

Legea nr. 242/2022 privind schimbul de date între sisteme informatice și crearea Platformei Naționale de Interoperabilitate

Ordonanța de Urgență nr. 89/2022 privind înființarea, administrarea și dezvoltarea infrastructurilor și serviciilor informatice de tip cloud utilizate de autoritățile și instituțiile publice

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/library/digital-economy-and-society-index-desi-2022>.

<https://www.adr.gov.ro>.

<https://www.old.research.gov.ro>.

<https://www.adr.gov.ro>.

<https://ro-alert.ro>.

MANAGEMENTUL COMUNICĂRII ȘI ÎNCREDEREA INSTITUȚIONALĂ ÎN CADRUL ORGANIZAȚIILOR DIN DOMENIUL ORDINII ȘI SIGURANȚEI PUBLICE. PERSPECTIVE PRIVIND IMAGINEA PUBLICĂ

Autori: Hulpuş Ioana Alexandra¹

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Vasiu Ioan Mihai²

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Rezumat: Organizațiile din domeniul ordinii și siguranței publice trebuie privite, asemeni tuturor organizațiilor moderne, drept sisteme dinamice deschise, aflate într-o continuă interacțiune. Modul în care fiecare organizație tratează propriul sistem de comunicare devine o dimensiune însăși a calității, fiind determinată atât de armonizările structurale și funcționale ale organizațiilor aflate în interacțiune, cât și al stilului managerial propriu fiecăreia dintre acestea. Dezideratele actuale impun asigurarea unui cadru comunicațional transparent, deschis, eficient, care să consolideze încrederea cetățenilor în organizații. Tehnicile și metodele domeniului privat ce trasează o legătură între imaginea organizației și conceptul de performanță organizațională trebuie adaptate în consecință, pentru atingerea prestigiului instituțional.

În acest context, cercetarea se concentrează pe analiza acestor concepte operative aflate în interrelație, respectiv noțiunile de cadru comunicațional, relații publice, imagine, prestigiu, calitate. Totodată în cadrul părții aplicative

¹ Adresă de email autor 1: ioana.hulpus@ulbsibiu.ro.

² Adresă de email autor 2: mihai.vasiu@ulbsibiu.ro.

ne-am preocupat de identificarea unor exemple de bune practici, utilizând perspectiva cetățeanului ca persoană interesată de o comunicare eficientă, transparentă, din partea organizațiilor domeniului analizat. Valorificarea acestui feedback extern ca o aplicare a principiului primordial al managementului calității, orientarea către utilizator, poate aduce contribuții semnificative pentru creșterea gradului de încredere al cetățeanului și, implicit, a calității serviciilor de siguranță publică.

Cuvinte-cheie: *ordine și siguranță publică, comunicare, relații publice, imagine, încredere instituțională.*

Introducere

Într-o societate care a devenit din ce în ce mai complexă, rolul organizațiilor din domeniul ordinii și siguranței publice tinde să fie polivalent³.

Fără putere de tăgadă, societatea umană nu poate să existe în absența unei ordini generale și a unor structuri menite a realiza acest lucru. În acest context, organizațiile domeniului ordinii și siguranței publice joacă un rol fundamental. Pornind de la acest puternic argument al importanței studierii domeniului, ne alăturăm cercetătorilor care acordă o atenție deosebită subiectelor care privesc aceste organizații, cu accent pe problematica relațiilor publice și a imaginii instituției ca repere importante ale încrederii cetățenilor.

Lucrarea studiază deopotrivă noțiunea de management al relațiilor publice, ca element al managementului comunicării, identificând aspecte din literatura de specialitate cu privire la acțiuni pentru elaborarea unei imagini dezirabile.

1. Perspective ale comunicării externe în organizațiile din domeniul ordinii și siguranței publice

Această secțiune pornește de la principiul că există o legătură de cauzalitate între comunicare, buna funcționare a organizațiilor domeniului studiat și încrederea cetățenilor. Comunicarea devine un instrument

³ A. Ciabucă, *Evaluarea imaginii publice a poliției prin intermediul Diferențiatorului Semantic, între real și deziderat*, Psihologia Resurselor Umane, 12, 2014, pp. 159-173.

util de utilizat, atâta timp cât stăpânim caracteristicile, subtilitățile, modul de funcționare, punctele slabe și punctele forte. În consecință, ne propunem să evidențiem tipurile de comunicare în cadrul organizațiilor din domeniul ordinii și siguranței publice, fiecare cu propriile particularități. Astfel, analiza comunicării organizaționale externe operaționale, strategice și promoționale care aprofundează caracteristicile, obiectivele și strategiile de implementare distincte ale fiecărui tip de comunicare, subliniază rolurile vitale ale acestora în construirea de relații externe puternice și obținerea succesului organizațional.

Comunicarea organizațională externă este un aspect critic al implicării efective a părților interesate, astfel că vom clasifica comunicarea externă în trei tipuri⁴: operațională, strategică și promoțională, fiecare având scopuri distincte și contribuind la eficacitatea globală a comunicării organizaționale.

Comunicarea operațională externă se concentrează pe interacțiunile zilnice între angajații instituției cu interlocutori care nu aparțin acesteia. Comunicarea operațională, accentuează claritatea și acuratețea în transmiterea informațiilor de zi cu zi, asigurând operațiuni bune și management eficient al instituției.

Comunicarea externă strategică se aliniază cu obiectivele și viziunea pe termen lung ale organizației, având ca scop construirea credibilității, încrederii și reputației în rândul părților externe interesate. Aceasta implică diseminarea mesajelor-cheie despre valorile organizației, realizările și planurile de viitor pentru a promova alianțe strategice.

Comunicarea externă promoțională se concentrează pe eforturile de marketing și relații publice, având ca scop creșterea gradului de conștientizare a existenței instituției și îmbunătățirea imaginii publice a acesteia. Se pot utiliza diverse platforme media pentru a transmite mesaje persuasive care rezonază cu publicul țintă, iar utilizarea canalelor de comunicare, cum ar fi site-uri web, social media, comunicate de presă și marketing direct, este crucială pentru a ajunge în mod eficient la diverse părți externe interesate. În același timp, o mare parte dintre

⁴ M.Bratan, *Managementul comunicării în Poliția de Frontieră Română - eficiență, încredere și imagine publică*, Teză de doctorat, Editura Universității "Lucian Blaga" din Sibiu, 2008. p.25.

salariați întrețin relații profesionale cu persoane din mediul extern al organizației, iar acest tip de interacțiune are scopul de a vehicula o anumită imagine asupra instituției în spațiul public, iar mesajele primite de la public sunt retransmise în interiorul instituției.⁵

Considerăm că este deosebit de important să se colecteze feedback-ul și să se utilizeze mecanismele de evaluare pentru toate tipurile de comunicare, permițând astfel organizațiilor să evalueze eficacitatea strategiilor lor de comunicare externă și să se adapteze la preferințele în schimbare ale părților interesate. O parte integrantă a comunicării externe strategice implică și pregătirea pentru situații de criză, permițând răspunsuri în timp util și precise în perioadele dificile.

În concluzie, comunicarea organizațională externă operațională, strategică și promoțională, atunci când este armonizată eficient, întărește relațiile externe, îmbunătățește reputația și contribuie la succesul organizațional general. Înțelegând caracteristicile și obiectivele unice ale fiecărui tip de comunicare, organizațiile pot dezvolta o strategie de comunicare completă, care rezonează cu diverse părți externe interesate.

2. Interrelația management, comunicare, relații publice

Comunicarea eficientă se află la baza succesului relațiilor publice și al managementului comunicării și are drept scop optimizarea mesajelor organizaționale, a relațiilor cu părțile interesate, precum și rezultatele comunicării.

Așadar, putem afirma că relațiile publice împreună cu managementul comunicării au un scop comun, respectiv de a construi conexiuni semnificative cu părțile interesate în timp ce ating obiectivele organizaționale.

Pentru o organizație publică, care țintește o anumită poziție, respectiv prestigiu și credibilitate în fața cetățenilor este vitală existența unei strategii de comunicare bine conturate, fără de care performanțele sunt în general modeste. În contextul în care nu mai poate fi contestat faptul că profesionalismul unei organizații nu se limitează la calitatea serviciului ci include și competențele de comunicare practicate.

⁵ M. Bratan, *op.cit.*, p.25.

„Dacă aş rămâne cu un singur dolar, i-aş cheltui în PR”, spunea celebrul Bill Gates, arătând într-un mod sugestiv importanța comunicării la nivelul organizației.

Așa cum rezultă din însăși definiția relațiilor publice, acestea reprezintă activitatea de comunicare planificată între o organizație și publicul său, pentru asigurarea credibilității instituției și pentru câștigarea și menținerea încrederii publicului. Sau, relațiile publice sunt funcția managerială care identifică, stabilește și menține relații reciproc benefice între o organizație și diverse tipuri de public de care depinde succesul sau eșecul acesteia. Devine astfel evidentă interdependența dintre o organizație și mediul ei care creează, în fapt, nevoia de relații publice. Ca urmare, apare necesitatea de a conecta managementul și relațiile publice.⁶

De asemenea, subliniem importanța unui cadru de comunicare bine conturat, care integrează principiile relațiilor publice și ale managementului comunicării, examinând relația sinergică dintre aceste discipline și, totodată, evidențiind semnificația lor în promovarea strategiilor de comunicare organizațională de succes.

Un cadru de comunicare cuprinzător începe cu planificarea strategică, alinierea obiectivelor de comunicare cu obiectivele generale ale organizației și definirea indicatorilor-cheie de performanță pentru a măsura succesul.

Din punct de vedere etic, cadrul comunicațional subliniază importanța practicilor de comunicare etică, asigurând transparența, onestitatea și respectul pentru drepturile și confidențialitatea părților interesate.

Prin adoptarea unui cadru de comunicare cuprinzător, care îmbină principiile relațiilor publice și ale managementului comunicării, organizațiile pot cultiva relații semnificative cu părțile interesate în timp ce își ating obiectivele strategice. Planificarea eficientă, implicarea, dezvoltarea mesajului și măsurarea sunt elemente esențiale, care le permit practicienilor să navigheze pe peisajul complex al comunicării și să conducă succesul organizațional.

În literatura de specialitate este subliniată legătura dintre strategia de comunicare, ca element esențial al managementului relațiilor publice, și imaginea organizației, fiind determinate elementele componente

⁶ M.M. Stoica, *Managementul relațiilor publice: note de curs*, București: Pro Universitaria, 2015, p.85

ale strategiei de comunicare pentru crearea imaginii organizației, astfel: obiectivele care trebuie atinse; programele de relații publice care vor fi lansate; liniile directe ale acțiunilor de relații publice; restricțiile impuse organizației; resursele disponibile, alocate pentru fiecare program în parte⁷.

3. Rolul și importanța imaginii publice

Imaginea organizațională este un concept care face legătura între comunicarea organizațională, comunicarea managerială, relațiile publice și studiile organizaționale, ocupând un loc de interes datorită importanței sale centrale în stabilirea unei legături între organizații și publicul lor⁸.

Imaginea publică reprezintă un element-cheie atunci când avem în vedere rolul organizațiilor domeniului ordinii și siguranței publice într-o societate democratică și, mai ales, modul în care sarcinile sunt îndeplinite. Așa cum remarcă literatura de specialitate cu mai bine de 3 decenii în urmă, ceea ce oamenii cred despre organizațiile domeniului și munca lor devine extrem de important, deoarece aceasta poate servi drept indicator social semnificativ al sănătății politice a societății în ansamblul său.⁹

Conform literaturii de specialitate, obiectivele principale în maximizarea comunicării cu publicul urmează două direcții principale, respectiv colectarea de informații în exercitarea atribuțiilor¹⁰ și îmbunătățirea imaginii.¹¹

⁷ I. Chiciudean, V. Toneș, *Gestionarea crizelor de imagine*-curs universitar, SNSPA, Facultatea de Comunicare și Relații Publice, 2009, p. 22.

⁸ S. Frandsen, *Organizational Image*, în *The International Encyclopedia of Organizational Communication*, DOI: 10.1002/9781118955567.wbieoc103, 2017, disponibil online pe https://www.researchgate.net/publication/314712125_Organizational_Image, pagină accesată la data de 30.04.2023.

⁹ P. Benson, „*Political alienation and public satisfaction with police services*”, *Pacific Sociological Review* 24 (1), 1981, p. 45-64.

¹⁰ A. Feist, *The effective use of the media in serious crime investigations*. No. 120. Home Office, Policing and Reducing Crime Unit, Research, Development and Statistics Directorate, 1999, p. 42.

¹¹ R. Mawby, *Promoting the Police? The Rise of Police Image Work*, *Criminal Justice Matters*, 43:1, pp. 44-45, DOI: 10.1080/09627250108552970, 2001.

Aceste elemente se intercondiționează, deoarece maniera în care publicul percepe organizațiile poate determina însăși aprecierea legitimității autorității instituțiilor, respectul și complianța cetățenilor față de lege.

Devine cert faptul că însăși capacitatea polițiștilor, dar și a celorlalte categorii profesionale din domeniul ordinii și siguranței publice de a-și îndeplini în mod eficient atribuțiile este condiționată de modul în care cetățenii percep imaginea organizațiilor respective.

4. Direcții actuale privind modalități de evaluare a imaginii organizațiilor domeniului ordinii și securității publice

Întrucât conceptul de imagine este unul complex și cu mai multe fațete ¹², în practică este foarte dificil a studia și evalua toți indicatorii imaginii unei organizații.

În literatura română de specialitate studiile dedicate imaginii sunt limitate, primele studii abordând problema percepției imaginii pe baza barometrelor de opinie, ca metode de măsurare, de exemplu, GfK Trust Index, Barometrul global al corupției.

Alte studii interesante vizează, în esență, adaptarea tehnicilor și metodelor dezvoltate în mediul privat, cum ar fi Scala Semantică Diferențială (SDS). Aceasta a fost introdusă în științele comportamentale de Osgood și asociații săi¹³, fiind o tehnică de măsurare foarte generală, care trebuie adaptată fiecărei evaluări în funcție de context și scopurile studiului. Pentru a măsura sensul conceptului, diferențiatorul semantic folosește de obicei o scară de 5 sau 7 puncte, bazată pe o listă de termeni perechi bipolari, cu sens opus.

¹² B.A., Halic, I. Chiciudean, *The analysis of organizational image*, Ed. Comunicare.ro, Bucuresti, 2007, p. 55.

¹³ C. Osgood, G. Suci, P. Tannenbaum, *The measurement of meaning*. Urbana, IL: University of Illinois Press, 1957, citat de Ciabuca, Alina, *The Development of a Semantic Differential Scale for Assessing the Perceived Image of Citizens about Romanian Police Forces*, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, Volume 187, 2015, pp. 28-33.

Pornind de la considerentul că SDS s-a dovedit util în multe domenii, inclusiv în evaluarea imaginii organizaționale autoarea Alina Ciabucă s-a concentrat pe imaginea angajaților ca fiind un înalt reper al componentei imagologice relevantă a organizării Poliției, bazată pe faptul că imaginea unei instituții este în mare măsură influențată de interacțiunea membrilor săi cu lumea exterioară¹⁴.

Alți autori evidențiază rolul sondajelor de opinie publică drept importante instrumente de cercetare și deopotrivă manageriale pentru o evaluare actuală, dar și pentru identificarea unor direcții viitoare. Aplicate în mod regulat, sondajele și/sau alte instrumente de cercetare ar putea oferi practicienilor de poliție informații suplimentare specifice, care ar putea fi utilizate pentru a contura o strategie clară de îmbunătățire a percepției publice asupra poliției și de creștere a încrederii cetățenilor români într-o instituție centrală a statului.¹⁵

Achiesăm la această din urmă metodă, care nu reprezintă doar un element important al strategiei de comunicare și relații publice, ci și un instrument de management al calității, ce oferă posibilitatea orientării către utilizator. Pornind de la aceste argumente am studiat în mod practic modul în care organizații din domeniul ordinii și siguranței publice din România apelează la chestionare de satisfacție a cetățenilor. Fără a avea pretenția de a epuiza analiza tuturor organizațiilor, am considerat relevant să studiem Inspectoratele Județene de Poliție și am constatat, în urma analizării site-urilor oficiale, a aparițiilor în mass-media, a rețelilor de socializare, dar și în urma solicitării unor astfel de informații că nu se realizează o astfel de administrare sistematică prin astfel de chestionare, nici fizic, nici online.

Întrucât am identificat un exemplu de bune practici am extins analiza și în cazul polițiilor locale, care promovează realizarea de chestionare de evaluare a satisfacției cetățenilor. În cele mai multe

¹⁴ A. Ciabucă, *The Development of a Semantic Differential Scale for Assessing the Perceived Image of Citizens about Romanian Police Forces*, Procedia Social and Behavioral Sciences, Volume 187, 2015, pp. 28-33.

¹⁵ V. Andreescu, D. Keeling, *Romanians Trust in the Police*, International Affairs and Justice in the Process of European Integration and Globalization (Conference Proceedings – A.I. Cuza Police Academy, Bucharest, Romania, May 13-14, 2010), Editura Universul Juridic, București, 2010, pp. 993-1003.

dintre situații acestea se bazează pe cercetarea realizată în cadrul Facultății de Drept și Științe Administrative / Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava și a Centrului de Cercetări Socio Umane LUMEN, ca parte a proiectului „*Construcția Socială a Eticii în Societatea bazată pe cunoaștere*”.¹⁶ Așadar acest parteneriat strategic cu mediul academic și Centrul de Cercetări Socio Umane LUMEN a făcut posibilă implementarea unui instrument valoros de evaluare atât a imaginii organizaționale cât și a calității serviciilor.

5. Acțiuni pentru o imagine publică dezirabilă

Evaluarea imaginii publice este un proces complex care trebuie realizat în mod constant și care trebuie să se materializeze în măsuri de îmbunătățire. Mihai Brătan¹⁷ vorbește de noțiunea de imagine dezirabilă ca fiind un reper bazat pe strategia de comunicare creată, indicând și cele trei categorii de acțiuni, respectiv:

Procese	Situația actuală	Opțiuni	Gestionarea schimbării
Realitatea organizațională	Cine este organizația?	Cum își propune să fie/ să devină?	Ce trebuie să facă din interior pentru a schimba imaginea?
Autoevaluarea	Cum se autopercepe organizația?	Cum ar trebui să se evalueze?	Unde greșește?
Imaginea altora	Cum este percepută organizația în exterior?	Cum își dorește să fie percepută?	Ce face pentru a obține o imagine favorabilă?

Tabel 1. Acțiuni pentru elaborarea unei imagini favorabile
(sursa: Brătan. M, 2008)

¹⁶ <https://pcslobozia.ro/chestionar-satisfactie/>, pagină accesată la data de 10.04.2023

¹⁷ M. Bratan, *op.cit.*, p.256.

Această abordare subliniază complexitatea procesului de evaluare a imaginii organizaționale, identificând măsuri diferențiate pentru fiecare dimensiune în parte.

Concluzii

Fără a nega realitatea că o mare parte din activitatea de relații publice are ca scop construirea încrederii în organizațiile domeniului ordinii și siguranței publice, în sens general, acțiuni pe deplin justificate, aducem în atenție importanța utilizării unor instrumente care să permită îmbunătățirea serviciilor și, implicit, câștigarea respectului public în detrimentul afecțiunii ori simpatiei. Sondajele de opinie pot constitui o modalitate de a valorifica acest feedback extern prin identificarea unor măsuri de îmbunătățire a serviciilor, contribuind la obiectivul construirii imaginii publice dezirabile.

Bibliografie:

- Brătan Mihai C. *Managementul comunicării în Poliția de Frontieră Română- eficiență, încredere și imagine publică*, Teză de doctorat, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2008.
- Frandsen, Sanne, *Organizational Image*, în cartea *The International Encyclopedia of Organizational Communication*, DOI: 10.1002/9781118955567.wbieoc103, 2017.
- Halic, Bogdan Alexandru, Chiciudean, Ion, *The analysis of organizational image*, Ed. Comunicare.ro, București, 2007.
- Andreescu, Viviana, Keeling, Deborah., *Romanians Trust in the Police, International Affairs and Justice in the Process of European Integration and Globalization (Conference Proceedings – A.I. Cuza Police Academy, Bucharest, Romania, May 13–14, 2010)*, Editura Universul Juridic, 2010.
- Benson, Paul R. , *Political alienation and public satisfaction with police services*. Pacific Sociological Review 24 (1), 1981.
- Ciabuca, Alina, *The Development of a Semantic Differential Scale for Assessing the Perceived Image of Citizens about Romanian Police Forces*, Procedia Social and Behavioral Sciences, Volume 187, 2015.

Ciabucă Alina, *Evaluarea imaginii publice a poliției prin intermediul Diferențiatorului Semantic*, între real și deziderat, Psihologia Resurselor Umane, 12, 2014.

Feist, Andrew. *The effective use of the media in serious crime investigations*. No. 120. Home Office, Policing and Reducing Crime Unit, Research, Development and Statistics Directorate, 1999.

Mawby, Rob C., *Promoting the Police? The Rise of Police Image Work*, Criminal Justice Matters, 43:1, 2001, DOI: 10.1080/09627250108552970.

Osgood, Charles E., Suci, George, Tannenbaum, Percy, *The measurement of meaning*. Urbana, IL: University of Illinois Press, 1957.

Stoica, Marcela Monica, *Managementul relațiilor publice : note de curs*, București : Pro Universitaria, 2015.

Tyler, Tom, Fagan, Jeffrey, *Why do people cooperate with the police?* Ohio State Journal of Criminal Law, 6, 2008.

<https://pcslbozia.ro>.

STILURI DE LEADERSHIP ÎN SISTEMUL DE ORDINE PUBLICĂ. STUDIU DE CAZ PE SISTEMUL DE APLICARE A LEGII DIN ROMÂNIA

Autori: David Costin Dan¹

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Ministerul Afacerilor Interne

Fuciu Mircea²

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Rezumat: Stilurile de leadership în aplicarea legii au un rol crucial în modelarea culturii, performanței și efectivității generale a agențiilor de poliție. Prezentul articol explorează diferitele stiluri de leadership utilizate în general în aplicarea legii și impactul acestora asupra comportamentului și performanței ofițerilor. Trecând prin stilurile principale sau clasice de leadership precum a) stilul de leadership autocratic, adesea utilizat în aplicarea legii, în care liderul ia decizii fără a primi input de la alții; b) stilul de leadership democratic, în care liderii caută input de la alții, pot încuraja participarea și colaborarea, dar pot duce și la procese decizionale încete; și ajungând la cele mai moderne cum ar fi: a) stilul de leadership transformațional care se concentrează pe inspirarea și motivarea ofițerilor să depășească îndatoririle lor și să atingă obiective mai mari; b) stilul de leadership tranzacțional pune accentul pe recompense și pedepse ca stimulente pentru performanță, iar c) stilul de leadership de servitor, care prioritizează nevoile ofițerilor și dezvoltarea lor, vom arăta modul în care aceste stiluri de leadership sunt utilizate de Sistemul Român de Aplicare a Legii. Articolul, combinând revizuirea literaturii cu analiza datelor secundare, va arăta evoluția stilurilor de management

¹ Adresă de email autor 1: costin.david@ulbsibiu.ro

² Adresă de email autor 2: mircea.fuciu@ulbsibiu.ro

utilizate în România și în țări similare, și vom sublinia și unele dintre avantajele și dezavantajele utilizării sau neutilizării acestor stiluri de leadership.

Cuvinte-cheie: leadership, stiluri, management, aplicare a legii

Introducere

Leadership-ul are o importanță semnificativă în aproape toate aspectele vieții noastre, de la organizații și afaceri până la comunități și chiar în relațiile personale. Acesta are un rol esențial în ghidarea și influențarea oamenilor și organizațiilor pentru a atinge obiectivele și potențialul lor maxim. Un lider eficient aduce oamenii împreună, inspiră încredere și generează rezultate pozitive în diferite contexte³.

De obicei când ne gândim la leadership, asocierea cea mai puternică care se face este aceea cu o persoană într-o poziție de conducere (leader), dar acesta nu este neapărat unicul motiv. Printre cele mai des întâlnite asocieri cu leadership-ul sunt datorate unor aspecte practice precum: coordonare și viziune; motivarea personalului; luarea deciziilor; delegarea de autoritate; comunicare și inovare; dezvoltarea organizațională și impactul social al activității unei organizații. Așadar, se poate evidenția faptul că problema leadership-ului, dar și stilurilor de leadership / management sunt variate și sunt întotdeauna influențate de profilul leader-ului, dar și a organizației.

Stiluri de leadership – de la tradițional la modern

De-a lungul timpului leadership-ul și stilurile de management au evoluat și au fost puternic influențate de circumstanțele practice ale activității unei companii, instituții publice sau de aplicare a legii, fiecare având propriile misiuni, valori sau principii bazate pe tradiție sau pe o serie de prevederi legale clar definite. În acest sens, se poate evidenția că în sistemul de aplicare a legii din țara noastră, sunt prezente două stiluri de leadership care se combină în activitatea acestor instituții:

- a) **Leadership-ul democratic** – care se bazează pe participarea activă și implicarea membrilor echipei în procesul decizional și în gestionarea organizației. În acest stil de leadership, liderul

³ What is leadership? <https://www.mckinsey.com/featured-insights/mckinsey-explainers/what-is-leadership> , Aug. 17th, 2022

încurajează deschiderea, transparența și colaborarea în cadrul echipei, oferind oportunități de contribuție și ascultând opiniile și sugestiile membrilor. Comunicarea în stilul democratic este bidirecțională și deschisă. Liderul își exprimă ideile și viziunea, dar este, de asemenea, interesat să audă și să înțeleagă perspectivele celorlalți. Se promovează dialogul și dezbaterea, iar membrii echipei sunt încurajați să-și exprime opiniile și să aducă contribuții valoroase⁴.

- b) **Leadership-ul autocratic** – se caracterizează prin faptul că liderul are control deplin și putere absolută în luarea deciziilor și în gestionarea echipei sau organizației. Acest stil de leadership se concentrează pe ierarhie, autoritate și disciplină, iar liderul autocratic are tendința de a impune (în limitele impuse de legislație) voința sa asupra celorlalți membri ai echipei, fără a le oferi prea multă libertate sau autonomie. Liderul autocratic impune un nivel ridicat de disciplină și urmărește implementarea strictă a politicilor și regulilor⁵. Acesta sau ea are așteptări înalte de la membrii echipei și poate fi intolerant la greșeli sau la abateri de la standardele stabilite. Comunicarea în stilul autocratic este adesea unilaterală, liderul transmițând instrucțiuni și feedback, în timp ce membrii echipei sunt așteptați să asculte și să execute.

Bineînțeles că aceste două tipuri de leadership vin și cu o serie de avantaje dar și cu dezavantaje. Printre avantajele stilului **democratic** subliniem: o mai mare implicare și angajament al membrilor echipei, creșterea moralului și satisfacția la locul de muncă. Prin implicarea în procesul decizional, membrii echipei se simt valorizați și au mai multă motivație pentru a-și aduce contribuția și a-și asuma responsabilitatea. De asemenea, stilul democratic favorizează inovația și creativitatea, deoarece se promovează gândirea liberă și colaborarea în echipă.

⁴ Bhatti, N., Maitlo, G. M., Shaikh, N., Hashmi, M. A., & Shaikh, F. M. (2012). *The impact of autocratic and democratic leadership style on job satisfaction. International business research*, 5(2), p.192.

⁵ Khan, M. S., Khan, I., Qureshi, Q. A., Ismail, H. M., Rauf, H., Latif, A., & Tahir, M. (2015). *The styles of leadership: A critical review. Public Policy and Administration Research*, 5(3), pp. 87-92.

Dezavantajele stilului **democratic** sunt: luarea deciziilor se face mai lent, deoarece implică consultarea și colectarea de opinii din partea membrilor echipei; în plus, în situații de criză sau atunci când timpul este limitat, poate fi necesară o direcție mai clară și rapidă, iar stilul democratic poate fi dificil de aplicat.

În ceea ce privește stilul **autocratic**, avantajele cele mai importante sunt: luarea rapidă a deciziilor, implementarea eficientă a direcțiilor stabilite de lider și menținerea unui control puternic asupra organizației. În anumite situații de criză sau în medii în care timpul este un factor critic, un lider autocratic poate oferi claritate și direcție rapidă. Dezavantajele acestui stil pot fi: membrii echipei pot fi descurajați și pot simți lipsa de autonomie, fapt care poate duce la lipsa de angajament și la scăderea moralului; lipsa implicării și a participării membrilor echipei poate duce la o creativitate și inovație reduse; stilul autocratic poate inhiba dezvoltarea liderilor viitori, deoarece nu le permite să-și dezvolte abilitățile de luare a deciziilor și de asumare a responsabilității.

Dar, așa cum menționam anterior, stilurile de leadership evoluează și sunt adaptate la noile realități de pe piața forței de muncă sau din cadrul instituțiilor de asigurare a aplicării legii. Astfel și-au făcut apariția trei noi stiluri de leadership care sunt din ce în ce mai mult utilizate în societatea modernă: **Leadership-ul transformațional, leadership-ul tranzacțional, leadership-ul servitor.**

- a) **Leadership-ul transformațional** este un stil de conducere care se concentrează pe inspirarea și motivarea membrilor echipei pentru a-și atinge întregul potențial și a depăși așteptările personale. Acest stil de leadership pune accentul pe schimbarea și transformarea individului și a organizației în ansamblu prin intermediul influenței și exemplului liderului⁶. Pentru implementarea acestui stil de management evidențiem necesitatea unei viziuni clare și inspiraționale, nevoia de motivație, stimulare intelectuală, încredere și carismă, responsabilitate și autonomie, promovarea ideilor și principiilor organizaționale.

⁶ Anderson, M. H., & Sun, P. Y. (2017). Reviewing Leadership Styles: Overlaps and the Need for a New 'Full-Range' Theory. *International Journal of Management Reviews*, 19, pp. 76-96.

- b) **Leadership-ul tranzacțional** este un stil de conducere care se concentrează pe schimburile sau „tranzacțiile” dintre lider și subordonați. Acesta implică stabilirea unui cadru clar de așteptări și recompensarea sau sancționarea subordonaților în funcție de cât de bine îndeplinesc aceste așteptări.⁷ Acest stil de leadership se bazează pe o serie de caracteristici foarte importante pentru punerea în operă a acestui stil, dintre care amintim: claritatea așteptărilor; recompense și sancțiuni clare; schimbul de resurse; managementul prin excepție; focalizare pe performanță de scurtă durată; limitări în inovare.
- c) **Leadership-ul servitor** este un stil de management care se concentrează pe servirea nevoilor și intereselor altora înaintea propriilor nevoi și interese. Acest concept a fost popularizat de Greenleaf în anii '70 și este centrat pe ideea că liderii ar trebui să aibă în prim-plan grijă pentru cei pe care îi conduc și să îi ajute să atingă potențialul lor maxim. Pentru a se atinge acest deziderat de maximizare a potențialului angajaților este nevoie de: empatie; responsabilizare; focalizare pe dezvoltare; transparență și integritate; învățare continuă; și angajament în / față de comunitate⁸.

Așadar, se poate recunoaște că leadership-ul transformațional poate avea un impact semnificativ asupra performanței organizaționale și a satisfacției angajaților. Cu toate acestea, este important de menționat că nu toate situațiile sau organizațiile sunt potrivite pentru acest stil de leadership, iar liderii pot opta pentru diferite stiluri în funcție de context și obiective. În ceea ce privește, leadership-ul tranzacțional, acesta este adesea folosit în contexte în care procesele și procedurile clare sunt esențiale (exemplu: industria productivă sau în serviciile financiare).

⁷ Judge, T.A., Piccolo, R.F. and Ilies, R. (2004). *The forgotten ones? The validity of consideration and initiating structure in leadership research*. Journal of Applied Psychology, 89, pp. 36–51.

⁸ Stone, A.G., Russell, R.F. and Patterson, K. (2004). *Transformational versus servant leadership: a difference in leader focus*. Leadership & Organization Development Journal, 25, pp. 349–361

Cu toate acestea, în medii mai complexe sau orientate către inovație, poate fi necesar un stil de leadership mai flexibil și orientat spre dezvoltare, așa cum ar fi leadership-ul transformațional sau leadership-ul servitor.

Influențe ale leadership-ului modern asupra sistemului de aplicare a legii din România

Având în vedere cele menționate în secțiunea anterioară se poate considera că influențele care acționează asupra sistemului de leadership în general și mai ales asupra celui din cadrul sistemului de aplicare a legii din România se bazează pe diferențele generate de evoluția societății / comunității (din punct de vedere social, economic, cultural sau chiar moral). Printre cele mai importante aspecte vizate de aceste evoluții menționăm:

- Stilurile de leadership tradiționale, care sunt caracterizate printr-o abordare autoritară și ierarhică, pot crea bariere pentru avansarea femeilor în poziții de conducere.
- Stilurile de leadership clasice (autocratice) pot fi bazate pe caracteristici asociate stereotipic cu masculinitatea și pot promova trăsături precum asertivitatea, dominanța și agresivitatea, care pot fi percepute ca mai puțin feminine.
- Stilurile de leadership moderne, precum conducerea transformațională, se axează mai mult pe aspecte precum comunicarea deschisă, colaborarea, empatia și dezvoltarea personală a angajaților, rezultând astfel un mediu mai propice pentru femei, deoarece se concentrează mai mult pe valoarea abilităților de conducere și a rezultatelor, decât pe stereotipurile de gen.

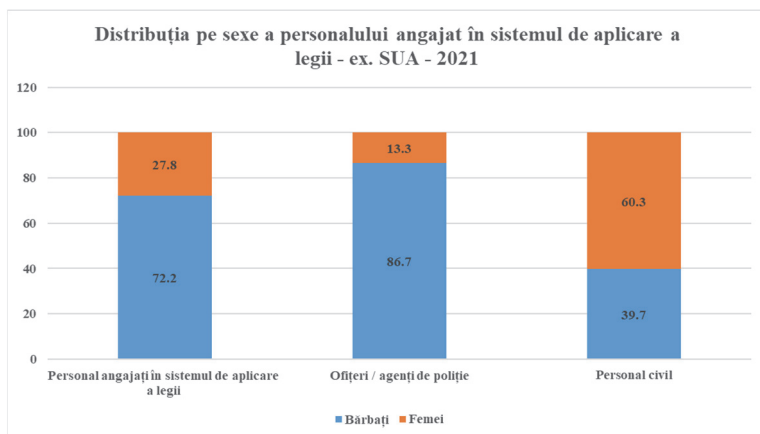
Acest lucru poate fi observat dintr-o serie de statistici obținute din surse de date secundare publice privind leadership-ul, dar și a distribuției persoanelor de sex feminin în cadrul structurilor de aplicare a legii din țara noastră.

Criteriu	EU (medie)	RO (medie)
Ponderea femeilor lider în companii	35%	62% (companiile din BVB)

Criteriu	EU (medie)	RO (medie)
Ponderea femeilor în poliție	18,3%	35,4% (locul 3)
Ponderea femeilor în funcții de conducere în poliție	12%	24%
1 polițist / nr. de persoane	294	437

(Sursa: Eurostat)

Observăm așadar o distribuție foarte diferită la nivelul României raportat la media Uniunii Europene. Remarcăm că România se situează pe locul 3 din UE cu un procent de 35.7% angajați de gen feminin din totalul angajaților din poliție, dar, în același timp este, pe ultimele locuri când discutăm de raportul polițist / nr. de persoane (populație) deservite. De asemenea, se poate observa că în România aproape un sfert din funcțiile de conducere din cadrul poliției sunt ocupate de persoane de sex feminin.

(Sursa: www.statista.com)

Comparativ, în figura de mai sus, observăm exemplul statisticii pe anul 2021 din SUA, unde doar 13.3% dintre agenții și ofițerii de poliție erau de sex feminin, iar din punct de vedere al angajaților civili din poliție peste 60% dintre aceștia sunt persoane de sex feminin.

Concluzii

Importanța abordării unui stil de leadership optim, adaptat nevoilor instituției de aplicare a legii, dar și comunității, este esențială pentru atingerea obiectivelor propuse. Dezvoltarea unui stil de management orientat spre obiective, precum: reducerea numărului de accidente, creșterea siguranței cetățeanului, creșterea procentului privind identificarea autorilor infracțiunilor este deosebit de important.

Din punct de vedere al stilului de leadership în cadrul poliției, se utilizează la ora actuală un stil mai mult autocratic decât democratic, cu influențe militare generate de natura rigurozității activității, dar, prin abordarea unor stiluri de conducere moderne, se încurajează meritocrația și egalitatea de gen. Totuși nu este suficient să abordăm un anumit stil de management, ci trebuie identificat un stil de management, optim, adaptat acestor nevoi, iar în acest scop este nevoie de studierea problematicii leadership-ului printr-o abordare comparativă între stilul de leadership al poliției vs. poliție de frontieră, vs. Jandarmerie, vs. Inspectoratul de Situații de Urgență, fiecare având propriile particularități și realități care ar putea fi adaptate și la nivelul poliției pentru eficientizarea acestora.

Bibliografie:

- Anderson, M. H., & Sun, P. Y., *Reviewing Leadership Styles: Overlaps and the Need for a New 'Full-Range' Theory*. International Journal of Management Reviews, 19, 2017.
- Al Khajeh, E. H., *Impact of leadership styles on organizational performance*. Journal of Human Resources Management Research, 2018.
- Bhatti, N., Maitlo, G. M., Shaikh, N., Hashmi, M. A., & Shaikh, F. M., *The impact of autocratic and democratic leadership style on job satisfaction*. International business research, 5(2), 2012.
- Judge, T.A., Piccolo, R.F. and Ilies, R., *The forgotten ones? The validity of consideration and initiating structure in leadership research*. Journal of Applied Psychology, 89, 2004.
- Khan, M. S., Khan, I., Qureshi, Q. A., Ismail, H. M., Rauf, H., Latif, A., & Tahir, M., *The styles of leadership: A critical review*. Public Policy and Administration Research, 5(3), 2015.

- Stone, A.G., Russell, R.F. and Patterson, K., *Transformational versus servant leadership: a difference in leader focus*. Leadership & Organization Development Journal, 25, 2004.
- Nanjundeswaraswamy, T.S., and Devappa R.S., „*Leadership styles*.” Advances in management 7.2, 2014.
- Yahaya, R. and Ebrahim, F., „*Leadership styles and organizational commitment: literature review*”, *Journal of Management Development*, Vol. 35 No. 2, 2016.
- van Ewijk, A. *Diversity within Police Forces in Europe: A Case for the Comprehensive View*, Policing: A Journal of Policy and Practice, Volume 6, Issue 1, March 2012.
- *** What is leadership? <https://www.mckinsey.com/featured-insights/mckinsey-explainers/what-is-leadership>, August, 17th, 2022
- *** <https://www.statista.com>.
- *** <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained>